

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government

Programi Kombëtar për Integrim Evropian 2023-2027

Qershor 2023
Prishtinë

Faqe e zbrahtë

Përmbajtja

<i>Vendimi i Kuvendit të Republikës së Kosovës për miratimin e PKIE 2023-2027</i>	5
<i>Vendimi i Qeverisë së Republikës së Kosovës për miratimin e PKIE 2023-2027</i>	6
Lista e shkurtesave dhe akronimeve	7
HYRJE	9
Marrëdhëniet ndërmjet Republikës së Kosovës dhe Bashkimit Evropian	11
1. BLOKU 1: KRITERET POLITIKE	13
1.1. Demokracia dhe sundimi i ligjit	13
1.1.1. Kushtetuta, parlamenti dhe sistemi zgjedhor	13
1.1.2. Administrata publike	15
1.1.3. Avokati i Popullit	18
1.1.4. Mbikëqyrja civile e forcave të sigurisë	19
1.2. Bashkëpunimi rajonal dhe obligimet ndërkombëtare	19
2. BLOKU 2: KRITERET EKONOMIKE	22
2.1. Ekzistenca e ekonomisë funksionale të tregut	22
2.2. Kapaciteti për t'u përballur me presionin e konkurrencës dhe forcat e tregut brenda Unionit	30
3. BLOKU 3: STANDARDET EVROPIANE – PËRAFRIMI I LEGJISLACIONIT TË KOSOVËS ME ACQUIS-NË E BE-SË	38
3.0. Korniza ligjore për përafrimin e legjislacionit të Kosovës me acquis-në e BE-së	38
3.1. Kapitulli 1: Lëvizja e lirë e mallrave	39
3.2. Kapitulli 2: Liria e lëvizjes së punonjësve	43
3.3. Kapitulli 3: E drejta e themelimit të kompanive dhe liria e ofrimit të shërbimeve	44
3.4. Kapitulli 4: Lëvizja e lirë e kapitalit	46
3.5. Kapitulli 5: Prokurimi publik	48
3.6. Kapitulli 6: E drejta e kompanive	49
3.7. Kapitulli 7: E drejta e pronësisë intelektuale	51
3.8. Kapitulli 8: Politikat e konkurrencës	53
3.9. Kapitulli 9: Shërbimet financiare	54
3.10. Kapitulli 10: Shoqëria e informacionit dhe mediat	57
3.11. Kapitulli 11: Bujqësia dhe zhvillimi rural	58
3.12. Kapitulli 12: Politikat e sigurisë së ushqimit, veterinarisë dhe ato të fitosanitarisë	60
3.13. Kapitulli 13: Peshkataria	61
3.14. Kapitulli 14: Politikat e transportit	62
3.15. Kapitulli 15: Energjia	63
3.16. Kapitulli 16: Tatimet	65
3.17. Kapitulli 17: Politikat ekonomike dhe monetare	66
3.18. Kapitulli 18: Statistikat	68
3.19. Kapitulli 19: Politikat sociale dhe punësimi	70
3.20. Kapitulli 20: Politikat e ndërmarrjeve dhe ato të industrisë	71
3.21. Kapitulli 21: Rrjetet trans-evropiane	72
3.22. Kapitulli 22: Politikat rajonale dhe koordinimi i instrumenteve strukturore	73
3.23. Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore	75
3.24. Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria	80
3.25. Kapitulli 25: Shkenca dhe kërkimet shkencore	86
3.26. Kapitulli 26: Arsimit dhe kultura	87
3.27. Kapitulli 27: Mjedisi	89
3.28. Kapitulli 28: Mbrojtja e konsumatorit dhe e shëndetit	91

3.29. Kapitulli 29: Unioni Doganor	93
3.30. Kapitulli 30: Marrëdhëniet me jashtë	94
3.31. Kapitulli 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe ajo e mbrojtjes	95
3.32. Kapitulli 32: Kontrolli financiar	96
3.33. Kapitulli 33: Dispozitat financiare dhe buxhetore	98
3.34. Kapitulli 34: Institucionet	98
3.35. Kapitulli 35: Çështjet e tjera	98
<i>Shtojcë: Projektet aktuale mbështetëse relevante për zbatimin e PKIE 2023-2027.....</i>	<i>99</i>
MATRICA E MASAVE AFATSHKURTA	104

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Kuvendi - Skupština – Assembly

Legjislatura VIII
Sesioni pranveror

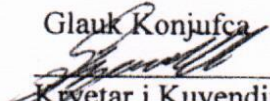
Kuvendi i Republikës së Kosovës, në mbështetje të nenit 65 (1) të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe të neneve 3 e 103 paragrafi 3 të Rregullores së Kuvendit, në Seancën plenare të mbajtur më 15 qershor 2023, pasi e shqyrtoi Programin Kombëtar për Inegrim Evropian 2023-2027, mori këtë:

V E N D I M

Miratohet Programi Kombëtar për Inegrim Evropian 2023-2027.

Nr. 08-V- 570

Prishtinë, 15.06.2023

Glauk Konjufca

Kryetar i Kuvendit

Kopja e Vendimit u dërgohet:

- Qeverisë së Republikës së Kosovës,
- Drejtorisë për mbështetje komisioneve parlamentare dhe
- Arkivit të Kuvendit.

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Nr. 04/137
Datë: 31.03.2023

Në mbështetje të nenit 92 paragrafi 4, dhe të nenit 93 paragrafi 4 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, të nenit 8 të Ligjit Nr. 08/L-117 për Qeverinë e Republikës së Kosovës, duke u bazuar në nenin 4 të Rregullores Nr. 02/2021 për Fushat e Përgjegjësisë Administrative të Zyrës së Kryeministrit dhe Ministrive e ndryshuar dhe e plotësuar me Rregulloren Nr. 04/2021 dhe me Rregulloren Nr. 03/2022, në pajtim me nenin 17 dhe 19 të Rregullores së Punës së Qeverisë së Republikës së Kosovës Nr. 09/2011, Qeveria e Republikës së Kosovës, në mbledhjen e mbajtur më 31 mars 2023, merr këtë:

V E N D I M

1. Aprovohet Programi Kombëtar për Integrim Evropian (PKIE) 2023 – 2027.
2. Buxheti për zbatimin e këtij Programi është brenda ndarjeve buxhetore të organizatave buxhetore për vitin 2023 dhe në pajtim me Kornizën Afatmesme të Shpenzimeve 2023-2025.
3. Obligohet Zyra e Kryeministrit që të adresojë komentet e Komisionit Evropian deri në miratimin përfundimtar të Programit dhe gjatë zbatimit të tij.
4. Obligohet Zyra e Kryeministrit dhe institucionet e tjera përgjegjëse, sipas Programit, që të zbatojnë këtë Vendim.
5. Obligohet Sekretari i Përgjithshëm i Zyrës së Kryeministrit që Programin nga pika 1. e këtij Vendimi të i'a dërgoj Kuvendit të Republikës së Kosovës për miratim.
6. Vendimi hyn në fuqi ditën e publikimit në Gazetën Zyrtare të Republikës së Kosovës.

Albin KURTI

Kryeministër i Republikës së Kosovës

Iu dërgohet:

- Zëvendëskryeministrave
- Të gjitha ministrive (ministrave)
- Sekretarit të Përgjithshëm të ZKM-së
- Arkivit të Qeverisë

Lista e shkurtesave dhe akronimeve

AAC	Autoriteti i Aviacionit Civil	EJL	Evropa Juglindore
AD	Akademia e Drejtësisë	ENQA	Asociacioni Evropian për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin e Lartë
AIP	Agjencia për Informim dhe Privatësi	ERA	Agjenda për Reforma Evropiane
AKA	Agjencia e Kosovës për Akreditim	EUROPOL	Agjencia e Bashkimit Evropian për Bashkëpunim për Zbatimin e Ligjit
AKI	Agjencia e Kosovës për Inteligjencë	Eurostat	Agjencia e statistikave të Bashkimit Evropian
AKK	Autoriteti Kosovar i Konkurrencës	FKPK	Fondi i Kursimeve Pensionale të Kosovës
AKKVP	Agjencia Kosovare për Krahasim dhe Verifikim të Pronës	FMN	Fondi Monetar Ndërkombëtar
AKMRrSB	Agjencia e Kosovës për Mbrojtje nga Rrezatimi dhe për Siguri Bërthamore	Frontex	Agjencia e BE-së e Kufirit dhe Rojeve Bregdetare
AKP	Agjencia e Kosovës për Privatizim	FSK	Forca e Sigurisë së Kosovës
APK	Agjencia për Parandalimin e Korrupsionit	GV	Grup i Veçantë stabilizim-asociimit BE – Kosovë
APRK	Agjencia e Punësimit e Republikës së Kosovës	GV RAP	Grupi i Veçantë i Stabilizim-Asociimit për Reformën e Administratës Publike
AQM	Autoriteti Qeveritar për Migracion	GZ	Gazeta Zyrtare
ARKEP	Autoriteti Rregullativ i Komunikimeve Elektronike dhe Postare	IAL	Institucion i arsimit të lartë
ARH	Autoriteti Rregullativ i Hekurudhave	IAP	Institucioni i Avokatit të Popullit
ARrU	Autoriteti Rregullator për Shërbimet e Ujit	IHD	Investimet e Huaja Direkte
ASK	Agjencia e Statistikave të Kosovës	IKAP	Instituti i Kosovës për Administratë Publike
ATK	Administrata Tatimore e Kosovës	IKShP	Instituti Kombëtar i Shëndetësisë Publike
AUV	Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë	Interpol	Organizata Ndërkombëtare Policore kundër Krimit
BB	Banka Botërore	IP	Inspektorati i Punës
BE	Bashkimi Evropian	IPA	Instrumenti i Asistencës së Paraanëtarësimit
BEI/EIB	Banka Evropiane e Investimeve	KASH	Korniza Afatmesme e Shpenzimeve
BERZh/EBRD	Banka Evropiane për Rindërtim dhe Zhvillim	KHAIA	Komisioni për Hetimin e Aksidenteve dhe Incidenteve Aeronautike
BKS	Byroja Kosovare e Sigurimit	KBR/ RCC	Këshilli për Bashkëpunim Rajonal
BP	Ballkani Perëndimor	KE	Komisioni Evropian
BPV	Bruto Prodhimi Vendor	KfW	Banka Gjermane për Zhvillim
BQE	Banka Qendrore Evropiane	KGjK	Këshilli Gjyqësor i Kosovës
BQK	Banka Qendrore e Republikës së Kosovës	KiE	Këshilli i Evropës
CEFTA	Marrëveshja për Tregti të Lirë në Evropën Qendrore	KIESA	Agjencia Kosovare për Investime dhe Mbështetjen e Ndërmarrjeve
COREPER	Komiteti i Përfaqësuesve të Përhershëm në BE	KOSTT	Operatori i Sistemit, Transmisionit dhe Tregut
DIE	Departamentet për integrim evropian, Zyra e Kryeministrit	KPK	Këshilli Prokurorial i Kosovës
DIEKP	Departament për Integrim Evropian dhe Koordinim të Politikave	KPM	Komisioni i Pavarur i Mediave
DK	Dogana e Kosovës	KPSA	Komisioni Parlamentar i Stabilizim-Asociimit BE – Kosovë
DL	Departament Ligjor	KQZ	Komisioni Qendror i Zgjedhjeve
DNSh	Departamenti për Ndihmë Shtetërore	KRPP	Komisioni Rregullator i Prokurimit Publik

KSA	Këshilli i Stabilizim-Asociimit BE – Kosovë	PKK	Pikëkalim kufitar
MAPL	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal	PKZMSA	Programi Kombëtar për Zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit
MASHTI	Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit	PKZh	Plani Kombëtar për Zhvillim
MBPZHR	Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural	PL	Programi Legjislativ i Qeverisë
MCC / KSM	Korporata e Sfidave të Mijëvjeçarit	PQ	Programi i Qeverisë
MD	Ministria e Drejtësisë	PRE	Programi për Reforma në Ekonomi
ME	Ministria e Ekonomisë	PSA	Procesi i Stabilizim-Asociimit
MFPT	Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve	PSRK	Prokuroria Speciale e Republikës së Kosovës
MIK	Menaxhimi i integruar i kufirit	PV	Plan veprimi
MINT	Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë	PZAP	Paneli Zgjedhor për Ankesa dhe Parashtresa
MKK	Ministria për Komunitete dhe Kthim	QKMK	Qendra Kombëtare për Menaxhimin e Kufirit
MKRS	Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit	RAP	Reforma e Administratës Publike
MM	Ministria e Mbrojtjes	ReSPA	Shkolla Rajonale për Administratë Publike
MMPHI	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës	PBEJL/SEECF	Procesi i Bashkëpunimit në Evropën Juglindore
MPB	Ministria e Punëve të Brendshme	SIDA	Agjencia Suedeze për Zhvillim Ndërkombëtar
MPJD	Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës	SDGs/OZhQ	Objektivat për Zhvillim të Qëndrueshëm
MSA	Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit BE – Kosovë	SIGMA/OECD	<i>Përkrahje për Përmirësimin e Qeverisjes dhe Menaxhimit (instrument i OECD-së)</i>
MSh	Ministria e Shëndetësisë	SKZh	Strategjia Kombëtare për Zhvillim
MZhr	Ministria e Zhvillimit Rajonal	ShBA	Shtetet e Bashkuara të Amerikës
NK	Nënkomiteti i stabilizim-asociimit BE – Kosovë	TC	Termocentral
NP	Ndërmarrje Publike	TFBE	Traktati mbi Funksionimin e Bashkimit Evropian
NVM	Ndërmarrje e vogël dhe e mesme	TI	Teknologji informative
11NjIF	Njësia e Inteligjencës Financiare	TKE	Traktati i Komunitetit të Energjisë
OBT	Organizata Botërore e Tregtisë	TPR/CRM	Tregu i Përbashkët Rajonal
OECD	Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim	UA	Udhëzim Administrativ
OKB	Organizata e Kombeve të Bashkuara	UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillim
OShC	Organizatë e shoqërisë civile	WBIF	Korniza e Investimeve për Ballkanin Perëndimor
OShP	Organi Shqyrtues i Prokurimit	ZBE	Zyra e Bashkimit Evropian
PE	Parlamenti Evropian	ZKA	Zyra Kombëtare e Auditimit
PK	Policia e Kosovës	ZKM	Zyra e Kryeministrit
PKIE	Programi Kombëtar për Integrim Evropian	ZRrE	Zyra e Rregullatorit të Energjisë

HYRJE

Programi Kombëtar për Integrim Evropian 2023-2027 është dokumenti kryesor strategjik i Republikës së Kosovës për zbatimin e reformave për integrim në Bashkimin Evropian (BE), i orientuar kah adoptimi i *acquis*-së së BE-së në legjislacionin kombëtar dhe zbatimin e tij. Ai është programi i gjashtë me radhë që nga hyrja në fuqi e Marrëveshjes së Stabilizim-Asociimit (MSA) ndërmjet BE-së dhe Republikës së Kosovës.¹ Si i tillë, PKIE pason Programin Kombëtar për Zbatimin e MSA-së (PKZMSA), i cili është zbatuar gjatë periudhës 2016-2022. PKIE 2023-2027 zbatohet krahas Planit të Veprimit të Agjendës për Reforma Evropiane (PV ERA II), përmes të cilit zbatohen prioritetet politike të dakorduara ndërmjet BE-së dhe Kosovës si palë kontraktuese të MSA-së. Ky program është në harmoni me PV ERA II, Programin e Qeverisë 2021-2025 dhe Planin Kombëtar për Zhvillim (PKZh) 2023-2025, i cili zbaton Strategjinë Kombëtare për Zhvillim 2030. PKIE është miratuar nga Qeveria e Republikës së Kosovës më 31 mars 2023 dhe nga Kuvendi i Republikës së Kosovës më 15 qershor 2023.

Hartimi i këtij programi ka filluar në tetor 2022 dhe dokumenti është finalizuar në fillim të vitit 2023. Bazuar në Vendimin e Qeverisë nr. 06/22, të datës 3 prill 2015², ky proces është udhëhequr nga departamentet për integrim evropian në Zyrën e Kryeministrit (ZKM/DIE), si institucioni kryesor koordinues, në bashkëpunim me ministritë dhe institucionet e tjera të linjës (IL) përgjegjës për secilin kapitull. Puna brenda IL-ve është koordinuar nga Departamentet për Koordinim të Politikave dhe Integrim Evropian (DIEKP-të), përkatësisht strukturat ekuivalente. Në këtë proces gjithashtu kanë marrë pjesë Departamentet Ligjore (DL) dhe strukturat e tjera të IL-ve të mandatuara për zhvillimin dhe zbatimin e politikave në fushat përkatëse. ZKM/DIE gjithashtu kanë qenë pjesë aktive e punës gjatë tërë procesit të rishikimit.

Sa i përket ndarjes së përgjegjësisë, fillimisht IL-të kanë propozuar masat afatshkurtra, bazuar në reformat e dakorduara në mbledhjet e raundit të gjashtë të strukturave të përbashkëta institucionale të stabilizim-asociimit ndërmjet BE-së dhe Kosovës të mbajtura gjatë vitit 2022, përkatësisht nënkomitetëve dhe grupeve të veçantë të këtij raundi (NK VI dhe GV VI) dhe gjetjet e *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*. Më pas, masat e propozuara janë analizuar nga ZKM/DIE në aspektin e cilësisë, adresimit të reformave prioritare dhe zbatueshmërisë së tyre (bazuar në kapacitetet, kohën e nevojshme, etj.). Në fund, masat janë ndërlidhur me dokumentet sektoriale të politikave dhe janë kostuar (bazuar në metodologjinë përkatëse) e konfirmuar nga IL-të si përgjegjës të drejtpërdrejtë për zbatimin e tyre.

Sa i përket përmbajtjes, ky program është gjithëpërfshirës për kah fushëveprimi. Ai parasheh reforma afatshkurtra për vitin 2023 dhe objektiva prioritare afatmesme për përmbushjen e detyrimeve të MSA-së, përmes përfarimit të legjislacionit kombëtar me *acquis*-në e BE-së dhe zbatimin e legjislacionit të përafuar. Bazuar në strukturën e Kriterëve të Kopenhagës, ai është i ndarë në tri blloqe: *Kriteret politike, Kriteret ekonomike, dhe Standardet evropiane – për afrimi i legjislacionit të Kosovës me acquis-në e BE-së*.

Blloku 1: Kriteret politike mbulon fushat e ligjvënies, kushtetutës, reformës së sistemit zgjedhor, administratës publike dhe bashkëpunimit rajonal. Ai ndërlidhet me kapitujt 23 dhe 24 të *acquis*-së (të bllokut të tretë), dhe përmban pesë kapituj: *Kushtetuta, Parlamenti dhe sistemi zgjedhor; Administrata publike; Avokati i Popullit; Mbikëqyrja civile e forcave të sigurisë; dhe Bashkëpunimi rajonal dhe obligimet ndërkombëtare*.

Blloku 2: Kriteret ekonomike është në harmoni me Programin për Reforma Ekonomike (PRE). Ai gjithashtu reflekton prioritetet dhe aktivitetet të dalë nga mekanizma të tjerë të dialogut me BE-në, si prioritetet vjetore, konkluzionet e strukturave të MSA-së, ose nga mekanizmat multilateralë, si marrëveshjet me FMN, etj. Ky bllok përmban dy kapituj: *Ekzistenca e ekonomisë funksionale të tregut, dhe Kapaciteti për t'u përballur me presionin e konkurrencës dhe forcat e tregut brenda Unionit*.

Blloku 3: Standardet evropiane – për afrimi i legjislacionit të Kosovës me acquis-në e BE-së përfshin të gjitha fushat e *acquis*-së së BE-së me të cilën duhet të përafrohet legjislacioni vendor dhe të zbatohet ky i fundit, gjë që gjithashtu kërkon kapacitete administrative. Ky bllok përmban 33 kapituj të *acquis*-së dhe një kapitull mbi kornizën ligjore për përafrimin e legjislacionit vendor me *acquis*.

¹ Ligji nr. 05/L-069 për ratifikimin e MSA-së, në dispozicion në <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=11239>.

² Vendimi i Qeverisë nr. 06/22, në dispozicion në <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=62226>, fq. 5.

Secili kapitull është i ndarë në dy pjesë: pjesa narrative dhe matrica e masave afatshkurtra. Pjesa narrative përmbledh gjendjen aktuale³ (kornizën legislative, të politikave dhe atë institucionale) dhe objektivat prioritare afatmesme, ndërsa projektet relevante të asistencës për zhvillim janë përmbledhur në shtojcën në fund të kësaj pjesë.

Matrica e masave afatshkurtra përmban masat konkrete të planifikuara për vitin 2023 për zbatimin e reformave, përkatësisht masat legislative (legjislacionin kornizë dhe aktet nënligjore e aktet e tjera rregullative) dhe ato zbatuese (të kornizës së politikave, reformave institucionale e ngritjes së kapaciteteve institucionale, dhe për zbatim në praktikë).

Përgjegjëse për zbatimin e këtij programi dhe monitorimin e zbatimit të tij do të jenë organet përkatëse të administratës shtetërore, brenda fushëveprimit të kompetencave të tyre. Si mekanizmi qendror qeverisës për përmbushjen e detyrimeve të MSA-së, përgjegjëse në nivelin më të lartë është kabineti qeveritar dhe krerët e institucioneve të tjera të administratës shtetërore. Rol kyç në këtë do të luajnë edhe strukturat institucionale të stabilizim-asociimit. Koordinimin e përgjithshëm do ta bëjnë ZKM/DIE, në bashkëpunim me IL-të përkatëse, përfshirë përmes monitorimit dhe raportimit të rregullt. Masat që parashohin miratimin e projektligjeve konsiderohen të zbatuara me miratimin e projektligjeve përkatëse nga Qeveria.

Kuvendi do të jetë një nga shtyllat kryesore institucionale në zbatimin e këtij programi, në veçanti përmes miratimit të legjislacionit, përfshirë përmes Komisionit për Integrim Evropian dhe Komitetit Parlamentar të Stabilizim-Asociimit (KPIE).

Në emër të BE-së, rol të rëndësishëm në përmbushjen e detyrimeve të MSA-së, dhe rrjedhimisht në zbatimin e këtij programi, do të luajë Komisioni Evropian (KE), përfshirë përmes Delegacionit të BE-së (ZBE) në Kosovë.

Rolin e tyre në zbatimin e këtij programi e ka edhe shoqëria civile dhe palët e tjera të interesuara. ZKM, si institucioni kryesor përgjegjës për integrim evropian, do të bashkëpunojnë me akterë jashtë institucioneve publike në zbatimin e këtij programi, përfshirë përmes mekanizmit konsultues me OShC dhe akterë të tjerë në kuadër të strukturave të përbashkëta institucionale të stabilizim-asociimit BE – Kosovë.

³ Për një pasqyrë të hollësishme të obligimeve të MSA-së në të gjithë kapitujt, shihni versionet paraprake të Programit Kombëtar për Zbatimin e MSA-së (PKZMSA). PKZMSA më i fundit është në dispozicion në https://integrimievropian.rks-gov.net/wp-content/uploads/2022/08/1-PKZMSA-2022-2026_shq.pdf.

Marrëdhëniet ndërmjet Republikës së Kosovës dhe Bashkimit Evropian

Më 1999 BE kishte iniciuar *Procesin e Stabilizim-Asociimit* (PSA) si kornizë për anëtarësimin e vendeve të Ballkanit Perëndimor në të, dhe e kishte lansuar atë në nëntor 2000, në Samitin e Zagrebit. Bazuar në Kriteret e Kopenhagës, PSA përcakton se perspektiva evropiane e këtyre vendeve varet nga përparimet në vendosjen e demokracisë së qëndrueshme, shtetit ligjor, ekonomisë së tregut dhe bashkëpunimit rajonal. Kjo perspektivë ishte rikonfirmuar në Këshillin Evropian të Selanikut, në qershor 2003. BE rikonfirmoi këtë përkushtim të saj dhe bëri thirrje për përsheptimin e tij në Samitin BE – Ballkan Perëndimor, të mbajtur në Tiranë më 6 dhjetor 2022, samit ky i pari i mbajtur në pjesën e mbetur të rajonit të Ballkanit Perëndimor që nga anëtarësimi i Kroacisë në BE.

Sa i përket Kosovës, në prill 2005 KE kishte nxjerrë komunikatën *E ardhmja evropiane për Kosovën*, kurse më 2006 Këshilli kishte miratuar Partneritetin e parë Evropian për Kosovën, e të dytin më 2008. Si përgjigje ndaj Partneritetit Evropian, gjatë periudhës 2008-2012 Kosova ka zbatuar Planin e Veprimit të Partneritetit Evropian (PVPE), e më pas, gjatë periudhës 2013-2015, Planin e Veprimit për MSA (PVMSA) dhe Planin e Veprimit për adresimin e rekomandimeve të Raportit të Progresit (PVRP).

Më 17 shkurt 2008, Kuvendi i Kosovës shpalli Kosovën shtet të pavarur dhe sovran. Republika e Kosovës deri më tani është njohur nga njëqindeshtatëmbëdhjetë (117) shtete⁴, përfshirë 22 shtete anëtare të BE-së.

Deri në fund të vitit 2009 dialogu i reformave ndërmjet Kosovës dhe BE-së është zhvilluar përmes Mekanizmit Përcjellës të procesit të Stabilizim-Asociimit (MPSA). Më pas, bazuar në komunikatën e KE-së *Kosova – përmbushja e perspektivës së saj evropiane*, të tetorit 2009, dialogu i reformave ishte avancuar në kornizën e Dialogut të Procesit të Stabilizim-Asociimit (DPSA), ndërsa gjithashtu ishte iniciuar procesi i pjesëmarrjes së Kosovës në Programet e BE-së.

Procesi drejt MSA-së ka filluar në tetor 2011, me rekomandimin e KE-së për iniciimin e *Studimit të Fizibilitetit për MSA*. Ky studim, i publikuar në tetor 2012, kishte konstatuar se Kosova ishte e gatshme të negocionte MSA-në. Negociatat janë zhvilluar nga tetori 2013 deri në korrik 2014. Më pas, MSA është miratuar nga Qeveritë e Shteteve Anëtare, është nënshkruar më 27 tetor 2015, në Strasburg, dhe është miratuar nga Qeveria e Kosovës (më 30 tetor 2015) dhe ratifikuar nga Kuvendi (më 2 nëntor 2015). Përfundimisht, MSA ka hyrë në fuqi më 1 prill 2016. Gjatë vitit 2016 gjithashtu janë funksionalizuar strukturat e përbashkëta institucionale Kosovë-BE të krijuara me MSA për mbikëqyrjen e zbatimit të saj: Këshilli i Stabilizim-Asociimit, Komiteti, nënkomitetet (NK) dhe grupet e veçanta, si dhe Komiteti Parlamentar i Stabilizim-Asociimit. Gjatë vitit 2022 këto struktura janë mbledhur në raundin e gjashtë.

Zhvillim tjetër me rëndësi përbën miratimi dhe lansimi i fazës së dytë të prioritetëve politike për zbatimin e MSA-së – Agjendës për Reforma Evropiane (ERA II), përkatësisht 15 prioritetëve. PV ERA II, përmes Planit të Veprimit për zbatimin e prioritetëve (PV ERA II), është paraparë të zbatohet deri në fund të qershorit 2023. Ajo shërben për përmbushjen e detyrimeve të MSA-së duke u fokusuar në reformat kyçe ekonomike, fuqizimin e sundimit të ligjit dhe konsolidimit të qeverisjes së mirë.

Më 15 dhjetor 2022, Republika e Kosovës zyrtarisht ka aplikuar për anëtarësim në BE. Aplikimi i është dorëzuar Qeverisë së Çekisë, në kapacitetin e Presidencës së radhës së Këshillit Evropian, përkatësisht Ministrin për Çështje Evropiane, Mikulaš Bek, nga Kryeministri Albin Kurti. Më 20 dhjetor 2022, Këshilli i BE-së (COREPER II) është informuar nga ana e Presidencës së Çekisë për aplikimin, ndërsa Presidenca e Suedisë është shprehur e gatshme që ta trajtojë atë gjatë kryesimit të Këshillit nga ana e tyre.

Pas shuarjes së Ministrisë së Integritimit Evropian (në qershor 2020), kompetencat e institucionit kryesor koordinues kombëtar për integrim evropian, së bashku me departamentet politikëbërëse të saj, janë transferuar në Zyrën e Kryeministrit, ndërsa autoriteti më i lartë politik i Qeverisë përgjegjës për integrim evropian është Zëvendëskryeministri i Parë për Integrim Evropian, Dialog dhe Zhvillim.

⁴ Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës, Qeveria e Republikës së Kosovës, Lista e njohjeve, <https://mfa-ks.net/lista-e-njohjeve/>.

Sa i përket procesit të *liberalizimit të vizave*, më 18 korrik 2018 KE ka nxjerrë rekomandimin për heqjen e regjimit të vizave me Kosovën. Më 30 nëntor 2022 Këshilli i BE-së, në formatin e Ambasadorëve të Shteteve Anëtare, miratoi mandatin për plotësim-ndryshimin e rregullores së BE-së që parasheh heqjen e regjimit të vizave dhe më 14 dhjetor teksti i saj u miratua në formatin e dialogut ndërmjet Këshillit të BE-së, KE-së dhe Parlamentit Evropian. Pas kësaj, më 9 mars 2023 rregullorja u miratua unanimitisht nga Këshilli i BE-së dhe më 23 mars nga Komiteti LIBE i PE-së. Përfundimisht, më 18 prill 2023, *Rregullorja e BE-së nr. 2023/850*⁵ u miratua nga PE në seancë plenare, në Strasburg, dhe të nesërmen, më 19 prill, u nënshkrua zyrtarisht nga Kryetarja e PE-së, Roberta Metsola, dhe Ministrija e Mbretërisë së Suedisë për Çështje Evropiane, Jessika Roswall (në emër të Presidencës së Këshillit të BE-së). Pas publikimit në Gazetën Zyrtare të BE-së, më 25 prill 2023, kjo rregullore do të hyjë në fuqi më 15 maj 2023. Shtetasit e Republikës së Kosovës do të kenë të drejtë të udhëtojnë pa viza në Zonën Schengen pasi të hyjë në fuqi Sistemi Informativ Evropian për Udhëtime dhe Autorizim të tyre (ETIAS), por jo më vonë se 1 janari 2024.

Sa i përket pjesëmarrjes në *Programet e BE-së*, Kosova aktualisht përfiton nga shtatë (7): prej tyre: *Evropa për Qytetarët, Evropa Kreative, COSME, ERASMUS+, Customs 2020, Fiscalis dhe Horizonti 2020*.

⁵ Rregullorja (BE) nr. 2023/850 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e datës 19 prill 2023, për plotësim-ndryshimin e Rregullores (BE) nr. 2018/1806 me listën e vendeve shtetasit e të cilëve duhet të posedojnë viza për kalimin e kufijve të jashtëm dhe shtetasit e të cilëve janë të përjashtuar nga një kërkesë e tillë (Kosova), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0850>.

1. BLOKU 1: KRITERET POLITIKE

1.1. Demokracia dhe sundimi i ligjit

1.1.1. Kushtetuta, parlamenti dhe sistemi zgjedhor

Kushtetuta

Kushtetuta e Republikës së Kosovës, në fuqi nga 15 qershori 2008, është në përputhje me vlerat dhe parimet evropiane. Në bazë të kriterëve të Kopenhagës, rendi kushtetues i Republikës së Kosovës bazohet në parimet e lirisë, paqes, demokracisë, barazisë, respektimit të drejtave dhe lirive të njeriut, sundimit të ligjit, mos diskriminimit, të drejtës pronësore, mbrojtjes së mjedisit, drejtësisë sociale, pluralizmi, ndarjes e pushteteve shtetërore dhe ekonomisë së tregut. Kushtetuta e Republikës së Kosovës gjithashtu ngërthen në vete instrumentet ndërkombëtare, duke përfshirë ato për të drejtat e njeriut dhe themelore, mbrojtjen e personave që u përkasin komuniteteve dhe mos diskriminimit. Kjo përfshin pajtueshmërinë me parimet e Deklaratës Universale të OKB-së për të Drejtat e Njeriut, si dhe me Konventën për Mbrojtjen e të Drejtave dhe Lirive Themelore të Njeriut, Aktin Final të Helsinkit.

Parlamenti

Kjo fushë mbulon fushëveprimin e Kuvendit të Republikës së Kosovës si organ ligjvënës, që miraton ligje, rezoluta e marrëveshje ndërkombëtare, dhe përfshin funksionin mbikëqyrës të Kuvendit, përkatësisht mbikëqyrjen e punës së Qeverisë dhe institucioneve të tjera publike të cilat sipas Kushtetutës dhe ligjeve i raportojnë atij, si dhe rolin e tij në procesin e integritimit evropian. Siç kërkon MSA, më 2016 është themeluar Komisioni Parlamentar i Stabilizim-Asociimit, i përbërë nga deputetë të Parlamentit Evropian dhe të Kuvendit të Republikës së Kosovës, ku zhvillohet dialogu politik parlamentar në kuadër të MSA-së.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se atmosfera e polarizuar politike dhe mungesa e kuorumit vendimmarrës vazhdojnë të ndikojnë negativisht në punën e Kuvendit vazhdon të ndikohet negativisht nga, ndonëse Qeveria ka shumicën e vendeve. Kuvendi ka rritur numrin e procedurave të përshpejtuara për miratimin e legjislacionit kyç. Raporti gjithashtu thekson se duhet të vazhdojnë përpjekjet për të forcuar rolin e Kuvendit si forum për dialog politik konstruktiv dhe për ndërtimin e konsensusit, veçanërisht në lidhje me reformat për integrim në BE. Vlerësohet miratimi i Rregullores së re të Punës së Kuvendit, por duhet përmirësuar menaxhimin e tij të brendshëm, të miratohet plani vjetor i punës, si dhe të kalojë në sistemin e votimit elektronik.

Në kuadër të strukturave të stabilizim-asociimit, nga Kuvendi kërkohet të sigurojë emërimin e anëtarëve të bordeve të institucioneve të pavarura në kompetencë e tij. Ky proces duhet të përfundohet duke u bazuar në parim të meritës dhe profesionalizmit, si dhe duke shmangur politizimin për këto emërimë. Kuvendi, bazuar në Memorandumin e bashkëpunimit me Mbretërinë e Bashkuar, duhet të angazhohet që të sigurojë emërimin e anëtarëve të bordeve të institucioneve të pavarura të cilat janë në kompetencë të tij përmes një procesi transparent dhe meritot. Ky prioritet vazhdon të mbetet ndër më të rëndësishmit edhe për Qeverinë e Kosovës, prandaj reflektohet në të gjitha dokumentet kryesore planifikuese të saj, përfshirë PV ERA II.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Përbërja dhe struktura e Kuvendit përcaktohet në kapitullin IV të Kushtetutës së Republikës së Kosovës. Organizmi dhe funksionimi i Kuvendit dhe trupave të punës së tij, si dhe të drejtat dhe detyrat e deputetëve, janë përcaktuar në Rregulloren e Punës së Kuvendit, të miratuar më 28 korrik 2022. Për të zbatuar nenin 132 të MSA-së, është themeluar Komisioni Parlamentar i Stabilizim-Asociimit (KPSA), si forum i përbashkët i Kuvendit të Republikës së Kosovës dhe PE-së përgjegjës për të shkëmbyer mendime rreth zbatimit të MSA-së. Ky Komision është funksional dhe mban takime të rregullta, dy herë në vit. *Politikat:* Sipas Rregullores së tij të Punës, Kuvendi funksionon bazuar kryesisht në Programin Legjislativ vjetor të Qeverisë dhe Planet e Punës së komisioneve parlamentare, ndërsa lidhur me MSA-në aktualisht gjithashtu zbaton reforma të parapara në këtë Program dhe në PV ERA II.

Korniza institucionale: Kuvendi i Republikës së Kosovës ka 120 deputetë, përfshirë vendet e garantuara për komunitetet jo-shumicë. Funkcionet e tij, të parapara në nenin 65 të Kushtetutës, përfshijnë atë ligjvënës, zgjedhjen e Qeverisë dhe Presidentit të Republikës, si dhe emërimin e udhëheqësve e organeve mbikëqyrëse të institucioneve të pavarura dhe mbikëqyrjen e punës së tyre. Përveç kësaj, Kuvendi, kryesisht përmes komisioneve parlamentare, mbikëqyr zbatimin e ligjeve, duke rekomanduar marrjen e masave në rast të moszbatimit apo zbatimit joadekuat të ligjeve të mbikëqyrura. Më tej, funksionimi i brendshëm i Kuvendit rregullohet nga Rregullorja e Punës, e miratuar më 28 korrik 2022. Për funksionimin e tij Kuvendi zgjedh nga radhët e veta Kryesinë (Kryetarin dhe Nënkryetarët) dhe emëron komisionet e përhershme, ato funksionale dhe ato *ad hoc*. Administrata e Kuvendit përbëhet nga Sekretari i Përgjithshëm, i cili zgjedhet nga Kryesia e Kuvendit, dhe tri Drejtori të Përgjithshme (DP): DP për Çështje Ligjore dhe Procedurale, DP për Media dhe Marrëdhënie me Publikun, dhe DP e Administratës. Funkcionet kyçe, në kontekst të zbatimit të MSA-së, përfshirë atë të përafritimit dhe harmonizimit të legjislacionit, i ushtron ka DP për Çështje Ligjore dhe Procedurale.

Objektivat prioritare afatmesme:

- Ngritja e kapaciteteve ligjvënëse të Kuvendit, posaçërisht të Drejtorisë për Çështje Ligjore dhe Procedurale;
- Përmirësimi i mbikëqyrjes së ekzekutivit, përfshirë sektorin e sigurisë, përmes monitorimit të zbatimit të politikave dhe ligjeve;
- Mbikëqyrja e shpenzimeve buxhetore të Kuvendit gjatë vitit fiskal, duke përfshirë analiza, zbatimin dhe monitorimin e buxhetimit të përgjegjshëm gjinor;
- Ngritja e kapaciteteve profesionale të administratës së Kuvendit përmes bashkëpunimit me parlamentet e vendeve të tjera (sipas Strategjisë për Bashkëpunim Ndërkombëtar dhe Marrëdhënie Ndër-parlamentare), në përputhje me Rregulloren e re të Punës së Kuvendit.

Sistemi zgjedhor

Republika e Kosovës është republikë demokratike parlamentare me një sistem përfaqësues shumë partiak.. Kushtetuta dhe Ligji për Zgjedhjet e Përgjithshme në Republikën e Kosovës rregullojnë sistemin zgjedhor në Kosovë. Sipas Kushtetutës dhe Ligjit, Kosova konsiderohet një zonë zgjedhore me shumë kandidatë. Duke ushtruar të drejtën e tij/saj të votës, votuesi voton për një (1) subjekt politik të certifikuar dhe mund të votojë për deri në pesë (5) kandidatë nga lista e kandidatëve të këtij subjekti politik, ndërsa nëse voton për më tepër se pesë (5) kandidatë, atëherë numërohet vetëm vota e hedhur për subjektin politik. Kuvendi i Republikës së Kosovës ka njëqindnjëzet (120) deputetë të zgjedhur me votim të fshehtë bazuar në listat e hapura. Në kuadër të kësaj ndarjeje, njëzet (20) prej njëqindnjëzet (120) vendeve janë të garantuara për përfaqësimin e komuniteteve që nuk janë shumicë në Kosovë. Legjislacioni zgjedhor në Kosovë gjithashtu garanton barazinë gjinore në sistemin zgjedhor.

Gjendja aktuale

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, zgjedhjet lokale të vitit 2021 ishin përgjithësisht të organizuara mirë, transparente dhe konkurruese. Fushata zgjedhore ishte dinamike ku një numër i madh i kandidatëve u ofruan votuesve një zgjedhje reale, me përjashtim të komunave serbe ku konkurrenca politike ishte e kufizuar. Raporti ka vlerësuar themelimin e Komisionit *Ad-hoc* të Kuvendit për t'i adresuar rekomandimet e BE-së lidhur me procesin zgjedhor. Gjithashtu është miratuar Ligji për financimin e subjekteve politike.

Megjithatë, institucionet e vendit duhet të adresojnë sfidat e identifikuar nga misionet vëzhguese të zgjedhjeve të BE-së që nga viti 2014. Kosova duhet të zbatojë të gjitha rekomandimet e BE-së, veçanërisht në lidhje me mangësitë procedurale dhe kufizimet jo proporcionale që bien ndesh me standardet ndërkombëtare. Legjislacioni i ri zgjedhor duhet të përmbajë masa mbrojtëse që kufizojnë ndërhyrjen politike në procesin zgjedhor. Partitë politike duhet të trajtojnë seriozisht çështjen e pabarazisë gjinore në programet e tyre dhe të ndërmarrin veprime afirmative për të eliminuar pengesat që kufizojnë pjesëmarrjen e grave në jetën politike.

Korniza legjislative dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Zgjedhjet në Republikën e Kosovës rregullohen nga Ligji për Zgjedhjet e Përgjithshme, Ligji për Zgjedhjet Lokale dhe Ligji mbi Financimin e Subjekteve Politike, i cili ka hyrë në fuqi në korrik 2022 dhe është në harmoni me rekomandimet e Komisionit të Venedikut.

Institucionet: Korniza institucionale në këtë fushë përbëhet nga: Komisioni Qendror i Zgjedhjeve, Kolegji Zgjedhor për Parashpresa dhe Ankesa, Komisionet Komunale të Zgjedhjeve dhe Komisionet e Vendvotimeve. Përveç këtyre, Kuvendi ka themeluar Komisionin Parlamentar *Ad-hoc* për Zgjedhjet, për adresimin e gjetjeve dhe rekomandimeve të Misioneve të BE-së për Vëzhgimin e Zgjedhjeve.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Zbatimi i rekomandimeve të Misioneve të BE-së për Vëzhgimin e Zgjedhjeve;
- Ndërlidhja e sistemit të adresave me sistemin e regjistrimit qendror të gjendjes civile në kuadër të saktësimit të listës së votuesve;
- Përmirësimi i objektit (ambienteve të punës) së Komisionit Qendror të Zgjedhjeve dhe sigurimi i burimeve për edukim, trajnim dhe ngritje të kapaciteteve për pjesëmarrësit në procese zgjedhore (subjektet politike, organet drejtuese të zgjedhjeve, votuesit dhe shoqërinë civile).

1.1.2. Administrata publike

Ky kapitull mbulon funksionimin e të gjitha institucioneve publike për zbatimin e politikave publike të ndërmarrura nga qeveria, e cila përbëhet nga njësitë institucionale qeveritare që rregullojnë funksionimin e shoqërisë. Një administratë publike efektive është vendimtare për zhvillimin e vendit, përmes procedurave administrative transparente, të qarta dhe të thjeshta, ofrimit të shërbimeve publike të orientuar kah qytetari dhe për të ndihmuar bizneset në ushtrimin e veprimtarisë së tyre duke lehtësuar procedurat dhe hequr barrierat. Reforma e Administratës Publike (RAP) është njëra nga tri shtyllat themelore për integrim në BE. Obligimet e Kosovës në këtë fushë, sipas nenit 120 të MSA-së, fokusohen në konsolidimin e zbatimit e legjislacionit dhe politikave, dhe përmirësimin e efikasitetit, efektivitetit, llogaridhënies e transparencës.

Gjendja aktuale

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, Kosova ka njëfarë niveli të përgatitjes dhe ka arritur progres të kufizuar në reformën e administratës publike. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Përmirësimin e funksionimit të shërbimit civil përmes përshtetimit të zbatimit të Ligjit për Zyrtarët Publikë, në përputhje me vendimin përkatës të Gjykatës Kushtetuese dhe me parimet e RAP, duke organizuar rekrutime të centralizuara;
- Zhvillimin e një skeme koherente pagash në përputhje me parimet e meritës, drejtësisë dhe trajtimit të barabartë në shërbimin civil, përmes finalizimit të organizimit të brendshëm të ministrive, përcaktimit të klasifikimit dhe sistematizimit të vendeve të punës në shërbimin civil, për të mundësuar kushte për një skemë koherente pagash;
- Përmirësimin e sigurisë juridike dhe zvogëlimi i barrës administrative të administratës publike ndaj bizneseve dhe qytetarëve përmes zbatimit të Programit për Parandalimin dhe Reduktimin e Barrës Administrative dhe LPPA;
- Përmirësimin e llogaridhënies në sektorin publik përmes zbatimit efektiv të Ligjit për Organizimin dhe Funksionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura, dhe përshtetimit të racionalizimit të agjencive duke krijuar një organ drejtues dhe miratuar një PV të rishikuar për racionalizim.

Në anën tjetër, sipas vlerësimit të Ministrisë së Punëve të Brendshme, vlen të ceket se për herë të parë që nga viti 2012, ndikimi politik nuk përmendet në raportin e KE-së për Kosovën. Më konkretisht, në vitin 2022 është miratuar Strategjia gjithëpërfshirëse për Reformën e Administratës Publike 2022-2027 dhe Strategjia për Reformën e Menaxhimit të Financave Publike 2022-2026, dhe kanë filluar të zbatohen. Problemet e hasura nga burimet njerëzore në zbatimin e Ligjit 06/L-114 për Zyrtarët Publikë dhe aktvendimi i Gjykatës Kushtetuese kanë shtyrë drejt rishikimit substancial të këtij ligji dhe në hartimin e tërësishëm të ligjit për paga në sektorin publik. Rrjedhimisht, me 23 dhjetor 2023 Kuvendi i Republikës së

Kosovës ka miratuar Ligjin nr. 08/L-196 për Pagat në Sektorin Publik, i cili është duke u zbatuar nga 5 shkurti 2023, dhe Ligjin nr. 08/L-197 për Zyrtarët Publikë (i pezulluar nga Gjykata Kushtetuese). Më tej, pas tri përpjekjeve për të përfunduar klasifikimin të vendeve të punës dhe sistematizimin e pozitive, ai është miratuar nga Qeveria më 16 shkurt 2023, dhe është në zbatim e sipër, me një hapësirë disamujore për korrigjimin e gabimeve të mundshme. Qeveria e Republikës së Kosovës ka në fokus profesionalizimin e administratës publike përmes forcimit të kapaciteteve njerëzore të Ministrisë përgjegjëse për administratën publike dhe të të gjitha institucioneve publike.

Gjithashtu edhe më tej ka sfida në zbatimin e Ligjit për Organizimin dhe Funkcionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura, dhe rrjedhimisht zbatimi i tij nuk ka qenë në nivel të kënaqshëm. Kjo çështje është duke u trajtuar nga institucionet përgjegjëse. Adresimi i problemeve në administratën shtetërore dhe agjencitë e pavarura është prioritet, dhe për këtë qëllim në vitin 2022 Kuvendi ka miratuar ligjin për valën e parë dhe atë për valën e dytë të racionalizimit të agjencive, proces ky që kishte ngecur që nga viti 2015. Lidhur me këtë reformë, gjithashtu është miratuar metodologjia për krijimin, shuarjen apo bashkimin e agjencive, dhe bazuar në të është duke u hartuar PV i ri për valët e tjera të racionalizimit të agjencive. Lidhur me shtyllën e zvogëlimit të barrës administrative në ofrimin e shërbimeve publike dhe digjitalizimit të këtyre shërbimeve, në shtator 2022 Kuvendi ka miratuar në lexim të parë Ligjin nr. 08/L-176 për ndryshimin dhe plotësimin e ligjeve që përmbajnë procedura të veçanta administrative dhe harmonizimin e tyre me Ligjin nr. 05/L-031 për procedurën e përgjithshme administrative, i cili do të zbatohet valën e parë të harmonizimit të ligjeve me LPPA. Në vazhdimësi të kësaj reforme, Qeveria ka miratuar PV për dy valët vijuese të harmonizimit të ligjeve të mbetura me LPPA. Sa u përket zhvillimeve të tjera kyçe në kuadër të kësaj shtylle të RAP, në shtator 2022 Qeveria ka miratuar Programin për Parandalimin dhe Zvogëlimin e Barrës Administrative 2022-2027, është finalizuar dhe së shpejti do të miratohet Strategjia për E-qeverisje, si dhe deri më tani janë digjitalizuar mbi 100 shërbime publike, që tani ofrohen përmes platformës e-kosova, dhe një numër shërbimesh të tjera publike janë në digjitalizim e sipër.

Më tej, në kontekst të *GV për Reformën e Administratës Publike*, Kosova trajton me prioritet këto reforma kryesore në këtë fushë:

- Të sigurojë që Strategjia e re për RAP të zbatohet me kohë dhe në mënyrë të duhur;
- Të harmonizojë Strategjinë e re për Reformën e Menaxhimit të Financave Publike me Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike;
- Të përmirësojë funksionimin e shërbimit civil dhe të përfundojë procesin e klasifikimit të vendeve të punës;
- Të përmirësojë kapacitetet e Zyrës për Planifikim Strategjik për koordinimin e Programit për Zvogëlimin e Barrës Administrative;
- Të sigurojë që projektligjet, para miratimit nga Qeveria, të jenë në përputhje me Ligjin për Procedurën e Përgjithshme Administrative dhe me parimet për zvogëlimin e barrës administrative.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Ligjet kryesore në këtë kapitull janë: Ligji nr. 06/L-113 për Organizimin dhe Funkcionimin e Administratës Shtetërore dhe të Agjencive të Pavarura, Ligji i ri për Zyrtarët Publikë (i pezulluar nga Gjykata Kushtetuese deri në një vendim të saj lidhur me kushtetutshmërinë e tij) dhe Ligji nr. 08/L-196 për Pagat në Sektorin Publik. Me rëndësi në këtë fushë është edhe Ligji për Procedurën e Përgjithshme Administrative dhe Ligji për Organet Qeveritare të Shoqërisë së Informacionit.

Politikat: Korniza e politikave në këtë kapitull ka dy komponentë: politikat dhe planifikimi buxhetor. Komponenti i politikave përbëhet nga Strategjia e Reformës së Administratës Publike 2022-2027 dhe Plani i Veprimit 2022-2024, ku janë integruar të tri strategjitë paraprake, Strategjia e Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2022-2026 dhe PV për zbatimin e saj (përfshirë shtyllën e prokurimit publik dhe atë të kontrollit të brendshëm të financave publike), dhe Strategjia Kombëtare për Zhvillim (SKZh) 2030 dhe Plani Kombëtar për Zhvillim (PKZh) 2023-2025 (përfshirë Programin Legjislativ të Qeverisë). Komponenti i planifikimit buxhetor përbëhet nga Korniza Afatmesme e Shpenzimeve 2023-2025 dhe buxheti vjetor. Një

dokument tjetër i rëndësishëm politikash në këtë fushë është Programi për Parandalimin dhe Zvogëlimin e Barrës Administrative 2022-2027, i miratuar nga Qeveria në shtator 2022.

Institucionet: Institucioni kryesor në këtë kapitull është Ministria e Punëve të Brendshme (MPB), përfshirë Agjencinë e Shoqërisë së Informacionit (ASHI) dhe Institutin e Kosovës për Administratë Publike (IKAP). Më tej, Zyra e Kryeministrit (ZKM) është përgjegjëse për komponentin e politikave në kuadër të sistemit të 'Qendrës së Qeverisë' (përmes Zyrës për Planifikim Strategjik, Sekretariatit Koordinues të Qeverisë dhe Zyrës Ligjore), për procesin e integritimit evropian dhe bashkëpunimit për zhvillim (përmes katër zyrave për integrim evropian dhe Zyrës së Bashkëpunimit për Zhvillim), si dhe për koordinimin e konsultimeve publike përmes *Platformës Online për Konsultime me Publikun* (përmes Zyrës për Qeverisje të Mirë). Përgjegjëse për komponentin e planifikimit buxhetor në kuadër të sistemit të 'Qendrës së Qeverisë' është Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve (MFPT).

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Krijimi i një shërbimi civil profesional, apolitik, meritor dhe të menaxhuar mirë përmes riorganizimit të ministrive dhe organeve vartëse të tyre, finalizimit të procesit të klasifikimit të vendeve të punës, zbatimit të sistemit të ri të pagave dhe gradimeve;
- Rritja e efikasitetit, transparencës dhe llogaridhënies si dhe përmirësimi i shërbimeve për qytetarët dhe bizneset përmes avancimit të qeverisjes elektronike, duke zbatuar strategjinë për e-qeverisje;
- Reduktimi i barrës administrative përmes harmonizimit me LPPA të ligjeve të veçanta dhe akteve nënligjore që përmbajnë procedura të veçanta administrative;
- Vazhdimi i zbatimit të procesit të racionalizimit të agjencive;
- Përmirësimi i sistemit për menaxhim të burimeve njerëzore përmes ndërlidhjes së tij me sistemin e pagave;
- Forcimi i mëtejshëm i administratës publike përmes zhvillimit të kapaciteteve për planifikim, analizim, zhvillim e zbatim të politikave, për të krijuar politika substanciale, ekonomikisht efikase dhe financiarisht të përballueshme;
- Përmirësimin e trajnimeve të ofruara për shërbyesit civil duke u bazuar në vlerësime adekuate të nivelit të tyre si dhe të nevojave për trajnime;
- Kompletimi i kornizës ligjore dhe operative të RAP-it dhe finalizimi i reformave të kostimit, duke formuar bazën për përcaktimin e fushëveprimit e përgjithshëm e financiar të përkrahjes buxhetore sektoriale;
- Përmirësimi i mëtejshëm i cilësisë së konsultimeve publike, në përputhje me Rregulloren për Standardet Minimale për Procesin e Konsultimit Publik;
- Sigurimi i fondeve të mjaftueshme për zbatimin e pakos ligjore për RAP;
- Ngritja e transparencës ndaj publikut përmes avancimit të Portalit për hapjen e të dhënave, ku do të publikohen të dhënat nga institucionet e nivelit qendror dhe atij lokal.

Vetëqeverisja lokale

E drejta e vetëqeverisjes lokale garantohet me Kushtetutë dhe rregullohet me ligj. Vetëqeverisja lokale ushtrohet nga organe përfundimtare të zgjedhura në zgjedhje lokale të përgjithshme, të barabarta, të lira e të drejtpërdrejta, dhe me votim të fshehtë. Republika e Kosovës zbaton Kartën Evropiane për Vetëqeverisjen Lokale, në masën e kërkuar nga vendi nënshkruar. Vetëqeverisja lokale bazohet në parimet e qeverisjes së mirë, barazisë gjinore, transparencës, efikasitetit dhe efektivitetit në ofrimin e shërbimeve publike, me kujdes të veçantë për nevojat e brengat specifike, përfshirë ato të personave me aftësi të kufizuara si dhe të komuniteteve që nuk janë shumicë dhe pjesëtarëve të tyre.

Gjendja aktuale

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, pabarazitë ndërmjet komunave në performancë dhe ofrimin e shërbimeve janë duke vazhduar. Kosova ka miratuar ligje për decentralizimin e një sërë kompetencash të mirëqenies sociale dhe mbrojtjes sociale, por komunat ende nuk kanë marrë fonde për zbatimin e këtyre shërbimeve. Për më tepër, komunat kanë bazë shumë të ulët të të hyrave vetanake dhe ka hapësirë për

përmirësim të arkëtimit, sidomos të tatimit në pronë. Autonomia fiskale dhe llogaridhënia komunale gjithashtu mund të përmirësohen me rritjen e madhësisë së grantit të përgjithshëm ose me vënien në funksion të mekanizmave për ndarjen e të ardhurave. Sa i përket qeverisjes, kuvendet komunale nuk ushtrojnë funksion të fuqishëm mbikëqyrës mbi ekzekutivin komunal.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Korniza legjislative për vetëqeverisje lokale përbëhet nga Ligji për Vetëqeverisjen lokale, Ligji për Zgjedhjet Lokale, Ligji për Financat e Pushtetit Lokal, si dhe UA-të dhe rregulloret e MAPL-së për organizimin dhe funksionimin e Komunave. Ajo është avancuar me miratimin, në korrik 2022, të Ligjit për Sistemin e Menaxhimit të Performancës së Komunave dhe Skemën e Grantit të Bazuar në Performancë.

Politikat: Strategjia e Vetëqeverisjes Lokale 2016-2026 vendos politikat prioritare të Qeverisë për avancimin e vetëqeverisjen lokale, duke ndërlidhur politikat afatshkurtra me ato afatgjata të MAPL-së dhe sektorëve të tjerë qeveritarë dhe lokalë për fushat kryesore të zhvillimit të kësaj fushe.

Institucionet: Institucionet kryesore në fushën e vetëqeverisjes lokale janë Komunitat dhe Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal.

Objektivat prioritare afatmesme:

- Zhvillimi i kuadrit strategjik për zhvillim ekonomik lokal;
- Vlerësimi i performancës komunale;
- Vlerësimi i ndikimit të politikave në fushën e vetëqeverisjes lokale;
- Zhvillimi i platformës shtetërore e-komunitat.

1.1.3. Avokati i Popullit⁶

Ky kapitull mbulon fushëveprimin e Institucionit të Avokatit të Popullit (IAP), si institucion i pavarur kushtetues që mbron, mbikëqyr dhe promovon të drejtat dhe liritë e njeriut. Ai përfshin kriteret e procesit të integritetit të Republikës së Kosovës në BE, gjendjen aktuale të përmbushjes së mandatit, sfidat me të cilat përballë IAP dhe planet e prioritetet për të ardhmen.

Gjendja aktuale

IAP ka vazhduar të punojë në përmbushjen e misionit kushtetues për mbrojtjen e të drejtave të qytetarëve të Kosovës ndaj veprimeve të autoriteteve publike. Sipas raportit vjetor të Avokatit të Popullit, ka pasur rritje progresive nga viti në vit të numrit të rekomandimeve të dërguara institucioneve përgjegjëse dhe trend pozitiv i zbatimit të tyre. Kjo ka ndikuar në ngritjen e besimit të qytetarëve në IAP dhe rritjen e përgjegjshmërisë nga ana e autoriteteve publike sa i përket përmbushjes së obligimeve të tyre kushtetuese dhe ligjore, në shërbim të qytetarit.

Sipas konkluzioneve të *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri*, institucionet e vendit duhet të sigurojnë monitorim të duhur të zbatimit të rekomandimeve të Avokatit të Popullit, për të rritur më tej shkallën e zbatimit të tyre. Gjithashtu duhet të finalizohet procesi i përzgjedhjes së zëvendësve të Avokatit të Popullit për funksionalizimin e plotë të këtij institucioni.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Mandati i Avokatit të Popullit është përcaktuar me Kushtetutë dhe pakon ligjore për të drejtat e njeriut, përkatësisht Ligji për Avokatin e Popullit, Ligji për Mbrojtjen nga Diskriminimi, Ligji për Barazi Gjinore dhe Ligjin për Mbrojtjen e Fëmijës. Ai gjithashtu ka kompetenca të veçanta të përcaktuara me ligje të tjera. Sa i përket përafrimit me *acquis* në këtë fushë, deri më tani janë transpozuar në masë të konsiderueshme (pjesërisht) aktet përkatëse në Ligjin për Mbrojtje nga Diskriminimi dhe Ligjin për Barazi Gjinore. Dokumenti i *politikave* në këtë kapitull është Strategjia dhe Plan Zhvillimor i IAP-së 2021-2025.

⁶ Ky kapitull lidhet me Kapitullin 23: *Gjyqësori dhe të drejtat themelore*.

Institucionet: IAP është institucion i pavarur kushtetues që mbron, mbikëqyr dhe promovon të drejtat e liritë e njeriut. Në kuadër të tij funksionon edhe Mekanizimi Kombëtar për Parandalimin e Torturës, që monitoron vendet ku mbahen persona të privuar nga liria kur dyshohet se ka shkelje të të drejtave e lirive të njeriut. Ai si udhërrëfyes për punën e tij në përmbushjen e misionit ka *Parimet e Parisit*⁷ dhe *Parimet e Venedikut*⁸, si kritere minimale ndërkombëtare për çdo institucion kombëtar për të drejtat e njeriut që të mund të konsiderohet i besueshëm dhe i denjë për të ushtuar mandatin e tij.

Objektivat prioritare afatmesme:

- Mbrojtja dhe mbikëqyrja e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut përmes ndikimit të shtuar të IAP-së në përmbushjen e mandatit të tij;
- Promovimi i të drejtave dhe lirive themelore të njeriut;
- Promovimi i Objektivave për Zhvillim të Qëndrueshëm (OZhQ);
- Zhvillimi i mëtejshëm i kapaciteteve institucionale dhe burimeve njerëzore të IAP-së.

1.1.4. Mbikëqyrja civile e forcave të sigurisë

Ky kapitull mbulon mbikëqyrjen demokratike civile të institucioneve të sigurisë, përkatësisht kontrollin nga Kuvendi i Republikës së Kosovës, përmes komisioneve parlamentare (Komisionit për Çështjet e Sigurisë dhe Mbrojtjes dhe Komisionit për Mbikëqyrjen e AKI-së), Presidenti, Kryeministri dhe Ministri i Mbrojtjes. MSA nuk përmban ndonjë dispozitë specifike lidhur me këtë fushë, por Kosova zbaton kërkesa të ndërlydhura të dala nga mekanizmat e të tjerë të aderimit në BE.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Korniza ligjore në këtë fushë përbëhet nga Ligji për Ministrinë e Mbrojtjes, Ligji për Forcën e Sigurisë së Kosovës dhe Ligji për Shërbim në Forcën e Sigurisë së Kosovës të plotësuar-ndryshuar dhe në fuqi nga nëntori 2022. Korniza ligjore në këtë fushë është avancuar në vitin 2022 me Ligjin për Policinë Ushtarake në Forcën e Sigurisë së Kosovës dhe Ligjin për Komisionerin Parlamentar për Forcën e Sigurisë së Kosovës. Kjo fushë rregullohet edhe nga Ligji për Klasifikimin e Informatave dhe Verifikimin e Sigurisë dhe Ligji për Agjencinë e Kosovës për Inteligjencë. *Politikat:* Dokumenti kryesor i politikave në këtë kapitull është Strategjia e Sigurisë së Kosovës 2022-2027.

Institucionet: Sipas legjislacionit relevant, zinxhiri i kontrollit demokratik civil fillon nga Kuvendi (përmes komisioneve përkatëse), Presidenti i Kosovës, si Komandant Suprem i FSK-së, Kryeministri dhe Ministri i Mbrojtjes, funksionet e të cilëve ushtrohen në thirrjen për raportim, emërimin, gradimin dhe mbikëqyrjen e financave. Pra, institucionet përgjegjëse në këtë fushë janë: Presidenti i Republikës, Kuvendi, Komisioni për Mbikëqyrje, dhe Qeveria, përkatësisht Kryeministri dhe Ministri i Mbrojtjes.

1.2. Bashkëpunimi rajonal dhe obligimet ndërkombëtare⁹

Në kuadër të kritereve politike të Kopenhagës, marrëdhëniet e mira fqinjësore dhe bashkëpunimi rajonal janë thelbësore për integrim në BE, pasi që krijojnë klimë të favorshme për stabilitet e integrim politik e ekonomik të rajonit. Në këtë fushë Kosova mbetet e përkushtuar, konstruktive dhe pragmatike për të rritur bashkëpunimin rajonal, me qëllim të forcimit të marrëdhënieve me shtetet fqinje, ngritjes së nivelit të shkëmbimeve të gjithanshme dhe avancimit të bashkëpunimit në fushat e interesit të përbashkët. Kosova gjithashtu mban marrëdhënie të fqinjësisë së mirë dhe është e përkushtuar për zgjerimin e bashkëpunimit në të gjitha fushat dhe nivelet, bazuar në parimet e respektit të ndërsjellë, barazisë dhe gjithëpërfshirjes, në kuadër të agjendës së integritimit në BE dhe me përfshirjen e drejtpërdrejtë të saj.

Gjendja aktuale

⁷ Parimet e Parisit janë kriteret minimale të përcaktuara nga OKB që duhet të ketë një institucion kombëtar për të drejtat e njeriut që të konsiderohet kredibil, i pavarur dhe efektiv në arenën ndërkombëtare.

⁸ Parimet për Mbrojtjen dhe Promovimin e Institucioneve të Avokatit të Popullit (Parimet e Venedikut), Komisioni i Venedikut, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2019\)005-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2019)005-e)

⁹ Ky kapitull lidhet me Kapitullin 31: *Politika e jashtme, e mbrojtjes dhe e sigurisë*.

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, Kosova përgjithësisht ka marrëdhënie të mira bilaterale me shtetet e tjera aderuese në rajon dhe shtetet fqinje anëtare të BE-së.

Sa i përket anëtarësimit në organizata e iniciativa rajonale dhe organizata të tjera ndërkombëtare, Republika e Kosovës është anëtare aktive e rreth 150 organizatave e nismave të tilla, të cilat mbulojnë të gjitha fushat.

Sa u përket *marrëdhënieve bilaterale në rajon*, Kosova ruan marrëdhënie të ngushta me *Shqipërinë*, me të cilën zhvillon partneritet strategjik. Të dy shtetet gjithashtu mbajnë rregullisht mbledhje të përbashkëta të Qeverive dhe së fundmi është themeluar Sekretariati Koordinues Ndërqeveritar. Deri më tani janë mbajtur tetë (8) mbledhje të përbashkëta të Qeverive, ndërsa së fundmi janë mbajtur dy mbledhje të tilla: në nëntor 2021, ku janë nënshkruar 13 marrëveshje, dhe në qershor 2022, ku janë nënshkruar 19 marrëveshje. Deri tani janë nënshkruar 61 marrëveshje në të gjitha fushat, zbatimi i të cilave është përmirësuar me themelimin e sekretariatit të përbashkët. Edhe vëllimi i tregtisë ndërmjet dy vendeve është në rritje e sipër.

Marrëdhëniet me *Bosnjën dhe Hercegovinën* nuk kanë ndryshuar. Kjo e fundit nuk e njeh shtetësinë e Kosovës dhe regjimi të rreptë i vizave ndërmjet dy vendeve mbetet në fuqi, por ka mundësi të shfuqizohet pas marrëveshjes shumëpalëshe të shteteve të Ballkanit Perëndimor të nënshkruar në samitin e Procesit të Berlinit, më 3 nëntor 2022. Kosova ka marrëdhënie të mira me *Malin e Zi*, me të cilin deri më tani janë në fuqi 22 marrëveshje. Kosova gjithashtu ka marrëdhënie të mira me *Maqedoninë e Veriut*, me të cilën ka mbajtur mbledhjen e përbashkët të Qeverive në shtator 2021 dhe janë në fuqi 30 marrëveshje. Kosova ka marrëdhënie të mira edhe me *Turqinë*, me të cilin deri më tani janë në fuqi 28 marrëveshje dhe janë mbajtur konsultimet e para politike, në shkurt 2022. Ngjashëm, me *Bullgarinë* janë në fuqi 7 marrëveshje dhe janë mbajtur konsultime politike në tetor 2022.

Sa i përket *normalizimit të marrëdhënieve me Serbinë*, Republika e Kosovës është e përkushtuar të kontribuojë në mënyrë konstruktive në krijimin e kushteve të domosdoshme për zbatim të marrëveshjes së 27 shkurtit, se bashku me aneksin e miratuar me 18 mars 2023, me synim ndërtimin e marrëdhënieve fqinjësore dhe përfundimin e procesit të anëtarësimit të Kosovës në organizatat ndërkombëtare. Kosova është e interesuar që sa më shpejt të përmbillet zbatimi i marrëveshjes se fundit për normalizimin e marrëdhënieve me Serbinë, dhe të punohet drejt një të ardhmeje të qartë të anëtarësimit në BE.

Kosova ka vazhduar angazhimin aktiv në bashkëpunim politik rajonal, përfshirë Procesin e Bashkëpunimit në Evropën Juglindore dhe Këshillin për Bashkëpunim Rajonal, si dhe ka marrë pjesë në të gjitha samitet e nivelit të lartë BE – Ballkan Perëndimor (Bërdo, tetor 2022; Bruksel, qershor 2022, dhe Tiranë, dhjetor 2022), si dhe në samitin e Procesit të Berlinit (Berlin, nëntor 2022) dhe atë të Komunitetit Politik Evropian (Pragë, tetor 2022). Kosova gjithashtu është anëtare aktive e shumë nismave e mekanizmave të bashkëpunimit rajonal në fusha specifike, si Marrëveshja për Tregti të Lirë në Evropën Qendrore, Iniciativa Rajonale për Migracion dhe Azil, Komuniteti i Energjisë, Komuniteti i Transportit, Korniza Investuese për Ballkanin Perëndimor, etj.

Lidhur me *Procesin e Berlinit*, në Samitin e Berlinit, të mbajtur më 3 nëntor 2022, janë nënshkruar tri marrëveshje shumëpalëshe ndërmjet udhëheqësve të gjashtë shteteve të Ballkanit Perëndimor: Marrëveshja për Lëvizjen e Lirë me Letërnjoftime në Ballkanin Perëndimor, Marrëveshja për Njohjen e Kualifikimeve të Arsimit të Lartë në Ballkanin Perëndimor, dhe Marrëveshja për Njohjen e Kualifikimeve Profesionale të Mjekëve, Stomatologëve dhe Arkitektëve në Kontekstin e Marrëveshjes së Tregtisë së Lirë në Evropën Qendrore. Këto marrëveshje janë miratuar nga Qeveria e Republikës së Kosovës më 8 shkurt 2023 dhe janë ratifikuar nga Kuvendi i Republikës së Kosovës më 23 shkurt 2023.

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 rekomandon që Kosova t'i japë prioritet zbatimit të planit të veprimit për Tregun e Përbashkët Rajonal dhe planit të veprimit për Agjendën e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor. Një prioritet tjetër është zbardhja e fatit të personave të pagjetur nga lufta e vitit 1999. Zbatimi i këtyre dy planeve të veprimit gjithashtu është pjesë e konkluzioneve të *Këshillit dhe Komitetit të Stabilizim-Asociimit*, ndërsa arritja e marrëveshjes përfundimtare ligjrisht të detyrueshme për normalizimin e marrëdhënieve me Serbinë është pjesë e konkluzioneve të *Këshillit dhe Grupit të Veçantë për Normalizim*.

Korniza ligjore, e politikave dhe ajo institucionale: Ligji kryesor në këtë fushë është Ligji nr. 04/L-052 për Marrëveshjet Ndërkombëtare, ndërsa lidhur me personat e pagjetur është në fuqi Ligji nr. 04/L-023 për Persona të Zhdukur. Politikat shtetërore në këtë fushë janë paraparë në Programin e Qeverisë së Republikës së Kosovës 2021-2025, përkatësisht në kapitullin për politikën e jashtme dhe diasporën. Institutionet përgjegjëse në këtë fushë janë Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës, dhe Zyra e Kryeministrit, kjo e fundit përgjegjëse për dialogun për normalizimin e marrëdhënieve me Serbinë, Tregun e Përbashkët Rajonal dhe Procesin e Berlinit.

2. BLOKU 2: KRITERET EKONOMIKE

2.1. Ekzistenca e ekonomisë funksionale të tregut

Plotësimi i kriterëve ekonomike për anëtarësim në BE bazohet në kërkesat që dalin nga konkluzionet e Këshillit Evropian të vitit 1993, ose Kriteret e Kopenhagës. Ekonomia funksionale e tregut është kriteri i parë ekonomik i Kopenhagës, i cili përfshin:

- Ekzistimin e një konsensusi të gjerë për politikën thelbësore ekonomike;
- Arritjen e stabilitetit makroekonomik, përfshirë stabilitetin dhe qëndrueshmërinë adekuate të çmimeve në aspektin e financave publike dhe bilancit të jashtëm të pagesave;
- Ndërveprimin e lirë të forcave të tregut bazuar në mekanizmat e ofertës dhe kërkesës, përfshirë vendosjen e çmimeve dhe liberalizimin e tregtisë;
- Eliminimi i barrierave thelbësore ndaj inputit dhe outputit në treg (për ngritjen e ndërmarrjeve të reja ose falimentimin e atyre ekzistuese);
- Ekzistimin e një sistemi ligjor, përfshirë rregullimin e të drejtave pronësore dhe zbatimin e ligjeve dhe kontratave;
- Një sektor financiar i zhvilluar mjaftueshëm për të kanalizuar kursimet drejt investimeve produktive.

Kriteret e Mاستrihtit, ose kriteret ekonomike të konvergencës, kanë të bëjnë me integrimin monetar në Eurozonë, ndërsa vendet që synojnë të adoptojnë monedhën e përbashkët Euro duhet të plotësojnë tregues të shumtë ekonomikë që matin: stabilitetin e çmimeve (IÇK); qëndrueshmërinë dhe përshtatshmërinë e financave publike, nëpërmjet kufizimit të deficitit buxhetor (në 3% të BPV-së) dhe borxhit të qeverisë në raport me BPV-në; stabilitetin në normat afatgjata të interesit; dhe stabilitetin në kursin e këmbimit.

Bazuar në konkluzionet e Këshillit, KE në vitet e fundit ka filluar me në qasje të re, të ngjashme me instrumentet e mekanizmat e përdorur në shtetet anëtare, për të promovuar zhvillimin ekonomik e politik në Kosovë. Në këtë kontekst, Strategjia e Zgjerimit për Kosovën (dhe Ballkanin Perëndimor në përgjithësi) bazohet në tri shtylla, njëra prej të cilave është qeverisja ekonomike. Një nga instrumentet kryesore për forcimin e qeverisjes ekonomike është dialogu me BE-në, përfshirë përgatitjen e Programit të Reformës Ekonomike (PRE). Ngjashëm, metodologjia e re e zgjerimit vendos gjashtë blloqe me kapituj negociues për hapjen dhe mbylljen e negociatave të anëtarësimit. Kriteret ekonomike janë vënë në kuadër të bllokut të parë për reformat fundamentale (e ashtuquajtura qasje 'së pari bazat', ose 'fundamentals first'), së bashku me sundimin e ligjit dhe reformën e administratës publike. Monitorimi i progresit nga KE lidhur me qeverisjen ekonomike bazohet në vlerësimin për plotësimin e kriterëve ekonomike të Kopenhagës dhe mekanizmin e PRE-së. Për të gjitha vendet e Ballkanit Perëndimor, PRE-të janë bazë për udhëzimet e politikave të KE-së të cilat miratohen në nivel ministrash për vendet e BP dhe Turqinë.

Gjendja aktuale

Sipas vlerësimit të KE-së, Kosova gjendet në një fazë të hershme dhe ka arritur njëfarë progresi në zhvillimin e një ekonomie funksionale të tregut. Lehtësimi i kufizimeve të lëvizjes të ndërlidhura me COVID-19 dhe rifillimi i udhëtimeve dhe flukseve financiare nga diaspora çuan në një rikthim shumë të fuqishëm të rritjes ekonomike në vitin 2021, i cili ishte i moderuar në tremujorin e parë të vitit 2022. Sipas KE-së, pavarësisht qëndrueshmërisë që ka treguar ekonomia gjatë pandemisë, sfidat strukturore afatgjatë, si shkalla e lartë e ekonomisë joformale, korrupsioni dhe përgjithësisht sundimi i dobët i ligjit, vazhdojnë të pengojnë sektorin privat. Sektori financiar ka mbetur stabil dhe kreditimi ka vazhduar të zgjerohet. Ndonëse rimëkëmbja ekonomike ka krijuar vende të reja pune, mungesa e të dhënave pengon një vlerësim të duhur të gjendjes së tregut të punës. Për të përmirësuar funksionimin e ekonomisë së tregut, *Raporti i KE-së për Kosovën – 2022* rekomandon që gjatë këtij viti Kosova të fokusohet në:

- Lehtësimin e impaktit të shokut negativ përmes masave të mbështetjes me objektiva të qartë, duke planifikuar edhe kthimin në kufijtë prej 2% të BPV të deficitit në planin afatmesëm;
- Përgatitjen e një rishikimi të sistemit të sigurimeve sociale, përfshirë pensionet e veteranëve të luftës, me qëllim të përmirësimit të ekonomizimit dhe drejtësisë së skemave të sigurimeve sociale,

dhe rishikimin e shpenzimeve tatimore, duke përcaktuar masën e të ardhurave të pritshme nga të gjitha përjashtimet dhe tarifat e reduktuara;

- Përmirësimin e cilësisë së shpenzimeve publike përmes reformimit të sistemi të pagave në sektorin publik dhe adresimit të pengesave në menaxhimin e investimeve kapitale; zbatimit të masave përkatëse të mjedisit afarist, në veçanti thjeshtimin, bashkimin dhe heqjen e lejeve dhe licencave, si dhe zbatimin e ligjeve për inspektimin dhe identifikimin elektronik;
- Zbatimin e masave aktive të tregut të punës për të mbështetur punësimin, rifillimin e publikimit të të dhënave të anketës së fuqisë punëtore dhe vazhdimin e zbatimit të masave që synojnë formalizimin e punësimit joformal;
- Zbatimin e masave relevante për përmirësimin e mjedisit afarist, në veçanti thjeshtësimin, heqjen dhe bashkimin e lejeve e licencave, dhe zbatimin e ligjeve për inspektim për identifikim elektronik.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika* janë identifikuar çështjet që kërkojnë vëmendje të shtuar në periudhën vijuese, përfshirë stabilitetin makro-fiskal, përgatitjen e buxhetit 2023 bazuar në supozime realiste, zbatimin e PRE, transparencën e shpenzimeve publike, përmirësimin e ekzekutimit të shpenzimeve kapitale dhe përmbajtjen nga miratimi i iniciativave të reja pensionale dhe sociale në harmoni me rekomandimet në udhëzimet e PRE. Në sektorin financiar rekomandohet miratimi dhe zbatimi i Ligjit për Mikrofinanca dhe Institucione Mikrofinanciare Jobankare dhe Ligji për Bankat, dhe zbatimi i rekomandimeve të analizës së thellë për staf dhe kompetenca për politika kyçe, në veçanti lidhur me funksionet për stabilitet financiar. Lidhur me mjedisin afarist, reformat strukturore dhe zhvillimin e sektorit privat, konkluzionet e *NK VI për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika* theksojnë rëndësinë e ristrukturimit të KIESA-s, miratimin e legjislacionit për investimet e qëndrueshme, vazhdimin e reformës për qasjen në financa dhe zgjerimin e garantimit të kredive, miratimin dhe zbatimin e Strategjisë dhe PV për Parandalimin dhe Luftimin e Ekonomisë Joformale, Pastrimit të Parave, Financimit e Terrorizmit dhe Krimeve Financiare, dhe vazhdimin me digjitalizim dhe thjeshtësim të lejeve dhe licencave.

Stabiliteti makroekonomik

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se pas një rikthimi shumë të fuqishëm të rritjes ekonomike në vitin 2021, rritja ekonomike e Kosovës ishte e moderuar në tremujorin e parë të vitit 2022. Sipas vlerësimeve të Ministrisë së Financave, Punës dhe Transfereve, rritja reale në vitin 2022 pritet të jetë 4.1%.

BPV e Kosovës për kokë banori mbetet më e ulëta në rajon. Ajo qëndroi në 26% të mesatares së BE-së në vitin 2021. Për shkak të shkallës së lartë të ekonomisë joformale dhe shkallës së lartë të pasivitetit ekonomik, veçanërisht në mesin e grave, Kosova ka pabarazi të larta në të ardhura.

BE konsideron se flukset neto të investimeve të huaja direkte (IHD) u rritën për 10% në vitin 2021 dhe qëndruan në 4% të BPV-së, duke mbuluar më pak se gjysmën e deficitit të llogarisë rrjedhëse, ndërsa në vitin 2022 IHD kanë shënuar një rritje vjetore prej 46.6%, sipas të dhënave të BQK-së. Sa i përket strukturës së IHD-ve, ato janë të orientuara kryesisht në aktivitetet e pasurive të paluajtshme, pasuar nga aktivitetet financiare dhe të sigurimit.

Çmimet më të larta të mallrave dhe rimëkëmbja e fuqishme ekonomike çuan në rritjen e inflacionit në vitin 2021. Inflacioni vjetor u rrit gjatë vitit 2021 nga 0.6% në tremujorin e parë në 6.7% në dhjetor. Presioni i rritjes së çmimeve vazhdoi edhe në vitin 2022, kur çmimet e konsumit u rritën për 14.2% nga viti në vit në korrik. Shkaktar kryesor ishte rritja e çmimeve të ushqimit dhe energjisë, nxitur nga lufta e Rusisë kundër Ukrainës. Buxheti i vitit 2021 ishte përmirësuar ndjeshëm, për shkak të rritjes së të ardhurave dhe qasjes konservative ndaj shpenzimeve. Deficitit buxhetor primar u ngushtua në 1.3% të BPV-së, që korrespondon me deficit prej 0.6% të BPV-së sipas përkufizimit të rregullave fiskale. Më tej, si rezultat i performancës së mirë ekonomike dhe fiskale në vitin 2021, shkalla e borxhit publik kundrejt BPV-së ka rënë, por baza e investitorëve për borxhin qeveritare ende mbetet e ngushtë. Progresi në qeverisjen fiskale ka qenë i përzier. Buxheti i vitit 2022, i miratuar në dhjetor 2021, supozoi rritje joreale të BPV-së (7.8%) dhe rritje shumë të madhe (67%) të investimeve publike, ndërsa mbështetja e kategorive më të ndjeshme duke përmirësuar bilancin buxhetor në vitin 2021 ishte e përshtatshme, por nevojitet një planifikim emergjent më i fuqishëm.

Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve (MFPT) thekson se sipas të dhënave vjetore nga Agjencia e Statistikave të Kosovës (ASK), BPV-ja reale gjatë vitit 2021 shënoi rritje prej 10.75% krahasuar me vitin paraprak. Bazuar në publikimin më të fundit të ASK-së për llogaritë kombëtare, BPV shënoi një rritje reale vjetore prej 4.5% në tremujorin e parë të vitit 2022, dhe 2.1% në tremujorin e dytë. Si rrjedhojë, BPV-ja reale në gjashtë muajt e parë të vitit 2022 shënoi një rritje mesatare prej 3.2%. Kjo rritje pasqyron zhvillimet pozitive në sektorin e eksporteve të mallrave e shërbimeve dhe rritjen e konsumit privat. Kriza energjetike në nivel global, e filluar në tremujorin e fundit të vitit 2021 dhe e thelluar më tej me sulmin ushtarak të Rusisë kundër Ukrainës u reflektuan edhe në vendin tonë duke ngadalësuar rritjen ekonomike në krahasim me rritjen që ishte shënuar në periudhën e njëjtë të vitit të kaluar.

Aktivitetet ekonomike që kishin rritje në pjesën e parë të vitit ishin: tregtia me shumicë dhe pakicë, me 10.4%, transporti dhe magazinimi, me 10%, aktivitetet financiare e të sigurimit, me 8.1%, industria përpunuese, me 6.6%, dhe hotelet e restorantet, me 5.3%, ndërsa sektori i ndërtimit shënoi rënie për 9.6%, furnizimi me energji elektrike dhe gaz për 3% dhe shëndetësia e aktivitetet e punës sociale për 3.1%.

Bazuar në të dhënat preliminare, konsumi total vlerësohet të ketë shënuar rritje mesatare prej 5.2% në terma realë (ai privat me rreth 6.5%, ndërsa konsumi publik shënoi rënie prej 3.0%). Kjo rritje në konsum u karakterizua nga zhvillimet si: rritja e importit të mallrave të konsumit, me rreth 17.5% (v-m-v), ulja e kredive të reja për qëllime të konsumit, me rreth 6.1% (v-m-v); rritja e dërgesave të emigrantëve, me 0.2%; dhe rritja prej 19.8% në mbledhjen e TVSh-së totale. Investimet totale (private dhe publike) gjatë dy tremujorëve të parë të vitit 2022 shënuan rënie reale mesatare me rreth 9.2%, kryesisht si rezultat i rënies së shpenzimeve kapitale. Rritja e kredive të reja për qëllime të investimit në tremujorin e dytë ishte 35.0%, ndërsa importi i mallrave kapitale shënoi rritje prej 6.2% (v-m-v) për këtë periudhë gjashtëmujore.

Bilanci i llogarisë rrjedhëse gjatë periudhës janar-korrik 2022 arriti vlerën prej -561 milionë euro, dukshëm më i lartë krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak (një rritje prej 34.3%). Eksporti i mallrave shënoi rritje prej rreth 29.3%, ndërsa eksporti i shërbimeve shënoi rritje akoma më të theksuar vjetore, prej 40.8%. Të dhënat e fundit për strukturën e eksportsit tregojnë ulje të pjesëmarrjes së eksportit të metaleve bazë në eksportin total (më 25.7%, nga 36.2% sa ishte vitin paraprak), si dhe rritje të pjesëmarrjes së kategorisë së artikujve tjerë të prodhuar, e cila për periudhën janar-korrik përbën 21.4% e eksporteve totale, dhe kategorisë 'plastikë, gomë dhe artikuj prej tyre', me pjesëmarrje prej 14.0%. Sektorë të tjerë me rëndësi ishin: produktet minerale, me pjesëmarrje me 9.1%, dhe artikuj ushqimorë të përgatitur, pije e duhan, me 6.8%. Sa i përket kontributit të kategorive në rritjen e eksportit të mallrave, kontribut me të theksuar pati eksporti i artikujve të tjerë të prodhuar, me 10.3 pikë përqindjeje, plastika, goma dhe artikuj prej tyre, me 7.7 p.p., dhe produktet minerale, me 5.9 p.p. Ngjashëm, eksporti i shërbimeve ka shënuar rritje të ndjeshme prej 40.8%, shtyrë kryesisht nga rritja e shërbimeve të udhëtimit, me kontribut pozitiv prej 27.3 p.p, shërbimeve kompjuterike, informative dhe të telekomunikacionit, me 6.6p.p., dhe transporti, me 3.2p.p.

Importi i mallrave shënoi rritje prej 25.1%, shtyrë kryesisht nga rritja në importin e produkteve minerale, që kontribuoi me 10.6 p.p., rritja në importin e metaleve bazë dhe artikuj prej tyre, me kontribut 3.1 p.p., ndërsa kategoria e plastikës, gomës dhe artikuj prej tyre si dhe ajo e artikujve ushqimorë të përgatitur, pijeve dhe duhanit kontribuuan pozitivisht me 2.2 p.p. secila. Importi i shërbimeve shënoi rritje prej 37.2%, shtyrë kryesisht nga një rritja e theksuar në importin e shërbimeve të udhëtimit, me kontribut prej 15.2 p.p., dhe kategoria e transportit, me kontribut prej 12.9 p.p..

Deficiti i mallrave gjatë periudhës janar-korrik 2022 u zgjerua me rreth 24.2%, ndërsa suficiti i shërbimeve gjatë kësaj periudhe shënoi rritje prej rreth 44.3%. Bilanci i të ardhurave primare gjatë periudhës janar-korrik 2022 shënoi rritje prej 71.6% krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Bilanci nga të ardhurat dytësore kishte një rritje vjetore prej 7.6% për periudhën janar-korrik. Në këtë rritje ka kontribuar më së shumti kategoria e korporatave financiare e jo-financiare, ekonomive familjare dhe organizatave jofitimprurëse në shërbim të ekonomive familjare, me 4.7 p.p.

Një tjetër komponent që është i rëndësishëm në sektorin e jashtëm dhe që ndikon në uljen e deficitit të llogarisë rrjedhëse janë remitencat, që kanë pasur një trend rritjeje gjatë 5 viteve të fundit. Gjatë periudhës janar-gusht 2022 remitencat shënuan rritje prej 3.75%.

Inflacioni i çmimeve të konsumit është rritur mesatarisht me 11.4% gjatë periudhës janar- shtator 2022, me një tendencë të theksuar rritjeje (nga një normë prej 7.1% në muajin janar duke arritur kulmin në muajin korrik, me rritje prej 14.2%). Ky trend rritjeje ishte vazhdimësi nga viti i kaluar, por që në muajin mars të këtij viti u theksua edhe më shumë, duke arritur vlerën dyshifrore. Rritja e inflacionit pasqyroi më së shumti rritjen e çmimeve të ushqimeve, të transportit si rezultat i çmimeve më të larta të importit, si dhe rritjen e çmimeve të kategorinë ‘përdorimi i pajisjeve të transportit personal’.

Çmimet e prodhimit në Kosovë u ngritën mesatarisht 9.85% gjatë pjesës së parë të vitit 2022 krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit 2021.

Sa i përket borxhit publik, korniza ligjore për menaxhimin e borxhit shtetëror konsiston në Ligjin nr. 03/L-175 për Borxhin Publik, miratuar më 29 dhjetor 2009. Ky Ligj i jep të drejtën Republikës së Kosovës “për të marrë hua, për të dhënë garanci për hua, për të paguar shpenzimet për marrjen e borxhit dhe për të paguar kryegjënë dhe interesin e Borxheve të saja Shtetërore”. Për më tepër, sipas tij, shumta e papaguar e borxhit të përgjithshëm në asnjë rast nuk duhet të tejkalojë 40% të BPV. Si rrjedhojë e pandemisë COVID-19, Qeveria vendosi të ndryshojë rregullin fiskal; deficitin fiskal si përqindje e BPV-së është ndryshuar nga 2% në 6.5% dhe bilanci bankar si përqindje e BPV-së nga 4.5% në 3%.

Portofoli i përgjithshëm i borxhit aktualisht përbëhet nga borxhi i brendshëm dhe ai ndërkombëtar. Sipas tabelës së mëposhtme, borxhi i shtetit deri më 30 shtator 2022 është afërsisht 1.691 miliard euro, që përfaqëson 20.48% të BPV-së (përfshirë garancitë e Qeverisë). Nga shumta e përgjithshme e borxhit total, 577.35 milionë euro janë borxh ndërkombëtar.

Tabela 1: Gjithsej borxhi i Qeverisë (në milionë euro dhe si përqindje e BPV-së)

	2017	2018	2019	2020	2021	Janar - shtator 2022
Borxhi ndërkombëtar	422.15	416.43	409.10	525.80	571.64	577.35
Borxhi i brendshëm	574.27	676.62	791.94	961.90	1,061.49	1,114.48
Borxhi total	996.42	1,093.05	1,201.05	1,487.69	1,633.13	1,691.83
Borxhi total (% e BPV)	16.37%	17.04%	17.51%	22.44%	21.53%	20.48%

*Përfshin edhe shumën e garancive shtetërore

Në fund të nëntëmujorit të vitit 2022 borxhi i përgjithshëm arriti vlerën 1,691.83 milionë euro, që krahasuar me vitin paraprak ka nivel pothuajse të njëjtë, me një rritje krejtësisht të lehtë prej rreth 0.53%.

Gjatë periudhës janar-shtator 2022 të hyrat e realizuara janë 1,832.9 milionë euro. Krahasuar me vitin 2021, të hyrat kanë shënuar rritje vjetore prej rreth 13.8%. Të hyrat tatimore arritën vlerën prej 1,644 milionë euro, apo 14.2% rritje në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Të hyrat jo-tatimore gjatë kësaj periudhe arritën vlerën prej 188.8 milionë eurosh, ose 9.9% më shumë krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Në anën tjetër, shpenzimet buxhetore, përfshirë pagesën e interesit për këtë vit, gjatë kësaj periudhe arritën në 1,579.8 milionë euro – një rritje prej 6.1% në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit 2021. Rritjen më të madhe shënoi kategoria e subvencioneve e transfereve, me 29.1%, pasuar nga mallrat dhe shërbimet, me 8.5%, ndërsa kategoria e pagave dhe mëditjeve dhe ajo e shpenzimeve kapitale shënuan rënie prej 4.6%, respektivisht prej 28.7%.

Funksionimi i tregut të produkteve

Mjedisi afarist, sistemi gjyqësor dhe kapacitetet administrative

Republika e Kosovës ka vazhduar me reformat në funksion të një mjedisi afarist të favorshëm për të themeluar biznese dhe operuar në treg. Vitin e kaluar është miratuar Ligji për Gjykatën Komerciale. Menjëherë pas miratimit të këtij ligji është siguruar buxheti dhe resurset tjera përfshirë ato njerëzore. Në korrik 2022 janë bartur rastet nga gjykatat tjera dhe në fillim të gushtit 2022 Gjykata Komerciale ka qenë plotësisht operacionale. Kjo do të ketë efekte pozitive në trajtimin e lëndëve lidhur me fushat e të drejtës afariste dhe marrëdhënieve kontraktuale. Reforma të tjera me rëndësi për mjedisin afarist janë: reforma e inspektiveve, thjeshtësimi i legjislacionit për leje dhe licenca dhe digitalizimi i shërbimeve. Progresi në këto fusha theksohet edhe në Raportin e KE-së për Kosovën – 2022.

Ligji nr. 06/L-016 për Shoqëritë Tregtare përcakton llojet e shoqërive tregtare përmes së cilave mund të zhvillohen veprimtaritë ekonomike në Kosovë, subjekteve të tjera që kërkohet të regjistrohen në ARBK, organizimin, kompetencat e funksionet e ARBK-së, kërkesat, kushtet e procedurat e regjistrimit dhe çregjistrimit për secilin lloj të shoqërive tregtare, organizimin e shoqërive tregtare dhe të drejtat e detyrimit e aksionarëve, përfaqësuesve të autorizuar, pronarëve, drejtorëve, menaxherëve, dhe palëve të treta në lidhje me shoqëritë tregtare. Ky ligj përmirëson të bërit biznes në Kosovë duke lehtësuar procedurat për regjistrim të bizneseve, dhe përcakton qartë të gjitha kompetencat dhe funksionet e ARBK-së. Nevojitet harmonizim i mëtejshëm i këtij ligji me legjislacionin e BE-së, veçanërisht në lidhje me kërkesat minimale të kapitalit, përvetësimin e kompanive, bashkimet ndërkuftare dhe kërkesat e zbulimit të kompanive dhe degëve të huaja, si dhe Direktivat e BE-së për përdorimin e mjeteve digjitale dhe operacionet ndërkuftare.

Sa i përket *kornizës institucionale*, institucioni bartës për këtë fushë është ARBK në Ministrinë e Tregtisë dhe Industrisë. ARBK kryen regjistrimin e të gjitha shoqërive tregtare vendore dhe të huaja, në përputhje me Ligjin nr. 06/L-016 për Shoqëritë Tregtare. ARBK ofron informata dhe bashkëpunon me ASK-në, ATK-në, DK-në, PK-në dhe agjenci të tjera. Më tej, ajo regjistron të gjitha bizneset e reja, modifikimet e të dhënave të biznesit, mbylljen e bizneseve, lëshimin e certifikatës së regjistrimit me numër fiskal e certifikatës së TVSh-së, certifikatës së import-eksportit, si dhe ofron informata dhe formularë falas.

Sa u përket *politikave* dhe reformave, Kosova ka bërë përparim në lehtësimin e themelimit të bizneseve dhe lehtësimin e ofrimit të shërbimeve përmes konceptit 'one-stop shop'. Procedurat për hapjen e bizneseve janë thjeshtësuar dhe shkurtuar dhe kjo mund të bëhet në cilëndo qendër komunale të ARBK-së, varësisht nga lokacioni i ushtrimit të aktivitetit të entitetit aplikues. Regjistrimi i bizneseve individuale dhe ortakërive bëhet brenda një dite, ndërsa i shoqërive aksionare dhe atyre me përgjegjësi të kufizuar brenda dy ditëve.

Sistemi gjyqësor është faktor shumë i rëndësishëm për zhvillimin ekonomik të vendit dhe luan rol kyç në lehtësimin e investimeve, mbrojtjen adekuate të të drejtave kontraktuale të bizneseve dhe rritjen e sektorit privat. Ky sistem është i rregulluar me Kushtetutën e Republikës së Kosovës, Ligjin për Gjykatat, Ligjin për KGJK-në, etj. Së fundmi është miratuar *Ligji për Gjykatën Komerciale* dhe është funksionalizuar kjo gjykatë e cila synim kryesor ka rritjen e efikasitetit të zgjidhjes së kontesteve komerciale, si adresa e vetme për zgjidhjen e të gjitha kontesteve komerciale dhe atyre afariste.

Ligji për Gjykata ka përcaktuar Gjykatën e Apelit si gjykatë e shkallës së dytë, me juridiksion territorial në tërë Kosovën, ndërsa Gjykata Supreme, si instanca më e lartë gjyqësore në vend, përfshin kolegjin e apelit të Agjencisë së Pronës dhe Dhomën e Posaçme për Çështjet lidhur me Agjencinë e Privatizimit. Sa i përket të drejtës së pronës, neni 119, pika 1, e Kushtetutës siguron një mjedis të favorshëm ligjor për ekonominë e tregut, lirinë e aktiviteteve ekonomike dhe sigurinë e pronës publike e private, duke njohur pronën publike dhe pronën private si kategori kushtetuese. Me Kushtetutë garantohet e drejta e pronësisë dhe ofrohen garanci të cilat përjashtojnë mundësinë e privimit në mënyrë arbitrare nga prona. Meqë llojet e pronës janë përcaktuar me Kushtetutë, rregullimi i përmbajtjes së tyre i delegohet legjislativit. Kuvendi ka nxjerrë Ligjin nr. 03/L-154 për Pronësinë dhe të Drejtat e tjera Sendore, i cili rregullon krijimin, përmbajtjen, bartjen, mbrojtjen e shuarjen e të drejtave sendore, si dhe pronësinë dhe të drejtat sendore të kufizuara si posedimin, të drejtat sendore të sigurimit dhe të shfrytëzimit. Akoma nuk ka një ligj që rregullon pronën publike në përgjithësi. Më 2022 është miratuar edhe Ligji nr. 08/L-014 për të Drejtat pronësore të Shtetasve të Huaj, i cili rregullon të drejtat e pronës për shtetasit e BE-së, në përputhje me MSA-në.

Krijimi i një sistemi efektiv dhe të barabartë të drejtash pronësore krijon siguri ligjore për investitorët dhe rrjedhimisht rrit mundësitë për investime. Kjo gjithashtu u krijon shtetasve më shumë mundësi për të përdorur pronën si kolateral dhe kështu përmirëson qasjen në financa dhe kontribuon në pavarësimin financiar të grave në vend. Mbrojtja dhe shfrytëzimi i të drejtës pronësore ka ndikim edhe në të bërit biznes.

Më 2018 është miratuar Ligji për Trashëgiminë dhe Noterinë. Më tej, në nëntor 2019 është miratuar UA nr. 10/19 për matjet kadastrale për regjistrim në kadastër dhe UA nr. 09/19 për ndarjen e zonave kadastrale. Me qëllim të thjeshtësimit të procedurave të regjistrimit dhe uljes së kostos, më 2019 është miratuar UA nr. 08/2019 për tarifatat e produkteve dhe shërbimeve të Agjencisë Kadastrale të Kosovës.

Ndërmjetësimi rregullohet nga Ligji nr. 06/L-009 për Ndërmjetësim. Praktika e deritanishme e zbatimit të formave alternative të zgjidhjes së mosmarrëveshjeve ka rezultuar shumë e mirë. Megjithatë, nga analizat dhe rekomandimet është konkluduar se nevojitet koordinim më i mirë ndërmjet qendrës së ndërmjetësimit dhe Gjykatës e Prokurorisë dhe të sqarohet roli e rëndësia e kësaj qendre, tarifat e administrimit të rasteve të ndërmjetësuar nga ajo, si dhe mbulimi i kostos financiare nga buxheti i Republikës së Kosovës.

Një ndër inovacionet e *procedurës përmbartimore*, dhe e cila ndikon në zbatimin e vendimeve, është arritur me anë të Ligjit nr. 05/L-118 për plotësim-ndryshimin e Ligjit nr. 04/L-139 për Procedurën Përmbartimore, i cili zhvendosi përmbartimin prej gjykatave tek përmbartuesit privatë, të cilët emërohen nga Ministria e Drejtësisë (MD) për kryerjen e autorizimeve publike të besuara, në përjashtim të kompetencës për të vendosur në procedurën e përmbartimit dhe të zbatojnë përmbartimin në të gjitha çështjet nga e drejta familjare dhe kthimin e punëtorëve dhe shërbyesve civilë në punë dhe kompensimet e tjera.

Agjencia Kadastrale Kosovës (AKK) është institucion publik për regjistrimin, mbajtjen dhe përditësimin e të drejtave të pronarëve mbi pronën e paluajtshme. Ajo është autoriteti qendror për mirëmbajtjen e bazës së të dhënave kadastrale, regjistrave pronësorë, për hartografi, GIS, dhe për infrastrukturën e të dhënave gjeo-hapësinore. Ajo është përgjegjëse edhe për certifikimin e personave në Zyrat Komunale Kadastrale (ZKK) dhe licencimin e kompanive e gjeodetëve për kryerjen e matjeve kadastrale. Regjistrimi i të drejtave të pronës së paluajtshme bëhet në ZKK dhe monitorohet dhe publikohet çdo ditë në ueb faqen e AKK-së. Afati ligjor për aplikim nëpër ZKK për transaksionet e shitblerjes, trashëgimisë dhe pengut është 30 ditë, ndërsa bazuar në të dhënat e fundit të ZKK-ve ky proces kryhet mesatarisht për 10 ditë.

Ndikimi i shtetit në tregun e produkteve

Sipas vlerësimit të BE-së, ndonëse është arritur njëfarë progresi në vitin 2021, politikat e ndihmës shtetërore në Kosovë kanë nevojë për përafrim të mëtejshëm me rregullat dhe parimet e BE-së. Kornizës aktuale i mungon një qasje koherente për ndihmën shtetërore, si dhe një strategji gjithëpërfshirëse dhe vlerësimet e kostos e përfitimit për ndihmën dhe subvencionet e dhëna. Sipas KE-së, ekziston një inventar i skemave të ndihmës shtetërore, siç kërkon MSA, por përafrimi i tyre me legjislacionin ekzistues për ndihmën shtetërore është në fazë të hershme. Sa i përket *legjislacionit*, Ligji nr. 05/L-100 për Ndihmën Shtetërore, i miratuar më 2016, vendos bazën për zhvillimin e sistemit të ndihmës shtetërore, parimet e procedurat për dhënien e saj. Ai vendos përkufizimet bazë, përfshirë atë të ndihmës shtetërore, mekanizmin e kornizën për kontrollin e saj, dhe bazën për themelimin e inventarit gjithëpërfshirës e sistemit të raportimit. Rregullat e *acquis* në këtë fushë transpozohen përmes akteve nënligjore (për më tepër, shihni kapitullin 8).

Ligji nr. 03/L-087 rregullon pronësinë e ndërmarrjeve publike (NP), raportimin dhe qeverisjen korporative të tyre, në harmoni me parimet ndërkombëtare. Në Kosovë funksionojnë 17 NP në të cilat aksionar është Qeveria e Republikës së Kosovës. Ndërmarrja e Re Energjetike e Kosovës ShA (NKEC) është themeluar më 24.05.2018 dhe është regjistruar si NP Qendrore, mirëpo nuk ka afarizëm operativ dhe financiar. NP Trepça, me hyrjen në fuqi të Ligjit nr. 05/L-120 për Trepçën, është shndërruar në Trepça ShA, ku Qeveria ka në pronësi 80% të aksioneve, ndërsa 20% janë në pronësi të punëtorëve.

Më 2017 ME ka iniciuar ndryshimin e bazës ligjore për NP, me qëllim forcimin e qeverisjes korporative të tyre, por projektligji për miratim në Qeveri më 2018 është kthyer në rishikim dhe akoma nuk është miratuar.

Privatizimi dhe ristrukturimi

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, Kosova ka ndërmarrë hapa për të shpërbërë Agjencinë e Privatizimit dhe për të krijuar fondin sovran. Në fillim të vitit 2022 Qeveria nxori një vendim që ndalonte AKP-në të shesë asetet nën administrimin e saj, të cilat parashihet të transferohen në fondin sovran të pasurisë. Në qershor 2022, Qeveria miratoi një koncept dokument për fondin sovran. Fondi sovran pritet të marrë përsipër ndërmarrjet shoqërore (NSH) dhe asetet e menaxhuara nga AKP, dhe disa ndërmarrje publike të menaxhuara nga ME, pas përmirësimit të performancës së tyre financiare. KE rekomandon që në të ardhmen të ndryshohet korniza ligjore për qeverisjen dhe mbikëqyrjen e NP-ve, në mënyrë që të adresohen çështjet e performancës së dobët dhe keq-menaxhimit.

Në përputhje me Ligjin nr. 04/L-034, privatizimi bëhet përmes dy metodave kryesore: Metodës së Spin Off-it dhe metodës së Likuidimit, që e quajmë Shitje të Aseteve. Agjencia Kosovare për Privatizim (AKP) është themeluar si një organ i pavarur publik i cili i ushtron funksionet dhe përgjegjësitë e tij me autonomi të plotë sipas Ligjit nr. 04/L-034 për AKP-në, i cili është plotësuar-ndryshuar me Ligjet nr. 04/L-115, nr. 05/L-080 dhe nr. 06/L-023 mbi AKP-në.

Në përputhje me Programin e Qeverisë për bartjen e një numri të konsiderueshëm të pronave të NSh-ve (tokave, asetëve të tjera të vlefshme) nga administrimi i AKP-së tek "Fondi Sovran", i cili është themeluar në vitin 2022, AKP ka përgatitur strategjinë përmblylëse për periudhën janar 2022-qershor 2024. Ajo është në pajtueshmëri me qëllimet dhe planet e AKP-së të përcaktuara në kornizën ligjore për të përmblyllur proceset kryesore të saj pa vonesa të panevojshme.

Funksionimi i tregut financiar

Kjo pjesë fokusohet kryesisht në stabilitetin dhe zhvillimin e sektorit financiar nga perspektiva e strukturës, madhësisë dhe efikasitetit të ndërmjetësimit financiar. Aspektet e natyrës legislative dhe kërkesat e MSA-së shtjellohen më gjerësisht në kapitullin për lëvizjen e lirë të kapitalit dhe atë për shërbimet financiare.

Sistemi financiar përbëhet nga sektori bankar, me 11 banka komerciale, të cilat përbëjnë rreth 67% të asetëve totale të sektorit financiar (9 me pronësi të huaj), sektori i sigurimeve, me 12 kompani sigurimesh (7 me pronësi të huaj), fondet pensionale (2 fonde), ndihmësit financiarë (58), sektori mikrofinanciar, me 30 IMF/IFJB (13 me pronësi të huaj) dhe tregu i letrave me vlerë. Sistemi financiar ka vazhduar të zgjerohet vazhdimisht gjatë vitit 2021, duke arritur shkallën e ndërmjetësimit financiar në 108.7% të BPV-së në fund të qershorit 2022. Bankat janë ndërmjetësuesit kryesorë të sektorit financiar, pasuar nga fondet pensionale dhe sektori i IMF/IFJB-ve.

Sistemi financiar i Kosovës deri në fund të shtatorit 2022 ishte stabil, i qëndrueshëm dhe likuid, përkundër rreziqeve në rritje të nxitura nga rritja e nivelit të çmimeve në vend dhe globalisht. Pra, bankat dhe institucionet financiare arritën të jenë fitimprurëse, likuide dhe mirë të kapitalizuara. Më tej, aktiviteti kredi-dhënës në sektorin bankar kishte ritëm të përshpejtuar të rritjes, duke shënuar rritje vjetore prej 18.6% në gusht 2022. Sektori bankar gjithashtu është karakterizuar me rritje të depozitave prej 11.8% gjatë kësaj periudhe, gjë që përbën burimin kryesor të financimit të aktivitetit të bankave. Sidoqoftë, për shkak të rritjes së vazhdueshme të çmimeve në vend, pritjet për periudhën në vazhdim sugjerojnë rrezik të shtuar të profitabilitetit, të likuiditetit dhe kreditor.

Sektori bankar vazhdon të ketë nivel të lartë likuiditeti. Raporti i asetëve likuide (të gjëra) ndaj detyrimeve afatshkurtra në shtator 2022 u zvogëlua me 3.3 p.p. krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak, në 35.1%, e që pavarësisht rënies është dukshëm mbi nivelin minimal të rekomanduar (25.0%).

Sektori bankar regjistroi fitime neto në vlerë rekorde prej 97.0 milion eurosh deri në fund të gushtit 2022 (dukshëm më i lartë se mesatarja historike) dhe një rritje vjetore të fitimit për 20.6% (16.6 milionë euro). Niveli i lartë i fitimit të realizuar në këtë periudhë ishte si rezultat i rritjes më të madhe të të hyrave (për 14.0%) se sa shpenzimeve (për 10.0%) krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Në rritjen e përshpejtuar të të hyrave kontributin kryesor kishin të hyrat nga interesi (kreditë dhe plasmanët me banka komerciale), pasuar nga të hyrat nga jo interesi (tarifat dhe komisionet). Fitimi më i lartë gjithashtu ndikoi në përmirësim të treguesve të performancës financiare, siç është ROA (kthimi në asete) dhe ROE (kthimi në kapital), të cilët qëndruan në 2.7% (2.5% në gusht 2021) dhe ROE në 23.9% (21.0% në gusht 2021).

Sektori bankar vazhdon të jetë i kapitalizuar mirë, dukshëm mbi nivelin e kërkuar rregullator minimal prej 12%, në 15.8% në shtator 2022 (17.9% në shtator 2021). Zvogëlimi i këtij treguesi erdhi si rezultat i rritjes më të lartë të mjeteve të peshuara me rrezik (16.9%) krahasuar me rritjen e kapitalit (3.4%). Në ngadalësimin e rritjes së kapitalit ka ndikuar fillimi i shpërndarjes së dividendës, në fund të vitit 2021, dhe zvogëlimi i rezervave nga rivlerësimi i investimeve në instrumente financiare. Në anën tjetër, mjetet e peshuara me rrezik kanë shënuar rritje më të lartë krahasuar me periudhën paraprake si rezultat i rritjes së theksuar të kreditimit gjatë kësaj periudhe.

Kreditë jo-performuese (KJP) ndaj gjithsej kredive vazhdojnë të jenë në nivel të ulët në sektorin bankar dhe vazhduan trendin rënës të periudhës para pandemisë. Niveli i KJP-ve qëndroi në 2.1% (2.4% në shtator 2021). Rënia e nivelit të KJP-ve ishte më shumë si rezultat i rritjes së përshpejtuar të kreditimit mbështetur edhe nga rënia vjetore e vlerës së KJP-ve. Vlera e KJP-ve shënoi rënie për 0.1% (1.9% rritje në shtator 2021, 26.7% rritje në shtator 2020). Huadhënia nga bankat është rritur për 18.7% (11.9% në shtator 2021, 7.7% në shtator 2020). Kreditë me probleme vazhdojnë të jenë të mirë-provizionuara, duke qëndruar në nivel prej 152.8% deri në shtator 2022 (144.4% në shtator 2021).

Sa i përket sektorëve të tjerë, vlera e asetëve të sektorit pensional arriti në 2.28 miliardë euro në qershor 2022, duke përfaqësuar rreth 25.5% të total asetëve të sistemit financiar. Në baza vjetore, asetet e sektorit pensional janë rritur për 5.5% në qershor 2022, që është rezultat i rritjes së vlerës së kontributeve të arkëtuara. Vlera e kontributeve pensionale deri në qershor 2022 arriti në 116.5 milionë euro (104.3 milionë euro në periudhën paraprake), ndërsa kthimi nga investimi ishte negativ në vlerën prej 162.4 milionë euro për dallim nga kthimi pozitiv i një viti më parë në vlerë prej 108.8 milionë euro.

Sektori i sigurimeve përfaqëson vetëm 2.8% të totalit të asetëve të sistemit, me vlerë prej 253.6 milionë euro. Krahasuar me vitin paraprak, ky sektor shënoi rritje për 10.6% (9.9% në periudhën paraprake). Sektori ka shënuar rritje vjetore të përshpejtuar të të hyrave (primet e shkruara bruto) prej 13.1%, duke arritur vlerën prej 61.4 milionë euro (54.3 milionë euro në periudhën paraprake dhe rritje vjetore prej 12.6%). Rritja e përshpejtuar e të hyrave pasqyron ecurinë e shitjeve të detyrimeve ndaj palëve të treta, pasi sigurimet ndërkufitare janë ulur për shkak të vendimit të qeverisë për të mbuluar plotësisht tarifat e primit të sigurimit ndërkufitar për të gjithë bashkatdhetarët. Nga ana tjetër, dëmet e paguara arritën vlerën prej 30.9 milionë euro (31.2 milionë euro në periudhën paraprake). Si rezultat i rritjes më të shpejtë të primeve të shkruara bruto krahasuar me dëmet e paguara, raporti i dëmeve ndaj primeve të shkruara u zvogëlua në 50.3% nga 57.5% në qershor 2021. Sektori operoi me fitim neto prej 2.5 milionë euro deri në qershor 2022 (1.5 milionë në periudhën paraprake) për shkak të rritjes së primeve të shkruara bruto, burimeve të tjera të të hyrave, pavarësisht rritjes së vlerës së dëmeve të paguara.

Institucionet mikro-financiare përfaqësojnë rreth 4.2% të gjithsej asetëve të sistemit financiar (qershor 2022), dhe në gusht 2022 asetet e këtij sektori arritën vlerën prej 380.9 milionë euro. Aktiviteti kreditues i sektorit shënoi rritje të përshpejtuar vjetore prej 16.7% në gusht 2022 (11.6% në gusht 2021, 19.0% në mars 2022), e përcjellë me të njëjtin trend për ekonomitë familjare (14.6%) dhe për institucionet jofinanciare (21.0%). Aktiviteti i lizingut prej IMF-ve ka vijuar të zgjerohet, me rritja vjetore prej 15.4% në gusht 2022 (10.4% në gusht 2021, 15.4% në mars 2022). Sektori vazhdon të jetë fitimprurës, në nivelin më të lartë të arritur, prej 12.0 milionë euro krahasuar me periudhat e njëjta të viteve paraprakë. Sektori posedon portfolio kreditore me nivel të kredive jo-performuese prej 2.1% (gusht 2022), të provizionuara në nivelin prej 146.1%.

Autoriteti i vetëm mbikëqyrës e rregullativ i institucioneve financiare është Banka Qendrore e Kosovës (BQK), e themeluar me Ligjin nr. 03/L-209 për Bankën Qendrore të Republikës së Kosovës. Objektivi parësor i saj është nxitja dhe ruajtja e një sistemi të qëndrueshëm financiar, përfshirë një sistemi të sigurt e efikas pagesash. Përgjegjës në BQK për licencimin, rregullimin dhe mbikëqyrjen e institucioneve financiare janë këto njësi të vendosura në pjesën e Mbikëqyrjes Financiare: Departamenti për Mbikëqyrjen e Bankave, Departamenti për Mbikëqyrjen e Sigurimeve, Departamenti për Licencim dhe Standardizim, Divizioni për Mbikëqyrjen e Fondeve Pensionale dhe Tregut të Letrave me Vlerë, dhe Divizioni për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Parandalimin e Financimit të Terrorizmit.

Objektivat prioritarë afatmesme

Në planin afatmesëm, prioritetet kryesore në këtë kapitull janë si në vijim:

- Ruajtja e pjesëmarrjes së shpenzimeve kapitale në buxhet;
- Vazhdimi i reformave të rëndësishme në kontekst të stabilitetit makroekonomik dhe sektorit financiar, përfshirë zbatimin e rregullit fiskal për deficitin buxhetor;
- Miratimi dhe zbatimi i Ligjit të ri për Ndërmarrjet Publike dhe akteve nënligjore;
- Privatizimi dhe likuidimi i ndërmarrjeve shoqërore;
- Sigurimi i të drejtave pronësore duke adresuar joformalitetin në sektorin e pronave të paluajshme;

- Rritja e efikasitetit të gjyqësorit për të arritur cakun 0% të lëndëve të vjetra në vitin 2023;
- Përmirësimi i qasjes së NVM-ve në financa përmes rritjes së Fondit Kosovar për Garanci Kreditore;
- Avancimi i vazhdueshëm i kornizës rregullative për sistemin bankar, në harmoni me standardet ndërkombëtare dhe legjislacionin e BE-së;
- Përafrimi i mëtejshëm i rregulloreve të sigurimeve në Kosovë me direktivat përkatëse të BE-së (varësisht nga ndryshimet në legjislacionin e BE-së dhe standardet ndërkombëtare, rregulloret ekzistuese do të amendamentohen për t'u harmonizuar plotësisht me kërkesat përkatëse).

2.2. Kapaciteti për t'u përballur me presionin e konkurrencës dhe forcat e tregut brenda Unionit

Ky kapitull mbulon pjesën e dytë të kriterëve ekonomike, që ka të bëjë me kapacitetin e vendit për të përballuar dhe qenë konkurrues në tregun e BE-së. Faktorët kyçë për të arritur këtë dhe në bazë të të cilëve KE monitoron dhe vlerëson progresin drejt anëtarësimit përfshijnë:

- Zhvillimin e kapitalit njerëzor dhe fizik në nivel të kënaqshëm, ku vlerësohen aspekte të zhvillimit të arsimit, hulumtimeve dhe infrastrukturës;
- Strukturën adekuate sektoriale dhe të ndërmarrjeve, përfshirë kompozicionin sektorial, zhvillimin e NVM-ve dhe çështjet e ristrukturimit të ndërmarrjeve; dhe
- Integrimin e mjaftueshëm tregtar të ekonomisë me vendet e BE-së.

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, Kosova është në fazën fillestare dhe ka arritur progres të kufizuar në kapacitetin për të përballuar presionin konkurrues dhe forcat e tregut në BE. Cilësia e pamjaftueshme e arsimit dhe mospërputhjet e shkathtësive vështirësojnë kalimin nga shkolla në tregun e punës. Është arritur njëfarë progresi në përmirësimin e infrastrukturës rrugore. Kriza e fundit energjetike theksoi urgjencën për të siguruar furnizim të besueshëm dhe të pastër me energji dhe diversifikimin e burimeve të saj. Kosova ka arritur njëfarë progresi sa i përket digjitalizimit të ekonomisë. Ndryshimet strukturore po përparojnë ngadalë pasi ekonomia mbetet shumë e varur nga firmat e vogla dhe mikro të cilat nuk mund të konkurrojnë ndërkombëtarisht. Struktura e eksportit mbetet e dominuar nga metalet bazë me përqindje lehtësisht në rritje të produkteve minerale, të plastikes dhe tekstilit. *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022* rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në veçanti në:

- Përmirësimin e cilësisë së aftësisë profesionale në të gjitha nivelet, me qëllim të ngushtimit të mospërputhjes së aftësive;
- Forcimin e sigurisë energjetike dhe stimulimin e efikasitetit të energjisë në sektorin rezidencial dhe atë privat;
- Rritjen e kontributit të prodhimit të energjisë nga burimet e ripërtëritshme me kosto efektive;
- Avancimin e mbështetjes së përshtatur financiare dhe jo-financiare për NVM-të për të përmirësuar kapacitetin e tyre konkurrues dhe eksportin.

Më tej, konkluzionet e *NK VI* përkatës kërkojnë riorganizimin e KIESA-s dhe zbatimin e Strategjisë e PV për Parandalimin dhe Luftimin e Ekonomisë Joformale, Pastrimit të Parave, Financimit e Terrorizmit dhe Krimit Financiare. Kosova gjithashtu duhet të përmirësojë mjedisin afarist duke rritur digjitalizimin, thjeshtësimin dhe heqjen e licencave e lejeve.

Prioritetet e Qeverisë mbeten të orientuara në zhvillimin e kapitalit fizik përmes zhvillimit të infrastrukturës, zhvillimin e kapitalit njerëzor përmes reformave në arsim dhe masave për mbështetje të sektorit privat. Korniza strategjike me masat dhe objektivat prioritare përbëhet nga Programi i Qeverisë 2022-2023 dhe dokumente strategjike sektoriale, si Strategjia e Arsimit në Kosovë 2022-2026. Zhvillimi i sektorëve me rëndësi ekonomike si energjia, infrastruktura, telekomunikacioni e shoqëria e informacionit, dhe turizmi janë objektiva prioritare.

Në kontekstin e bashkëpunimit rajonal dhe integritit në BE, Republika e Kosovës është e përkushtuar të zbatojë PV për Tregun e Përbashkët Rajonal (TPR/CRM) dhe Agjendën e Gjellbër të Ballkanit Perëndimor, në kuadër të Procesit të Berlinit.

Arsimi dhe inovacioni

Sipas vlerësimit të BE-se, përmirësimi i cilësisë së arsimit dhe përafrimi i tij me nevojat e tregut të punës mbetet sfida kryesore në Kosovë, ndërsa është arritur pak progres në përmirësimin e sistemit të kërkimeve shkencore, zhvillimit dhe inovacionit. *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022* thekson se pavarësisht dispozitës ligjore për ndarjen e 0.7% të BPV-së për shkencën dhe inovacionin, buxheti i ndarë për vitin 2022 ishte më pak se 0.1% e BPV-së, për shkak të mungesës së fondeve. Përveç kësaj, Kosova ka përfunduar me sukses negociatat me BE-në për t'u bërë anëtare e plotë e asociuar e Programit *Horizon Europe*, por duhet të përmirësojë më tej performancën për të pasur qasje në grante.

Prioritetet e Qeverisë mbeten të orientuara në zhvillimin e kapitalit fizik dhe njerëzor përmes zhvillimit të infrastrukturës, reformave në arsim dhe masave për mbështetje të sektorit privat. Korniza strategjike me masat dhe objektivat prioritare përbëhet nga Programi i Qeverisë 2021-2025 dhe dokumente strategjike sektoriale, si strategjia për zhvillimin e sektorit privat dhe Plani Strategjik të Arsimit në Kosovë 2022-2026. Zhvillimi i sektorëve me rëndësi ekonomike si energjisë, infrastrukturës, bujqësisë, telekomunikacionit dhe shoqërisë informative dhe turizmit janë objektiva prioritare.

Më 30 shtator 2022 është miratuar Strategjia e Arsimit 2022-2026. Ajo për herë të parë përfshin digjitalizimin e arsimit si objektivi specifik. Korniza strategjike thekson objektivin për arsim cilësor, gjithëpërfshirës e të digjitalizuar, harmonizimin e arsimit profesional me kërkesat e tregut, menaxhimin efektiv të sistemit arsimor në të gjitha nivelet dhe përmirësimin e mjedisit për kërkime shkencore dhe inovacion. Arsimi para-universitar ofrohet nga institucionet edukativo-arsimore dhe aftësuese publike e private, ose në ndërmarrje publike e private. Edukimi në fëmijërinë e hershme ofrohet nga institucionet publike, private, institucionet e partneritetit publiko-privat, institucionet me bazë në komunitet dhe kopshtet me bazë në komunitet. Në arsimin profesional, përveç shkollave profesionale, ekzistojnë edhe 4 Qendra të Kompetencës. Për fëmijët me nevoja të veçanta funksionojnë pesë (5) Qendra Burimore për mësim dhe këshillim dhe dy (2) shkolla speciale. Shkalla bruto e regjistrimit në arsimin para-universitar është paraqitur në tabelën e mëposhtme.

Tabela 2: Regjistrimi bruto në nivelin para-universitar, në përqindje

Niveli/Viti	2020/2021	2021/22
Parashkollor (mosha 3, 4, 5 vjeç)	36.40%	37.8%
Para-fillor (mosha-5 vjeç)	88.10%	89.1%
Fillor	101.20%	101.1%
Shkolla e mesme e ulët	90.90%	91.4%
Shkolla e mesme e lartë	81.10%	79.6%

Burimi: Raport Vjetor Statistikor me Tregues Arsimor, 2021/22, SMIA, MASHTI.

Tabela 3: Numri i nxënësve dhe studentëve në të gjitha nivelet e arsimit në sektorin publik dhe privat 2021/2022

Niveli		Privat	Publik	Gjithsej
Universitar	Bachelor	28,765	41,419	70,184
	Master	3,436	8,441	11,877
	Doktoratë		328	328
	Gjithsej	32,201	50,188	82,389
Arsimi special (1+2+3)		0	291	291
I mesëm i lartë (3)		3,712	67,138	70,850
Fillor/mesëm i ultë (1+2)		6,452	21,7977	224,429
Parashkollor dhe parafillor (0-5)		7,966	24,431	32,397

Burimi: Statistikat e Arsimit në Kosovë 2021/2022, SMIA/MASHTI dhe ASK

Aktualisht në Kosovë funksionojnë shtate (7) universitete publike dhe njëzetedy (22) kolegje private.

Më 2022 ENQA ia ka rikthyer Agjencisë së Kosovës për Akreditim (AKA), si autoritet i pavarur që garanton cilësinë e punës arsimore dhe kërkimore shkencore në Institucionet e Arsimit të Lartë (IAL) në Kosovë, statusin e anëtarit të asociuar. MASHTI është organi politik-bërës në fushën e arsimit, shkencës e kërkimeve shkencore, ndërsa veprimtarinë shkencore e kërkimore e ushtrojnë IAL, akademitë dhe institutet, si institucione vartëse të MASHTI-it, përfshirë Akademinë e Shkencave dhe e Arteve të Kosovës, Institutin

Albanologjik, Institutin e Historisë, universitetet e institucionet e tjera që merren me kërkime shkencore. Në kuadër të MASHTI-t funksionon edhe Qendra NARIC, e cila bën barasvlerën e diplomave të arsimit të lartë të fituara jashtë Kosovës. Ndonëse Kosova zyrtarisht akoma nuk i është bashkuar Procesit të Bolonjës (aplikimi për pranim formal është dorëzuar më 2014), baza ligjore është në harmoni të plotë me praktikat aktuale arsimore e prioritetet e Deklaratës së Bolonjës, sidomos dispozita të caktuara të Ligjit për Arsimin e Lartë dhe Kornizës Kombëtare të Kualifikimeve dhe për lehtësimin e njohjes së mësimit paraparak dhe kualifikimeve të fituara në vende të tjera.

Kapitali fizik

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, progresi i ngadaltë në përmirësimin e infrastrukturës rrugore dhe hekurudhore po ndikon në zbatimin e projekteve të mëdha. Nuk ka pasur përparime në Rrugën 7 (Autostradën e Paqes), përkundër rritjes së grantit të BE-së për zbatimin e këtij projekti. Raporti thekson se Kosova mbetet shumë e varur nga thëngjilli (mbi 90% e energjisë elektrike prodhohet nga dy termocentralet e linjtit të paqëndrueshme dhe ndotëse, të cilat qeveria planifikon t'i rinovojë).

Kuvendi ka ratifikuar Marrëveshjen Kompakt të Sfidave të Mijëvjeçarit (MCC) dhe Marrëveshjen për Zbatimin e Programit ndërmjet Kosovës dhe MCC-së për zhvillimin e baterive akumuluese për të siguruar rezervë balancuese të energjisë elektrike. Për të krijuar një treg të qëndrueshëm në Kosovë dhe Shqipëri, Kosova ka nënshkruar dy marrëveshje me Shqipërinë: Marrëveshjen Kornizë të Bashkëpunimit për Tregjet e Energjisë Elektrike dhe Memorandumin e Mirëkuptimit që synon njohjen e licencave të energjisë elektrike dhe furnizimit të njëra-tjetrës (për më hollësisht, shihni kapitullin 15).

Lidhur me komunikimet elektronike, janë shënuar përparime në digjitalizimin e ekonomisë. Me 96% të familjeve me qasje në lidhje interneti brezgjere, Kosova ka zvogëluar hendekun e infrastrukturës ndërmjet zonave urbane e atyre rurale. *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022* rekomandon që Kosova të zhvillojë më tej kornizën ligjore dhe infrastrukturën e nevojshme për të stimuluar tregtinë elektronike dhe për të mundësuar pagesat elektronike ndërkombëtare. Kjo mungesë e infrastrukturës u përkeqësua nga COVID-19, që do të thotë se transaksionet fizike tregtare ishin kryesisht të pamundura për disa muaj.

Infrastruktura rrugore

Objektivat kryesorë në këtë fushë janë: i) integrimi i Kosovës në rrjetin rajonal rrugor përmes zhvillimit të rrugëve 6 dhe 7 përgjatë korridoreve pan-evropiane, ii) zvogëlimi i shpenzimeve të transportit dhe ngarkesës në trafik përmes rrugëve të reja, përfshirë rrugët transit rreth qendrave urbane, iii) rritja e sigurisë përmes përmirësimit të sinjalizimit horizontal e vertikal, të cilësisë së infrastrukturës rrugore dhe fushatave për sigurinë në rrugë, dhe iv) mirëmbajtja dhe përmirësimi i rrugëve ekzistuese që mundësojnë shërbime të mira të transportit privat dhe publik.

Qeveria e Republikës së Kosovës mbetet e përkushtuar për të përmirësuar infrastrukturën rrugore dhe atë hekurudhore, me fokus në përfundimin e akteve rrugore kryesore ndërkombëtare e rajonale dhe linjave ndërkombëtare hekurudhore, për të mundësuar lëvizje më të shpejtë e më të lirë të qytetarëve e mallrave, dhe zvogëlim të kostos dhe distancës së transportit të njerëzve e mallrave. Kjo do t'u lehtësojë bizneseve të plasojnë mallra në tregjet vendore e ndërkombëtare, e modernizimi i rrjetit hekurudhor ndërkombëtar do të ndihmojë transportin e mallrave dhe ekonominë në tërësi. Në gjysmën e parë të vitit 2021, investimet e përgjithshme (private dhe publike) u rritën ndjeshëm, mesatarisht rreth 23.4%. Kjo rritje bazohet kryesisht në rritjen e investimeve private të cilat pritet të kenë vazhduar me trend pozitiv në vitin 2022. Në periudhën e ardhshme theks të veçantë do t'i kushtohet klauzolës së investimeve përmes së cilës Qeveria synon të investojë në projekte të mëdha infrastrukturore, për të tejkalluar sfidat strukturore që pengojnë shfrytëzimin maksimal të potencialit zhvillimor të vendit. Për të mundësuar rritje ekonomike gjithëpërfshirëse, Qeveria gjithashtu ka rritur hapësirën për shpenzime kapitale në nivel të Komunave.

Autostrada Prishtinë-Vërmicë dhe ajo Prishtinë-Hani i Elezit janë lidhje rrugore me rëndësi me dy vendet fqinje (Shqipërinë dhe Maqedoninë e Veriut) dhe korridoret ndërkombëtare. Janë përfunduar segmente të Autostradës R7, pjesa Morinë-Gjurgjicë (Lidhja me N9) dhe pjesët në drejtim të Podujevës dhe Vushtrrisë.

Infrakos ShA, NP me 100% të aksioneve në pronësi të Qeverisë së Republikës së Kosovës, menaxhon infrastrukturën hekurudhore në pronësi të shtetit. Rrjeti hekurudhor i Kosovës përbëhet nga 335,079 km të linjave hekurudhore. Katër linjat hekurudhore kanë nevojë për nivele të ndryshme rehabilitimi, për t'i sjellë hekurudhat në standardet moderne të shpejtësisë dhe sigurisë. Gjatë vitit të kaluar ka pasur rritje të konsiderueshme në transportin e pasagjerëve dhe të mallrave. Rrejtji hekurudhor ka një mirëmbajtje e cila garanton sigurinë e nevojshme të qarkullimit të trenave. Infrastruktura hekurudhore përbëhet nga:

- Linja hekurudhore 10 (kufiri me Serbinë - Leshak - Mitrovicë - Fushë Kosovë - Hani i Elezit - Kufiri me Maqedoninë e Veriut), me gjatësi prej 149.110 km, njëbinarëshe, e pa elektrifikuar, me gjerësi 1435 mm, Kategoria D3, masë boshtore 22.5 ton dhe masë longitudinale 7.2 ton/m;
- Linja hekurudhore lindore (kufi me Serbinë - Podujevë - Prishtinë - Fushë Kosovë), me gjatësi prej 45.198 km, vetëm një palë binarë, e pa elektrifikuar, me gjerësi të binarëve 1435 mm, kategoria D3, masa e boshtit 22.5 ton dhe 16 ton, dhe masa longitudinale 7.2 ton/m dhe 5 ton/m.
- Linja hekurudhore perëndimore (Fushë Kosovë-Pejë) me gjatësi 81.940 km, me një palë binarë, jo e elektrifikuar, me gjerësi 1435 mm, Kategoria C2, masa e boshtit 20 ton dhe masa longitudinale 6.4 ton/ m; dhe
- Linja hekurudhore jugperëndimore (Klinë-Xërxë-Prizren) me gjatësi 58.831 km, me vetëm një palë binarë, jo e elektrizuar, me gjatësi 1.435 mm, Kategoria D3 dhe B1, masa e boshtit 22.5 tonë dhe 18 tonë, dhe masa longitudinale 7.2 ton/m dhe 5 ton/m.

Lidhur me investimet aktuale në infrastrukturën hekurudhore, NP Infrakos ShA është duke zhvilluar projektin e modernizimit të linjës hekurudhore 10-të projekt i cili është i ndarë në tri faza: (i) punimet për fazën e parë kanë vazhduar dhe deri më tani kanë përfunduar 72,3% të punëve në linjë. Në total deri më tani janë ndërtuar: 57.52 km, nga këto 49.18 km janë binarë në linjë të hapur, 8.34 km janë binarë në stacione; (ii) për fazën e dytë të punimeve janë zhvilluar bisedime për të shmangur pretendimet dhe njoftimet e për shkakëputjen e kontratës nga të dy palët. Nga këto bisedime si përfundim ka dalë që çështja e korrigjimit të çmimit të aplikohet sipas Indeksit të ndërtimit të publikuar nga ASK dhe është dhënë urdhri i ri për fillimin e punimeve. Nga data 10 tetor 2022 këto rregullohen me amendamentin A1, për kontratën e projektit të rehabilitimit të linjës hekurudhore t fazës së dytë (Fushë Kosovë – Mitrovicë); dhe (iii) lidhur me fazën e tretë Mitrovicë – Leshak – Kufiri me Serbinë, ka filluar hartimi i projekt dizajnit.

Kanë nisur përgatitjet për hartimin e studimit të fizibilitetit dhe dizajnit konceptual për projektin e linjës hekurudhore Kosovë-Shqipëri. Më 20.06.2022 dy Qeveritë kanë nënshkruar marrëveshjen për financimin e studimit të fizibilitetit dhe dizajnit konceptual. Hapi i radhës është që Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë së Shqipërisë të publikojë tenderin., ndërsa vlerësimi i ofertave dhe përzgjedhja e kompanisë fituese pritet të bëhet nga grupi i përbashkët i ekspertëve.

Pasi që linja hekurudhore 10, që lidh Kosovën me Serbinë dhe Maqedoninë e Veriut, është pjesë e zgjerimit të korridoreve Trans-Evropiane të Transportit (TEN-T), ajo është linjë prioritare, për të cilën janë siguruar fondet e nevojshme nga BERZH, BEI dhe Grantet e WBIF për modernizimin e saj.

Në gusht 2019 ka filluar Rehabilitimi Gjeneral dhe Modernizimi i fazës së parë të kësaj linje hekurudhore (Fushë Kosovë-Hani i Elezit-Kufiri me Maqedoninë e Veriut). Pas realizimit të projektit të modernizimit Linja e 10-të Hekurudhore do t'i plotësojë specifikimet teknike të Interoperabilitetit dhe Kriteret e Sistemit Evropian të Menaxhimit të Trafikut Hekurudhor (ERTMS).

Autoriteti Rregullativ i Hekurudhave (ARH) është themeluar me Ligjin nr. 03/L-076 dhe funksionon në bazë të Ligjit nr. 04/L-063 për Hekurudhat e Kosovës. ARH është institucioni i pavarur për rregullimin, mbikëqyrjen dhe organizimin e sektorit hekurudhor në Kosovë, dhe gjithashtu vepron si organ licencues, për çështjet e inter-operabilitetit dhe entiteteve të njoftimit, për rregullimin e tregut hekurudhor dhe për sigurinë e hekurudhave. Organi për hetimin e aksidenteve/incidenteve hekurudhore funksionon në kuadër të ZKM-së, pra është i pavarur nga ARH.

Në janar 2023 Qeveria ka miratuar Strategjinë Sektoriale të Transportit Multimodal 2023-2030, e cila përfshinë sektorin e hekurudhave, dhe gjithashtu reflekton interoperabilitetin e sistemit hekurudhor,

sigurinë dhe standardet e sistemin hekurudhor evropian, dhe strategjitë e zhvilluara sipas Traktatit për Themelimin e Komunitetit të Transportit për vendet e BP.

Transporti ajror

Kosova ka Aeroportin Ndërkombëtar të Prishtinës “Adem Jashari” që operon me shërbime të kombinuara civile dhe ushtarake. Në prill 2010 ka hyrë në fuqi Kontrata e partneritetit publiko-privat ndërmjet Qeverisë së Republikës së Kosovës dhe konsorciumit Turko-Francez Limak- Aeroport de Lyon për dhënien me Koncesion të Aeroportit Ndërkombëtar të Prishtinës, dhe ky është një nga shembujt e suksesshëm të projekteve të Koncesionimit në Evropën Juglindore.

Terminali i ri, i cili është përruar më 23 tetor 2013 është një investim prej rreth 100 milionë euro dhe ofron më shumë komoditet për udhëtarët, shërbime të nivelit të parë si dhe hapësirë të mjaftueshme dhe një mjedis social e relaksues për pasagjerët gra dhe burra. Terminali i ri ka 44,000 m² dhe kapacitet që mundëson pritjen e rreth 4 milionë pasagjerëve në vit. Si pjesë e rrjetit themelor rajonal dhe ndërkombëtar, mbetet si synim zgjerimi dhe ngritja e vazhdueshme e kapaciteteve të këtij aeroporti.

Energjia

Sistemi i energjisë elektrike në Kosovë përbëhet nga gjenerimi, transmissioni, shpërndarja, konsumatorët e parregulluar, si dhe konsumatorët me të drejtën e shërbimit universal. Pjesëmarrës në tregun e energjisë elektrike janë edhe furnizuesit dhe tregtarët me shumicë.

Gjithashtu funksionojnë dy sisteme të ngrohjes qendrore. Ngrohja e hapësirave në Kosovë realizohet në masën dërmuese nga biomasa (kryesisht dru zjarri), nga energjia elektrike, në masë të vogël nga thëngjilli dhe lëndët e tjera, si dhe ngrohja qendrore në Prishtinë dhe Gjakovë. Sektori i ngrohjes së përqendruar në Kosovë përbëhet nga 4 ngrohore (Prishtinë, Gjakovë, Mitrovicë dhe Zveçan). Ngrohja e Prishtinës, Termokos, është e kyçur në sistemin e kogjenerimit në TC Kosova B. Kjo ka ndikuar ndjeshëm në rritjen e cilësisë së furnizimit me ngrohje dhe reduktimin e ndotjes së mjedisit. Ngrohja e Re në Gjakovë, me biomasë, ka filluar operimin duke furnizuar 40% të qytetarëve me ngrohje të cilësisë së lartë.

Në mungesë të sistemit të gazit natyror dhe marrë parasysh sistemin tejet të kufizuar të ngrohjes qendrore, aktualisht barra kryesore e sigurimit të furnizimit të konsumatorëve me burime energjetike bie mbi sistemin e energjisë elektrike.

Kosova ka siguruar pavarësinë energjetike me Marrëveshjen e re për kyçe ndërmjet Operatorit të Sistemit, Transmisionit dhe Tregut (KOSTT) dhe ENTSO-E-së, të qershorit 2020. Nga dhjetori 2020 KOSTT-i operon si zonë rregulluese e pavarur brenda bllokut AK (Shqipëri-Kosovë), në kuadër të zonës sinkrone të Evropës Kontinentale. Alokimi i kapaciteteve të interkoneksionit dhe menaxhimi i kongjestionëve të rrjetit ndërlidhës realizohet brenda strukturës së këtij blloku. Kjo i ka hapur rrugë KOSTT-it për integrimin në tregun rajonal të energjisë, pjesëmarrjes në bursën shqiptare të energjisë (ALPEX) si dhe vënies në operim të linjës 400 KV Kosovë-Shqipëri.

Gjenerimi është kryesisht i bazuar në termocentralet me linjit (TC Kosova A dhe TC Kosova B) dhe BRE-të (energji ujore, të erës dhe të diellit). *Transmetimi i energjisë elektrike*: KOSTT, 100% në pronësi të Republikës Kosovës, ku të drejtat e aksionarit i ushtron Kuvendi, është operator i vetëm i transmetimit dhe tregut. Ai operon me dy licenca të ndara: për operim të sistemit të transmisionit dhe për operim të tregut. Operatori i tregut ka përgjegjësi organizimin dhe zhvillimin e tregut të energjisë elektrike, ndërsa ai i transmisionit transmetimin e energjisë elektrike, operimin dhe mirëmbajtjen e sistemit të transmetimit, si dhe balancimin e sistemit. *Shpërndarja e energjisë elektrike*: KEDS, në pronësi private, është operator i vetëm i sistemit të shpërndarjes. Ai është përgjegjës për operimin e mirëmbajtjen e sistemit të shpërndarjes dhe menaxhimin e gjeneratorëve të kyçur në të. KESCO është furnizues që ka licencë për furnizim me energji elektrike, përfshirë *Obligimin e Shërbimit Publik* të përcaktuar nga Rregullatori për të furnizuar konsumatorët me të drejtën e shërbimit universal. Rregullatori gjithashtu i ka caktuar obligimin e furnizuesit të mundësisë së fundit. Deri tani janë licencuar shtatë (7) furnizues të energjisë elektrike, në pronësi private, por akoma nuk kanë filluar me operim komercial.

Sipas të dhënave të vitit 2021, barra e gjenerimit të energjisë elektrike bie mbi termocentralet me bazë thëngjillin/linjtin. Ato mbulojnë rreth 93% të gjithë prodhimit të energjisë elektrike, ndërsa pjesa tjetër sigurohet nga centralet me energji nga BRE (në masën më të madhe nga hidrocentralet, kryesisht të vogla) dhe nga importi. Prodhimi i energjisë elektrike bëhet kryesisht nga Korporata Energjetike e Kosovës (KEK ShA), pjesë e së cilës janë dy TC (*Kosova A* dhe *Kosova B*) dhe minierat e qymyrit. Këto TC kane filluar së operuari në vitet 1970, përkatësisht 1980, dhe si të tilla janë të vjetruara dhe vazhdimi i operimit të tyre kërkon investime në përputhje me kushtet mjedisore të bazuar në parametrat e BE-së. Prandaj, gjatë dy viteve në vazhdim planifikohet të zhvillohen investime në TC *Kosova B*.

Kosova, si palë nënshkruese e TKE-së, është dakorduar në korrik 2022 për caqet e dekarbonizimit, të cilët janë reflektuar edhe në Strategjinë e Energjisë 2022-2031, të miratuar nga Qeveria në dhjetor 2022. Ky dokument themelor politikash ka 5 objektiva strategjike: Përmirësimi i besueshmërisë së sistemit energjetik; Dekarbonizimi dhe promovimi i energjisë së ripërtëritshme; Rritja e eficiencës së energjisë; (iv) Forcimi i bashkëpunimit rajonal dhe funksionimi i tregut; dhe Mbrojtja dhe fuqizimi i konsumatorëve. Gjithashtu janë duke u ndërmarrë veprime përgatitore për zbatimin e skemave konkurruese të zhvillimit të kapaciteteve për BRE nëpërmjet ankandeve. Gjatë këtij viti do të zhvillohet ankandi i parë, si pilot projekt për një kapacitet prej 100MË nga panelet fotovoltaike, me investime të sektorit privat. Krahas kësaj, me mbështetjen e donatorëve Kosova do të zhvillojë një projekt me kapacitet prej 100 MW, në kuadër të KEK-ut, si dhe një me kapacitet prej 50 MW depozitë të energjisë së ngrohjes me furnizim nga BRE-të, që do të furnizojë Termokosin me energji për ngrohje.

Me qëllim të rritjes së fleksibilitetit të sistemit dhe arritjes së objektivave strategjike, Kosova ka nënshkruar Marrëveshje me MCC për zhvillimin e një projekti të depozitimit të energjisë elektrike, me kapacitet 170 MW (340 MWH), i cili do të lehtësojë integrimin e BRE në sistemin e energjisë elektrike.

Institucionet kryesore në fushën e energjisë janë: Ministria e Ekonomisë (ME); Agjencia e Kosovës për Eficiencën e Energjisë (AKEE); Fondi i Kosovës për Eficiencën e Energjisë (FKEE); Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRë), agjenci e pavarur rregullative përgjegjëse për rregullimin e tregut të energjisë (energjisë elektrike, gazit natyror dhe energjisë së ngrohjes); Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale (KPM), agjenci e pavarur rregullative përgjegjëse rregullimin e aktivitetëve minerare, ku bën pjesë edhe thëngjilli; dhe KOSTT ShA, ndërmarrje publike që menaxhon rrjetin e transmissioinit dhe është operator i sistemit të transmissioinit dhe tregut. Institucionet e tjera qeveritare, Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI), Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve (MFPT) dhe Komisioni Kosovar i Konkurrencës, kanë rol të rëndësishëm në mbikëqyrjen e përgjegjësive sociale, ekonomike dhe mjedisore në sektorin e energjisë. Në zhvillimin e politikave në këtë fushë ka rol edhe Kuvendi, përgjegjës për miratimin e ligjeve në këtë fushë dhe të Strategjisë së Energjisë.

Tregu i komunikimeve elektronike

Në Kosovë sektori i komunikimeve elektronike dhe TI-së ka rëndësi të madhe ekonomike. Në vitet e fundit pjesëmarrja e tij në BPV arrin rreth 2.2%. Sa u përket zhvillimeve në treg, telefonia fikse historikisht është pak e zhvilluar. Në treg aktualisht janë këta operatorë aktivë për ofrimin e shërbimeve telekomunikuese fikse: (1) Telekom i Kosovës ShA (ish PTK), e licencuar më 30.07.2004; (2) IPKO Telecommunications ShPK, e licencuar më 08.09.2006; (3) Kujtesa.net, e licencuar më 07.01.2014; (4) Fiberlink (Vendimin nr. 607, nr. prot. 013/B/15, ka caktuar bllokun numerik nga seria e numeracionit gjeografik për përdorim nga 'FiberLink' ShPK.); (5) Mts d.o.o., me autorizim të përgjithshëm sipas marrëveshjes së telekomunikacionit ndërmjet Republikës së Kosovës dhe Serbisë, me ndërmjetësimin e BE-së.

Trendi në rënie i *telefonisë fikse* ka vazhduar në vitin 2022, nga vitet e kaluar. Sipas të dhënave, norma e penetrimit të telefonisë fikse në Kosovë në tremujorin e dytë 2022 ishte 3.96%. Norma e penetrimit të telefonisë fikse në Kosovë vazhdon të jetë shumë e ulët krahasuar me vendet e rajonit, e edhe me shtetet e BE-së. Pjesëmarrjen më të lartë në treg e ka kompania publike Telekom i Kosovës, e ndjekur nga kompania IPKO dhe pastaj MTS D.O.O dhe Kujtesa. Sidoqoftë, të gjithë indikatorët e telefonisë fikse tregojnë për një zhvillim shumë të ngadalshëm dhe në rënie.

Lidhur me *shërbimet postare*, Ligji nr. 06/L-038 për Shërbimet Postare vendos rregullat për sigurimin e ofrimit të shërbimit postar dhe shërbimit universal postar në tërë territorin e vendit, përcakton standardet për shërbimin universal postar dhe vendos një sistem për të siguruar respektimin e këtyre standardeve. Ai është pjesërisht në harmoni me Direktivën 97/67/KE të Parlamentit Evropian dhe Këshillit. Sipas të dhënave të ARKEP-it, kemi një rënie të theksuar të numrit të përgjithshëm të dërgesave postare. NP Posta Kosovës ShA mbulon tregun e përgjithshëm të shërbimeve postare me 86.9% kurse operatorët privatë janë të përfaqësuar në vlerën 13.10% të tregut të përgjithshëm.

Tregu i telefonisë mobile ka shtrirjen më të gjerë në gjithë komunikimet elektronike. Shërbimet e telefonisë mobile në Kosovë ofrohen nga tre operatorë në brezin frekuencor 900/1800 MHz përfshirë operatorin me autorizim të përkohshëm dhe të kufizuar në infrastrukturë mts D.O.O.: (1) Telekom i Kosovës Sh.a/Vala licencuar më 30.07.2004, për 15 vjet, ndërsa me Vendimin nr. 1419, në 30.07.2019, ARKEP ka ripërtërirë të drejtën e shfrytëzimit të resurseve frekuencore nga kjo NP për 20 vjet; (2) IPKO Telecommunications LLC e licencuar më 06.03.2007, për 15 vjet, ndërsa me Vendimin nr. 1420, më 30.07.2019 ka ripërtërirë të drejtën së shfrytëzimit të resurseve frekuencore nga kjo ndërmarrje për 20 vjet; (3) Mts D.O.O., me autorizim të përkohshëm bazuar në marrëveshjen e telekomunikacionit ndërmjet Republikës së Kosovës dhe Serbisë, nën lehtësimin e BE-së. Kjo ndërmarrje ofron shërbime përmes infrastrukturës së kufizuar vetëm në lokacione të caktuara dhe nuk ka të drejtën e shtrirjes. Krahas këtyre tre operatorëve të autorizuar të rrjeteve të telefonisë mobile, në Kosovë operon edhe një operator mobil virtual: Dukagjini Telecommunications ShA (D3 mobile), i licencuar më 24/06/2008 i cili ofron kryesisht shërbime M2M. Numri total i përdoruesve të telefonisë mobile në fund të tremujorit të dytë 2022 ishte 1,728,014, 10.99% më i ulët krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak, 0.23% më i ulët krahasuar me tremujorin paraprak (TM1 2022).

Numri i linjave të internetit me qasje fikse brezgjërë deri në tremujorin e dytë të vitit 2022, i raportuar nga operatorët, kap shifrën prej 392,457 parapaguesish. Nga kjo vihet re një rritje prej 6.04% në krahasim me tremujorin e parë të vitit 2022, respektivisht prej 3.05% në krahasim me periudhën e njëjtë të vitit 2021. Penetrimi i internetit sipas banorëve (për 100 banorë) rezulton të jetë 21.62%. Numri i përdoruesve të shërbimeve të internetit mobil ('Mobile Broadband'), apo qasja në internet përmes rrjetit mobil 3G dhe 4G, në tremujorin e dytë të vitit 2022 ka arritur në 1,430,668 përdorues, një rritje prej 1.24% krahasuar me tremujorin paraprak, përkatësisht rënie prej rreth 19.84% krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Sa i përket ndarjes së tregut të shërbimeve të internetit sipas përdoruesve për operator, në fund të tremujorit të dytë të vitit 2022, Telekom i Kosovës kishte 6.14%, IPKO 26.69%, Kujtesa 18.23%, Artmotion 27.16% dhe të tjerët pjesën e mbetur. Sa i përket ndarjes së tregut të shërbimeve të internetit sipas të hyrave për operator, në fund të tremujorit të dytë të vitit 2022, Telekom i Kosovës kishte 7.73%, IPKO 27.20%, Kujtesa 17.69%, Artmotion 16.47% dhe të tjerët pjesën e mbetur.

Korniza rregullative dhe ajo e politikave: Ligji për Komunikimet Elektronike dhe legjislacioni zbatues vendosin një kornizë gjithëpërfshirëse ligjore në harmoni me Direktivat e BE-së (pakon e direktivave të vitit 2009, plotësim-ndryshim i pakos së direktivave të vitit 2002 për komunikimet elektronike). Ky ligj, ndër të tjera, ka krijuar bazën ligjore për kalimin nga regjimi i licencave në atë të autorizimeve të përgjithshme për ofrimin e shërbimeve dhe rrjeteve të komunikimeve elektronike. Kjo nënkupton rritje të mundësive dhe përmirësim cilësor të ambientit për investime të reja dhe konkurrencë të drejtë, gjë që është një nga synimet (prioritetet) kryesore të Qeverisë. Kodi Evropian i Komunikimeve Elektronike (Direktiva (EU) 2018/1972) është në proces transpozimi. Koncepti dokumenti për kodin e komunikimeve elektronike pritet të miratohet në Qeveri në tremujorin e parë të këtij viti dhe pastaj do të vazhdohet me hartimin e kodit të komunikimeve elektronike, me synimin që të miratohet deri në mesin e vitit 2024. Si dokument strategjik që e pason Agjendën Digjitale për Kosovën 2013-2020 është hartuar Agjenda Digjitale 2030, e cila është në fazën e fundit para miratimit në Qeveri. Ajo reflekton objektivat strategjike të Agjendës Digjitale për Evropën, duke marrë parasysh dhe iu përshtatur realitetit dhe gjendjes së sektorit të TI-së në vend.

Struktura sektoriale dhe ajo e ndërmarrjeve

Struktura e ndërmarrjeve sipas aktivitetit ekonomik dominohet nga sektori i tregtisë dhe ai i shërbimeve. Sipas rezultateve të Anketës Strukturore të ndërmarrjeve, të ASK-së (2021)¹⁰, shpërndarja e tyre në sektorë është si në vijim: Tregtia – 17,554 sosh (38.6%); Shërbimet biznesore dhe shërbime të tjera – 10,302 sosh (22.7%); Industria përpunuese/prodhimi – 5,832 sosh (12.8%); Akomodimi dhe aktivitetet e shërbimeve ushqimore – 4,370 sosh (9.6%); Ndërtimtaria – 3,838 sosh (8.4%); Informacioni dhe komunikimi – 1,576 sosh (3.5%); Transporti dhe magazinimi – 1,611 sosh (3.5%); Xehetaria dhe gurëthyesit – 170 sosh (0.4%); Furnizimi me ujë, kanalizim, menaxhim mbeturinash dhe aktivitete ri-vitalizimi të tokës – 152 sosh (0.3%); dhe Furnizim me energji elektrike, gaz avull dhe ajër të kondicionuar – 63 sosh (0.1%).

Numri total i bizneseve të reja të regjistruara në ARBK deri në nëntor 2022 është 9,432. Në krahasim me të njëjtën periudhë të vitit 2021 (9,854), ka afërsisht 4.5% më pak biznese të regjistruara. Sa i përket kategorive të tjera kemi rritje të numrit të kompanive. Numri i bizneseve të mbyllura është 1,601, rreth 13,4% më shumë krahasuar me të njëjtën periudhë të vitit 2021 (1,412). Numri i bizneseve të regjistruara me pronarë të huaj është 828, krahasuar me 726 në të njëjtën periudhë të vitit 2021. Numri i bizneseve të regjistruara në pronësi të grave është 2,644, më shumë se në të njëjtën periudhë të vitit 2021 (2,534).

Tabela 4: Numri i bizneseve të regjistruara, 2015 – nëntor 2022

Përshkrimi	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Janar-nëntor 2022
Të regjistruara	9,833	10,553	9,335	9,966	10,054	9,805	9,854	9,432
Të shuara	2,205	2,378	1,589	1,892	1,766	1,356	1,412	1,601
Me pronare gra	2,020	2,332	2,096	2,443	3,016	1,764	2,534	2,644

Burimi: Agjencia për Regjistrimin e Bizneseve në Kosovë (ABRK)

Integrimi ekonomik me BE-në dhe konkurrueshmëria e çmimeve

Deficiti tregtar i Kosovës gjatë nëntëmujorit të vitit 2022 ka arritur shifrën mbi 3.4 miliardë euro, i cili është shumë i lartë përkundër rritjes së eksporteve. Mbulimi i eksportit me import është rritur nga 11% në janar-shtator 2019 në 14% në periudhën e njëjtë të vitit 2020, 16% në atë të vitit 2021 dhe 17% deri në nëntor 2022. Deri në shtator 2022 shkëmbimet tregtare në mallra kanë shënuar vlerën prej 4.8 miliard eurosh, me rritje prej 930.3 milion euro krahasuar me periudhën e njëjtë të vitit paraprak. Mallrat e eksportuara arritën vlerën prej 687.9 milion eurosh, me rritje për 140.5 milion eurosh ose 26% krahasuar me 9-mujorin e vitit 2021. Sa i përket importeve, ato shënuan vlerën prej mbi 4.1 miliardë euro, me rritje për 789.8 milion euro, ose 23%. Presionet inflacioniste në vendet e eurozonës, me të cilën Kosova realizon pjesën më të madhe të shkëmbimeve tregtare, u reflektuan në ekonominë e vendit. Andaj, zhvillimet në nivelin e çmimeve në vend vazhdojnë të përcaktohen nga lëvizja e çmimeve në tregjet ndërkombëtare, për shkak të varësisë së lartë të ekonomisë së vendit në importe, gjë që konfirmohet edhe me sjelljen e ngjashme të indeksit të çmimeve të konsumit me indeksin e çmimeve të importit.¹¹ Kështu, ndonëse eksportet kosovare janë rritur në nivele rekorde, deficiti i llogarisë rrjedhëse është përkeqësuar, për shkak të rritjes së importeve.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Ulja e konsumit të energjisë nëpërmjet masave të eficiencës së energjisë përmes zbatimit të masave në ndërtesa publike, amvisëri, sektorin privat dhe ndërtesa shumë-banësore;
- Rritja e efikasitetit për kosto të transaksioneve ndërkombëtare tregtare nëpërmjet thjeshtimit dhe standardizimit të të gjitha formaliteteve e procedurave në kufi, për harmonizimin e praktikave në përputhje me marrëveshjet shumëpalëshe;
- Hartimi i standardeve të profesionit dhe rishikimi i plan-programeve në funksion të kërkesave të tregut të punës;
- Ngjitja e cilësisë së arsimit dhe aftësisë profesionale bazuar në kërkesat e tregut të punës.

¹⁰ [Anketa Strukturore e Ndërmarrjeve \(ASN\), 2021 | \(rks-gov.net\)](https://rks.gov.net)

¹¹ Indeksi i tërësishëm i çmimeve të importit në Kosovë në tremujorin e dytë të 2022 pësoi ngritje në një mesatare prej 23.3% krahasuar me tremujorin e dytë të vitit 2021.

3. BLOKU 3: STANDARDET EVROPIANE – PËRAFRIMI I LEGJISLACIONIT TË KOSOVËS ME ACQUIS-NË E BE-SË

3.0. Korniza ligjore për përafrimin e legjislacionit të Kosovës me acquis-në e BE-së

Përafrimi i legjislacionit kombëtar me *acquis*-në e BE-së dhe zbatimi i tij është parakusht për anëtarësimin e Republikës së Kosovës në BE. Përafrimi nënkupton pajtueshmërinë e legjislacionit kombëtar me *acquis* dhe përmban dy komponentë: marrjen përsipër të detyrimeve që rrjedhin nga *acquis* dhe zbatimin e saj në praktikë, obligim që përcaktohet, ndër të tjera, në nenin 74 të MSA-së. Kjo dispozitë kërkon që përafrimi fillimisht të përqendrohet në elementet themelore të *acquis*-së në fushën e tregut të brendshëm, atë të lirisë, sigurisë dhe drejtësisë, si dhe në fusha të tjera të lidhura me tregtinë. Ai gjithashtu kërkon që përafrimi i legjislacionit të bëhet sipas një programi të akorduar ndërmjet Republikës së Kosovës dhe KE-së, i cili gjithashtu duhet të parashohë modalitetet për monitorimin e zbatimit të përafrimit të legjislacionit. Ky program është ky program.

Korniza legjislative dhe ajo institucionale

Legjislacioni dhe procedurat: Detyrimet që rrjedhin për Kosovën janë të kombinuara në disa akte ligjore, ndërsa prioritetet dhe reformat konkrete për përafrim të legjislacionit dhe modalitetet për monitorimin e zbatimit janë të përcaktuara në PKIE. Rrjedhimisht, monitorimi i progresit në përafrimin e legjislacionit është tejet i rëndësishëm me qëllim të përditësimit të ecurisë së këtij procesi. Zbatimi i *acquis*-së kërkon kapacitete administrative, mekanizma ligjorë dhe udhëzues për përafrimin e legjislacionit. Përafrimi i legjislacionit rregullohet nga këto akte nënligjore dhe udhëzues/manuale ndihmës:

- Rregullorja e Punës së Qeverisë së Republikës së Kosovës;
- Rregullorja për Shërbimin Ligjor Qeveritar;
- UA për Standardet e Hartimit të Akteve Normative;
- Udhëzuesi Praktik për Përafrimin e Legjislacionit të Republikës së Kosovës me atë të BE-së; dhe
- Manuali Praktik për Plotësimin e Tabelave e Deklaratës së Përputhshmërisë me Acquis të BE-së.

Vlerësimi i përafrimit të legjislacionit kalon nëpër disa hapa proceduralë. Puna nis nga institucioni përgjegjës që harton projekt-aktin juridik, i cili përmes përpilimit të Deklaratës së Përputhshmërisë (DeP) dhe Tabelave të Përputhshmërisë (TeP) me *acquis* të BE-së paraprakisht vlerëson nivelin e përafrimit. Hapi tjetër është Opinioni ligjor i Pajtueshmërisë (OiP) me *acquis* të BE-së, i cili përmbledh dy lloje gjetjesh: mbi substancën e projekt-aktit normativ dhe mbi pajtueshmërinë e DeP dhe TeP me *acquis* të BE-së. Pas pranimit të OiP-së, institucioni përgjegjës që ka hartuar projekt-aktin juridik ia përcjell ZKM-së për pëlqim në aspektin procedural e kushtetues, dhe kjo e fundit e përcjell për miratim në Qeveri. Pas miratimit nga Qeveria, projektligjet dorëzohen në Kuvend për miratim. Pakoja e projektligjit me të gjitha dokumentet i dërgohet komisioneve relevante të Kuvendit, të cilët bëjnë rishikimin, analizën, dhe sipas nevojës plotësim-ndryshimin e projektligjit përkatës, i cili pas miratimit nga komisioni dërgohet për miratim përfundimtar nga Kuvendi në seancë plenare.

I tërë procesi i përafrimit të legjislacionit ndërlidhet me përkthimin e *acquis*-së në gjuhët zyrtare të Kosovës (gjuhën shqipe dhe atë serbe), i cili është pjesë integrale e procesit të përafrimit. Ky proces është i rregulluar me Rregulloren për Procesin e Përkthimit të Legjislacionit të BE-së në Gjuhët Zyrtare të Republikës së Kosovës, e cila përcakton procedurat e përkthimit, koordinimin e procesit, si dhe unifikimin e terminologjisë së *acquis*-së në gjuhët zyrtare të Kosovës. Në kuadër të bashkëpunimit rajonal, ndërmjet Kosovës dhe Shqipërisë është nënshkruar Marrëveshje Bashkëpunimi për krijimin e Komisionit Teknik për Përkthimin e Legjislacionit të BE-së në gjuhën shqipe dhe bashkëpunimit në sferën e përafrimit të legjislacionit (2015), për koordinimin e agjendës së përbashkët të përkthimit të akteve të BE-së bazuar në MSA, si dhe shkëmbimin e akteve ligjore të përkthyer të BE-së. Ky komision gjithashtu ka krijuar platformën elektronike ‘albterm.net’, në të cilën azhurnohen aktet e *acquis*-së të përkthyer në gjuhën shqipe në bazë të kalendarit vjetor të përkthimit, i cili miratohet nga Qeveria. Gjithashtu ekziston një Marrëveshje Bashkëpunimi me Universitetin e Prishtinës “Hasan Prishtina” për përkthimin e *acquis*-së.

Institucionet: Zyra Ligjore e ZKM-së është institucioni koordinues përgjegjës për përafrimin e legjislacionit, ndërsa përgjegjës në nivel të institucioneve të linjës janë Departamentet Ligjore të ministrive dhe njësitë ekuivalente të institucioneve të pavarura. Institucion tjetër përgjegjës është Kuvendi, kryesisht përmes Drejtorisë së Përgjithshme për Çështje Ligjore dhe Procedurale dhe komisioneve parlamentare.

Objektivat e prioritare afatmesme:

Përafrimi i legjislacionit:

- Rishikimi i Rregullores së Punës së Qeverisë, me qëllim të përfshirjes së qasjes tematike të procesit të përafrimit të legjislacionit të Kosovës me *acquis*-në e BE-së;
- Rishikimi i UA për Standardet e Hartimit të Akteve Normative;
- Rishikimi i manualit dhe udhëzuesit për përafrimin e legjislacionit;
- Hartimi i manualit për hartimin e akteve normative;
- Funkcionalizimi i Sistemit online për Përafrimin e Legjislacionit dhe ndërlidhja e tij me komponentët e PKIE-së;
- Azhurnimi i listës së *acquis*-së së BE-së dhe përcjellja tek departamentet ligjore të institucioneve të linjës për përafrim të legjislacionit që përfshijë projekt aktet normative bazuar në konkluzionet e strukturave të MSA-së, Raportit vjetor të KE-së për Kosovën dhe kërkesave të ERA II;
- Rritja e numrit të trajnimeve profesionale për përafrimin e legjislacionit në fushat prioritare mare të përafrimit për tetë kapitujt: Liria e Lëvizjes së Mallrave, e Drejta e Themelimit dhe Liria e Ofrimit të Shërbimeve, Prokurimi Publik, e Drejta e Kompanive, e Drejta e Pronësisë Intelektuale, e Drejta e Konkurrencës, Gjyqësori dhe të Drejtat e Njeriu, Drejtësia, Liria dhe Siguria.

Përkthimi i legjislacionit:

- Rritja e numrit të përkthimeve të akteve të *acquis* së BE-së në gjuhët zyrtare të Kosovës dhe themelimi i Komisioneve për Certifikimin e akteve të përkthyer të akteve të *acquis* së BE-së në gjuhët zyrtare të Kosovës;
- Rritja e bashkëpunimit ndërmjet palëve të interesit (ministrive të linjës) në Kosovë lidhur me përkthimet e akteve të *acquis*, dhe rritjen e bashkëpunimit dhe bashkërendimit ndërmjet palëve të interesit (njësive koordinuese në ministritë e linjës) në vendet e rajonit për përkthimin e akteve të *acquis* së BE-së në gjuhët zyrtare të Kosovës;
- Hartimi i udhëzuesit për certifikimin e *acquis* së BE-së në gjuhët zyrtare të Republikës së Kosovës;
- Azhurnimi i vazhdueshëm të platformës elektronike 'albterm.net' për publikimin e akteve të BE-së të përkthyer në gjuhët zyrtare të Republikës së Kosovës.

3.1. Kapitulli 1: Lëvizja e lirë e mallrave

Ky kapitull siguron zhvillimin e infrastrukturës së cilësisë për të mundësuar tregtimin e produkteve në tregun e brendshëm të BE-në sipas rregullave e procedura të përbashkëta. Ky parim i përgjithshëm plotësohet nga një kornizë rregullatore e harmonizuar, sipas 'qasjes së vjetër' (me specifikime për produkte) ose 'qasjes së re' (me kërkesa të përgjithshme për produkte). Kur produktet rregullohen nga rregullat kombëtare, parimi i lëvizjes së lirë të mallrave i pengon këto të krijojnë barriera të pajustificueshme ndaj tregtisë. Pjesa më e madhe a *acquis*-së që duhet transpozuar në këtë kapitull përbëhet nga ajo për produktet, ndërsa kapacitetet e mjaftueshme administrativ janë thelbësore për të njoftuar kufizimet në tregti dhe aplikuar masa horizontale e procedurale në fusha si standardizimi, vlerësimi i konformitetit, akreditimi, metrologjia dhe mbikëqyrja e tregut.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka arritur njëfarë niveli përgatitjeje në këtë kapitull. Ai konstaton progres në kornizën legjislative me miratimin e Ligjit për Inspektimet, plotësim-ndryshimit të Ligjit për Kimikatet dhe zbatimin e Programit për Eliminimin e Barrierave Tregtare. Nevojitet përafrim i mëtejshëm me *acquis* dhe forcimi i kapaciteteve administrative e burimet njerëzore të institucioneve të infrastrukturës së cilësisë. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Ngritjen e kapaciteteve zbatuese të infrastrukturës së cilësisë, në veçanti të organeve të vlerësimit të konformitetit dhe mbikëqyrjes së tregut;

- Miratimin e ligjit të ri për sigurinë e përgjithshme të produkteve, të përafuar më tej me *acquis*;
- Fillimin e zbatimit të kërkesave të Rregullores për kimikate REACH.

Më tej, në NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të miratojë ligjin e ri për sigurinë e përgjithshme të produkteve, akte nënligjore lidhur me organizimin e brendshëm të Drejtorisë së Akreditimit dhe Agjencisë Kosovare të Metrologjisë, dhe në lidhje me grupe të ndryshme të produkteve të ndërtimit;
- Të përgatisë koncept dokumentin për përafrim me Rregulloren e BE-së 1020/2019 për mbikëqyrjen e tregut dhe përputhshmërinë e produkteve dhe me rregulloren e BE-së 515/2019 për njohjen reciproke të mallrave;
- Të ketë tre laboratorë të akredituar në fushën e Metrologjisë, përfshirë zbatimin e plotë të sistemit të menaxhimit të cilësisë;
- Të bëjë sistemin e-standard plotësisht funksional dhe të përshtatshëm për tu përdorur nga bizneset.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni horizontal

Akti kryesor legjislativ për standardizim është Ligji nr. 06/L-019 për Standardizim, në fuqi nga shkurti 2018. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së së BE, ai përcaktohen rregullat dhe parimet për zhvillimin e aktiviteteve të standardizimit në Republikën e Kosovës, si dhe organizimin dhe funksionimin e Agjencisë Kosovare të Standardizimit. Gjithashtu janë në fuqi 6 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante.

Akti kryesor legjislativ për akreditim është Ligji nr. 05/L-117 për Akreditim. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së së BE, ky ligj përcakton parimet e akreditimit dhe rregullat për akreditimin e trupave të vlerësimit të konformitetit që kryejnë aktivitete të vlerësimit të konformitetit në Kosovë. Gjithashtu janë në fuqi 4 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante.

Akti kryesor legjislativ për vlerësim të konformitetit është Ligji nr. 06/L-041 për Kërkesat Teknike për Produkte dhe Vlerësim të Konformitetit. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai rregullon mënyrën e përcaktimit të kërkesave teknike për produkte dhe miratimin e rregulloreve teknike, vlerësimin e konformitetit të produkteve me kërkesat e përcaktuara teknike, detyrimet e operatorëve ekonomikë të produkteve e pronarëve të produkteve në përdorim, vlefshmërinë e dokumenteve të huaja të konformitetit dhe shenjave të konformitetit, notifikimin e rregulloreve teknike e procedurave për vlerësimin e konformitetit, si dhe mbikëqyrjen inspektuese në zbatimin e të gjitha ligjeve dhe rregulloreve teknike që kanë të bëjnë me përputhshmërinë dhe sigurinë e produkteve jo-ushqimore. Gjithashtu janë në fuqi 11 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante.

Akti kryesor legjislativ për metrologji është Ligji nr. 06/L-037 për Metrologjinë. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai rregullon sistemin e njëjësive matëse, etalonët për matje, procedurat e vlerësimit të konformitetit të mjeteve matëse, kërkesat metrologjike për produktet e parapaketuara, autorizimet për metrologjinë, mbrojtjen e konsumatorëve dhe sigurisë së përgjithshme nga rezultatet e pasakta të matjeve. Gjithashtu janë në fuqi 17 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante.

Aktet kryesore legjislative për Mbikëqyrje të Tregut janë: Ligji nr. 06/L-041 mbi Kërkesat Teknike për Produkte dhe Vlerësim të Konformitetit (për hollësi, shihni pjesën e vlerësimit të konformitetit), Ligji nr. 04/L-078 për Sigurinë e Përgjithshme të Produkteve, dhe Ligji nr. 03/L-181 mbi Inspektoratin e Tregut dhe Mbikëqyrjen Inspektuese. Ligji për Sigurinë e Përgjithshme të Produkteve, në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, përcakton kërkesat për sigurinë e përgjithshme të produkteve, detyrimet e prodhuesve dhe shpërndarësve, informimin e publikut, nxitjen e masave vullnetare si dhe mbikëqyrjen ndaj përmbushjes së kërkesave të përcaktuara me këtë ligj. Gjithashtu janë në fuqi 2 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. Ligji i ri (i miratuar në Qeveri më 14.09.2022 dhe në procedurë miratimi në Kuvend) është plotësisht në përputhje me Direktivën 2001/95/KE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit të datës 3 dhjetor 2001 për sigurinë e përgjithshme të produkteve dhe Direktivën 357/87/KE të datës 25

qershor 1987 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit për imitim e produkteve ushqimore. Ligji mbi Inspektoratin e Tregut dhe Mbikëqyrjen Inspektuese, në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, përcakton parimet, organizimin, kompetencat dhe procedurat e mbikëqyrjes inspektuese të tregut në territorin e Republikës së Kosovës. Gjithashtu janë në fuqi 4 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante.

Qasja e re dhe ajo globale

Në kuadër të qasjes së re dhe asaj globale bëjnë pjesë këto fusha: Pajisjet e tensionit të ulët (LVD), Përputhshmëria elektromagnetike (EMC), Siguria e lodrave, makineritë, Emetimet e zhurmës nga pajisjet që përdoren jashtë objekteve, Ashensorët, Pajisjet personale mbrojtëse (PPE), Pajisjet dhe sistemet mbrojtëse të destinuara për përdorim në atmosfera potencialisht shpërthyes (ATEX), Pajisjet me gaz dhe bojlerët me ujë të nxehtë, Pajisjet e thjeshta nën presion (SPVD), Aerosolët dispensave, Teleferikët, Produktet ndërtimore, Barkat rekreative, Kërkesat e eko-dizajnit për produktet e ndërlidhura me energjinë (ErP) dhe etiketimi energjetik i produkteve, Radio-pajisjet dhe pajisjet terminale tel komunikuese (R&TTE) Rregulloren teknike për radio-pajisjet, Eksplozivët për përdorim civil dhe të artikujve piroteknikë, Produktet dhe pajisjet mjekësore.

Qasja e vjetër

Sa i përket qasjes së vjetër, përveç prodhuesve të produkteve përkatëse, shteti është gjithashtu përgjegjës për sigurinë e produkteve dhe për këtë arsye duhet krijuar dhe fuqizuar autoritetet përkatës shtetërore për kryerjen e detyrave të vlerësimit të konformitetit (p.sh. regjistrimin, vlerësimin dhe miratimin). Në kuadër të qasjes së vjetër bëjnë pjesë fushat si në vijim: automjetet motorike, emetimet të ndotësve nga motorët e makinerive të lëvizshme jo-rrugore, kimikatet (Regjistrimi, Vlerësimi, Autorizimi dhe Kufizimi i Kimikateve, RVAK), klasifikimi, etiketimi dhe paketimi (KEP) e kimikateve, automjetet motorike, praktikatat e mira laboratorike (GLP), detergjentët dhe plehurat dhe prekursorët dhe barërave.

Masat procedurale

Në kuadër të masave procedurale bëjnë pjesë fushat si në vijim: Procedurat e njoftimit, Kontrollat e kufirit të jashtëm, Mallrat kulturore, Qelqi i kristaltë dhe Etiketimi i tekstilit dhe Produktet mbrojtëse.

Politikat: Për përmbushje e obligimeve të MSA-së për lëvizjen e lirë të mallrave, ERA II përmban një prioritet, me fokus në përmirësimin e mjedisit afarist. Gjithashtu, ERP 2022-2024 në masën e reformës #13 synon Zhvillimin e mëtejshëm të infrastrukturës së cilësisë dhe fuqizimit të rolit të autoriteteve të mbikëqyrjes së tregut.

Institucionet përgjegjëse në këtë kapitull janë si në vijim:

- *Çështjet horizontale:*
 - Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë, përkatësisht Divizioni i Infrastrukturës së Cilësisë në Departamentin e Industrisë;
 - Drejtoria e Akreditimit të Kosovës (DAK) në kuadër të MINT-it, i vetmi Trup Kombëtar i Akreditimit i njohur me ligj, për të vlerësuar në përputhje me standardet ndërkombëtare kompetencën teknike të Trupave të Vlerësimit të Konformitetit që kryejnë aktivitete si testim, kalibrim, certifikim, dhe inspektim vullnetare apo të detyrueshëm në sektorin publik e privat;
 - Inspektorati i Tregut në kuadër të MINT-it, përgjegjës për mbikëqyrjen e zbatimit të legjislacionit për mbrojtjen e konsumatorit, sigurinë e produkteve e shërbimeve, tregtimin e naftës e derivateve të saj, parandalimin e praktikave të padrejta tregtare, luftimin e ekonomisë joformale, shërbimeve hoteliere dhe turistike etj.
 - Agjencia Kosovare për Standardizim (AKS), organ kombëtar që miraton standarde, i harmonizon ato dhe kështu nxit zhvillimin ekonomik, duke krijuar bazë për konkurrencë në rajon dhe më gjerë;
 - Agjencia për Metrologji e Kosovës (AMK), përgjegjëse të ruajë, zhvillojë dhe të përdorë etalonët kombëtarë të njësive të matjeve, sigurimin e ekuivalencës dhe njohjes së tyre

ndërkombëtare, mbrojtjen e konsumatorit nëpërmjet kontrollit të instrumenteve matës për transaksione zyrtare dhe tregtare, mbrojtjen e shëndetit, mjedisit dhe sigurisë teknike, dhe kontrollin sasior të para-paketimeve;

- *Qasja e re dhe ajo globale:*
 - MINT, përgjegjëse për pajisjet e tensionit të ulët, përputhshmërinë elektromagnetike dhe sigurinë e lodrave, makinerive, ashensorëve, teleferikëve, produkteve ndërtimore, etj.;
 - ME, përgjegjëse për pajisjet e thjeshta nën presion dhe barkat rekreative
 - MPB, përgjegjëse për eksplozivët për përdorim civil dhe produktet piroteknike
 - MSh, përfshirë Agjencinë e Kosovës për Produkte dhe Pajisje Mjekësore (AKPPM), përgjegjëse për produktet dhe pajisjet mjekësore;
 - Autoriteti Rregullativ për Komunikime Elektronike dhe Postare (ARKEP), përgjegjës për përafrimin ligjor dhe mbikëqyrjen e tregut të radio-pajisjeve dhe pajisjeve terminale telekomunikuese (R&TTE);
- *Qasja e vjetër:*
 - MMPHI, përkatësisht Departamenti Automjeteve (me kompetenca të autoritetit aprovues), ndërsa ato të 'shërbimeve teknike' ushtrohen nga trupat privatë të autorizuar nga kjo ministri. Ky departament është autoritetet përgjegjëse për mbikëqyrjen e tregut të automjeteve motorike, ndërsa departamentet e MMPHI në fushën e mjedisit janë përgjegjëse për kimikatet dhe detergjentet, përfshirë për transpozimin e Rregullores (KE) 1907/2006.
 - MINT, përgjegjëse për transpozimin e *acquis*-së për emërtimet e ndotësve nga motorët e makinerive të lëvizshme jo-rrugore;
 - MBPZHR, përgjegjëse për legjislacionin për plehrat;
 - Inspektorati Fitosanitar, përgjegjëse për mbikëqyrjen e tregut për plehrat;
 - MSh, përgjegjëse për legjislacionin për prekursorë të barnave, përfshirë Agjencinë Kosovare për Produkte dhe Pajisje Mjekësore (AKPPM), përgjegjëse për zbatim, dhe Inspektorati Shëndetësor, përgjegjës për mbikëqyrjen e tregut;
- *Masat procedurale:*
 - Agjencia Kosovare për Produkte dhe Pajisje Mjekësore (AKPPM), përgjegjëse për transparencën në lidhje me çmimet dhe riimbursimin e produkteve mjekësore;
 - MINT, përgjegjëse për transpozim dhe zbatim për qelq të kristaltë, tekstilë dhe Këpucë.

Objektivat prioritare afatmesme:

Masat horizontale:

- Miratimi i akteve nënligjore për zbatimin e Ligjit për Inspektime të Përgjithshme, pjesës për mbikëqyrjen e tregut;
- Anëtarësimi i plotë i DAK-së në EA, nënshkrimi i MLA me EA-në;
- Anëtarësimi i plotë i Agjencisë së Metrologjisë në BIPM, OIML dhe Euramet;
- Funksionalizimi i laboratorit të kohës dhe frekuencës, dhe fuqizimi i laboratorëve ekzistues të metrologjisë;
- Organizimi i aktiviteteve për vetëdijesimin e bizneseve në lidhje me rolin e infrastrukturës së cilësisë;
- Realizmi i një studimi për vlerësimin e nivelit të informimit të bizneseve për infrastrukturë të cilësisë, përfshirë MSA-në;
- Ngritja e kapaciteteve të stafit përgjegjës për infrastrukturën e cilësisë;
- Transpozimi i Rregullores së BE-së 2019/1020 për Mbikëqyrjen e Tregut dhe Përputhshmërinë e produkteve dhe Rregullores BE-së 2019/515 për Njohjen e Ndërsjellë të Mallrave në legjislacionin primar (Hartimi i Ligjit të ri për Mbikëqyrjen e Produkteve në Treg);
- Zbatimi i Programit për eliminimin e barrierave në tregti 2021-2025 (sipas neneve 34-36 TFEU).

Qasja e re dhe ajo globale:

- Miratimi i legjislacionit sekondar për zbatimin e ligjit për produktet e ndërtimit;
- Ngritja e kapaciteteve të stafit përgjegjës për infrastrukturën e cilësisë dhe rregulla teknike.

3.2. Kapitulli 2: Liria e lëvizjes së punonjësve

Acquis në këtë kapitull parashihet që qytetarët e një shteti anëtar BE-së të kenë të drejtën për të punuar në një Shtet tjetër Anëtar. Punëtorët migrantë duhet të trajtohen në të njëjtën mënyrë si punëtorët vendas në lidhje me kushtet e punës, kushtet sociale dhe avantazhet e taksave. *Acquis* gjithashtu përfshinë një mekanizëm për të koordinuar dispozitat e sigurimeve shoqërore kombëtare për personat e siguruar dhe anëtarët e familjeve të tyre që lëvizin në një Shtet tjetër Anëtar.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson që Kosova ka arritur njëfarë niveli të përgatitjes në fushën e lirinë e lëvizjes së punonjësve dhe ka bërë progres në periudhën e fundit sa i përket marrëveshjeve bilaterale për sigurime sociale. Theksohet që anëtarët e familjes së shtetasve të BE-së nuk kanë të drejtë pune në Kosovë pa leje pune. Ky raport rekomandon që të vazhdohet me negocimin e marrëveshjeve dhe përfundimin e marrëveshjeve të reja dypalëshe për sigurimet sociale, me theks të veçantë me vendet anëtare të BE-së.

Korniza legislative, institucionale dhe e politikave

Legjislacioni në këtë fushë përbëhet nga këto akte kryesore: Ligji nr. 04/L219 për të Huaj, Ligji nr. 03/L-212 i Punës, Ligji nr. 04/L-131 për Skemat Pensionale të Financuara nga Shteti, dhe Ligji nr. 04/L-220 për Investimet e Huaja. Këto akte normative kanë transpozuar aktet në vijim të *acquis*-së.

- Direktivën 96/71/KE në lidhje me dërgimin e punëtorëve në kuadër të ofrimit të shërbimeve dhe ndryshimit të Rregullores (BE) nr. 1024/2012 për bashkëpunimin administrativ nëpërmjet Sistemit Informativ të Tregut të Brendshëm ('Rregullorja IMI').
- Direktivën 96/71 më 2014 e cila direktive rregullon më hollësisht çështjen e inspektimit të punëtorëve të huaj dhe procesin e bashkëpunimit ndërkombëtar nga organet kompetente në fushën e sigurimit social të vendeve nga janë dërguar punëtorët e huaj, përkatësisht punëdhënësi i huaj i vendosur në Kosovë për një kohë të caktuar.
- Direktivën e cila rregullon çështjen e inspektimit të punëtorëve të huaj është Direktiva 2014/67/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit datë 15 maj 2014 për zbatimin e Direktivës 96/71/KE në lidhje me ricaktimin e të punësuarve në kuadër të ofrimit të shërbimeve dhe ndryshimit të Rregullores (BE) nr. 1024/2012 për bashkëpunimin administrativ nëpërmjet Sistemit informativ të tregut të brendshëm ('Rregullorja IMI') (Tekst, kuptimi i të cilit lidhet me ZEE-në).
- Rregulloren 883/2004 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit Evropian, 29 prillit 2004, për bashkërendimin e sistemeve të sigurimeve shoqërore;
- Rregulloren 987/2009 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit Evropian, e 16 shtatorit 2009, që përcakton procedurën për zbatimin e Rregullores 883/2004 për bashkërendimin e sistemeve të sigurimeve shoqërore.

Institucionet: Korniza institucionale në këtë fushë përbëhet nga këto institucione kryesore: Ministria e Ekonomisë; Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve; Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë; Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës; dhe Ministria e Punëve të Brendshme.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Negocimi dhe arritja e marrëveshjeve lidhur me sigurimet shoqërore për qytetarët e saj që jetojnë dhe punojnë jashtë Kosovës si edhe për punëtorët e shteteve anëtare të BE-së të punësuar në Kosovë, në zbatim të rekomandimeve të Komisionit Evropian.
- Rishikimi i kornizës ligjore për rregullimin dhe menaxhimin e pensioneve dhe beneficioneve përfshirë administrimin më të mirë të pensioneve të financuara nga shteti përmes një organi të vetëm në MFPT;
- Përafrimi i legjislacionit me *acquis*, duke transpozuar:
 - Direktivën 79/7/KEE për trajtimin e barabartë sa i përket aspekteve sociale në harmoni me mundësitë dhe kapacitetet e vendit;
 - Direktivën 2014/67/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit të datës 15 maj 2014 për zbatimin e Direktivës 96/71/KE në lidhje me ricaktimin e të punësuarve në kuadër të

ofrimit të shërbimeve dhe ndryshimit të Rregullores (BE) nr. 1024/2012 për bashkëpunimin administrativ nëpërmjet Sistemit informativ të tregut të brendshëm ('Rregullorja IMI') (Tekst, kuptimi i të cilit lidhet me BEE-në);

- Rishikimi i kornizës ligjore për shërbime sociale dhe familjare dhe formulës së financimit të shërbimeve sociale dhe familjare.

3.3. Kapitulli 3: E drejta e themelimit të kompanive dhe liria e ofrimit të shërbimeve

Legjislacioni i BE-së në këtë kapitull kërkon nga shtetet anëtare të sigurojnë të drejtën e themelimit e shtetasve të BE-së dhe personave juridikë në çdo shtet anëtar, dhe që liria për të ofruar shërbime ndërkufitare, e definuar në nenin 49 dhe 56 të TFBE-së, të mos pengohet nga legjislacioni kombëtar, përveç përjashtimeve të parapara në traktat. *Acquis* gjithashtu harmonizon rregullat në lidhje me profesionet e rregulluara për të siguruar njohjen reciproke të kualifikimeve dhe diplomave ndërmjet shteteve anëtare; për disa profesione të rregulluara duhet të ndiqet një kurrikulë e përbashkët minimale e trajnimit në mënyrë që kualifikimi të njihet automatikisht në një shtet anëtar të BE-së. Lidhur me shërbimet postare, *acquis* gjithashtu synon hapjen e sektorit të shërbimeve postare ndaj konkurrencës në mënyrë graduale dhe të kontrolluar, brenda një kuadri rregullator që siguron një shërbim universal.

Gjendja aktuale

Sipas vlerësimit të BE-së, Kosova ka arritur një nivel mesatar përgatitjeje në këtë kapitull. Gjatë periudhës raportuese, Kosova ka arritur progres, përfshirë lidhur me krijimin e Pikës së Vetme të Kontaktit. Kosova gjithashtu ka një mekanizëm monitorues për zbatimin e planit të veprimit pesëvjeçar për harmonizimin e ligjeve sektoriale me *acquis* për shërbime dhe Direktivën e BE-së për Shërbime, por duhet të intensifikojë më tej punën në këtë drejtim. Tregu postar është liberalizuar nga 1 janari 2022, por korniza ligjore ka nevojë për përafrim të mëtejshëm me *acquis* për këto shërbime. Kosova duhet të përafrojë legjislacionin me *acquis* për njohjen reciproke të kualifikimeve profesionale. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Heqjen e barrierave të identifikuar për të drejtën e themelimit dhe lirinë e ofrimit të shërbimeve duke hartuar planin e veprimit për zbatimin e plotë të ligjit për shërbimet;
- Përafrimin me *acquis* të legjislacionit për shërbimet postare, në lidhje me Rregulloren për Shërbimet e Dërgesave të Pakove Postare Ndërkufitare;
- Përafrimin me *acquis* të legjislacionit për njohjen reciproke të kualifikimeve profesionale.

Më tej, në konkluzionet e NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë janë identifikuar këto aspekte për t'u adresuar:

- Të vazhdohet me procesin e përafrimit të legjislacionit kombëtar me Direktivën e Shërbimeve;
- Të vazhdohet me përgatitjet për krijimin e Pikës së Kontaktit të Vetëm, duke përfshirë burimet njerëzore dhe të IT-së.
- Të bëhet ndërgjegjësimi i bizneseve, shoqatave profesionale dhe bashkive për thjeshtimin e procedurave administrative lidhur me zbatimin e Planit të Veprimit pesëvjeçar.
- Të vazhdojë përafrimi me *acquis* për shërbimet postare, duke përfshirë rregulloren për shërbimet e shpërndarjes ndërkufitare të dërgesave.
- Të zhvillohen më tej kapacitetet e institucioneve që merren me shërbimet postare për të siguruar një proces të suksesshëm të shqyrtimit dhe harmonizimit.
- Të miratohen aktet nënligjore për zbatimin e Ligjit për Profesionet të Rregulluar;
- Të fuqizohen kapacitetet e Divizionit për Profesionet të Rregulluara në kuadër të MASHTI përfshirë rekrutimin e stafit të nevojshëm.

Korniza legjislative, institucionale dhe e politikave

E drejta e themelimit dhe liria për të ofruar shërbime

Legjislacioni: Akti kryesor legjislativ për fushën e shërbimeve është Ligji nr. 05/L-130 për Shërbime, në fuqi nga prilli 2017. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai përcakton parimet themelore e kriteret që mundësojnë të drejtën e themelimit dhe të ushtrimit të aktivitetit për ofruesit e shërbimeve në Kosovë, duke

garantuar njëkohësisht siguri dhe cilësi të lartë të shërbimeve për përfituesit e tyre. Gjithashtu janë në fuqi dy (2) akte nënligjore, në të cilën është transpozuar pjesërisht *acquis* relevante. *Politikat*: Për përmbushjen e obligimeve të MSA-së për shërbimet, ERA II përmban një prioritet, me fokus krijimin e portalit të shërbimeve e-Kosova. Më te, PRE 2022-2024, në kuadër të reformës 18, synon rritjen e konkurrueshmërisë në sektorin e tregtisë së shërbimeve.

Institucioni kryesor përgjegjës në nën-këtë fushë është Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë, përkatësisht Departamenti i Tregtisë. Ai propozon, harton, analizon dhe zbaton politikat tregtare në pajtim me legjislacionin dhe dokumentet përkatëse strategjike të Republikës së Kosovës.

Shërbimet postare

Legjislacioni: Akti kryesor legjislativ në këtë fushë është Ligji nr. 06/L-038 për Shërbimet Postare, në fuqi nga janari 2019. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai vendos rregulla për sigurimin e ofrimit të shërbimit postar e shërbimit universal postar në tërë territorin e Republikës së Kosovës, përcakton kushtet për qasje në rrjetin postar, nxit konkurrencën e lirë, përcakton parimet për tarifën, siguron transparencën e llogarive të ofrimit të shërbimit universal postar, përcakton standardet për shërbimin universal postar, dhe vendos një sistem për të siguruar respektimin e këtyre standardeve. Gjithashtu janë në fuqi 2 akte nënligjore.

Institucionet kryesore në këtë fushë janë: Ministria e Ekonomisë, e cila është përgjegjëse për zhvillimin e politikave dhe legjislacionit primar në këtë fushë, dhe Autoriteti Rregullativ i Komunikimeve Elektronike dhe Postare (ARKEP), si organi rregullator që zbaton dhe mbikëqyr kornizën rregullative dhe politikat e zhvillimit të kësaj fushe.

Njohja reciproke e kualifikimeve profesionale

Legjislacioni: Akti kryesor legjislativ në këtë fushë është Ligji nr. 05/L-066 për Profesionet e Rregulluara, në fuqi nga nëntori 2016. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai përcakton kushtet dhe kriteret për ushtrimin e profesionit të rregulluar që ka të bëjë me mbrojtjen e interesit publik. Gjithashtu janë në fuqi 4 akte nënligjore të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante.

Institucioni kryesor përgjegjës për këtë fushë është Ministria e Arsimit Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit, përkatësisht Divizioni për Ekzaminimin e Profesioneve të Rregulluara në kuadër të Departamentit të Arsimit të Lartë, Shkencës dhe Teknologjisë.

Objektivat prioritarë afatmesme:

E drejta e themelimit dhe liria për të ofruar shërbime:

- Zbatimi i PV për Transpozimin i Direktivës së Shërbimeve në Tregun e Brendshëm (2006/123/KE) për Periudhën 2017-2022;
- Zbatimi i UA nr. 04/2018 për Mënyrën e Funkionimit të Pikës së Vetme të Kontaktit, ;
- Zbatimi i PV për themelimin e Pikës së Vetme të Kontaktit (PVK);
- Zbatimi i UA nr. 05/2018 për Procedurën e Njoftimit dhe Vlerësimin e Përputhshmërisë së Projekt Akteve Normative me Ligjin për Shërbime përmes mekanizmit koordinues për shërbime;
- Hartimi i analizës mbi diagnostikimin e sektorëve të rëndësishëm të tregtisë së shërbimeve si bazë për formulimin e politikave të përshtatshme;
- Vazhdimi i funksionalizimit të Pikës së Vetme të Kontaktit për Shërbime përmes digjitalizimit gradual të shërbimeve;
- Vazhdimi i përafrimit të legjislacionit kombëtar me Direktivën e Shërbimeve;
- Rritja e aftësive profesionale të stafit të Departamentit Ligjor dhe atij të Tregtisë për vlerësimin e harmonizimit të draft akteve normative me Ligjin për Shërbime;
- Rritja e ndërgjegjësimit të bizneseve, shoqatave profesionale dhe Komunave për thjeshtimin e procedurave administrative që lidhen me zbatimin e Planit të Veprimit pesë-vjeçar;
- Zbatimi i Ligjit për Identifikimin Elektronik dhe Shërbimet e Besuara në Transaksionet Elektronike;

Shërbimet postare:

- Të vazhdohet me harmonizimin me *acquis* për shërbimet postare;

- Të punohet tutje në zhvillimin e kapaciteteve të institucioneve që merren me shërbime postare për të siguruar një proces të suksesshëm të shqyrtimit dhe përafrimit;

Njohja reciproke e kualifikimeve profesionale:

- Hartimi dhe publikimi i listës së profesioneve të rregulluara;
- Kompletimi i legjislacionit sekondar për zbatimin e Ligjit për Profesionet e Rregulluara;
- Ngritja e kapaciteteve të stafit në fushën e profesioneve të rregulluara.

3.4. Kapitulli 4: Lëvizja e lirë e kapitalit

Ky kapitull kërkon që shtetet anëtare të heqin të gjitha kufizimet ndaj lëvizjes së kapitalit e pagesave brenda BE-së, ndërmjet shteteve anëtare dhe me vendet e treta, me disa përjashtime. *Acquis* përfshin edhe rregullat për pagesa ndërkufitare dhe ekzekutimin e urdhrave të transferimit në lidhje me letrat me vlerë. Direktiva për luftën kundër pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit kërkon që entitetet që janë subjekt saj të identifikojnë klientët dhe të raportojnë transaksionet e dyshimta, sidomos kur bëhet fjalë për objekte me vlerë të lartë e transaksione me para në dorë me vlera të mëdha. Ajo gjithashtu kërkon që entitetet e tillë të ndërmarrin hapa shtesë, si mbajtja e evidencës, trajnimet dhe krijimi i procedurave të brendshme. Kërkesë kyçe në luftën kundër krimit financiar është krijimi i kapaciteteve efektive administrative e zbatuese, përfshirë bashkëpunimin ndërmjet autoriteteve që merren me mbikëqyrjen, zbatimin dhe ndjekjen penale.

Gjendja aktuale

Sipas vlerësimit të BE-së, Kosova ka arritur njëfarë niveli të përgatitjes në këtë fushë. Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, është arritur progres me miratimin e Ligjit për të Drejtat Pronësore të Qytetarëve të Huaj, i cili trajton çështjen e blerjes së patundshmërive nga të huajt në Kosovë, përfshirë shtetasit dhe ndërmarrjet e BE-së. Ndonëse janë ndërmarrë hapa fillestarë, rekomandimet e raportit paraprak mbeten të vlefshme. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Përafrimin e mëtejshëm të kornizës ligjore me Direktivën 2 të BE-së për Shërbimet e Pagesave;
- Shtimin e përpjekjeve për të luftuar krimin ekonomik dhe financiar dhe harmonizimin me *acquis* të Ligjit për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Luftimin e Financimit të Terrorizmit;
- Forcimin e bashkëpunimit ndërinstitucional në luftën kundër krimit ekonomik dhe financiar.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika* janë identifikuar disa aspekte për t'u adresuar:

- Miratimi i ligjit të ri për shërbimet e pagesave, duke transpozuar Direktivën II të Shërbimit të Pagesave;
- Pas miratimit të ligjit për të drejtat pronësore të të huajve, miratimi i të gjitha akteve të nevojshme nënligjore, duke përfshirë të drejtat reciproke;
- Miratimi i koncept dokumentit për pastrimin e parave.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Liberalizimi i lëvizjes së kapitalit

Legjislacioni: Akti kryesor legjislativ në këtë fushë është Ligji nr. 03/L-154 për Pronësinë dhe të Drejtat e tjera Sendore, në fuqi nga gushti 2009. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai rregullon krijimin, përmbajtjen, bartjen, mbrojtjen dhe shuarjen e të drejtave sendore. Gjithashtu janë në fuqi 2 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. *Institucioni* kryesor në këtë fushë është Ministria e Drejtësisë, përgjegjëse për kornizën legjislative dhe politikat për të drejtat pronësore në Kosovë.

Sistemi i pagesave

Legjislacioni: Akti kryesor legjislativ në këtë fushë është Ligji nr. 04/L-155 për Sistemin e Pagesave, në fuqi nga maji 2013. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai përcakton rregullat për autorizimin e institucioneve të pagesave që ofrojnë shërbime të pagesave dhe për licencimin e operatorëve të sistemeve të pagesave, kliringut dhe shlyerjes së letrave më vlerë nga BQK, kushtet dhe standardet për ofrimin e shërbimeve të tilla dhe funksionimin e sistemeve të pagesave, kliringut dhe shlyerjes së pagesave, si dhe mjetet dhe procedurat sipas të cilave BQK ushtron kompetencat e saja mbikëqyrëse. Gjithashtu janë në fuqi 3 akte

nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. Dokumenti kryesor i *politikave* në këtë fushë është Plani Strategjik i BQK-së 2022- 2024. *Institucionet*: BQK është institucion publik i pavarur, me objektiv parësor nxitjen e ruajtjen e një sistemi të qëndrueshëm financiar dhe një sistemi efikas të pagesave.

Parandalimi dhe luftimi i shpëlarjes së parase

Legjislacioni: Akti kryesor legjislativ në këtë fushë është Ligji nr. 05/L-96 për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Luftimin e Financimit të Terrorizmit, në fuqi nga viti 2016. Ai përcakton masat, autoritetet kompetente dhe procedurat për zbulimin, parandalimin e pastrimit të parave dhe luftimin e financimit të terrorizmit. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai gjithashtu përcakton masat, autoritetet kompetente dhe procedurat për zbulimin e parandalimin e pastrimit të parave dhe luftimin e financimit të terrorizmit. Gjithashtu janë në fuqi 12 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. *Politikat*: Dokumenti kyç i politikave në këtë fushë është Strategjia dhe PV për Parandalimin dhe Luftimin e Ekonomisë Joformale, Pastrimit të Parave, Financimit të Terrorizmit dhe Krimeve Financiare 2021-2024. *Institucionet*: Njësia për Inteligjencë Financiare në kuadër të MFPT-së është institucioni kryesor në këtë fushë. NjIF është institucion qendror i pavarur në ushtrimin e funksioneve të saj, e cila është përgjegjëse për kërkimin, marrjen, analizimin dhe shpërndarjen tek autoritet kompetente, dhe bërjen publike të informatave lidhur me pastrimin potencial të parave dhe financimin e terrorizmit.

Objektivat prioritare afatmesme:

Liberalizimi i lëvizjes së kapitalit:

- Forcimi i sistemit të të drejtave pronësore;
- Miratimi dhe zbatimi i legjislacionit në fushën e të drejtave pronësore të shtetasve të huaj, në veçanti të shtetasve të BE-së në harmoni me MSA.

Sistemi i pagesave:

- Miratimi i ligjit të ri për sistemin e pagesave (për transpozimin e direktivës së pagesave II);
- Miratimi i legjislacionit sekondar për sistemin e pagesave, për harmonizimin me Direktivën për Shërbimet e Pagesave në Tregun e Brendshëm nr. 2015/2366;
- Hartimi i Strategjisë për Zhvillimin e Sistemeve të Pagesave në Republikën e Kosovës;
- Forcimi i kapaciteteve mbi Direktivën e BE-së për Shërbimet e Pagesave (PSD2);
- Ofrimi i trajnimeve për ngritjen e kapaciteteve mbikëqyrëse të BQK-së për Standardet e Mbikëqyrjes së Sistemit të Pagesave, bazuar në kërkesat që dalin nga Rregullorja e BQE-së dhe parimet CPSS-IOSCO;
- Ofrimi i trajnimeve për TIPS (Sistemin e Pagesave të Shpejta, ose Pagesave Instant);
- Zhvillimi i kapaciteteve për vlerësimin e rrezikut për sistemet e pagesave me rëndësi sistematike dhe mbikëqyrjen e sistemeve të pagesave;

Parandalimi i pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit:

- Transpozimi i Direktivës 2015/849 dhe Direktivës 2018/843 për parandalimin e përdorimit të sistemit financiar për qëllime të pastrimit të parave ose financimit të terrorizmit, përmes plotësim-ndryshimit të Ligjit 05/L-O96 për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Luftimin e Financimit të Terrorizmit;
- Ngritja e cilësisë së informatave që NjIF pranon nga ana e subjekteve raportuese;
- Vlerësimi III i Rrezikut Kombëtar të Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit;
- Anëtarësimi i Kosovës në Moneyval;
- Rritja e numrit të stafit të NjIF;
- Ofrimi i udhëzimeve specifike subjekteve raportuese për përgatitjen dhe kryerjen e vlerësimeve të rrezikut;
- Fuqizimi i strukturës së përgjithshme të kornizës mbikëqyrëse dhe zhvillimi i mbikëqyrjes së bazuar në rrezik dhe sektorët më të cenueshëm;
- Fuqizimi i aftësive për identifikimin e pronësisë përfituese dhe për kufizimin e keqpërdorimit të personave juridikë dhe marrëveshjeve juridike për qëllime të PP/FT;
- Rishikimi i metodologjisë së vlerësimit të rrezikut të PP/FT dhe fuqizimi i vlerësimit të rrezikut, menaxhimit të rrezikut dhe kornizës strategjike;

- Hetimi dhe ndjekja penale e financimit të terrorizmit;
- Fuqizimi i aftësive për masat parandaluese për financim të terrorizmit dhe sanksionet financiare.

3.5. Kapitulli 5: Prokurimi publik

Ky kapitull bazohet në parimet e përgjithshme të transparencës, trajtimit të barabartë, konkurrencës së lirë dhe mos-diskriminimit që dalin nga TFBE, pjesa III, titulli IV dhe titulli VII, dhe nga jurisprudenca e Gjykatës së Drejtësisë së BE-së. Këto parime të përgjithshme janë të zbatueshme për të gjitha procedurat e prokurimit, përfshirë procedurat jashtë fushëveprimit të direktivave të BE-së për prokurimin, si për shembull procedurat e prokurimit nën vlerën minimale të BE-së. Legjislacioni i BE-së gjithashtu përbëhet nga direktiva për shqyrtimin e ankesave dhe disponueshmërinë e mjeteve juridike (Direktiva e Parlamentit Evropian 2007/66/KE mbi Mjetet Juridike, e 11 dhjetorit 2007). Ajo vendos dispozitat për vendosjen e procedurave të pavarura dhe efektive të shqyrtimit mbi vlerat e caktuara kundrejt vendimeve të marra nga autoritetet kontraktuese. Institucionet për shqyrtim duhet të jenë të pavarura dhe me kapacitete adekuatë për të garantuar efektivitetin dhe efikasitetin e sistemit të prokurimit. Në harmoni me parimin e mbrojtjes juridike që del nga rendi ligjor i BE-së, mekanizmat për shqyrtim të ankesave kërkohet të veprojnë edhe jashtë fushëveprimit të zbatimit të direktivës përkatëse.

Gjendja aktuale

Sipas vlerësimit të BE-së, Kosova ka arritur njëfarë niveli të përgatitjes në këtë fushë. Megjithatë, legjislacioni i ri për prokurimin publik dhe për koncesionet që kishte për qëllim të përafrohet me *acquis*, ende nuk është finalizuar. Dy module të prokurimit elektronik, për të rritur transparencën dhe monitoruar zbatimin e kontratave, janë prezantuar. Prokurimi publik mbetet i prirë nga parregullsitë dhe i cenueshëm nga korrupsioni gjatë procesit të prokurimit dhe zbatimit të kontratave. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Miratimin e ligjit për prokurimin publik dhe koncesionet, në harmoni me *acquis* përkatëse, dhe zbatimin e duhur të tyre; dhe përgatitjen e legjislacionit zbatues;
- Ngritjen e kapaciteteve të të gjitha institucioneve të prokurimit publik dhe rritjen e bashkëpunimit ndërmjet tyre për të siguruar zbatimin e qëndrueshëm të kornizës rregullator të prokurimit publik;
- Sigurimin që Organi Shqyrtues i Prokurimit të jetë plotësisht funksional e i pavarur, të adresohen kufizimet e kapaciteteve të tij, që ankesat të shqyrtohen në kohë, efektivisht dhe në mënyrë transparente.

Më tej, në konkluzionet e NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë janë identifikuar këto aspekte për t'u adresuar:

- Miratimi i ligjit për prokurimin publik dhe atij për koncesionet në përputhje me *acquis*-në përkatëse, dhe zbatimi i duhur i tyre, si dhe përgatitja e legjislacionit përkatës zbatues;
- Ngritja e kapaciteteve të të gjitha institucioneve të prokurimit publik dhe bashkëpunimi ndërmjet tyre për të siguruar zbatimin e qëndrueshëm të kornizës rregullative të prokurimit publik;
- Sigurimi që Organi Shqyrtues i Prokurimit të jetë plotësisht funksional dhe i pavarur, adresimi i kufizimeve të kapaciteteve të tij dhe sigurimi që procesi i tij i rishikimit të jetë në kohë, efektiv dhe transparent.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni është i harmonizuar pjesërisht me standardet e BE-së dhe bazohet në parimet kryesore të për këtë fushë. Me plotësim-ndryshimin e LPP është eliminuar trajtimi preferencial për ofertuesit vendorë. Ligji kryesor është Ligji nr. 04/L-042 për Prokurimin Publik, i plotësuar-ndryshuar me Ligjin nr. 04/L-237, Ligjin nr. 05/L-068 dhe Ligjin nr. 05/L-092. Gjithashtu janë në fuqi disa akte nënligjore e procedurale për zbatimin e ligjit, përfshirë formularët standardë për secilin lloj të njoftimit, kodin e etikës, formularët për raportimin e kontratave të nënshkruara e dosjeve së tenderëve, formularin për parashtrim të ankesave për OShP dhe udhëzimet për procedurat me vlerë minimale. Me ndryshimet më të fundit, Rregullat dhe Udhëzuesi Operativ për Prokurimin Publik është ndarë në dy dokumente: Rregulloren nr. 001/2022 për Prokurimin

Publik dhe Udhëzuesin Operativ për Prokurimin Publik, në fuqi nga nëntori 2022. Aktet normative kanë transpozuar këto akte të *acquis*-së:

- Direktivën 2014/24/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, e 26 shkurtit 2014, për prokurimet publike mbi koordinimin e procedurave për caktimin e fituesit në kontratat publike të punës, shërbimit dhe furnizimit, që shfuqizon Direktivën 2004/18/KE, të cilat Shtetet Anëtare duhet të përputhet me të brenda 24 muajve nga data e hyrjes në fuqi;
- Direktivën e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit 2014/25/KE, e 26 shkurtit 2014, në prokurimin nga subjektet që operojnë në sektorin e ujit, energjisë, transportit dhe shërbimeve postare dhe që shfuqizon Direktivën 2004/17/KE;
- Direktivën e Parlamentit Evropian 2007/66/KE mbi Mjetet Juridike, e 11 dhjetorit 2007.

Politikat: Dokumenti kryesor i politikave të prokurimit publik është Strategjia e Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2022-2026 dhe PV për zbatimin e saj. Objektivi kryesor i saj për prokurim publik synon përmirësimin e efikasitetit dhe efektivitetit të proceseve të prokurimit përmes ndryshimeve në kornizën legjislative, trajnimeve, zhvillimit të mjeteve zbatuese dhe avancimit të sistemit të e-prokurimit. *Institucionet* kryesore përgjegjëse në këtë kapitull janë: Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve, Komisioni Rregullativ për Prokurim Publik (KRPP); Organi Shqyrtues i Prokurimit (OSHP), dhe Agjencia Qendrore e Prokurimit (AQP) në kuadër të MFPT-së.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Përafrimi i mëtejshëm i kornizës legjislative të vendit me kornizën ligjore të BE-së bazuar në kërkesat e MSA-së, dhe duke shfrytëzuar përvojën dhe praktikën më të mira të shteteve anëtare të BE-së në fushën e prokurimit publik;
Përgatitja e legjislacionit dytësor në fushën e prokurimit publik në harmoni me ndryshimin e Ligjit për Prokurim Publik duke përfshirë edhe doracakë të prokurimit, udhëzues, formularë dhe modele standarde për dokumentet e tenderit dhe të kontratave;
- Trajnimi dhe rritja e cilësisë së trajnimeve për Prokurim Publik me qëllim të zhvillimit të kuadrove profesionale në fushën e prokurimit publik, për tu përballuar me një treg në rritje dhe rolin e tij të pritur në zhvillimin ekonomik kombëtar;
- Miratimi i legjislacionit sekondar/akteve nënligjore, brenda një viti pas miratimit të projektligjit për PPP, ashtu edhe siç është paraparë në projektligj.

3.6. Kapitulli 6: E drejta e kompanive

Ky kapitull vendos rregulla mbi formimin, regjistrimin, bashkimin e ndarjen e kompanive dhe kërkesat për raportim financiar në të cilat mbështetet e drejta e themelimit të kompanive. Pra, kjo fushë përfshin rregullat që u mundësojnë bizneseve të themelohen dhe të kryejnë veprimet e tyre kudo brenda BE-së. Normat e BE-së gjithashtu ofrojnë mbrojtje për aksionarët dhe palët e tjera të interesit, me theks të veçantë kompanitë, punëtorët dhe kreditorët. Ky kapitull synon rritjen e efijencës, konkurrueshmërisë dhe qëndrueshmërisë afatgjate të të bërit biznes, me qëllim që të inkurajohen bizneset e vendosura në shtete të ndryshme të BE-së të rrisin bashkëpunimin ndërmjet vete.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 thekson se Kosova ka marrë hapa konkretë për të plotësuar zbrazësitë e përafrimit të pjesshëm të Ligjit për Shoqëritë Tregtare përmes miratimit të dy akteve zbatuese: për regjistrimin e shoqërive tregtare dhe ai për regjistrimin e zyrave përfaqësuese të shoqërive të huaja tregtare. Kosova ka miratuar për herë të parë Kodin e Qeverisjes Korporative, i cili vendos parimet e qeverisjes korporative të BE-së dhe të OECD-së. Lidhur me raportimin financiar dhe auditimin, ky raport thekson se Ligji i ri për Raportim Financiar, Kontabilitet dhe Auditim po zbatohet pjesërisht dhe kërkon harmonizim të mëtejshëm me *acquis* në të gjitha këto fusha, përfshirë raportimin jo-financiar të kompanive. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Harmonizimin e mëtejshëm me *acquis*-në për shoqëritë tregtare, në veçanti me kërkesat për kapital themeltar/fillestar, të drejtat e aksionarëve dhe promovimin e përfshirjes afatgjate të tyre,

ndryshimin e pronësisë dhe direktivën e vitit 2019 për përdorimin e instrumenteve digjitale dhe operacioneve ndërkufitare;

- Vlerësimin e kushteve teknike për përputhshmëri të ARBK-së me sistemin e regjistrimit evropian të bizneseve (BRIS), dhe vlerësohet se ka koordinim të pamjaftueshëm për shkëmbim të informatave në mes të ARBK-së dhe Këshillit Kosovar për Raportim Financiar KKRF-së;
- Zbatimin e auditimeve të detyrueshme sipas standardeve ndërkombëtare dhe sigurimin që kompanitë e mëdha të dorëzojnë dhe publikojnë pasqyrat e tyre financiare përmes KKRF-së;
- Financimin adekuat të Bordit të Mbikëqyrjes Publike, gjë që do të mundësonte funksionimin normal të strukturave mbikëqyrëse.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë* janë identifikuar këto aspekte për t'u adresuar:

- Harmonizimi me dispozitat e Direktivës BE/2017/1132 dhe përafrimi i mëtejshëm i legjislacionit me *acquis* në fushat ku ka mangësi ose përafrim të pjesshëm të Ligjit për Shoqëritë Tregtare, përfshirë kërkesat minimale për kapital, aspektet e zbulimit të informatave lidhur me kompanitë dhe degët e tyre, bashkimet ndërkufitare, mbrojtja e aksionarëve dhe ofertat për blerje;
- Vlerësimin e kushteve teknike për përputhshmëri të ARBK-së me sistemin e regjistrimit evropian të bizneseve (BRIS);
- Sigurimi i burimeve adekuate për të ushtruar kompetenca mbikëqyrëse, inspektime të mbikëqyrjes dhe kontrollit të cilësisë të shoqatave profesionale, firmave të auditimit dhe auditorëve ligjorë dhe për funksionalizimin e softuerit për marrjen dhe përpunimin e pasqyrave financiar; dhe
- Harmonizimi i mëtejshëm me *acquis* për kontabilitetin dhe auditimin e korporatave.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

E drejta e kompanive

Legjislacioni: Akti kryesor ligjor për këtë fushë është Ligji nr. 06/L-016 për Shoqëritë Tregtare, në fuqi nga viti 2018. Ai është pjesërisht i harmonizuar me kërkesat e *acquis*-së dhe mbulon rregullat për llojet e ndërmarrjeve, organizimin, regjistrimin dhe funksionimin e tyre. Në funksion të zbatimit të legjislacionit primar, janë në fuqi 8 akte nënligjore të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. *Politikat:* Dokumenti kryesor i politikave në këtë fushë është Programi i Qeverisë dhe Plani Kombëtar për Zhvillim 2023-2025, i cili përcakton politikat prioritare për zhvillimin e sektorit privat dhe ndërmarrjeve.

Institucioni kryesor përgjegjës për këtë fushë është ARBK në kuadër të MINT-it. Ajo është i vetmi institucion përgjegjës për regjistrimin e bizneseve në Kosovë në Regjistrin e Bizneseve. Ky sistem elektronik të dhënash sipas konceptit 'one-stop shop' mundësin një proces të thjeshtë, të shpejtë dhe pa shpenzime përmes lidhjes ndërmjet 29 qendrave komunale të regjistrimit (me mundësi të shtimit të tyre) me Zyrën Qendrore të ARBK-së. Ky sistem ka ndikuar në rritjen e transparencës dhe të standardeve e përpjekjeve për të harmonizuar procedurat e regjistrimit me direktivat e BE-së.

Raportimi financiar dhe auditimi

Legjislacioni: Korniza legjislative për këtë fushë përbëhet nga Ligji nr. 06/L-032 për Kontabilitet, Raportim Financiar dhe Auditim, në fuqi nga janari 2019, pjesërisht i harmonizuar me aktet e *acquis*-së. Ai rregullon sistemin e kontabilitetit dhe i raportimit financiar i shoqërive tregtare, kompetencat dhe përgjegjësitë e Këshillit të Kosovës për Raportim Financiar (KKRF), kërkesat për auditim, kualifikimet për kontabilistë profesionalë, licencimin e auditorëve dhe firmave vendore e të huaja të auditimit, si dhe organizatat profesionale të kontabilitetit.

Institucionet kryesore përgjegjëse në këtë fushë janë: MFPT dhe KKRF, ky i fundit organ i pavarur profesional dhe autoritet kompetent për zhvillimin dhe adoptimin e standardeve të kontabilitetit dhe licencimin e auditorëve dhe firmave/shoqatave të auditimit dhe për zhvillimin e standardeve të etikës profesionale siç përcaktohet me dispozitat e ligjit. Ky këshill përbëhet nga shtatë (7) anëtarë: 1 nga BQK, 1 nga universitetet që ofrojnë arsimim të lartë në kontabilitet dhe auditim, 1 nga MFPT, 1 nga shoqatat profesionale të kontabilitetit të licencuar nga KKRF, dhe 3 anëtarë nga komuniteti i biznesit të cilët kanë

njohuri dhe përvojë në financa dhe administrim biznesi. Funkcionet administrative të KKRF-së i kryen Divizioni Administrativ i KKRF-së në kuadër të MFPT-së.

Objektivat prioritarë afatmesme:

E drejta e kompanive:

- Përafrimi i legjislacionit vendor me *acquis*, përkatësisht Direktivat 2017/828, Direktivën 2019/1151 dhe Direktivën 2019/2121;
- Përafrimi i legjislacionit, përfshirë edhe sistemin e interkonjeksionit të BRIS;
- Zbatimi i qeverisjes korporative;
- Përmirësimi i kapaciteteve njerëzore e teknike të qendrave *One Stop Shop* dhe i shërbimeve të biznesit dhe ndërmarrja e masave afirmative për të inkurajuar gjininë e nën-përfaqësuar, në përputhje me Ligjin për Barazi Gjinore; dhe
- Trajnimi i stafit për përdorimin e softuerit dhe platformës së re elektronike;

Raportimi financiar dhe auditimi:

- Nxjerrja e akteve nënligjore të harmonizuara me Ligjin e plotësuar-ndryshuar për Kontabilitet, Raportim financiar dhe Auditim;
- Zhvillimi dhe zbatimi i standardeve të auditimit dhe raportimit financiar dhe rregullave për arsimin dhe zhvillimin e vazhdueshëm profesional në fushën e kontabilitetit dhe auditimit;
- Zhvillimi dhe zbatimi i metodologjisë së inspektimit të kualitetit të auditimeve, në harmoni me rregulloren e auditimit.

3.7. Kapitulli 7: E drejta e pronësisë intelektuale

Ky kapitull është fushë e zhvilluar mirë në BE, me rregulla të harmonizuara për të gjitha vendet anëtare, ku *acquis* vendos rregullat për mbrojtje ligjore të markave tregtare, dizajnit industrial, patentave, treguesve gjeografikë dhe emërtimeve të origjinës, sekreteve tregtare e të topografisë që qarqeve të integruara. Për sistemin e patentave në BE është me rëndësi anëtarësimi në Konventën Evropiane të Patentave dhe Organizatën Evropiane të Patentave. E drejta e autorit dhe të drejtat e përafërta përfshijnë krijimet ose veprat letrare, muzikore, filmat, programet kompjuterike dhe transmetimet televizive radiofonike. Këto rregulla përfshijnë procedurat për regjistrimin e palëve private ose operatorëve ekonomikë për të mbrojtur 'krijimet' dhe që të bëhen bartës të të drejtave ose të patentave.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka njëfarë niveli të përgatitjes. Ai konstaton se ka pasur përparim në përafrimin me *acquis* me miratimin e ligjeve për patentat, markat tregtare, sekretet tregtare, dizajnin industrial dhe topografitë e gjysmëpërçuesve. Në anën tjetër, aty theksohet nevoja që Kosova të përafrojë më tej kornizën ligjore për të drejtën e autorit dhe të ndajë burime për zbatimin efektiv të saj, përfshirë trajnimin për zbatimin e ligjit dhe ndjekjen penale. Gjithashtu duhet të sigurohet zbatimi i duhur i marrëveshjeve kolektive të licencimit, për të garantuar kompensim për mbajtësit e të drejtave. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Miratimin e Ligjit për të Drejtat e Autorit dhe të Drejtat e Përafërta dhe finalizimin e përafrimit të akteve nënligjore përkatëse;
- Ndërmarrjen e hapave konkretë dhe të qëndrueshëm për të ngritur kapacitetet dhe koordinimin e institucioneve përgjegjëse për zhvillimin e politikave dhe agjencive të zbatimit të ligjit, për të siguruar zbatimin e të drejtave të pronësisë intelektuale, industriale dhe tregtare;
- Krijimin e një sistemi funksional të menaxhimit kolektiv, duke e forcuar atë ekzistues, në fushën e muzikës dhe atë audiovizuale dhe përmes krijimit të një organizatë shtesë të menaxhimit kolektiv në fushën e veprave letrare dhe atyre pamore.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë* janë identifikuar këto aspekte për t'u adresuar:

- Të ndërmerren hapa për të harmonizuar më tej me *acquis* legjislacionin në fushën e së drejtës së autorit dhe të drejtave të përafërta, në veçanti me Direktivën e Menaxhimit të të Drejtave Kolektive;

- Të vazhdoen përpjekjet për të garantuar zbatimin e marrëveshjeve të përshtatshme kolektive të licencimit, në mënyrë që të garantohet shpërblim për bartësit e të drejtave;
- Të vazhdohet vetëdijesimi për mbrojtjen e të drejtave të pronësisë industriale, duke kontribuar në rritjen e numrit të aplikimeve për pronësi intelektuale, si dhe të vetëdijesimi i bartësve të së drejtës për të kërkuar mbrojtje ligjore përmes rritjes së numrit të kërkesave drejtuar institucioneve të zbatimit të ligjit për të vepruar;
- Të sigurohet harmonizimi me Direktivën për Zbatimin e të Drejtave të Pronësisë Industriale dhe zbatimi efektiv i saj.

Në aspektin horizontal, *Raporti i KE-së për Kosovën – 2022* thekson se për të zbatuar në mënyrë efektive të drejtat e pronësisë industriale, Kosova duhet të rrisë bashkëpunimin ndërmjet institucioneve përgjegjëse për zhvillimin e politikave dhe atyre për zbatim. Për më tepër, raporti thekson se procedurat e gjata për trajtimin e aplikacioneve dhe mungesa e zbatimit të vendimeve të marra janë kufizimet kryesore për zbatim efektiv të ligjeve në fushën e pronësisë intelektuale.

Korniza legjislative, institucionale dhe e politikave

E drejta e autorit dhe të drejtat e përafërta

Legjislacioni: Këtë fushë e rregullon Ligji nr. 04/L-065 për të Drejtat e Autorit dhe të Drejtat e Përafërta, i harmonizuar pjesërisht me *acquis*. Ai mbron të drejtat e autorit që u takojnë autorëve përkitazi me veprat e tyre në fushën e letërsisë, shkencës dhe artit (të drejtave të përafërta), dhe përcakton trupat administrative përgjegjës për zbatimin e tij. Gjithashtu janë në fuqi 4 (katër) akte nënligjore. *Institucioni kryesor* në këtë fushë është Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, përkatësisht Zyra për të Drejtat e Autorit dhe të Drejtat e Përafërta. Veprimtaria themelore e zyrës është dhënia e lejeve për shoqatat për administrim kolektiv të drejtave, mbikëqyrja e veprimtarisë dhe aktiviteteve të shoqatave për administrim të drejtave, revokimi i lejeve, promovimi dhe ndërmarrja e aktiviteteve për dhënien e informatave të duhura autorëve, bartësve të drejtave dhe opinionit të gjerë lidhur me të drejtat e autorit dhe të drejtat e përafërta, zhvillimi i legjislacionit dhe dhënia e rekomandimeve për zhvillimin e politikave në fushën e të drejtave të autorit dhe të drejtave të përafërta.

E drejta e pronësisë industriale

Legjislacioni: Ligjet që rregullojnë këtë fushë janë: Ligji nr. 08/L-059 për Patenta; Ligji nr. 08/L-075 për Marka Tregtare; Ligji nr. 08/L-055 për Dizajnin Industrial; Ligji nr. 05/L-051 për Treguesit Gjeografikë dhe për Emërtimet e Originës; Ligji nr. 06/L-015 për Masat Doganore dhe Mbrojtjen e Pronësisë Intelektuale; Ligji për Inspektoratin e Tregut; dhe Ligji nr. 08/L-053 për Topografitë e Gjysmëpërçuesve. Secili mbulon njërin nga komponentët e kësaj fushe, . Përmes tyre Kosova ka arritur një nivel të kënaqshëm harmonizimi me *acquis*, por duhet të sigurojë kapacitete adekuate për të zbatuar këto ligje. Gjithashtu, ekzistojnë 9 akte nënligjor që lidhen me aktet primar në sektorin e pronësisë industriale.

Institucioni kryesor administrativ për këtë fushë është Agjencia për Pronësi Industriale (API) në kuadër të MINT-it, përgjegjëse për mbrojtjen ligjore të shpikjes, markës tregtare, dizajnit industrial, emërtimit të origjinës, treguesve gjeografikë dhe topografive të qarqeve të integruara, dhe për çështje të tjera që dalin nga marrëveshjet ndërkombëtare në të cilat Republika e Kosovës është palë. Ajo gjithashtu luan rolin e një arkivi ku ruhen të gjitha elementet e mbrojtura. Institucionet e tjera në këtë fushë, përgjegjëse për zbatimin e ligjit, janë: Dogana e Kosovës, Inspektorati i Tregut, Policia e Kosovës (Njësia për Krime Ekonomike dhe Njësia për Krime Kibernetike). Për këtë qëllim gjithashtu funksionon Task Forca kundër Piraterisë Fizike dhe Digjitale, e cila kryesohet nga ZDAPD dhe me anëtarë nga të gjitha institucionet e lartpërmendura dhe Agjencia për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar ose të Konfiskuar.

Objektivat prioritarë afatmesme:

E drejtat e autorit dhe të drejtat e përafërta:

- Miratimi i ligjit të ri për të drejtën e autorit dhe të drejtat e përafërta dhe e akteve nënligjore konfrom ligjit të ri;

- Angazhimi për të garantuar zbatimin e duhur të marrëveshjeve kolektive të licencimit, në mënyrë që të garantohet riimbursimi i mbajtësve të së drejtës, vetëdijesimi i mbajtësve të të drejtave lidhur me rëndësinë e themelimit të Shoqatave të reja të Menaxhimit Kolektiv të të drejtës së autorit dhe promovimi i rëndësisë së menaxhimit kolektiv të të drejtave;
- Bashkëpunimi efikas ndërmjet Task Forcës kundër Piraterisë dhe pikave kontaktuese të krijuara për luftimin e piraterisë në shtatë (7) rajonet, dhe ngritja e njohurive për luftimin e formave të ndryshme të piraterisë, sidomos asaj digjitale;

E drejta e pronësisë industriale:

- Përafrimi gradual me *acquis*, veçanërisht në lidhje me markat tregtare, sekretet tregtare, patentat dhe dizajnin industrial;
- Forcimi i resurseve njerëzore të API-së, krijimi i Divizionit të Promovimit dhe atij Juridik;
- Intensifikimi i bashkëpunimit ndërinstitucional me institucionet zbatuese dhe ato për zhvillimin e politikave në fushën e pronësisë industriale;
- Ngritja e vetëdijes së NVM-ve mbi rëndësinë e mbrojtjes së pronësisë industriale;
- Anëtarësimi në organizatat ndërkombëtare dhe evropiane (WIPO dhe EPO).

3.8. Kapitulli 8: Politikat e konkurrencës

Mbrojtja e konkurrencës së lirë në treg është një nga kompetencat kryesore të BE-së dhe prandaj ky kapitull është prioritar në kuadër të MSA-së. Ai përfshin rregullat antitrust, kundër marrëveshjeve kufizuese ndërmjet kompanive, si dhe ato kundër abuzimit të pozitës dominuese dhe përqendrimit të kompanive që pengojnë ose mund të pengojnë konkurrencën. Ky kapitull gjithashtu kërkon vendosjen e një sistemi kontrolli të ndihmës shtetërore i cili i lejon Qeverisë të japë ndihmë shtetërore në përputhje me kushtet kufizuese, me qëllim të parandalimit të ndikimit në konkurrencë ndërmjet operatorëve ekonomikë në treg.

Gjendja aktuale

Sipas vlerësimit të BE-së, Kosova përgjithësisht ka arritur njëfarë niveli përgatitjeje në këtë kapitull. Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, legjislacioni për konkurrencën është përafruar deri diku me *acquis*, por nevojiten përpjekje të mëtejshme për të miratuar legjislacionin zbatues dhe për të përmirësuar zbatimin në këtë fushë. Ngjashëm, ai vlerëson se Kosova duhet të vazhdojë të harmonizojë kornizën për antitrustin dhe të sigurojë zbatimin e saj. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Miratimin e Ligjit për Ndihmën Shtetërore dhe akteve nënligjore, duke i përafruar ato me *acquis*;
- Sigurimin e kapaciteteve për funksionimin e institucioneve të konkurrencës e ndihmës shtetërore dhe pavarësinë e tyre funksionale, dhe rritjen e bashkëpunimit dhe koordinimit ndërmjet të gjitha palëve të interesuara, përfshirë ministrinë, rregullatorë dhe gjyqësorin; dhe
- Harmonizimin e skemave të ndihmës shtetërore me rregullat e BE-së.

Më tej, në konkluzionet e NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë janë identifikuar disa aspekte për t'u adresuar:

Konkurrenca:

- Rritja e kapaciteteve administrative dhe investigimi i karteleve;
- Vazhdimi i përafrimit të legjislacionit, duke marrë parasysh edhe rekomandimet e KE-së;
- Emërimi në mënyrë urgjente i anëtarëve të Komisionit të Konkurrencës;
- Rishikimi i legjislacionit për homologimin e automjeteve;

Ndihma shtetërore:

- Emërimi në mënyrë urgjente i anëtarëve të Komisionit të Ndihmës Shtetërore dhe funksionalizimi i tij;
- Miratimi i akteve nënligjore, duke transpozuar përmbajtjen e Rregullores për Ndihmë Rajonale dhe Rregullores për Ndihmë Horizontale;
- Të vazhdohet me progresin e mirë të arritur në zbatimin e rregullave të ndihmës shtetërore, me fokus në ankesat dhe hetimet *ex officio*;
- Ngritja e kapaciteteve të Departamentit për Ndihmë Shtetërore
- Të rritet bashkëpunimi me rregullatorët dhe vetëdijesimi për ndihmën shtetërore

Konkurrenca: Sa i përket *legjislationit*, Ligji kryesor në këtë fushë është Ligji nr. 08/L-056 për Mbrojtjen e Konkurrencës, në fuqi nga qershori 2022. Në harmoni me kërkesat e *acquis*-së, ai vendos rregullat dhe masat për mbrojtjen e konkurrencës së lirë dhe efektive në treg; kompetencat e organizimit të Autoritetit Kosovar të Konkurrencës (AKK), dhe procedurat për zbatimin e tij. Gjithashtu janë në fuqi 13 akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. Dokumenti kryesor i *politikave* në këtë fushë është Strategjia e Autoritetit të Konkurrencës 2020-2023, ndërsa ERA II përmban një prioritet për forcimin e kapaciteteve institucionale për hartimin dhe zbatimin e *legjislationit*. *Institucioni* kryesor në këtë fushë është AKK, përgjegjës për parandalimin dhe ndalimin e praktikave kundër konkurrencës, përfshirë marrëveshjet e ndaluara, abuzimin me pozitën dominuese, përqendrimet ose shitjen e blerjen e aksioneve në ndërmarrje, inicimin e procedurave hetimore, mbikëqyrjen e tregut e propozimin e masave për sigurimin e vendosjen e konkurrencës në treg si dhe për avokim. Organi vendimmarrës administrativ është Komisioni Kosovar i Konkurrencës. Ai përbëhet nga pesë (5) anëtarë, të zgjedhur nga Kuvendi, me propozim të Qeverisë. Përveç këtyre, gjykatat janë përgjegjëse për vendime gjyqësore për mbrojtjen e konkurrencës.

Ndihma shtetërore: Sa i përket *legjislationit*, ligji kryesor në këtë fushë është Ligji nr. 05/L-100 për Ndihmën Shtetërore, në fuqi nga janari 2017, pjesërisht në harmoni me *acquis*. Ai vendos parimet e procedurat për dhënie të ndihmës shtetërore, mekanizmin e kornizën për kontrollin e saj, dhe krijon bazën për themelimin e inventarit gjithëpërfshirës të ndihmës shtetërore e sistemin e raportimit. Gjithashtu janë në fuqi katër (4) akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. Sa u përket *politikave*, ERA II përmban një prioritet, me fokus në forcimin e kapaciteteve institucionale legjislativë dhe zbatues për përmbushjen e obligimeve të MSA-së. *Institucionet* përgjegjëse për këtë fushë janë: Komisioni i Ndihmës Shtetërore (KNSh), si organ vendimmarrës, dhe Departamenti për Ndihmë Shtetërore (DNSh). KNSh përbëhet nga pesë (5) anëtarë të zgjedhur nga Kuvendi, me propozim të Qeverisë. DNSh është përgjegjës për hartimin e *legjislationit* zbatues, kontrollin e ndihmës shtetërore në nivel vendi, si dhe zhvillimin e mirëmbajtjen e regjistrit/inventarit gjithëpërfshirës dhe hartës rajonale të ndihmës shtetërore.

Objektivat prioritare afatmesme:

Konkurrenca:

- Hartimi i *legjislationit* sekondar që derivon nga ligji i ri për konkurrencën;
- Përafrimi i mëtejshëm me *acquis*;
- Arritja e memorandumeve e bashkëpunimit me institucionet relevante;
- Hartimi i strategjisë për ngritjen e ndërgjegjësimit për politikën e konkurrencës;
- Organizimi i seminareve me gjykatat, asociacionet afariste, avokatët dhe shoqërinë civile; dhe
- Zhvillimi i kapaciteteve institucionale dhe njerëzore, përfshirë kapacitetet për analizën *ex ante* dhe vlerësimin *ex post*, dhe programe të trajnimit profesional të stafit të AKK-së.

Ndihma shtetërore:

- Përafrimi i mëtejshëm i *legjislationit* me *acquis*, përkatësisht transpozimi i Rregullores së Komisionit (KE) nr. 794/2004 të 21 prillit 2004 që transponon Rregulloren e Këshillit (KE) nr. 659/1999 që definojnë rregullat detale për aplikimin e Nenit 93 të Traktatit të Komunitetit Evropian;
- Hartimi dhe miratimi i rregullores për ndihmë sektoriale;
- Zhvillimi i *legjislationit* tjetër detyrues;
- Finalizimi i inventarizimit të skemave të ndihmës shtetërore dhe harmonizimi i tyre me kërkesat e MSA;
- Mbajtja e aktiviteteve të vetëdijësimit për institucionet dhënëse të ndihmës shtetërore dhe trajnimet për stafin të DNSh-së;
- Zhvillimi i sistemit informativ për monitorimin e ndihmës shtetërore.

3.9. Kapitulli 9: Shërbimet financiare

Ky kapitull vendos rregullat e BE-së për bankat, sigurimet, pensionet shtesë, shërbimet e investimeve dhe tregjet e letrave me vlerë, me synimin për të siguruar konkurrencë të ndershme ndërmjet institucioneve financiare dhe stabilitetin e tyre. Ato përfshijnë rregullat për autorizimin, funksionimin dhe mbikëqyrjen e

tyre. Së fundmi, *acquis* ka vendosur një kornizë gjithëpërfshirëse rregullative dhe mbikëqyrëse për investimet alternative, fondet kapitale dhe ato shoqërore, me qëllim të rritjes së transparencës ndaj investitorëve dhe autoriteteve publike.

Gjendja aktuale

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, Kosova ka arritur përgatitje mesatare në këtë kapitull. Raporti konstaton se është arritur njëfarë progresi në lidhje me funksionimin e Këshillit Mbikëqyrës të BQK-së dhe në trajtimin e çështjes së automjeteve të pasiguruara dhe të peregjistruara. Meqë rekomandimet e raportit paraprak nuk janë adresuar plotësisht, në vitin 2023 Kosova duhet të fokusohet në aspektet në vijim:

- Të vazhdojë me zbatimin e udhërrëfyesit për zbatimin e masave të aftësisë paguese (Solvenca II) dhe rritjen e rolit mbikëqyrës në sektorin e sigurimeve;
- Të avancojë më tej në zbatimin e kornizës Bazeli III dhe të miratojë ndryshimet në kornizën ligjore për institucionet mikrofinanciare e ato financiare jobankare, në përputhje me praktikën më të mira.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika* janë identifikuar këto çështje kyçe për t'u adresuar:

- Zbatimi i plotë të masave të Solvenca I dhe miratimi i udhërrëfyesit për transpozimin e ardhshëm të Solvenca II;
- Miratimi i projektligjit për bankat dhe krijimi i një funksioni të pavarur brenda BQK-së për zgjidhje/vendimmarrje për rastet e bankave komerciale;
- Vazhdimi i përafrimit me kornizën e Bazelit;

Korniza ligjore, institucionale dhe ajo e politikave

Legjislacioni: Ligjet në fushën e bankave janë: Ligji nr. 05/L-150 për amendamentimin e Ligjit nr. 03/L-209 për Bankën Qendrore të Republikës së Kosovës (BQK); Ligji nr. 04/L-093 për Bankat, Institucionet Mikrofinanciare dhe Institucionet Financiare Jobankare dhe Ligji nr. 04/L-155 për Sistemin e Pagesave. BQK është duke rishikuar Ligjin për Bankat, Institucionet Mikrofinanciare dhe Institucionet Financiare Jobankare, me qëllim të hartimit të një ligji të ri vetëm për bankat. Gjatë këtij procesi është punuar në veçanti në harmonizimin me Direktivën e Parlamentit Evropian dhe Këshillit 2014/59/BE (direktivën BIRD). Më 2022 është miratuar Rregullorja për Treguesin e Mbulimit me Likuiditet (LCR) dhe Rregullorja për Treguesin e Financimit të Qëndrueshëm Neto (NSFR), në pajtim me Rregulloren e BE-së 2015/61 mbi kërkesën e mbulimit me likuiditet të datës 10 tetor 2014, Rregulloren e BE-së 2018/1620 mbi plotësimin e rregullores 2015/61 mbi kërkesën e mbulimit me likuiditet, të 13 korrikut 2018, dhe Rregulloren e BE-së 2019/876 për Treguesin e Financimit të Qëndrueshëm Neto. Më 2022 janë miratuar edhe këto tri rregullore: Rregullorja për Rrezikun e Vendit dhe të Transferit, Rregullorja për Menaxhimin e Rrezikut të Likuiditetit, e cila është plotësuar-ndryshuar për t'u harmonizuar me Parimet e Komitetit të Bazelit për menaxhimin dhe mbikëqyrjen e rrezikut të likuiditetit, dhe Rregullorja për Qeverisjen Korporatave të Bankave.

Sigurimi i depozitave është rregulluar nga Ligji nr. 03/L-216 për Themelimin e Sistemit për Sigurimin e Depozitave për Institucionet Financiare në Kosovë, plotësuar-ndryshuar me Ligjin nr. 04/L-133 për plotësim-ndryshimin e Ligjit nr. 03/L-216 për Themelimin e Sistemit për Sigurimin e Depozitave për Institucionet Financiare në Kosovë. Ai rregullon sigurimin e depozitave të personave fizikë dhe juridikë, si dhe themelimin, qeverisjen dhe autoritetin e Fondit të Sigurimit të Depozitave në Kosovë. Fusha e sigurimeve është rregulluar nga këto ligje: Ligji për BQK-në, Ligji nr. 04/L-018 për Sigurimin e Detyrueshëm nga Autopërgjegjësia dhe Ligji nr. 05/L-045 për Sigurimet.

Në fushën e *pensioneve*, Ligji për BQK-në i përkufizon fondet pensionale si institucione financiare, prandaj përcakton kompetencën ekskluzive të BQK-së për të licencuar, rregulluar dhe mbikëqyrur Fondet Pensionale të Kosovës. Gjithashtu është në fuqi Ligji nr. 04/L-101 për Fondet Pensionale dhe rregulloret e BQK-së për Fondet Pensionale, pjesërisht të harmonizuar me Direktivën e BE-së 2003/41/KE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit të 3 qershorit 2003 për aktivitetet dhe mbikëqyrjen e institucioneve e pensioneve të punësimit, me anë të cilit janë përcaktuar bazën për harmonizimin e plotë të kërkesave të kësaj direktive. Në fushën e *tregut financiar* është zhvilluar tregu i borxhit të brendshëm, me emetimin e letrave me vlerë të

Qeverisë së Kosovës përmes platformës elektronike të tregtimit të letrave me vlerë. Tregu i letrave me vlerë të Qeverisë së Republikës së Kosovës është i rregulluar me Ligjin nr. 04/L-175 mbi Borxhin Publik, në fuqi nga nëntori 2009 dhe me aktet nënligjore, përkatësisht Rregulloren MF-BQK nr. 01/2014 për tregun primar dhe sekondar të letrave me vlerë të Qeverisë, të vitit 2012 (plotësuar-ndryshuar në vitin 2014).

Institucioni kyç pjesëmarrës dhe rregullativ në sistemin financiar të vendit, Banka Qendrore e Republikës së Kosovës (BQK), është e paraparë me Kushtetutë (nenet 11 dhe 140) dhe funksionimi i saj rregullohet nga dispozitat e ligjit përkatës. Ajo gëzon pavarësi dhe autonomi administrative, financiare e menaxhuese. Fondi i Kursimeve Pensionale të Kosovës (FKPK) është institucion publik i pavarur i themeluar nga Kuvendi i Republikës së Kosovës, aktiviteti i të cilit rregullohet nga Kuvendi ndërsa mbikëqyrjen e kryen BQK. I themeluar në dhjetor 2001 dhe i funksionalizuar në gusht 2002, ai është përgjegjës për administrimin dhe menaxhimin e kontributeve të obligueshme pensionale dhe vullnetare të të punësuarve në Kosovë. Ligji nr. 04/L-101 për Fondet Pensionale në Kosovë i jep atij, përmes Bordit Drejtues, kompetencat dhe të drejtat e administruesit të besuar për fondet pensionale dhe përcakton të drejtat e tij lidhur me fondet pensionale. FKPK e ka selinë në Prishtinë, kurse shërbime për kontribuuesit dhe përfituesit ofrohen edhe në gjashtë qendrat e tjera të ATK-së (Prizren, Pejë, Mitrovicë, Ferizaj, Gjilan dhe Gjakovë). Byroja Kosovare e Sigurimit (BKS) është themeluar në vitin 2011 nga 10 kompanitë e sigurimit të licencuara për të operuar në Republikën e Kosovës sipas Ligjit nr. 04/L-018 mbi Sigurimin e Detyrueshëm nga Autopërgjegjësia. BKS është organizatë profesionale me statusin e personit juridik, e themeluar për qëllime jofitimprurëse. Qeveria e Republikës së Kosovës e njeh statusin e saj me të drejta të pakufizuara, në cilësi të byrosë paguese dhe trajtuese, që garanton përmbushjen e të gjitha detyrimeve nga sistemi i kartonit ndërkombëtar të sigurimit. BKS financohet nga anëtarët e saj, mbikëqyret nga BQK, dhe në kuadër të saj funksionon Fondi i Kompensimit, Sigurimi Kufitar, Qendra Informativë e Sigurimit dhe Kartoni i Gjelbër.

Objektivat prioritarë afatmesme:

Spektori i bankar:

- Adoptimi i kërkesave për Procesin e Vlerësimit të Brendshëm të mjaftueshmërisë së Likuiditetit;
- Adoptimi i kërkesave për Menaxhimin e Rrezikut të Likuiditetit
- Zhvillimi i rregullativës dhe rregullimi i rrezikut kreditor të kundërpalës, rrezikut të kimit kibernetik, dhe klimës financiare;
- Trajnimi dhe kualifikimi i stafit të mbikëqyrjes së bankave në aplikimin e standardeve të Kornizës së Bazelit për Kapital dhe Standarde Ndërkombëtare të Raportimit Financiar (IFRS), përfshirë asistencën teknike, në bashkëpunim me FMN-në (në kuadër të FSSR);
- Ngritja e kapaciteteve për administrimin e situatave emergjente në rast të krizave dhe zgjidhja e bankave me probleme;
- Ngritje e kapaciteteve të stafit në funksion të harmonizimit të rregullativës së BQK-së me rregulloret, direktivat dhe standardet e reja të Bazelit dhe aspekte të tjera;

Fondi i sigurimit të depozitave:

- Avancimi i bashkëveprimit me partnerët e rrjetit të sigurisë e anëtarët dhe forcimi i bashkëpunimit me partnerët në sektorin financiar;
- Ngritja e vetëdijes publike përmes komunikimit të vazhdueshëm dhe efektiv;
- Avancimi i sistemit diferencial të premive dhe të raportimit nga bankat anëtare;

Spektori i sigurimeve:

- Përafrimi i mëtejshëm i rregulloreve kombëtare të sigurimeve me direktivat përkatëse evropiane;
- Fillimi i zbatimit të standardeve të aftësisë paguese (Solvencës II) dhe trajnimi e kualifikimi i stafit përgjegjës për mbikëqyrjen e sigurimeve për aplikimin e tyre;

Korniza rregullative raportuese dhe treguesit financiarë:

- Zhvillimi i metodologjive specifike për parandalimin dhe adresimin e sfidave të institucioneve me performancë të pakënaqshme në sektorin e sigurimeve;

Spektori i pensioneve

- Rishikimi dhe hartimi i manualeve e udhëzuesve për mbikëqyrjen e fondeve pensionale mbi qasje të bazuar në rrezik, caktimin e parametrave/standardeve për vlerësimin e performancës së tyre dhe menaxhimin e rrezikut të fondeve pensionale plotësuese;
- Trajnimi dhe kualifikimi i stafit të mbikëqyrjes së pensioneve në aplikimin e standardeve dhe parimeve bazë të IOPS-it.

3.10. Kapitulli 10: Shoqëria e informacionit dhe mediat

Ky kapitull synon zhvillimin e komunikimeve elektronike, shërbimeve të shoqërisë së informacionit dhe politikave audiovizuale që promovojnë dhe inkurajojnë konkurrencën, zhvillimin dhe qasjen më të gjerë në shërbimet bashkëkohore dhe teknologjitë e reja. Legjislacioni dhe standardet në këtë kapitull ndërlidhen me kornizën rregullative të BE-së për ofrimin e shërbimeve brezgjërë, sigurinë e rrjeteve dhe shërbimeve publike të komunikimeve elektronike, për të nxitur dhe mbrojtur konkurrencën efikase përmes zbatimit të mekanizmave adekuatë dhe garantimit të shërbimeve të duhura e të përshtatshme në tërë territorin e Republikës së Kosovës.

Gjendja aktuale

Sipas vlerësimit të BE-së, Kosova ka arritur njëfarë niveli të përgatitjes në këtë kapitull. Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, Kosova ka bërë progres në këtë kapitull, konkretisht në harmonizimin e kornizës legjislative me *acquis* dhe zbatimin e saj. Kosova gjithashtu ka avancuar me zbatimin e Agjendës Digjitale 2013-2021 dhe Marrëveshjes Rajonale për Roaming, duke u ofruar konsumatorëve shërbime roaming falas nga korriku 2021. Në anën tjetër, sipas këtij raporti, Kosova duhet të gjejë një zgjidhje të qëndrueshme për financimin e transmetuesit publik dhe sigurojë pavarësinë redaktorialë të tij. Gjithashtu duhet të miratohet strategjia e qeverisjes elektronike, të sigurohen burime financiare për sigurinë kibernetike dhe të avancohet më kalimit digjital nga televizioni analog në atë digjital. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Përafrimin e legjislacionit me Kodin Evropian të Komunikimeve Elektronike, Direktivën e BE-së për Sigurinë e Rrjetit dhe Informacionit dhe Pakon e BE-së për Siguri Kibernetike 5G, dhe rishikimin e Ligjit për KPM-në, në harmoni me Direktivën e Shërbimeve Mediale Audiovizuale;
- Sigurimin e burimeve të mjaftueshme për ARKEP-in dhe KPM-në për të përmbushur mandatin e tyre në mënyrë të pavarur dhe zhvillimin e një zgjidhjeje për financimin e qëndrueshëm të transmetuesit publik;
- Zbatimin e bartshmërisë së numrave, për të siguruar përdorim efektiv të burimeve të numërimit dhe për të nxitur konkurrencën.

Më tej, konkluzionet e *NK VI për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale* janë në masë të madhe të ngjashme me rekomandimet e *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*. Sipas tyre, Kosova duhet ndër të tjera, të finalizojë dhe miratojë Agjendën Digjitale 2030 dhe sigurojë sinergji ndërmjet politikave të gjelbra dhe atyre kërkohet angazhim për vazhdimin e përafrimit me *acquis* në këtë kapitull.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Akti kryesor në fushën e komunikimeve elektronike është Ligji nr. 04/L-109 për Komunikimet Elektronike. Ai rregullon aktivitetet e komunikimeve elektronike sipas parimit të neutralitetit teknologjik dhe kornizës rregullative të BE-së, duke promovuar konkurrencën e infrastrukturën efikase dhe garantimin e shërbimeve të përshtatshme në territorin e Republikës së Kosovës. Akti kryesor në fushën e shoqërisë së informacionit është Ligji nr. 04/L-094 për Shërbimet e Shoqërisë Informatike. Ai krijon mundësi e rrethana të favorshme për zhvillimin e tregtisë elektronike, përdorimin e transaksioneve elektronike e nënshkrimit elektronik nga Qeveria, bizneset e qytetarët, si dhe zvogëlimin e problemeve të keqpërdorimeve gjatë transaksioneve elektronike dhe adresimin e sigurisë së sistemeve informatike. Akti kryesor në fushën e politikave audiovizuale është Ligji për Komisionin e Pavarur të Mediave (KPM), i cili përcakton kompetencat e KPM-së, me qëllim të promovimit të zhvillimit të një tregu të shëndoshë të shërbimeve mediale audiovizuale në shërbim të të gjithë qytetarëve të Republikës së Kosovës. Në këtë kapitull zbatohen edhe këto ligje në fuqi: Ligji nr. 08/L-007 për Masat për Uljen e Kostos së Shtirjes së Rrjeteve të Komunikimeve

Elektronike të Shpejtësisë së Lartë, Ligji nr. 08/L-022 për Identifikimin Elektronik dhe Shërbimet e Besuara në Transaksionet Elektronike; Ligji nr. 03/L-166 për Parandalimin dhe Luftimin e Krimit Kibernetik; Ligji për Procedurën e Përgjithshme Administrative; Ligji për Organet Qeveritare të Shoqërisë së informacionit, dhe Korniza e Interoperabilitetit të Republikës së Kosovës. Ato rregullojnë fusha specifike dhe janë pjesërisht në harmoni me *acquis*. Gjithashtu janë në fuqi një numër i konsiderueshëm i akteve nënligjore, të cilët kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante.

Politikat: dokumentet kryesor për këtë kapitull janë: Agjenda Digjitale për Kosovën 2013–2020, Strategjia e Kosovës për Teknologji Informative dhe PV për periudhën 2016-2019; Strategjia Shtetërore për Sigurinë Kibernetike dhe PV 2016-2019; si dhe Atlasi Elektronik për Infrastrukturën Telekomunikuese Brezgjere.

Institucioni kryesor në fushën e komunikimeve elektronike është Ministria e Ekonomisë (ME), përgjegjëse për politikën për nxitjen e rritjes e stabilitetit ekonomik, mundësimin e zhvillimit të biznesit vendas, inkurajimin e bashkëpunimit ekonomik për tërheqjen e investimeve të huaja, dhe nxitjen e konkurrencës dhe tregut të qëndrueshëm. Autoriteti Rregullativ i Komunikimeve Elektronike dhe Postare (ARKEP) është organ rregullativ që zbaton dhe mbikëqyr kornizën rregullative të përcaktuar nga ligjet në fushën e komunikimeve elektronike dhe shoqërisë së informacionit, si dhe atë të shërbimeve postare. Institucioni kryesor në fushën *shoqërisë së informacionit* është MPB, përkatësisht Agjencia për Shoqërinë e Informacionit, përgjegjëse hartimin dhe koordinimin e politikave të teknologjisë së informacionit dhe komunikimit në institucionet e Republikës së Kosovës. Institucioni kryesor në fushën e *politikave audiovizuale* KPM, përgjegjës për rregullimin, menaxhimin dhe mbikëqyrjen e spektrit të frekuencave të transmetimit, përkatësisht të të drejtave, detyrimeve dhe përgjegjësive të personave fizikë dhe juridik të cilët ofrojnë shërbime mediale audio dhe audiovizuale.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Hartimi dhe miratimi i ligjeve dhe akteve nënligjore në fushën e komunikimeve elektronike, për të transpozuar Direktivën 2018/1972 që vendos Kodin e Komunikimeve Elektronike;
- Miratimi dhe fillimi i zbatimit të Agjendës Digjitale të Kosovës 2030;
- Hapja e brezave frekuencorë me vlerë të posaçme ekonomike për ofrimin e shërbimeve IMT;
- Nxitja e konkurrencës në tregun e komunikimeve elektronike brezgjere, për të ngritur efikasitetin e rregullimit të tregut dhe për t'u ofruar të ofruar qasje në internet me shpejtësi më të lartë në Kosovë;
- Ulja e tarifave të roamingut me shtetet e BE-së;
- Miratimi dhe zbatimi i ligjeve dhe akteve nënligjore për transpozimin e Direktivës së BE-së NIS dhe legjislacionit sekondar të ndërlidhur me Rregulloren e BE-së eIDAS;
- Rishikimi i Strategjisë së Kosovës për Teknologji Informative dhe zbatimi i saj;
- Avancimi i platformës së interoperabilitetit dhe ndërlidhja shumicës së sistemeve elektronike ekzistuese përmes kësaj platforme;
- Rritja e numrit të shërbimeve elektronike për qytetarët, institucionet e entitetet e tjera në Portalin e Shërbimeve “e-Kosova”;
- Krijimi i Qendrës së Rimëkëmbjes nga Fatkeqësitë;
- Hartimi i pakos së licencës për multipleks në nivel shtetëror dhe rajonal;
- Amendamenti i akteve nënligjore të KPM-së, në pajtim me Ligjin e plotësuar-ndryshuar për KPM-në, i cili do të harmonizohet me Direktivën 2018/1808 për Shërbimet Mediale Audiovizuale;
- Plotësim-ndryshimi i Ligjit për RTK-në;
- Zbatimi i procesit të kalimit në transmetim digjital tokësor.

3.11. Kapitulli 11: Bujqësia dhe zhvillimi rural

Ky kapitull përfshin një numër të madh rregullash të detyrueshme, shumica prej të cilave zbatohen në këtë fazë të zhvillimit. Zbatimi i duhur dhe efektiv i tyre dhe kontrolli më efikas nga administrata publike janë thelbësore për funksionimin e Politikave të Përbashkëta Bujqësore (PPB). Funksionimi i tyre kërkon avancimin e menaxhimit dhe cilësisë së sistemeve të tilla si Agjencia e Pagesave, Sistemi i Integruar i Kontrollit të Bujqësisë si dhe kapacitetet për të zbatuar masat e zhvillimit rural.

Gjendja aktuale

Në *Raportin e KE-së për Kosovën – 2022* thuhet se Kosova në përgjithësi ka njëfarë niveli përgatitjeje në këtë kapitull, veçanërisht në zbatimin e programeve vjetore të zhvillimit agro-rural dhe vlerësimin e zbatimit të tyre, ndërsa progresi në konsolidimin e tokës dhe mbrojtjen e tokës është i pamjaftueshëm. Gjithashtu theksohet mbizotërimi i fermave të vogla dhe tokës së punueshme të fragmentuar dhe nevoja për sigurimin që Programi i Bujqësisë të përfshijë masa për përputhshmëri me standardet e BE-së të shëndetit dhe mirëqenies së publikut, kafshëve dhe bimëve. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Vlerësimin cilësor të efektivitetit të pagesave direkte dhe programeve të zhvillimit rural në kuadër të kornizës financiare 2014-2020;
- Miratimin e ligjit për tokën bujqësore;
- Miratimin e programit për bujqësi dhe zhvillim rural 2022-2027;
- Ndërmarrjen e masave urgjente dhe efektive për të ndaluar humbjen e tokës bujqësore dhe për të zbatuar legjislacionin për planifikimin hapësinor, përfshirë përmes hartimit të një PV të përbashkët të MBPZhR-së, MMPHI-së dhe autoriteteve lokale për të adresuar humbjen dhe degradimin e vazhdueshëm të tokës bujqësore;
- Ndërmarrjen e veprimeve efektive për zhvillimin e bujqësisë organike dhe sektorëve të politikave të cilësisë; dhe
- Përmirësimin e ndërlidhshmërisë së sistemeve të informatave për bujqësi (Sistemit të Integruar të Administrimit dhe Kontrollit, Sistemit të Informacionit për Tregun Bujqësor dhe Rrjetit të të Dhënave të Kontabilitetit të Fermave) në procesin e krijimit të një sistemi të integruar.

Më tej, në *NK VI për Bujqësi dhe Peshkatari* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të finalizojë dhe miratojë UA për verifikimin e produkteve bujqësore e ushqimore dhe të vazhdojë me regjistrimin e djathit të Sharrit dhe verës së Rahovecit si tregues gjeografikë;
- Të finalizojë dhe miratojë projektligjin e ri për verërat;
- Të finalizojë projektligjin për pijet e forta alkoolike;
- Të finalizojë Programin për Bujqësi dhe Zhvillim Rural 2022-2027;
- Të hartojë projektligjin për tokën bujqësore;
- Të miratojë koncept dokumentin për rregullimin e tokës;
- Të finalizojë projektligjin për organizimin e tregut të përbashkët;
- Të iniciojë projektin FADN 2021-2024.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Akti kryesor në fushën e bujqësisë dhe zhvillimit rural është Ligji për Bujqësi dhe Zhvillim Rural, i cili ka transpozuar pjesërisht Rregulloren e Këshillit (KE) nr. 73/2009 dhe rregulloren e Këshillit (KE) nr. 1217/2009. Gjithashtu janë në fuqi 30 UA në fushat e bujqësisë, zhvillimit rural, vreshtarisë dhe shërbimeve këshillimore, të cilët kanë transpozuar pjesërisht aktet relevante të *acquis*-së. *Politikat:* Dokumentet kryesore në këtë kapitull janë: Strategjia për Bujqësi dhe Zhvillim Rural 2022-2028; Programi për Pagesa Direkte 2022, Programi për Masat e Zhvillimit Rural 2022, Raporti i Gjellbër 2021, PV për Bujqësi Organike 2018-2021, dhe Strategjia për Sektorin e Vreshtarisë dhe Verërave 2018-2022.

Institucionet: Institucioni kryesor përgjegjës për këtë kapitull është Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZhR), përkatësisht këto departamente: Departamenti i Politikave të Zhvillimit Rural/Autoriteti Menaxhues, përgjegjës për hartimin e politikave për zhvillim rural dhe masave për përkrahje të zhvillimit rural; Departamenti i Politikave Bujqësore dhe Tregjeve, përgjegjës për politikat bujqësore dhe Programin për Pagesa Direkte; Departamenti për Vreshtari dhe Verëtari, përgjegjës për zhvillimin dhe zbatimin e politikave për verërat, Departamenti për Analiza Ekonomike dhe Statistika Bujqësore, përgjegjës për analiza ekonomike dhe mbledhjen e përpunimin e statistikave për zhvillimin e zbatimin e politikave në të gjitha fushat e këtij kapitulli; dhe Agjencia për Zhvillimin e Bujqësisë/Agjencia e Pagesave, përgjegjëse për zbatimin e programit për pagesa direkte dhe masave për zhvillimin rural.

Objektivat prioritare afatmesme:

- Zbatimi i Strategjisë dhe Programit për Bujqësi dhe Zhvillim Rural 2022-2028, sipas PPB, dhe rishikimi i kornizës ligjore;
- Mbështetja e bizneseve në zhvillimin e zonave rurale duke rritur punësimin dhe kapitalin social;
- Rritja e aftësisë konkurruese në bujqësi, veçanërisht në sektorin agro-ushqimor, promovimi i zhvillimit dhe mundësive të punësimit, si dhe përmirësimi i cilësisë së jetesës në zonat rurale;
- Rritja e potencialit prodhues të fermave për rritjen e prodhimeve vendore dhe zvogëlimin e importeve të produkteve bujqësore;
- Menaxhimi i qëndrueshëm i resurseve natyrore (tokave bujqësore, pyjeve dhe ujit për ujitje);
- Përmirësimi i politikave për menaxhimin dhe ruajtjen e tokës bujqësore;
- Reformat gjithëpërfshirëse institucionale dhe sektoriale për krijimin e shërbimeve efikase;
- Ngritja e kapaciteteve për zbatim e legjislacionit për Organizimin e Tregut të Përbashkët (OTP) si dhe menaxhimi i Sistemit të Integruar të Informacionit Bujqësor në Kosovë.

3.12. Kapitulli 12: Politikat e sigurisë së ushqimit, veterinarisë dhe ato të fitosanitarisë

Qasja e integruar e BE-së për sigurinë e ushqimit synon sigurimin e një niveli të lartë të sigurisë së ushqimit, shëndetit e mirëqenies së kafshëve dhe shëndetit të bimëve brenda BE-së përmes masave koherente fermë-deri-në-tryezë dhe monitorimit të duhur, duke siguruar funksionimin efektiv të tregut të brendshëm. *Acquis* në këtë kapitull mbulon sigurinë e ushqimit, përfshirë politikat e përgjithshme që sigurojnë higjienën në prodhimin e ushqimit; veterinarinë, me synim mbrojtjen e shëndetit të kafshëve, mirëqenies së tyre dhe sigurisë së ushqimit me origjinë shtazore në tregun e brendshëm; dhe fitosanitarinë, përfshirë çështje si cilësia e farës, materiali për mbrojtjen e bimëve, organizmat e dëmshëm dhe ushqyeshmëria e kafshëve.

Gjendja aktuale

Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, është arritur njëfarë progresi në zhvillimin e sistemit të kontrollit dhe gjurmueshmërisë së ushqimit, menaxhimin e sigurisë së ushqimit e informatave laboratorike veterinarë, dhe sistemit Agjencisë së Ushqimit dhe Veterinarisë (AUV) për menaxhimin e informatave laboratorike. Është si përparim edhe transferimi i inspektorëve nga Komunitat në AUV dhe trajnimi i tyre. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Sigurimin me kohë të mjeteve dhe burimeve të nevojshme për funksionimin efektiv të Sistemit të Menaxhimit të Kontrollit dhe Gjurmueshmërisë të Ushqimit dhe Sistemit të Menaxhimit të Informatave Laboratorike, të zhvilluar me mbështetjen e BE-së;
- Përzgjedhjen e operatorit për menaxhimin e sistemit të grumbullimit të nënprodukteve shtazore dhe funksionalizimin e fabrikës për përpunimin e mbetjeve shtazore;
- Përmirësimin e mbikëqyrjes dhe kontrollit të sëmundjeve të kafshëve përmes përmirësimit të planifikimit dhe zbatimit të programeve të kontrollit dhe mbikëqyrjes së sëmundjeve, përfshirë marrjen e përgjegjësisë për financimin e plotë të fushatës së vaksinimit oral kundër tërbimit që do të kryhet nga vjeshta 2023 e në vazhdim;
- Sigurimin e mjeteve financiare për të siguruar numër të mjaftueshëm të inspektorëve në AUV;
- Zhvillimin dhe zbatimin e një sistemi gjithëpërfshirës të monitorimit dhe kontrollit të sëmundjeve, në përputhje me *acquis*-në e BE-së dhe kërkesat e Organizatës Botërore për Shëndetin e Kafshëve;
- Zbatimin e programeve për zhdukjen e sëmundjeve endemike në Kosovë, përfshirë kontrollin e shëndetit të kafshëve në nivel ferme, transportin e kafshëve dhe tregjet e bagëtive;
- Miratimin dhe zbatimin e programit shumëvjeçar të kontrollit e mbikëqyrjes së sëmundjeve të kafshëve, dhe marrjen e pronësinë së plotë të fushatave të vaksinimit për çrrënjosjen e tërbimit;
- Përmirësimin e raportimit për lëvizjet e kafshëve dhe ndërmarrja e masave për zbatimin e rregullores përkatëse në nivel tregu blegtoral, thertore dhe transport.

Më tej, në *NK VI për Bujqësi dhe Peshkatari* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të sigurojë burime adekuate financiare për AUV-in, përfshirë për të siguruar numër adekuat të inspektorëve;

- Të miratojë UA-të për nënproduktet shtazore për transpozimin e Rregullores (KE) 1069/2009 dhe Rregullores zbatuese (KE) 142/2011;
- Të zbatojë aspektet e Strategjisë së Zhvillimit Rural 2022-2028 lidhur me përmirësimin e ndërmarrjeve agro-ushqimore;
- Të vazhdojë me forcimin e mekanizmave të bashkëpunimit me homologët serbë për të luftuar kundër tregtisë ilegale të kafshëve të gjalla dhe produkteve agroushqimore.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligjet kryesore në këtë kapitull janë: Ligji për Ushqimin, Ligji për Veterinarinë dhe Ligji për Mbrojtjen e Bimëve. Dokumentet kryesore të politikave në këtë kapitull janë: Plani Vjetor Kombëtar i Kontrollleve dhe Mostrimit dhe Plani Vjetor Kombëtar i Kontrollleve Zyrtare. Institucionet kryesore në këtë fushë janë: Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural, përgjegjëse për hartimin e legjislacionit dhe politikave, dhe Agjencia e Ushqimit dhe Veterinarisë, përgjegjëse për zbatimin e tyre.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Plotësimi i kornizës ligjore që rregullon sigurinë e ushqimit, shëndetin e kafshëve dhe bimëve, duke transponuar pjesërisht legjislacionin e BE-së;
- Hartimi i planit kombëtar shumëvjeçar për kontrolle;
- Avancimi i mëtejme i bazës së të dhënave për identifikimin dhe regjistrimin e kafshëve;
- Përmirësimi i infrastrukturës në pikat inspektuese veterinarë kufitare dhe sigurimi i objekteve karantinore për kafshët e gjalla;
- Ngritja e mëtejme e kapaciteteve për reagime emergjente në raste të shpërthimit të sëmundjeve;
- Përfshirja e masave 'cross-compliance' për fushën e sigurisë së ushqimit dhe shëndetit e mirëqenies së kafshëve në kuadër të programit të bujqësisë;
- Ngritja e kapaciteteve operative të institucioneve përgjegjëse për shëndetin e bimëve, me qëllim drejt sigurimit të një sistemi efektiv të kontrollit dhe sëmundjeve të bimëve;
- Vazhdimi i fuqizimit të mekanizmave të bashkëpunimit me homologët serbë në luftën kundër tregtisë së paligjshme të kafshëve të gjalla dhe produkteve bujqësore e ushqimore.

3.13. Kapitulli 13: Peshkataria

Ky kapitull vendos rregulla për ruajtjen e burimeve ujore të gjalla dhe menaxhimin e kapacitetit të flotës së peshqve, përfshirë kontrollin, zbatimin e veprimet strukturore për operatorët e tregut, zbatimin e standardeve të marketingut, organizimin e tregut, përfshirjen e organizatave të prodhuesve, vlerësimi i rezervave të peshkut, dhe mbledhja e të dhënave të besueshme. Zbatimi në këtë kapitull kërkon masa për të përgatitur administratën dhe operatorët për pjesëmarrje në politikën e përbashkët të peshkimit të BE-së.

Gjendja aktuale

Sipas Raportit të KE-së për Kosovën – 2022, Kosova është në fazë të hershme të përgatitjes në këtë kapitull, dhe nuk është arritur ndonjë përparim. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Zhvillimin e politikave të tregut dhe për mbledhjen e të dhënave, në harmoni me *acquis*;
- Krijimin e një inventari të peshqve;
- Përmirësimin e kapaciteteve administrative për menaxhimin e politikave, inspektim dhe kontroll.

Më tej, në NK VI për Bujqësi dhe Peshkatari Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të forcojë kapacitetet administrative për të siguruar përafrimin e duhur të legjislacionit;
- Të përafrojë me *acquis* legjislacionin për kontroll të peshkimit, akuakulturë, politika të tregut dhe mbledhjen e të dhënave;
- Të shfrytëzojë instrumentin TAIEX për metodologjinë e mbledhjes së të dhënave dhe avancimin e legjislacionit dhe politikave të peshkimit;
- Të përfundojë procesin për të krijuar një inventar të peshqve në një zonë pilot.

Korniza ligjore dhe ajo institucionale: Ligji kryesor në këtë kapitull është Ligji për Peshkatari dhe Akuakulturë, i cili nuk është i përafuar me *acquis*, ndërsa gjithashtu janë në fuqi tre (3) UA për peshkimin e pajisjet për peshkim sportiv-rekreativ, licencimin e aktiviteteve në akuakulturë dhe përcaktimin e rajoneve/zonave të peshkimit. *Institucioni* kryesor përgjegjës në këtë kapitull është MBPZHR, përkatësisht Departamenti për Politika Bujqësore dhe Tregje, përgjegjës për legjislacion dhe politika, në bashkëpunim me Federatën e Peshkatarëve Sportivë të Kosovës (FPSRK). Institucion zbatues në fushën e akuakulturës është Inspektorati.

Objektivat prioritare afatmesme:

- Inventarizimi i peshqve;
- Përafrimi me *acquis* i legjislacionit në fushën e akuakulturës.

3.14. Kapitulli 14: Politikat e transportit

Acquis dhe politikat e BE-së në këtë kapitull synojnë funksionimin e tregut të brendshëm përmes shërbimeve të sigurta, efikase dhe ekologjikisht të qëndrueshme me një sistem të integruar të transportit sa më miqësor ndaj mjedisit. Ato ndërlidhen me standardet teknike, të sigurisë dhe ato sociale, përfshirë kontrollin e ndihmës shtetërore dhe liberalizimin e tregut të transportit.

Gjendja aktuale

Raportit të KE-së për Kosovën – 2022, Kosova përgjithësisht ka arritur një nivel nën mesatar përgatitjeje në këtë kapitull, dhe ka bërë disa përparime, veçanërisht në transportin hekurudhor, përfshirë themelimin e organit kombëtar për hetimin e aksidenteve dhe incidenteve ajrore dhe hekurudhore. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Investime në mirëmbajtjen dhe inspektimin e rrugëve, organizimin e fushatave parandaluese dhe krijimin e një mekanizmi monitorues sistematik për mbledhjen e të dhënave mbi aksidentet;
- Përafrimin me *acquis* për tregun e hekurudhave dhe miratimin e një ligji të ri për sigurinë dhe ndëroperueshmërinë hekurudhore;
- Miratimin e strategjisë për transportin multimodal, duke përfshirë në të, ndër të tjera, atë të aviacionit civil;
- Vazhdimin e përpjekjeve për harmonizimin e rregullores për aviacion me Marrëveshjen për Zonën e Përbashkët Evropiane të Aviacionit;
- Miratimin e strategjisë dhe PV për sistemin inteligjent të transportit dhe sigurimin e kapaciteteve e burimeve të mjaftueshme për zbatim;
- Vazhdimin e përpjekjeve për përafrim me *acquis* lidhur me të drejtat e pasagjerëve në të gjitha llojet e transportit.

Konkluzionet e *NK VI për Transport, Mjedis, Energji dhe Zhvillim Rajonal* janë të ngjashme me rekomandimet e *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*. Lidhur me transportin rrugor, duhet të shtohen përpjekjet për zbatimin e legjislacionit dhe përmirësimin e të dhënave për siguri rrugore si parakushte, dhe vazhduar me identifikimin e akteve rrugore me rrezikshmëri të lartë dhe zbatimin e plotë të rekomandimeve për përmirësimin e cilësisë së rrjetit rrugor. Gjithashtu kërkohet të vazhdohet me transpozimin e *acquis*-së për transportin rrugor, hekurudhor dhe atë ajror.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Ligjet kryesore në këtë kapitull janë: Ligji nr. 04/1-179 për Transportin Rrugor, Ligji nr. 03/1-051 për Aviacionin Civil dhe Ligji nr. 04/1-063 për Hekurudhat e Kosovës. Ligji për Transportin Rrugor synon rregullimin dhe zhvillimin e transportit rrugor të udhëtarëve e mallrave, ofrimin e shërbimeve, qasjen e hapur e jo-diskriminuese në treg dhe rregullimin e regjimit të ngasjes dhe pushimit. Ligji për Aviacionin Civil synon rregullimin teknik e ekonomik dhe promovimin e aviacionit civil dhe nxitjen e zhvillimit të tij në përputhje me normat ndërkombëtare. Ligji për Hekurudhat synon rregullimin e zhvillimin e transportit hekurudhor, përmirësimin e sigurisë, qasjen e hapur e jo-diskriminuese të operatorëve dhe ofrimin e shërbimeve në treg. Kosova gjithashtu ka ratifikuar Traktatin e Komunitetit të Transportit ndërmjet BE-së dhe shteteve të Evropës Juglindore, ndërsa gjithashtu janë në ligje të tjerë (Ligji mbi Rrugët, Ligji për Patentë Shofer; Ligji për Automjete; Ligji për Rregullat e Trafikut Rrugor; Ligji për

Transportin Tokësor të Mallrave të Rrezikshme) dhe një numër i konsiderueshëm aktesh nënligjore, të harmonizuara pjesërisht me *acquis*. *Politikat*: Dokumenti kryesor në këtë kapitull është Strategjia Sektoriale dhe e Transportit Multimodal 2022-2030 (SSTMM).

Institucioni kryesor në këtë fushë është Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinorë dhe Infrastrukturës (MMPHI), e cila harton dhe zbaton legjislacionin dhe politikën, përcakton standardet e detyrueshme për të gjitha llojet e transportit, në harmoni me *acquis* dhe ligje ndërkombëtare. Institucionet e tjera përgjegjëse në këtë kapitull janë: MPB, Autoriteti i Aviacionit Civil (AAC), Komisioni për Hetimin e Aksidenteve edhe Incidenteve Aeronautike (KHAIA); Autoriteti Rregullativ i Hekurudhave (ARH); dhe Infrakos.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Miratimi i Planit të Veprimit 2022-2025 për zbatimin e Strategjisë Sektoriale dhe Transportit Multimodal 2022-2030;
- Plotësim-ndryshimi i Ligjit për Hekurudhat, me qëllim të transpozimit të *acquis*-së për tregun e hekurudhave të BE-së, dhe në veçanti me qëllim të harmonizimit të tij me Direktivën 2012/34, të plotësuar-ndryshuar me Direktivën 2016/2370;
- Hartimi i ligjit për sigurinë në transportin hekurudhor, me qëllim të transpozimit të mëtejshëm të legjislacionit të BE-së për sigurinë e hekurudhave;
- Sigurimi i nënshkrimit të marrëveshjes financiare 2020-2024, të dorëzuar në Infrakos në tetor 2019, ndërmjet Menaxherit të Infrastrukturës dhe autoriteteve kompetente;
- Plotësim-ndryshimi i Ligjit për Transportin Tokësor të Mallrave të Rrezikshme;
- Miratimi i ligjit për transportin multimodal/të kombinuar;
- Fillimi i zbatimit të pakos IV të transportit hekurudhor, e cila përfshin standardet dhe autorizimin për mjetet lëvizëse, aftësimin e fuqisë punëtore, menaxhimin e pavarur të infrastrukturës dhe liberalizimin e tregut të brendshëm të udhëtarëve dhe mallrave;
- Rehabilitimi i përgjithshëm dhe modernizimi i Linjës X hekurudhore (Kufiri me Serbinë – Leshak – Fushë Kosovë – Hani i Elezit – Kufiri me Maqedoninë e Veriut);
- Përgatitja e projekt-dizajnit për linjën hekurudhore jugperëndimore (Klinë – Prizren);
- Përgatitja e projekt-dizajnit për linjën hekurudhore Prishtinë – Pejë;
- Përgatitja e studimit të fizibilitetit për ndërtimin e linjës hekurudhore Kosovë – Shqipëri;
- Rehabilitimi i Linjës VII Hekurudhore (Fushë Kosovë – Podujevë – Merdarë);
- Përfundimi i transpozimit të pjesëve të mbetura të fazës së parë të Marrëveshjes për Hapësirën e Përbashkët Evropiane të Aviacionit (HPEA);
- Zbatimi progresiv i obligimeve që dalin nga Faza II e Marrëveshjes HPEA;
- Zbatimi i Programit dhe Planit Shtetëror të Sigurisë së Aviacionit, në përputhje me Rregulloren (BE) nr. 2018/1139.

3.15. Kapitulli 15: Energjia

Aftësia konkurruese, siguria e furnizimit dhe qëndrueshmëria janë objektivat kryesore të politikave të BE-së në këtë kapitull. Ato përfshijnë rregullat lidhur me konkurrencën dhe ndihmën shtetërore, kushtet për qasje të barabartë në resurset për eksplorim dhe për prodhimin e hidrokarbureve dhe të tregut të brendshëm të energjisë, si dhe promovimin e burimeve të ripërtëritshme (BRE), eficiencës së energjisë dhe mbrojtjen nga rrezatimi e sigurinë bërthamore.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka arritur njëfarë niveli të përgatitjes në këtë kapitull, në veçanti përmes rritjes së pjesëmarrjes së BRE-së dhe investimet për eficiencë të energjisë së ndërtesave publike, ndërsa ka pasur pak përparime në sigurinë e furnizimit dhe nuk ka pasur përparime në hapjen e tregut të energjisë. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Harmonizimin e Strategjisë së Energjisë me Planin Kombëtar për Energji dhe Klimë dhe zbatimin e saj;

- Vazhdimin e përmirësimit mjedisor tZ TC Kosova B dhe të punimeve për dekomisionimin e pjesëve jofunksionale të TC Kosova A;
- Përafrimin e legjislacionit me direktivat e BE-së për impiantet e mëdha të djegies dhe emetimet industriale;
- Zbatimin e liberalizimit të tregut me pakicë nga ana e ZRrE-së;
- Përgatitjen e programit për mbrojtjen e konsumatorëve të cenueshëm dhe të një plani masash zbutëse për mbështetjen e këtyre konsumatorëve;
- Miratimin e Ligjit për BRE;
- Fillimin e zbatimit të një procesi konkurrues tenderimit për projektet e energjisë së ripërtëritshme, në përputhje me legjislacionin për ndihmën shtetërore;
- Nënshkrimin e marrëveshjes së drejtpërdrejtë me ofruesin e shërbimeve për shfrytëzimin e regjistrit elektronik kombëtar për lëshimin, anulimin dhe tregtinë me garantues të origjinës;
- Vënien në funksion të një zinxhiri furnizimi me biomasë për centralin e kogjenerimit në Gjakovë për sezonin e ardhshëm të ngrohjes.

Konkluzionet e NK për Transport, Mjedis, Energji dhe Zhvillim Rajonal janë të ngjashme me rekomandimet e Raportit të KE-së për Kosovën – 2022. Lidhur me eficiencën e energjisë theksohet ndërmarrja e masave për të planifikuar rimbushjen e Fondit të Eficiencës së Energjisë në baza vjetore dhe shtrirjen e tij në ndërtesat e banimit dhe NVM, si dhe ofrimin e stimuljeve të eficiencës së energjisë për sektorin privat dhe atë të banimit (me fokus në aspektet sociale dhe familjet me pak të ardhura) dhe shfrytëzimin e programeve ekzistuese të BE-së në Kosovë.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Ligji nr. 05/L-085 për Energjinë Elektrike dhe Ligji nr. 06/L-079 për eficiencë të energjisë janë dy ligjet kryesore në këtë kapitull. Ligji për Energjinë Elektrike përcakton rregulla e masa për funksionimin e sektorit të energjisë elektrike, garantimin e furnizimit të sigurt, të besueshëm, të rregullt dhe cilësor me energji elektrike, me çmime reale, duke pasur parasysh ruajtjen e mjedisit dhe shfrytëzimin efikas të energjisë. Ligji për eficiencë të energjisë synon promovimin dhe përmirësimin e eficiencës së energjisë në Kosovë përmes përcaktimit dhe arritjes së caqeve të eficiencës së energjisë, si dhe zhvillimin e tregut të shërbimeve energjetike dhe masave të tjera të eficiencës së energjisë. Gjithashtu janë në fuqi disa ligje (Ligji për Rregullatorin e Energjisë, Ligji për Energjinë Termike, Ligji për Gazin Natyror) dhe një numër i konsiderueshëm aktesh nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht aktet relevante të *acquis*-së. *Politikat:* dokumenti kryesor në këtë kapitull është Strategjia e Energjisë e Republikës së Kosovës 2023-2027.

Institucioni kryesor në këtë kapitull është Ministria e Ekonomisë (ME), përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e politikave, përfshirë atyre për konkurrencë dhe një treg të qëndrueshëm dhe zhvillimin e qëndrueshëm të burimeve energjetike dhe minerare. Institucionet e tjera përgjegjëse në këtë kapitull janë: MMPHI, MINT, MFPT, ZRrE, KOSTT, KESCO (përgjegjëse për shpërndarje dhe furnizimin me energji elektrike), Fondi Kosovar për Eficiencë të Energjisë (FKEE) dhe Agjencia Kosovare për Mbrojtje nga Rrezatimi dhe Siguri Bërthamore (AKMRrSB).

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Miratimi i programit për zbatimin e Strategjisë së Energjisë 2022-2031 dhe sigurimi i zbatimit të tij;
- Zbatimi i planit të veprimit të pakos mbështetëse për energji;
- Rishikimi i kornizës ligjore, përfshirë Ligjin për Eficiencën e Energjisë;
- Rishikimi i legjislacionit zbatues;
- Finalizimi i Planit për Energji dhe Klimë 2025-2030, bazuar në caqet e vendosura në Këshillin Ministror të mbajtur me 15 dhjetor 2022;
- Hartimi dhe miratimi i rregullave të reja të balancimit ndërkufitar;
- Dekomisionimi i objekteve të gazifikimit, azotikut, ngrohtores dhe objekteve të tjera përcjellëse të cilat nuk e pengojnë operimin normal të njësive aktive të TC Kosova A;
- Zbatimi i tregut të organizuar një ditë para dhe brenda ditës;
- Anëtarësimi i KOSTT në ENTSO-E (Rrjetin Evropian të Operatorëve të Sistemit të Transmetimi)

- Anëtarësimi i ZRrE-së në ACER (Agjencinë për Bashkëpunimin e Rregullatorëve të Energjisë);
- Miratimi i politikave të stimujve dhe zbatimi i masave të efijencës së energjisë në amvisëri dhe biznese;
- Miratimi i Ligjit për Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë;
- Miratimi i legjislacionit për mbështetjen e skemave konkurruese dhe shpallja e ankandëve për BRE;
- Zbatimi i planit të investimeve kapitale për forcimin, zgjerimin e rrjetit dhe projektet e tensionit të mesëm për të zvogëluar humbjet teknike dhe komerciale;
- Finalizimi i planit kombëtar për rritjen e numrit të ndërtesave me konsum afër zero energji (NZEB);
- Zhvillimi i aktiviteteve për instalimin e elektro-filtrave dhe reduktimin e oksideve të azotit (NOx) në TC Kosova B;
- Zhvillimi i aktiviteteve për ndërtimin e parkut solar;
- Ndërmarrja e aktiviteteve për ndërtimin e sistemit të baterive për ruajtjen e energjisë me kapacitet prej 170 MW;
- Përgatitjet e nevojshme për Projektin "Prishtina Solar District Heating";
- Përgatitjet e nevojshme për realizimin e Projektit "Dyfishimi i kapaciteteve të koogjenerimit për Termokos nga 140 në 280 MW";
- Mbështetja e konsumatorëve të amvisërive individuale, përfshirë konsumatorët e cenueshëm, duke rritur efikasitetin energjetik të njësisve të banimit dhe ndërtesave;
- Mbështetja e konsumatorëve shtëpiakë, përfshirë konsumatorët e cenueshëm në investimin e pajisjeve shtëpiake me efikasitet energjetik dhe sisteme të energjisë së ripërtëritshme;
- Stimulimi i kursimit të energjisë nga NVM-të.

3.16. Kapitulli 16: Tatimet

Acquis në këtë kapitull mbulojnë tatimin mbi vlerën e shtuar (TVSh), akcizat dhe tatimin në korporata, përfshirë bashkëpunimin ndërmjet administratave tatimore, shkëmbimin e informatave për të parandaluar evazionin fiskal, me synim trajtimin e barabartë tatimor të transaksioneve vendore e të huaja (nga importi).

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka njëfarë niveli përgatitjeje në këtë kapitull, ndërsa ka arritur progres të mirë në zbatimin e inspektimeve të bazuara në rrezik dhe mbledhjen e tatimeve (për 16% brenda vitit të fundit) Lidhur me tatimet indirekte, vlerësohet se TVSh është gjerësisht në përputhje me *acquis*, ndërsa duhet të krijohet baza ligjore dhe procedurat për tatimin e tregtisë elektronike. Lidhur me tatimin direkt, theksohet se nuk është bërë përparim në ndryshimin e ligjit për të ardhurat personale, i cili ka dispozita kontradiktore dhe ai duhet të përafrohet me tej me *acquis*. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Vazhdimin e përafritimit të legjislacionit tatimor me *acquis*, përfshirë atë për tatimin në të ardhura personale dhe TVSh-në;
- Zbatimin sistematik të kontrolleve të bazuara në rrezik dhe vazhdimin e zbatimit të Strategjisë për Parandalimin dhe Luftimin e Ekonomisë Joformale, Pastrimit të Parave, Financimin e Terrorizmit dhe Krimeve Financiare;
- Rritjen e bashkëpunimit me institucionet e zbatimi të ligjit dhe ato të drejtësisë, për gjykimin në kohë të rasteve të evazionit dhe mashtrimit fiskal, me theks në sektorët me rrezik të lartë.

Më tej, në NK VI për Tregti, Industri, Dogana dhe Tatime Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të ndërmarrë hapa drejt një rishikimi të plotë e gjithëpërfshirës të politikave tatimore, veçanërisht në lidhje me digjitalizimin e shërbimeve tatimore;
- Të zbatojë masa kundër korrupsionit të parapara në Planin e Integritetit të ATK-së dhe publikimi i raportit të zbatimit të tij (TM4 2022);
- Të miratojë Ligjin për ATK-në dhe Procedurat, Ligjin për TVSh-në, Ligjin për Tatimin mbi të Ardhurat e Korporatave dhe Ligjin mbi Tatimin mbi të Ardhurat Personale, në përputhje me praktikat më të mira evropiane;

përdorimi i euros dhe do i trajtojnë kurset e tyre të këmbimit si çështje me interes të përbashkët. *Acquis* në këtë kapitull rrjedh nga Kreu VIII (nenet 119-144) i TFBE dhe nga legjislacioni zbatues përkatës.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është mesatarisht e përgatitur në fushën e politikave monetare këtë kapitull, duke konstatuar se janë bërë përparime në transmetimin e të dhënave tek Eurostat, ndërsa kërkon që të trajtohen mospërputhjet sa u përket llogarive kombëtare. Ai gjithashtu rekomandon që BQK të ketë staf adekuat për ushtrimin e funksioneve të saj bazike dhe të bëhet rishikohet Ligji për BQK-në për ta përafuar atë me *acquis*. Sa u përket politikave ekonomike, rekomandohet përafrimi i mëtejshëm me direktivën për kornizën buxhetore, zbatimin i rregullit fiskal lidhur me financimin për veteranët dhe përfshirja e dispozitave për këshillin e pavarur fiskal në Ligjin për Menaxhimin e Financave Publike, i cili është duke u plotësuar-ndryshuar. BE vlerëson përparimin e arritur sa i përket kornizës së rrezeve fiskale për NP-të dhe përpunimin e statistikave sipas Sistemit Evropian të Llogarive (ESA) 2010, dhe thekson dorëzimin me kohë të PRE-së, por konstaton vonesa në zbatimin e reformave të planifikuara të. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Ngritjen e kapaciteteve për raportim të statistikave financiare qeveritare sipas ESA 2010 dhe sigurimin e monitorimit të rregullt të standardeve;
- Hartimin e ligjit të ri për menaxhimin e financave publike dhe përgjegjësi, duke adresuar dobësitë aktuale për të mundësuar menaxhim efektiv të financave publike dhe koherencë me reformat prioritarë të planifikuara në Strategjinë e Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2022-2026;
- Përmirësimin e cilësisë së parashikimeve makroekonomike në procesin buxhetor dhe ndërmarrjen e hapave në drejtim të themelimit të një trupi të pavarur për mbikëqyrje fiskale.

Edhe në *NK VI për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë masa të ngjashme me këto.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Akti kryesor në fushën e politikave monetare është Ligji për BQK-në, i cili është pjesërisht në përputhje me *acquis*. Janë edhe disa ligje tjera që pjesërisht janë relevante për këtë fushë dhe të cilat janë prezantuar tek kapitulli 9 dhe 4 respektivisht. Në vitin 2002 Kosova ka adoptuar në mënyrë të njëanshme Euron si valutë të saj legale, e cila është de facto valuta në Kosovë, prandaj politika monetare e Kosovës është mjaft e kufizuar. I vetmi instrument tradicional i politikës monetare që disponon BQK është kërkesa për rezervë bankare. Marrë parasysh këto kufizime, Qeveria dhe BQK kanë themeluar Ndhimën Emergjente të Likuiditetit (ELA), si fond emergjent që do të aktivizohet në rast të mungesës së likuiditetit në sektorin bankar. BQK, e transformuar nga Autoriteti Qendror Bankar i Kosovës, është person juridik publik i rregulluar me Kushtetutë (nenet 11 dhe 140) dhe dispozitat e ligjit, që gëzon autonomi administrative, financiare dhe menaxheriale. Sipas nenit 6 (pavarësia dhe autonomia) të Ligjit për BQK-në, anëtarët e organeve vendimmarrëse apo personeli i BQK-së nuk marrin udhëzime nga ndonjë person apo subjekt tjetër, pra as nga entitetet qeveritare. *Politikat ekonomike* rregullohen nga këto ligje: Ligji nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë, Ligji nr. 03/L-175 për Borxhin Publik, ligjet për buxhetin vjetor të Republikës së Kosovës, dhe Ligji nr. 04/L-008 për Këshillin Ekonomik Social. Gjithashtu është në fuqi Rregullorja nr. 01/2015 për punën e Këshillit Kombëtar për Zhvillim Ekonomik të Kosovës.

Politikat në këtë kapitull i përcaktojnë dokumentet strategjike nacionale, sektoriale dhe Programi i Qeverisë (si një nga dokumentet kryesore që orienton zhvillimin e politikave të Qeverisë në planin afatmesëm). Në përgjithësi, ka konsensus për thelbin e politikave nacionale ekonomike, me fokus të veçantë në orientimin drejt krijimit të kushteve për rritje të qëndrueshme ekonomike dhe gjenerimin e punësimit të qëndrueshëm. Janë krijuar mekanizma ligjorë që kontribuojnë në ruajtjen e stabilitetit të përgjithshëm makro-ekonomik, përfshirë rregullat fiskale dhe tavanin për borxhin publik. Gjithashtu është zhvilluar Korniza Afatmesme e Shpenzimeve (KASH), për të mbështetur planifikimin dhe zbatimin e prioriteteve dhe reformave. KASH është mekanizmi që ka Qeveria për të vendosur politikën e saj fiskale dhe shërben si dokument kryesor për planifikimin e politikave në vend. Korniza fiskale përfshin planifikimin e të hyrave dhe shpenzimeve për

tre vitet e ardhshme, përcakton kufijtë e shpenzimeve për të gjitha organizatat buxhetore, të përcaktuara në bazë të prioriteteve të Qeverisë, si dhe financimit të deficitit dhe nivelit të bilancit bankar.

Institucionet: Qeveria është organi vendimmarrës sa u përket politikave në nivel vendi, përfshirë kornizën strategjike dhe atë të financimit. Në kuptim të politikave sektoriale, ministrinë përgjegjëse për aspekte të caktuara të politikave ekonomike janë: MFPT, për kornizën e menaxhimit të financave publike, ME, për politikën e ndërmarrjeve publike; MINT, për politikën ekonomike për zhvillimin e sektorit privat, tregtisë dhe investimeve strategjike; dhe institucione tjera sipas mandatit të tyre ligjor. MFPT, në bashkëpunim me ZKM-në, koordinon hartimin e PRE-së.

Për objektivat prioritare afatmesme, shihni bllokun 2 dhe kapitujt 4 dhe 9 të këtij blloku.

3.18. Kapitulli 18: Statistikat

Acquis në këtë kapitull kërkon ekzistencën e një infrastrukture statistikore të bazuar në parimet e paanshmërisë, besueshmërisë, transparencës, konfidencialitetit të të dhënave individuale dhe shpërndarjes së statistikave zyrtare. Ajo përfshin rregulla të përbashkëta për metodologjinë, klasifikimet dhe procedurat për mbledhjen e të dhënave statistikore në fusha si statistikën makro-ekonomike dhe të çmimeve, statistikën demografike dhe sociale, statistikën rajonale, statistikën e biznesit, të transportit, të tregtisë së jashtme, të bujqësisë, të mjedisit, të shkencës e teknologjisë, etj. Kjo *acquis* konsiston në numër të madh aktesh direkt të zbatueshme për vendet anëtare, si dhe manuale e udhëzues metodologjikë.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka arritur njëfarë niveli të caktuar të përgatitjes në këtë kapitull, ndërsa janë arritur përparime në përmirësimin e metodologjisë së mbledhjes së të dhënave dhe transmetimit të tyre në Eurostat, komunikimi ndërmjet institucioneve statistikore është përmirësuar pak dhe ka pasur një rritje shumë modeste të produkteve statistikore. Sipas tij, ka pasur shumë pak përmirësime në përafrimin e statistikave sektoriale me standardet evropiane, koordinimi në nivel teknik dhe përdorimi i burimeve të të dhënave administrative të disponueshme duhet të azhurnohet, dhe gjithashtu nevojiten përpjekje të konsiderueshme, posaçërisht për përafrim me standardet evropiane të statistikave makro-ekonomike, atyre afariste dhe statistikave mjedisore. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Rritjen e numrit të produkteve statistikore dhe transmetimit të tyre tek Eurostat;
- Përmirësimin e qeverisjes në fushën e statistikave dhe koordinimit ndërmjet institucioneve kryesore statistikore dhe sigurimin e qasjes më të mirë dhe përdorimit të burimeve të disponueshme të të dhënave administrative;
- Intensifikimin e përgatitjeve për regjistrimin e popullsisë, duke siguruar burime adekuate dhe mbulim të tërë territorit të vendit.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika* kërkohet vazhdimi i forcimit të pavarësisë profesionale të Agjencisë së Statistikave të Kosovës (ASK), për të siguruar zbatimin e Ligjit për Statistikat Zyrtare. Gjithashtu duhet të vazhdohet me zhvillimin e statistikave sektoriale, të zbatohet PV për zbatimin e rekomandimeve të Eurostatit dhe të rritet roli koordinues i ASK-së në sistemin kombëtar statistikor dhe të sigurohet që ajo të ketë rol aktiv në krijimin dhe modifikimin e të dhënave administrative që përdoren për statistikën zyrtare.

Korniza legjislative, institucionale dhe ajo e politikave

Legjislacioni: Ligji bazë në këtë kapitull është Ligji i plotësuar-ndryshuar nr. 04/L-036 për Statistikat Zyrtare të Republikës e Kosovës, në fuqi nga viti 2011, ndërsa zbatohen edhe këto ligje e akte nënligjore kryesore relevante: Ligji nr. 03/L-209 për BQK-në, Ligji nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë, i plotësuar-ndryshuar me Ligjin nr. 03/L-221, Ligjin nr. 04/L-116 dhe Ligjin nr. 04/L-194, Ligji nr. 05/L-020 për Barazi Gjinore (i cili kërkon mbledhjen, mbajtjen, dhe procesimin e të gjitha të dhënave zyrtare të ndara në baza gjinore); Rregullorja mbi Statistikat e Bilancit të Pagesave dhe Pozicionit të Investimeve Ndërkombëtare, Rregullorja mbi Statistikat Monetare-financiare dhe Llogaritë Financiare, dhe

Rregullorja MF-nr. 01/2017 për Pasqyrat Financiare Vjetore të Organizatave Buxhetore. Për zbatimin e Ligjit për Statistikat Zyrtare gjithashtu është në fuqi UA për Ruajtjen e Lëndës Statistike dhe për Përpunime të Veçanta Statistike), Rregullorja nr. 11/2013 për Zbatimin e Standardit për Klasifikimin e Veprimtarive Ekonomike në Versionin NACE-Rev. 2 (në harmoni me Rregulloren nr. 1893/2006 të Parlamentit Evropian) dhe klasifikimi i rajoneve statistikore në Kosovë sipas NUTS (i miratuar nga institucionet përkatëse të Kosovës dhe nga Eurostat).

Politikat: Programi i Statistikave Zyrtare 2023-2027, dokument planifikues afatmesëm që përmban fushat dhe aspektet prioritare të prodhimit të statistikave, është dokumenti kryesor i politikave në këtë kapitull. Pas publikimit nga KE të raportit vlerësues homolog për sistemin statistikor të Kosovës, ASK ka hartuar një plan për zbatimin e rekomandimeve të tij, proces ky në vazhdim e sipër.

Institucionet: Bazuar në legjislacionin në fuqi, sistemin statistikor e përbëjnë ASK (në kuadër të ZKM-së), MFPT, BQK dhe institucionet e tjera të autorizuara nga ASK. Si institucion koordinues i sistemit shtetëror statistikor dhe prodhuesve të statistikave, ASK siguron koherencën e pajtueshmërinë e sistemit statistikor me standardet e miratuara. Si e tillë, aj është përgjegjëse për metodologjinë statistikore; harmonizimin e të dhënave zyrtare statistikore dhe identifikimin e prioritizimin e nevojave të përdoruesve të tyre; si dhe krijimin, menaxhimin, mirëmbajtjen dhe freskimin e regjistrave të popullsisë, ekonomive familjare, shtëpive e banesave, bizneseve, njërive hapësinore, ekonomive bujqësore dhe regjistrave të tjerë, pajtim me planet dhe vendimet. BQK është përgjegjëse për statistikave monetare-financiare dhe ato të sektorit të jashtëm, të cilat janë në përputhje me standarde të zhvilluara nga FMN, BB, BQE, Eurostat, etj. MFPT është përgjegjëse për parashikime dhe analiza në mbështetje të vendimmarrjes lidhur me politikave ekonomike, nxjerrjen e publikimit të statistikave të sektorit fiskal e atyre të borxhit publik, si dhe për të ofruar informata për numrin e punëkërkesve, numrin e shërbimeve që ofron, përfitimet nga papunësia, subvencionet për familjet në nevojë etj. Ofruesit e tjerë kryesorë të të dhënave administrative, sipas mandatit të tyre ligjor, që përdoren për përpilimin e statistikave zyrtare janë: MASHTI, MBPZH, MMPHI, MINT dhe MPB. Ka edhe një varg institucioneve të tjera që gjenerojnë, përpunojnë dhe publikojnë të dhëna të ndryshme administrative. Të dhënat administrative i përdor ASK në periudha të caktuara për të informuar publikun për gjendjen në fushat përkatëse, të cilat përpiqet t'i kombinojë me të dhëna nga anketimet që i kryen.

Objektivat prioritare afatmesme:

- Fuqizimi i resurseve njerëzore dhe kost-efektiviteti në ASK;
- Fuqizimi menaxhimit të cilësisë dhe metodologjisë, përfshirë, ndër të tjera:
 - Modernizimin e tërë sistemit për mbledhjen e të dhënave përmes zbatimit të metodës CAPI, CAWI dhe CATI;
 - Zhvillimin dhe avancimin i mëtejshëm i Sistemit të Metadatave SIMS dhe ngritja e cilësisë së përshkrimit të metadatave për të gjitha hulumtimet statistikore dhe hulumtime të tjera të parashtruara nga statistikave prodhuese;
 - Arkitekturën e sistemit të TI-së me bazë në procese të përbashkëta dhe të dokumentuara;
- Rritja dhe përmirësimi i statistikave zyrtare, përfshirë:
 - Zbatimin e plotë të Metodologjisë ESA 2010 në statistikave të llogarive kombëtare dhe përpilimin e llogarive rajonale;
 - Shtimin e numrit të tabelave të BPV-së për programin e transmisionit, të cilat do t'i dërgohen Eurostatit;
 - Përmirësimin e mëtejshëm të Llogarive Kombëtare dhe Statistikave të Financave Qeveritare, në përputhje me ESA 2010, manualin e FMN dhe të GFSM 2014;
 - Përpilimin dhe publikimin e tabelave ofruese-përdoruese (SUT), duke përdorur të gjitha burimet e të dhënave, për të balancuar SUT me çmime aktuale dhe konstante (duke shfrytëzuar të gjithë deflatorët);
 - Përllogaritjen e BPV-së sipas Paritetit të Fuqisë Blerëse (PFB/PPP);
 - Përmirësimin e vazhdueshëm të të dhënave të llogarive qeveritare sipas COFOG-ut;
 - Zbatimin e Klasifikimit Ndërkombëtar të Krimin për qëllime statistikore (ICCS);
 - Zbatimin e Klasifikimit Standard Ndërkombëtar të Arsimit ISCED 2011;

- Zbatimin i ESSPROS në statistikat e mbrojtjes sociale;
- Zhvillimin e përmirësimit të statistikave të transportit, hotelerisë e turizmit, ndërtimtarisë, investimeve, dhe atyre mbi përdorimin e TIK nga bizneset;
- Zgjerimin e statistikave të blegtorisë dhe prodhimeve blegtorale me indikatorë të rinj (mishit, qumështit, vezëve, etj., si anketa të veçanta).
- BQK do t'i pasurojë aktivitetet statistikore e kërkimore lidhur me ekonominë në përgjithësi dhe sistemin financiar në veçanti përmes këtyre veprimeve strategjike:
 - Përpilimit dhe publikimit të statistikave për Llogaritë Financiare për Kosovën, konform metodologjisë së ESA 2010;
 - Avancimit të mëtejshëm gjithëpërfshirës të statistikave monetare dhe financiare;
 - Përpilimit të statistikave të bilancit të pagesave në baza mujore për raportim tek Eurostat;
 - Zhvillimit të platformës online për raportim nga korporatat jo-financiare.

3.19. Kapitulli 19: Politikat sociale dhe punësimi

Acquis në këtë kapitull përfshin standardet minimale lidhur me punën, barazinë, sigurinë dhe shëndetin në punë dhe mosdiskriminimin. Shtetet Anëtare marrin pjesë në dialogun social në nivel evropian dhe në proceset e politikave të BE-së në fushat e politikave të punësimit dhe ato të përfshirjes e mbrojtjes sociale.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është në një fazë të hershme të përgatitjes në këtë kapitull. Ai konstaton se janë arritur përparime në përgatitjen e Planit për Punësimin e Garantuar të Rinisë dhe sigurimin e fondeve për shërbimet sociale dhe rekomandon amendamentimin e Ligjit të Punës, në harmoni me *acquis* (përfshirë rregullat për mos-diskriminim në punësim, politika sociale dhe pushim të lehonisë/prindëror). Gjithashtu vlerësohet se Kosova ka harmonizuar me *acquis* legjislacionin për siguri dhe shëndet në punë dhe kërkohet fokusim në zbatimin e tij, e gjithashtu ngritja e kapaciteteve të Inspektoratit të Punës (IP). Më tej, sipas BE-së, theksohet se Kosova vazhdon të përballlet me sfida strukturore të tregut të punës, si rezultat i rritjes së shpejtë të popullsisë në moshë pune në shpërputhje me krijimin e qëndrueshëm të vendeve të punës, me pjesëmarrje vazhdimisht të ulët të grave në tregun e punës, dhe me mundësi të pasigurta të punësimit. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Sigurimin e pilotimit të Skemës për Garantimin e të Rinjve;
- Miratimin e Ligjit të Punës, në përputhje me *acquis*-në;
- Intensifikimin e inspektimeve të punës, sidomos në sektorët me rrezikshmëri të lartë;
- Reformim gjithëpërfshirës të skemave të ndihmës sociale, për të garantuar shënjestrim dhe ndikim më të mirë mbi varfërinë dhe përmirësimin e ofrimit të shërbimeve sociale në Komuna.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale* kërkohet miratimi e zbatimi i Ligjit të Punës dhe legjislacionit për shëndet dhe siguri në punë, dhe rekomandohet ngritja e kapaciteteve të IP-së dhe Agjencisë së Punësimit të Republikës së Kosovës (APRK), plotësim-ndryshimi Ligjit për Financa Lokale, dhe përzgjedhja e formulës më adekuate të financimit.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Ligjet kryesore në këtë kapitull janë: Ligji i Punës dhe Ligji për Sigurinë e Shëndetin në Punë. Legjislacioni për siguri dhe shëndet në punë është përafuar në masë të madhe me *acquis*: deri tani janë transpozuar 25 direktiva (direktivat individuale sipas nenit 16 (1) të Direktivës Kornizë 89/391 dhe të tjera) në 19 rregullore kombëtare. Dokumenti kryesor i politikave në këtë kapitull është Strategjia e Punësimit dhe Tregut të Punës 2022-2027. *Institucionet kryesore përgjegjëse* në këtë kapitull janë: MFPT, ZKM, ME, MINT, MSh dhe MASHTI. MFPT harton dhe zbaton legjislacionin dhe politikat, përfshirë masat aktive për zvogëlimin e papunësisë përmes nxitjes së punësimit dhe masave pasive për të përmbushur nevojat për ndihmë sociale për qytetarët nevojtarë. Ajo gjithashtu vendos standarde për sigurinë dhe mbrojtjen e të punësuarve në vendin e punës dhe mbikëqyr zbatimin e tyre, udhëheq dhe mbikëqyr institucionet administrative publike të punësimit dhe ato të përkujdesjes sociale, të personave në nevojë dhe bashkëpunon me Komunitat dhe

institucionet e tjera relevante në zbatimin politikave të punësimit dhe mirëqenies sociale, nxitë dhe inkurajon dialogun ndërmjet partnerëve socialë (organizatave të punëtorëve, sindikatave, organizatave të punëdhënësve dhe Qeverisë), dhe administron e përkrah sistemin e sigurimit social, përfshirë edhe sistemin pensional dhe benefitet e papunësisë. Pjesë e MFPT-së është edhe IP dhe APRK.

Objektivat prioritare afatmesme:

- Zbatimi i punësimit të garantuar, dhe ndërlidhur me këtë edhe forcimi i kapaciteteve të qendrave të punësimit dhe reforma e AAP;
- Miratimi i ligjit të ri për trajtimin e personave me aftësi të kufizuara;
- Miratimi i ligjit të ri për siguri dhe shëndet në punë dhe akteve nënligjore për zbatimin e tij;
- Reformimi i skemave të asistencës sociale, përfshirë:
 - Miratimin e ligjit të ri për shërbime sociale dhe familjare;
 - Miratimin e ligjit të ri për skemën e ndihmave sociale;
 - Miratimin e ligjit të ri për sigurime sociale dhe pensionet e financuara nga shteti.

3.20. Kapitulli 20: Politikat e ndërmarrjeve dhe ato të industrisë

Ky kapitull kryesisht përmban parime politikash dhe instrumente si komunikata, rekomandime dhe konkluzione të Këshillit, të cilat në masë të madhe zbatohen përmes Programit për Konkurrueshmëri dhe Inovacion për tërë BE-në, si dhe nga politikat sektoriale për industri dhe mbështetje të NVM-ve. Këto parime politikash përmes të cilëve BE synon të promovojë dhe forcojë konkurrueshmërinë dhe strategjinë industriale, burojnë nga fryma e nenit 173 të TFBE-së që synon përshtetimin e ndryshimeve strukturore, inkurajimin e ambientit të favorshëm afarist dhe për NVM-të, për investime të huaja hyrëse dhe dalje dhe për inkurajimin dhe mbështetjen e inovacionit dhe ndërmarrësisë.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është mesatarisht e përgatitur në këtë kapitull, dhe se është arritur njëfarë progresi me miratimin e Ligjit për Gjykatën Komerciale, për zgjidhjen e kontesteve komerciale të bizneseve dhe investitorëve të huaj, dhe Ligjit për të Drejtat Pronësore të Shtetasve të Huaj. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Miratimin dhe fillimin e zbatimit të strategjisë për zhvillim industrial dhe mbështetjen e biznesit dhe shtyllës së rritjes së qëndrueshme ekonomike të SKZh 2030;
- Përmirësimin e kapaciteteve të MINT dhe KIESA-s.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë*, janë identifikuar, ndër të tjera, këto aspekte për t'u adresuar:

- Miratimi i Strategjisë për Mbështetjen e mjedisit të biznesit dhe zhvillimin industrial të Kosovës,
- Vazhdimi i zbatimit të programit për reduktimin e barrës administrative, me fokus në masa konkrete për përmirësimin e mjedisit afarist, në planin afatshkurtër dhe afatmesëm, kryesisht nëpërmjet thjeshtimit, bashkimit dhe heqjes së licencave dhe lejeve;
- Vënien në fuqi të ligjit për investimet e qëndrueshme dhe legjislacionit zbatues;
- Riorganizimin e KIESA-s, për t'i mundësuar të hartojë dhe zbatojë shërbimet dhe programet e promovimit dhe kujdesit pasues në mbështetje të investimeve të huaja direkte, dhe procesin e ankesave të investitorëve, duke zbatuar parimet e Mekanizmit Sistemik të Përgjigjes dnaj Investimeve, të propozuar nga Banka Botërore;
- Finalizimi i hartimit të strategjie specializimi të mençur, për të rritur koherencën e kërkimeve shkencore dhe inovacionit, arsimit dhe trajnimeve, tregtisë dhe investimeve, dhe strategjitë e industrisë dhe ndërmarrjeve.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Ligjet kryesore në këtë kapitull janë: Ligji nr. 04/1-220 për Investime të Huaja; Ligji nr. 06/L-016 për Shoqëritë Tregtare, Ligji nr. 04/L-159 për Zonat Ekonomike, Ligji nr. 08/L-074 për Turizmin, Ligji nr. 04/L-034 për Agjencinë Kosovare të Privatizimit, i plotësuar-ndryshuar nga Ligji nr. 06/L-023. Këto akte normative kanë transpozuar pjesërisht Direktivën 90/314 të BE-së mbi paketat turistike. *Politikat:*

Dokumentet kryesore në këtë kapitull janë: Programi i Qeverisë 2021-2025, i cili përmban prioritetet kryesore të Qeverisë në këto fusha; Programi për Reformave Ekonomike, i cili është një dokument afatmesëm që rishikohet në baza vjetore dhe përmban prioritete dhe masa për vitin në vijim dhe dy vitet pasuese; dhe Strategjia Kombëtare për Inovacion dhe Ndërmarrësi 2019-2023.

Institucionet: Ministria e Industrisë, Ndërmarrësisë dhe Tregtisë (MINT), si institucioni kryesor përgjegjës në këtë kapitull, ushtron mandatin e saj përmes KIESA-s, Departamentit të Industrisë, Departamentit të Ndërmarrësisë, Departamentit të Inovacionit dhe Departamentit për Investime Strategjike. MINT është përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e legjislacionit e politikave, në harmoni me *acquis*, dhe instrumenteve relevante ndërkombëtare, si dhe përcaktimin e standardeve të detyrueshme në fushën e tregtisë, industrisë, turizmit, mallrave strategjike, zonave ekonomike, sektorit privat, inovacionit, ndërmarrësisë, investimeve të huaja e atyre strategjike dhe mbështetjen e NVM-ve. Edhe MASHTI ka përgjegjësi në këtë kapitull, ndërsa Këshilli Kombëtar për Ekonomi dhe Investime funksionon si strukturë koordinuese ndërinstitucionale. MASHTI është përgjegjëse për kërkime dhe inovacion dhe për ofrimin e mbështetjes për përfshirjen e aspekteve relevante të këtij kapitulli në kuadër të kurrikulave përkatëse të arsimit dhe aftësisimit profesional.

Objektivat prioritarë afatmesme:

Politikat e ndërmarrjeve dhe ato të industrisë:

- Hartimi i strategjisë për politikat industriale;
- Përmirësimi i mjedisit afarist dhe zhvillimi i turizmit;
- Promovimi dhe përkrahja e investimeve;
- Mbështetja e bizneseve në certifikimin e produkteve sipas standardet evropiane e ndërkombëtare përmes granteve të vogla për NMVM-të dhe subvencioneve për NMVM për blerjen e makinerive prodhuese /përpunuese, duke siguruar, aty ku është e mundur, përfaqësim të barabartë gjinor;
- Zhvillimi i industrisë përmes forcimit të kornizës së politikave dhe mbështetjes së sektorëve kyçë, me qëllim të rritjes së produktivitetit dhe eksportit;
- Promovimi i eksportit përmes përgatitjes së NVM-ve për eksport dhe identifikimit/zhvillimit të tregjeve potenciale;

Inovacioni:

- Hartimi i politikave dhe krijimi i mekanizmave të përshtatshëm për zhvillimin e inovacionit;
- Miratimi i infrastrukturës ligjore primare dhe sekundare për ekosistemin e Inovacionit;
- Krijimi i Fondit të Inovacionit;
- Funksionalizimi i plotë i Qendrave të Inovacionit dhe Ndërmarrësisë dhe shfrytëzimi efikas i Parkut të Inovacionit dhe Trajnimeve në Prizren.

3.21. Kapitulli 21: Rrjetet trans-evropiane

Ky kapitull mbulon rrjetet e domosdoshme rrugore, energjetike dhe të telekomunikimeve që lidhin shtetet evropiane, me mundësi përfshirjeje edhe të shteteve të treta. Prandaj, politikat e BE-së në këtë kapitull fokusohen në krijimin e një infrastrukture moderne e cila lidh rrjetet rajonale e nacionale, për të mundësuar katër liritë ekonomike të BE-së. Qëllimi i politikave në këtë kapitull është integrimi i një infrastrukture evropiane ndërvepruese të transportit, energjisë dhe telekomunikacionit, dhe identifikimin e standardeve teknike dhe projekteve prioritarë me interes të përbashkët, si dhe zhvillimin e instrumenteve të financimit për zbatimin e tyre.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka arritur një nivel mestar përgatitjeje në këtë kapitull, dhe se ka bërë përparime veçanërisht me zbatimin e pesë planeve të veprimt të Traktatit të Komunitetit të Transportit për lehtësimin e transportit hekurudhor, rrugor (përfshirë sigurinë rrugore), ujor dhe multimodal, si dhe me funksionalizimin e ndërlidhjes elektrike me Shqipërinë. Në anën tjetër, duhet vazhduar me përafrimin e legjislacionit me *acquis*. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Zbatimin e projekteve në pritje në kuadër të agjendës së konektiviteti dhe forcimin e kapaciteteve institucionale e administrative për zbatimin e projekteve strategjike të infrastrukturës;

- Ngritjen e kapaciteteve të ARKEP-it për të zbatuar rregulloret e tregut dhe të telekomunikacionit.

Në kuadër të NK VI për Transport, Mjedis, Energji dhe Zhvillim Rajonal nga Kosova kërkohen përpjekje të mëtejshme dhe masa konkrete për të zbatuar veprimet e parapara në pesë Planet e Veprimit të Komunitetit të Transportit – për transportin hekurudhor, rrugor, siguri rrugore, ujore dhe multimodalitet, të miratuar në tetor 2020 dhe qershor 2021.

Korniza legjislativë, e politikave dhe ajo institucionale

Rrjetet e transportit: Ligjet kryesore në këtë fushë janë: Ligji për Ratifikimin e Traktatit të Komunitetit të Transportit, Ligji për Hekurudha, Ligji për rrugët, Ligji mbi transportin rrugor, Ligji për transportin tokësor të mallrave të rrezikshme. Këto ligje janë në masë të konsiderueshme në harmoni me *acquis* e instrumente të ngjashme e reflektojnë standardet e praktikat e mira ndërkombëtare. Dokumenti kryesor i politikave në këtë fushë është Strategjia Sektoriale dhe e Transportit Multimodal 2015-2025 (SSTMM) dhe PV pesëvjeçar. Institucioni kryesor në këtë fushë është Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI), përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e legjislacionit e politikave, përcaktimin e standardeve të detyrueshme, përfshirë përafrim me *acquis* të BE-së dhe instrumentet, standardet e praktikat e tjera të mira ndërkombëtare. Institucionet e tjera përgjegjëse janë: AAC, KHAIA ARH dhe Infrakos.

Rrjetet e energjisë: Ligji nr. 05/L- 085 për Energjinë Elektrike, Ligji nr. 05/L-082 për Gazin Natyror janë dy ligjet kryesore në këtë fushë. Dokumenti kryesor i politikave është Strategjia e Energjisë e Republikës së Kosovës 2023-2027. Institucioni kryesor në këtë fushë është Ministria e Ekonomisë (ME), përgjegjëse për miratimin dhe zbatimin e legjislacionit e politikave, përfshirë zhvillimin e qëndrueshëm të burimeve energjetike dhe minerare. Institucionet e tjera përgjegjëse në këtë fushë janë: KOSTT, KEDS dhe ZRRë.

Objektivat prioritarë afatmesme:

Rrjetet e transportit:

- Ndërtimi i Autostradës R7 Morinë-Prishtinë-Merdarë, segmenti Besi-Merdarë;
- Përfundimi i segmentit të zgjerimit të rrugës Nacionale N9, Zahaq – Pejë dhe ndërtimi i segmentit të Autostradës Kijevë – Zahaq;
- Ndërtimi i rrugës nacionale N2 Prishtinë – Mitrovicë;
- Rehabilitimi gjeneral dhe modernizimi i Linjës së 10-të hekurudhore (Kufiri me Serbinë – Leshak – Fushë Kosovë – Hani i Elezit – Kufiri me Maqedoninë e Veriut);
- Rehabilitimi gjeneral dhe modernizimi i Linjës së 7-të hekurudhore (Kufiri me Serbinë – Podujevë – Prishtinë – Fushë Kosovë);

Rrjetet e energjisë:

- Anëtarësimi i KOSTT në ENTSO-E;
- Harmonizimi i Kodit të Rrjetit me Kodin e Rrjetit të ENTSO-E-së;
- Zhvillimi dhe modernizimi i mëturshëm i rrjetit transmetues, për të mundësuar tranzicionin e energjisë (diversifikimi i gjenerimit) sipas objektivave të Strategjisë së Energjisë 2022-2031;
- Pjesëmarrja e KOSTT-it në platformat evropiane PICASO për shërbimet ndihmëse (rregullim sekondar-aFRR) dhe MARI (rregullim terciar-mFRR).

3.22. Kapitulli 22: Politikat rajonale dhe koordinimi i instrumenteve strukturore

Ky kapitull mbulon fondet strukturore dhe të kohezionit të BE-së në kuadër të pakos së zgjerimit, për harmonizimin e nivelit dhe konvergencës së zhvillimit të vendit përkatës në tërë territorin e tij. Kjo është e domosdoshme që shteti i ardhshëm anëtar të mund të funksionojë në përputhje me *acquis* dhe standardet e BE-së. Ky kapitull përfshin përpilimin, miratimin dhe zbatimin e programeve për këto fonde. Meqë ato negocohen me KE-në dhe zbatohen nga shteti përkatës pas anëtarësimit, gjatë këtij procesi kërkohen parapërgatitje. *Acquis* në këtë kapitull përbëhet kryesisht nga rregulloret kornizë dhe zbatuese që nuk kërkojnë ndryshime në legjislacionin kombëtar, por zbatohen drejtpërsëdrejti përmes tij, për zbatimin e instrumenteve financiare të BE-së në përputhje me rregullat e vendosura nga ajo.

Gjendja aktuale

Sipas vlerësimit të BE-së, Kosova gjendet në fazë të hershme të përgatitjeve në këtë kapitull. Sipas *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, Kosova akoma nuk ka themeluar strukturat institucionale për fonde rajonale dhe strukturore, ndërsa ka funksionalizuar ato për zbatimin e programeve dhe projekteve. Ky raport thekson se nevojitet forcimi i mëtejshëm i kapaciteteve administrative dhe resurseve, në veçanti për planifikimin dhe menaxhimin e fondeve të BE-së, përfshirë fondet IPA. Për të përmbushur obligimet e MSA-së, Kosova duhet të sigurohet që bashkëpunimi financiar të vazhdojë të mbështesë reformat demokratike, ekonomike e institucionale në kuadër të procesit të stabilizim-asociimit. Kosova duhet të fuqizojë koordinimin e donatorëve dhe të koordinojë ngushtë asistencën financiare të BE-së me burimet e tjera nga shtetet anëtare dhe partnerët e tjerë zhvillimorë, si dhe të ofrojë informata të rregullta për të gjitha burimet e asistencës. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Miratimin e PV 2023-2025 dhe ligjit për zhvillim rajonal, dhe zbatimin e strategjisë për këtë fushë;
- Forcimin e kapaciteteve institucionale dhe administrative për të gjitha strukturat e IPA-s; dhe
- Përmirësimin e Listës Prioritare të Projekteve, përfshirë treguesit e mbulimit të plotë të projekteve dhe pjekurisë së tyre.

Korniza legjislative dhe ajo institucionale, programimi dhe monitorimi

Legjislacioni: Siç u tha, *acquis* në këtë kapitull konsiston kryesisht në rregullore kornizë dhe rregullore zbatuese, por zbatimi i duhur i fondeve strukturore dhe të kohezionit kërkon transpozim të *acquis*-së në fusha të ndërlidhura, si ndihma shtetërore, mjedisi dhe prokurimi publik, të cilat mbulohen në kapitujt përkatës të këtij Programi. Që nga viti 2007 Kosova përfiton nga ndihma financiare e BE-së në kuadër të Instrumentit të Asistencës së Paraanëtarësimit (IPA), në përputhje me legjislacionin e BE-së për fondet IPA, përfshirë së fundmi Rregulloren (BE) 2021/1529 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, të datës 15 shtator 2021, për krijimin e Instrumentit për Ndihmën e Paraanëtarësimit (IPA III) dhe Rregulloren Zbatuese të Komisionit (BE) 2021/2236 mbi rregullat specifike për zbatimin e Rregullores (BE) 2021/1529 të Parlamentit Evropian dhe Këshillit për krijimin e një Instrumenti për Ndihmën e Paraanëtarësimit (IPA III). *Institucionet:* Ky kapitull mbulohet nga Zyra e Kryeministrit dhe Ministria e Zhvillimit Rajonal.

Programimi: Në shtator 2022 ka hyrë në fuqi Marrëveshja e Partneritetit të Kornizës Financiare ndërmjet Kosovës dhe BE-së, e cila rregullon zbatimin e ndihmës financiare IPA III (2021-2027) për Kosovën. Më tej, pas nënshkrimit në shtator dhe ratifikimit nga Kuvendi, në nëntor 2022 ka hyrë në fuqi Marrëveshja Financiare për Programin IPA 2021, që mundëson fillimin e zbatimit të mbi 83 milionë eurove: 67.7 milionë euro nga BE dhe donatorët e tjerë dhe 16 milionë euro bashkëfinancim nga Kosova.

Në mars 2022 janë përfunduar negociatat ndërmjet Kosovës dhe BE-së për një transh të ri të përkrahjes buxhetore sektoriale (SBS) për reformën e administratës publike, ku janë negociuar treguesit e rinj, zbatimi i të cilëve deri në fund të marsit do të mundësojë përfitimin e fondeve në vlerën prej 5.5 milionë eurosh, duke mundësuar rialokimin e fondeve të nuk janë fituar gjatë viteve 2018-2019 për shkak të mosarritjes së caqeve. Më tej, është kryer pagesa për realizimin e suksesshëm të treguesve të përkrahjes buxhetore “EU4 Resilience” në kuadër të IPA 2019, pjesa 2, në shumë prej 5.25 milionë eurosh, si dhe ajo e fundit për programin SBS për menaxhimin e financave publike, në shumë prej 5 milionë eurosh. Gjithashtu ka hyrë në fuqi Marrëveshja për amendamentimin e Programit IPA 2018, sipas së cilës janë rialokuar mjetet e pashpenzuara prej 5.94 milionë eurosh në projektin për ndërrimin e filtrave të TC *Kosova B*.

Në shkurt 2022 është miratuar granti i dytë për ndërtimin e autostradës nga Prishtina deri në pikën kufitare të Merdarës, në vlerë prej 38 milionë eurosh, si pjesë e rëndit 6 të granteve investuese të Kornizës Investuese të Ballkanit Perëndimor (WBIF), ndërsa në dhjetor 2022 Bordi Operacional ka miratuar tri aplikime: (1) granti për përgatitjen e projektit për banimin social, në vlerë prej 2.08 milionë eurosh (pjesë e rëndit 28 të asistencës teknike); si dhe (2) granti investues për parkun solar në KEK, në vlerë prej 33.07 milionë eurosh dhe (3) granti investues për ngrohjen qendrore në kryeqytet në vlerë prej 22.47 milionë eurosh (të dyja pjesë e rëndit 7 të granteve investuese).

Në kontekst të bashkëpunimit me shtetet e tjera, janë miratuar nga KE Programet Shumëvjeçare (IPA 2021-2027) për bashkëpunim ndërkufitar me shtetet e rajonit: Programi Kosovë – Shqipëri, Programi Kosovë – Mali i Zi dhe Kosovë – Maqedoni e Veriut.

Monitorimi: Komiteti i Përbashkët Monitorues i IPA-s siguron monitorimin e realizimit të programeve dhe projekteve të financuara nëpërmjet burimeve të IPA-s, i cili takohet mbi baza vjetore. Monitorimi i përgjithshëm i asistencës së donatorëve dhe në veçanti i asistencës së BE-së bëhet në dy mënyra: shfrytëzimi i raportimit të rregullt të donatorëve në kuadër të Platformës për Menaxhimin e Ndhmës (PMN) dhe pjesëmarrja e zyrtarëve në kuadër të takimeve të komiteteve drejtuese të projekteve.

3.23. Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore

Ky kapitull mbulon këto fusha: sistemin gjyqësor, politikat kundër korrupsionit dhe të drejtat themelore. Politikat e BE-së në këtë kapitull synojnë ruajtjen dhe zhvillimin e BE-së si një zonë të lirisë, sigurisë dhe drejtësisë. Një gjyqësor i pavarur dhe efikas është i një rëndësie të madhe, ndërsa paanshmëria, integriteti dhe një standard i lartë i gjykimeve nga gjykatat është i një rëndësie thelbësore për ruajtjen e sundimit të ligjit. Kjo kërkon një gjyqësor pa ndikim politik dhe me kapacitete të mjaftueshme financiare e njerëzore, si dhe garanci ligjore për procedurat e gjykimit të drejtë. Nga shtetet anëtare gjithashtu kërkohet luftimi i korrupsionit në mënyrë efektive, pasi që kërcënon stabilitetin e institucioneve demokratike dhe sundimin e ligjit. Kjo gjithashtu kërkon kornizë solide ligjore e institucionale për të mbështetur një politikë koherente për parandalimin e pengimin e korrupsionit. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë edhe respektimin e të drejtave themelore, siç garantohet me legjislacionin e BE-së dhe me Kartën e të Drejtave Themelore.

Sistemi gjyqësor

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është në fazë të hershme në zhvillimin e një sistemi gjyqësor funksional. Administrimi i përgjithshëm i drejtësisë mbetet i ngadaltë, joefikas dhe i cenueshëm ndaj ndikimit të tepërt politik. Në anën tjetër, është arritur njëfarë progresi me fillimin e zbatimit të Strategjisë dhe PV për Sundimin e Ligjit dhe të reformave legjislative të sistemit prokurorial me plotësim-ndryshimin e Ligjit për KPK-në. Kosova ka funksionalizuar Sistemin elektronik për Menaxhimin Informativ të Lëndëve (SMIL) në të gjitha gjykatat dhe prokuroritë dhe ka vazhduar të forcojë Sistemin Qendror të Evidencës Penale. BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Ndërmarrjen e masave në avancimin e integritetit dhe profesionalizmit në sistemin gjyqësor përmes përmirësimit të mekanizmave ekzistues (deklarimi i pasurisë, procedurat disiplinore, vlerësimi i performancës dhe integritetit në institucionet e larta gjyqësore), përfshirë ndryshimet e duhura legjislative;
- Zbatimin nga ana e institucioneve të sundimit të ligjit të nismës së përbashkët për reformën ligjore në sistemin e drejtësisë, duke siguruar që çfarëdo reforme në drejtësi të kryhet në përputhje me rekomandimet e Komisionit të Venedikut dhe standardet evropiane;
- Vazhdimin e përpjekjeve për zvogëlimin e lëndëve të vjetra, bazuar në planin e rishikimit të mbështetur nga një strategji digjitalizimi; sigurimin për këtë qëllim të përdorimit sistematik të SMIL-it nga gjyqtarët, prokurorët dhe stafi mbështetës, dhe promovimin e financimit e përdorimit të mjeteve alternative për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve, siç është ndërmjetësimi, mbështetur nga një sistem monitorimi dhe vlerësimi për të përcjellë ndikimin e tij.

Më tej, në *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të vazhdojë me zbatimin efektiv dhe pa vonesa të Strategjisë dhe PV për Sundimi e Ligjit, përmes një procesi të rregullt dhe të strukturuar që përfshin koordinimin e duhur ndër-institucional;
- Të sigurojë që emërimet e ardhshme në KGJK dhe KPK të bëhen në kohën e duhur.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Ligjet kryesore në fushën e sistemit gjyqësor janë: Ligji për Gjykatat, Ligji për KGJK-në, Ligji për KPK-në, Ligji për Prokurorin e Shtetit, Kodi Penal i Republikës së Kosovës dhe Kodi i Procedurës Penale i Republikës së Kosovës (i rishikuar dhe i miratuar në gusht 2022). *Politikat:* Dokumenti kryesor strategjik në këtë fushë është Strategjia dhe PV për Sundimin e Ligjit 2021-2026, që synon fuqizimin e gjyqësorit dhe prokurorisë, drejtësisë penale, qasjes në drejtësi dhe luftës kundër korrupsionit. Institucionet e pavarura kanë miratuar këto dokumente politikash në këtë fushë: Planin Strategjik të Sistemit Prokurorial

2022-2024, Strategjinë dhe PV për Reduktimin e Lëndëve të Vjetra, PV për Menaxhimin e Krizës në Gjyqësor dhe Planin Strategjik për Përmirësimin e Qasjes në Drejtësi 2022-2025.

Institucionet më të rëndësishme në këtë fushë janë: Ministria e Drejtësisë (MD), përgjegjëse për hartimin e politikave; KGJK dhe KPK, përgjegjësit kryesorë për menaxhimin e gjykatave dhe prokurorive, përfshirë procedurat e emërimit, disiplinimit dhe vlerësimit të gjyqtarëve e prokurorëve; dhe Akademia e Drejtësisë, përgjegjëse për ngritjen e kapaciteteve të gjyqtarëve dhe prokurorëve.

Politikat kundër korrupsionit

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se është arritur njëfarë progresi në këtë fushë me miratimin e Kodit të ri të Procedurës Penale, Ligjit për Agjencinë për Parandalimin e Korrupsionit (APK), Ligjit të ri për Deklarimin e Pasurive dhe Ligjin për Financimin e Subjekteve Politike. Megjithatë, duhet përmirësuar zbatimin e kornizës ligjore, dhe, pavarësisht përpjekjeve, për vullnet të fortë politik për të vazhduar trajtimin efektiv të rreziqeve të korrupsionit sistemik dhe për t'i dhënë përgjigje të fuqishme nga drejtësia penale korrupsionit të nivelit të lartë. BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Forcimin e mëtejshëm të kapaciteteve të APK-së në aspektin e stafit dhe ekspertizës, për të siguruar që të mund të përmbushë në mënyrë efektive mandatin e saj;
- Forcimin e mëtejshëm të efikasitetit të sistemit të konfiskimit përmes promovimit të përdorimit sistematik të konfiskimit të zgjatur dhe atë të “rregullt” nga prokuroria dhe policia; ngritjen e nivelit të specializimit dhe ekspertizës për sekuestrimin dhe konfiskimin e pasurisë; krijimin e një fondi të konfiskimit;
- Forcimin e mëtejshëm të bashkëpunimit ndërmjet institucioneve të zbatimit të ligjit dhe prokurorisë, dhe inkurajimin e bashkëpunimit multidisiplinar dhe qasjes së bazuar në objektiv për të siguruar hetime proaktive dhe për të luftuar në mënyrë efektive rastet e korrupsionit të nivelit të lartë; kryerjen në mënyrë sistematike të hetimeve financiare gjatë hetimeve penale; garantimin e sigurisë së gjyqtarëve dhe prokurorëve;
- Vazhdimin e përpjekjeve të institucioneve të drejtësisë për zbatimin e rekomandimeve të dala nga misioni vlerësues i vitit 2022 për krim të organizuar dhe korrupsion;
- Zbatimin efektiv të legjislacionit i ri për financimin e subjekteve politike.

Më tej, në *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* Kosova ka marrë përsipër të tregojnë përkushtim për progres të vazhdueshëm në rastet e shënjestruara të korrupsionit të nivelit të lartë dhe krimin të organizuar, veçanërisht në kontekstin e liberalizimit të vizave. Gjithashtu duhet të përafrohet më tej me *acquis* legjislacioni që lidhet me pastrimin e parave, konkretisht me Direktivën e katërt kundër pastrimit të parave, si dhe të vazhdohet me zbatimin e rekomandimeve nga PECK II nga vlerësimi i luftës kundër pastrimit të parave/ financimit të terrorizmit për t'u përafuar më tej me standardet e MONEYVAL dhe FATF.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni kundër korrupsionit është rishikuar në vitin 2022, në harmoni me rekomandimet e Komisionit të Venedikut dhe standardet evropiane. Ligjet kryesore në këtë fushë janë: Kodi Penal, Kodi i ri i Procedurës Penale, Ligji për APK-në, Ligji i amendamentuar për Deklarimin, Prejardhjen dhe Kontrollin e Pasurisë dhe të Dhuratave Zyrtare dhe Ligji për Financimin e Subjekteve Politike, Ligji për Mbrojtjen e Sinjalizuesve dhe Ligji për Parandalimin e Konfliktit të Interesit në Ushtrimin e Funkcionit Publik. Dokumentet e *politikave* në këtë fushë janë: Strategjia dhe PV kundër Korrupsionit 2018-2022 dhe Strategjia e Sistemit Gjyqësor për Zgjidhjen e Lëndëve të Korrupsionit dhe Krimin të Organizuar 2022-2024 dhe Strategjia për Sundimin e Ligjit, e cila përfshin një pjesë për politikën kundër korrupsionit. Më 22 shkurt 2023 Qeveria ka themeluar grupin punues për hartimin e Strategjisë Kundër Korrupsionit.

Institucionet kryesore në këtë fushë janë: MD dhe ZKM, përgjegjëse për hartimin e politikave; APK, përgjegjëse për iniciimin dhe zhvillimin e procedurës së zbulimit e hetimit paraprak të korrupsionit dhe përcjelljen e kallëzimeve penale për rastet e dyshuara për korrupsion dhe zbatimin e legjislacionit për deklarimin e pasurisë, parandalimin e konfliktit të interesit në ushtrimin e funksionit publik dhe mbrojtjen

e sinjalizuesve; Koordinatorin Nacional për Luftimin kundër Korrupsionit në kuadër të Zyrës së Prokurorit të Shtetit.

Të drejtat themelore, mbrojtja e minoriteteve dhe trashëgimia kulturore

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se korniza ligjore garanton mbrojtjen e të drejtave themelore në përputhje me standardet evropiane. Kosova gjithashtu ka treguar përkushtim për të adresuar çështjet e barazisë gjinore përmes zbatimit të mëtejshëm të Ligjit për Barazi Gjinore në rekrutim në administratën publike dhe përmirësimit të koordinimit ndërinstucional për luftimin e dhunës me bazë gjinore, përfshirë miratimin e Strategjisë dhe PV të ri kundër Dhunës në Familje dhe Dhunës ndaj Grave. Në anej tjetër, nevojiten përpjekje shtesë për të zbatuar efektivisht të drejtat themelore, duhet përmirësuar kapacitetet e Qeverisë për të përmirësuar dhe mbikëqyrur politikat dhe legjislacionin për të drejtat themelore, përfshirë mekanizmat koordinues në nivelin qendror dhe atë lokal për mbrojtjen e të drejtave të njeriut, barazisë gjinore dhe komuniteteve jo-shumicë. Gjithashtu mungojnë burimet njerëzore e financiare dhe institucionet përkatëse janë të varura nga mbështetja dhe udhëzimi i donatorëve, prandaj duhet të marrin pronësi më të madhe dhe çështjet e të drejtave themelore duhet të zënë vend më lart në agjendën politike. BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Krijimin e një mekanizmi të qëndrueshëm për koordinimin dhe mbikëqyrjen e legjislacionit dhe politikave për të drejtat themelore; forcimin e zbatimit të instrumenteve ekzistuese; vendosjen e një sistem funksional të matjes dhe raportimit për zbatimin e Programit dhe PV për të Drejtat e Njeriut; miratimin e akteve nënligjore që rrjedhin nga Ligji i ri për Mbrojtjen e Fëmijëve; miratimin e Kodit Civil;
- Forcimin e zbatimit të Ligjit për Barazi Gjinore; miratimin e ligjit kundër dhunës në familje dhe ndaj grave; vazhdimin e përpjekjeve për të siguruar funksionimin e duhur të sistemit të mbrojtjes, parandalimit dhe gjykimit të të gjitha formave të dhunës me bazë gjinore përmes zbatimit të strategjinë dhe PV përkatës; miratimin e strategjisë për komunitete dhe kthim, ligjin për Agjencinë Kosovare për Krahasim dhe Verifikim të Pronës; emërimin e drejtorit dhe zëvendës-drejtorit të kësaj agjencie; adresimin e rekomandimeve të Avokatit të Popullit; zbatimin e Strategjisë për Avancimin e të Drejtave të Komuniteteve Romë dhe Ashkali 2022-2026;
- Forcimin e mbrojtjes së fëmijëve dhe të drejtësisë miqësore për fëmijë, përfshirë fëmijët që u përkasin pakicave dhe ata me aftësi të kufizuara;
- Miratimin e ligjit për trashëgimi kulturore dhe atij për liritë fetare; avancimin e mbrojtjes së trashëgimisë kulturore përmes zbatimit të plotë të legjislacionit për zonat e veçanta të mbrojtura dhe lidhur me ndërtimet pa leje; zbatimin e vendimit të Gjykatës Kushtetuese për Manastirin e Deçanit; rivendosjen e marrëdhënieve me Kishën Ortodokse Serbe dhe të ri-funksionalizimin e Këshillit për Zbatim dhe Monitorim.

Më tej, në NK VI *për Drejtësi, Liri dhe Siguri* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të ndërmarrë hapa konkretë për të forcuar koordinimin e mekanizmave ekzistues për të drejtat e njeriut në nivel qendror dhe atë lokal dhe fuqizimin e rolit të zyrtarëve kundër diskriminimit në ministri dhe komuna;
- Të miratojë aktet nënligjore për Ligjin për Mbrojtjen e Fëmijëve, të ndërmarrë hapa më konkretë për zbatimin e Ligjit për Personat Paraplegjikë dhe Tetraplegjikë, dhe Ligjit për Personat e Verbër; të miratojë me prioritet Kodi Civil dhe tërë legjislacionin e specializuar përkatës për të siguruar një zbatim të qëndrueshëm dhe të harmonizuar të legjislacionit të ri civil;
- Në fushën e lirisë së shprehjes, të sigurojë, pa vonesa të mëtejshme, financimin e qëndrueshëm të RTK-së, duke ruajtur pavarësinë e saj; të rishikojë Ligji për KPM-në për të përditësuar kompetencat e tij në lidhje me shërbimet e mediave audiovizuale online që rregullohen nga Direktiva e vitit 2010 për shërbimet mediale audiovizuale.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Ligjet kryesore në fushën e të drejtave themelore janë: Ligji për Mbrojtje nga Diskriminimi, Ligji për Avokatin e Popullit dhe Ligji për Barazi Gjinore, në fuqi nga viti 2015 si pako e ligjeve për këtë fushë, në harmoni me standardet evropiane. Gjithashtu është në fuqi Ligji për Mbrojtjen e Fëmijës, në harmoni me Direktivën e BE-së për luftën kundër abuzimit seksual, shfrytëzimit seksual të fëmijëve dhe pornografisë me fëmijë. Ligjet kryesore në fushën e mbrojtjes së minoriteteve dhe trashëgimisë kulturore janë: Ligji për Mbrojtjen dhe Promovimin e të Drejtave të Komuniteteve dhe Pjesëtarëve të tyre në Republikën e Kosovës, Ligji për Përdorimin e Gjuhëve, Ligji për Trashëgiminë Kulturore dhe Ligji për Zonat e Veçanta të Mbrojtura.

Politikat: Dokumentet kryesore të politikave në këtë fushë janë: Programi për Mbrojtjen dhe Promovimin e të Drejtave të Njeriut, Strategjia Nacionale për të Drejtat e Personave me Aftësi të Kufizuara 2013-2023, Programi i Kosovës për Barazi Gjinore, Strategjia për të Drejtat e Fëmijëve 2019-2023, Strategjia Kombëtare kundër Dhunës në Familje (miratuar në janar 2022), dhe Strategjia për Avancimin e të Drejtave të Komunitetit Rom dhe Ashkali në Republikën e Kosovës (e miratuar në korrik 2022).

Institucionet: Mekanizmat e të drejtave të njeriut janë krijuar bazuar në një qasje holistike, me zyrtarë të të drejtave të njeriut në çdo institucion qendror dhe lokal, të koordinuar nga Zyra për Qeverisje të Mirë (ZKM). Zëvendëskryeministrja përgjegjëse për të drejtat e njeriut është përgjegjëse për priorizimin, zhvillimin dhe koordinimin e politikave të Qeverisë për mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut të përcaktuara në Kushtetutë dhe legjislacionin në fuqi. Kosova gjithashtu ka Ministrinë për Komunitete dhe Kthim, Komisionerin e Gjuhëve, Agjencinë për Barazi Gjinore dhe Institucionin e Avokatit të Popullit si mekanizëm ligjor për mbrojtjen, mbikëqyrjen e promovimin e të drejtave dhe lirive themelore të personave fizikë dhe juridikë, si dhe si Mekanizmin Kombëtar për parandalim të torturës dhe trajtimeve e ndëshkimeve të tjera mizore, jonjerëzore dhe poshtëruese në të gjitha vendet ku mbahen personat e privuar nga liria.

Mbrojtja e të dhënave personale

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale është gjerësisht në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të BE-së për Mbrojtjen e të Dhënave dhe Direktivën për Zbatimin e Ligjit. Më tej, është shënuar progres me emërimin e Komisioneres së Agjencisë për Informim dhe Privatësisë (AIP), gjë që ka pasur ndikim pozitiv në zbatimin e Ligjit dhe organizimin e brendshëm të AIP-së, ndërsa rregullorja për organizimin e brendshëm dhe sistematizimin e vendeve të punës në AIP ishte miratuar në dhjetor 2021. Ndonëse me kapacitete të kufizuara, AIP ka filluar të trajtojë raste të qasjes në dokumente publike dhe mbrojtjen e të dhënave personale në mënyrë të pavarur dhe efikase.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligji në këtë fushë është Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, gjerësisht në përputhje me Rregulloren e Përgjithshme të BE-së për Mbrojtjen e të Dhënave dhe Direktivën për Zbatimin e Ligjit, dhe rregulloret që rrjedhin nga ky ligj. Korniza e politikave përbëhet nga Plani i inspektimeve dhe kontrolleve të rregullta për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, i miratuar nga AIP. *Institucioni* përgjegjës në këtë fushë është Agjencia për Informim dhe Privatësi, si agjenci e pavarur përgjegjëse për mbikëqyrjen e zbatimit të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale, me qëllim të mbrojtjes së të drejtave e lirive themelore të personave fizikë lidhur me përpunimin e të dhënave personale dhe garantimin e qasjes në dokumente publike.

Objektivat prioritarë afatmesme:

Sistemi gjyqësor:

- Reformimi i sistemit të drejtësisë përmes finalizimit të ndryshimeve legjislative, duke siguruar përmirësimin e mekanizmave llogaridhënës për gjyqtarë dhe prokurorë si subjekt i shqyrtimit paraprak, në harmoni me rekomandimet e Opinionit të Komisionit të Venedikut dhe analizës së Rishikimit Funkcional të Sektorit të Sundimit të Ligjit;
- Avancimi i kornizës ligjore civile për të siguruar zbatim unik të parimeve të së drejtës civile;

- Avancimi i mëtejshëm i kapaciteteve për noteri përmes rritjes së numrit të noterëve konform ndryshimeve në Ligjin e ri të Noterisë;
- Avancimi i mëtejshëm i sistemit elektronik të menaxhimit të lëndëve në gjykata dhe prokurori, përfshirë aplikimin e treguesve të performancës CEPE] në programin SMIL;
- Fuqizimi i kapaciteteve njerëzore dhe infrastrukturore për të siguruar një sistem efikas dhe të mirëfilltë të procedurave disiplinore dhe vlerësimit të performancës së gjyqtarëve dhe prokurorëve;
- Ngritja e kapaciteteve administrative në gjykata përmes rritjes së numrit të stafit mbështetës për të siguruar administrim efektiv të drejtësisë;
- Promovimi i mëturshëm i mekanizmave alternativë për zgjidhjen e kontesteve (ndërmjetësimit) në gjykata dhe prokurori, me qëllim të uljes së mbingarkesës së rasteve;

Politikat kundër korrupsionit:

- Avancimi i kornizës ligjore dhe organeve mbikëqyrëse me qëllim të rritjes së shkallës së zbatimit të rasteve të sekuestrimit dhe konfiskimit të pasurisë, përfshirë administrimin e tyre;
- Avancimi i mëtejshëm i mekanizmave koordinues ndërinstitucionalë për trajtimin efikas dhe efektiv të rasteve të korrupsionit, krimit ekonomik dhe krimit të organizuar;
- Avancimi i mëtejshëm i kapaciteteve profesionale në Prokurorinë Speciale (PSRK), për të siguruar zbatim efikas të strukturës organizative në këtë prokurori;
- Avancimi i mëtejshëm i kapaciteteve në Agjencinë për Parandalimin e Korrupsionit (APK), për të siguruar zbatimin efektiv dhe efikas të procedurës së hetimeve paraprake, kontrollit të prejardhjes së pasurisë së zyrtarëve të lartë publikë dhe vlerësimeve të rrezikut të korrupsionit në sektorë të ndjeshëm;
- Krijimi i mekanizmave monitorues në APK për zbatimin e planeve të integritetit;

Të drejtat themelore, mbrojtja e minoriteteve dhe trashëgimia kulturore:

- Krijimi i mekanizmave adekuatë për monitorimin e vazhdueshëm të rekomandimeve nga Avokati i Popullit, me qëllim të rritjes së mëtejshme të shkallës së zbatimit;
- Funksionalizimi i plotë i mekanizmave institucionalë për mbrojtjen nga diskriminimi dhe fuqizimi i zyrtarëve për barazi gjinore në ministri dhe komuna;
- Ngritja e kapaciteteve të mekanizmave institucionalë për barazi gjinore, mbrojtje nga dhuna në familje dhe dhuna ndaj grave nëpërmjet fuqizimit të rolit të grave dhe vajzave në vendimmarrje dhe fuqizimit ekonomik, me qëllim të eliminimit të dhunës në baza gjinore dhe dhunës në familje;
- Krijimi dhe zhvillimi i politikave përkatëse për Vlerësimin e Ndikimit Gjinor, krahas kornizës aktuale rregullative;
- Avancimi i mëtejshëm i kornizës ligjore për të drejtat pronësore, me qëllim të përkufizimit më të qartë dhe ofrimit të mekanizmave më efikasë, të qasshëm dhe të përballueshëm përmes të cilëve qytetarët do të mund të fitojnë njohjen juridike të të drejtave të tyre;
- Mbështetja financiare e strehimoreve për viktimat e dhunës me bazë gjinore;
- Përmirësimi i politikave për ekzekutimin e sanksioneve penale, si dhe sensibilizimi i gjykatave për rritjen e numrit të rasteve të shqiptimit të dënimeve alternative kundrejt dënimeve me burg;
- Përmirësimi i koordinimit ndërinstitucional për të siguruar hetime efektive dhe gjykim në kohë të rasteve të sulmeve ndaj gazetarëve, dhunës seksuale dhe dhunës në familje, si dhe rasteve të krimeve dhe gjuhës së urrejtjes;
- Sigurimi i financimit të qëndrueshëm të transmetuesit publik;
- Avancimi i kornizës ligjore dhe të politikave për mbrojtjen e trashëgimisë, përfshirë krijimin e mekanizmave për konservim dhe zhvillim të integruar;
- Krijimi i mekanizmave ligjorë për eksportin/importin dhe parandalimin e trafikimit të objekteve kulturore, në harmoni me direktivat përkatëse të BE-së;
- Avancimi i mekanizmave për monitorim dhe mirëmbajtjen sistematike të monumenteve të trashëgimisë kulturore;

- Ngritja e kapaciteteve profesionale të të gjithë trupave koordinues në mbrojtjen e trashëgimisë kulturore, dhe mbështetja financiare e institucioneve për trashëgimi kulturore dhe riorganizimi i skemës organizative të tyre;

Mbrojtja e të dhënave personale:

- Avancimi i politikave;
- Përmirësimi i mekanizmave inspektues për mbikëqyrjen e zbatimit të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale;
- Krijimi i infrastrukturës së TI-së për menaxhimin elektronik të ankesave dhe lëndëve inspektuese.

3.24. Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria

Ky kapitull përfshin këto fusha: menaxhimin e kufirit, politikat e vizave dhe sigurisë së dokumenteve, migrimin, azilin, luftën kundër shpëlarjes së parasë dhe financimit të terrorizmit, luftën kundër narkotikëve, luftën kundër krimit të organizuar dhe bashkëpunimin policor, luftën kundër terrorizmit, dhe bashkëpunimin gjyqësor në çështjet penale dhe civile. Politikat e BE-së në këtë kapitull dinamik synojnë të ruajnë dhe zhvillojnë më tej BE-në si një zonë të lirisë, sigurisë dhe drejtësisë dhe të garantojnë sigurinë, të drejtat dhe lëvizjen e lirë brenda saj. *Acquis* në këtë kapitull bazohet në parimet e përgjithshme që rrjedhin nga TFBE dhe nga jurisprudenca e Gjykatës së Drejtësisë së BE-së. Në këtë kapitull gjithashtu kërkohet harmonizimi i së drejtës ndërkombëtare private, marrëveshjet e ekstradimit ndërmjet shteteve anëtare dhe politikat në të gjitha fushat e tjera. Kosova duhet të transpozojë gradualisht *acquis*-në në këtë kapitull, të zhvillojë e zbatojë një kornizë adekuate politikash, dhe të ngritë institucione me kapacitete për të zbatuar *acquis*-në e transpozuar. Shteteve anëtare gjithashtu duhet të kenë kapacitetet e nevojshme administrative të agjencive të zbatimit të ligjit dhe organeve të tjera relevante për të arritur standardet evropiane në këto fusha. Ndërsa politikat e hollësishme të BE-së në këtë kapitull janë pjesë e *acquis*-së së Schengenit, përfshirë atë që parasheh heqjen e kontrolleve të brendshme kufitare në BE, për vendet e reja anëtare pjesët thelbësore të kësaj *acquis*-e zbatohen pas vendimit të veçantë të Këshillit të marrë pas anëtarësimit.

Menaxhimi i kufirit

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se infrastruktura në PKK dhe performanca e Policisë Kufitare rreth procedurave kufitare është përmirësuar, por janë bërë pak përparime në zbatimin e Planit Zhvillimor 2020-2025 të QKMK, dhe nevojitet vlerësim dhe analizë më e mirë strategjike e rreziqeve që lidhen me kufirin, përfshirë sigurinë dhe bashkëpunim më i mirë me autoritetet e tjera kufitare. Një sfidë tjetër është mungesa e qasjes në baza ndërkombëtare të të dhënave. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Vlerësim më të mirë strategjik dhe analizë të rreziqeve që lidhen me kufirin, përfshirë sigurinë;
- Fuqizimin e bashkëpunimit me autoritetet e tjera kufitare;
- Vazhdimin e ngritjes së kapaciteteve të Njesisë për Informatat e Udhëtarëve, hartimin e procedurave standarde operacionale dhe rritjen mbulimit të të dhënave të marra nga transportuesit;
- Vazhdimin e punës për themelimin e Qendrës Koordinuese Kombëtare (QKK), siç përcaktohet në Rregulloren e Frontex-it.

Më tej, në NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të sigurojë potencial të plotë të QKMK-së përmes zbatimit të plotë të PV për këtë institucion;
- Të forcojë sistemin e menaxhimit të kufijve të ndjeshëm ndaj mbrojtjes përmes bashkëpunimit ndër-rajonal, përfshirë shkëmbimin e rregullt të informatave, si dhe me agjencitë e BE-së që luajnë një rol të rëndësishëm në zbatimin e menaxhimit të kufijve të ndjeshëm ndaj mbrojtjes, si Agjencia e Azilit e BE-së (EUAA) dhe Frontex.

Korniza ligjore dhe ajo institucionale: Kjo fushë rregullohet nga Ligji për Kontrollin dhe Mbikëqyrjen e Kufirit Shtetëror dhe Ligji për Bashkëpunim Ndërmjet Autoriteteve të Përfshira në Menaxhimin e Integruar të Kufirit. Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Kontrollin e Kufirit Shtetëror është në proces

miratimi nga Kuvendi. Gjithashtu në fuqi janë pesë (5) akte nënligjore, të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante dhe 12 marrëveshje për bashkëpunim doganor. *Institucionet* në këtë fushë janë: PK, DK dhe AUV.

Politikat e vizave

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova akoma nuk e ka harmonizuar plotësisht legjislacionin e saj me politikat e vizave të BE-së. Kosova aktualisht kërkon viza për shtetasit e 88 vendeve, sipas një vendimi të Qeverisë të vitit 2013. *Institucionet* që lëshojnë viza kanë kapacitete për të mbledhur në mënyrë digjitale identifikuesit biometrikë nga aplikantët për vizë, ndonëse ka nevojë për përmirësim të pajisjeve.

Korniza legjislative dhe ajo institucionale: Kjo fushë rregullohet nga Ligji për të Huajt dhe gjashtë (6) akte nënligjore të cilat kanë transpozuar pjesërisht *acquis*-në relevante. *Institucionet* përgjegjëse në këtë fushë janë: Ministria e Punëve të Jashtme dhe e Diasporës, përkatësisht Departamenti për Çështje Konsullore dhe misionet e Shërbimit të Jashtëm; Ministria e Punëve të Brendshme, përkatësisht Departamenti për Shtetësi, Azil dhe Migracion; dhe Policia e Kosovës, përkatësisht Policia Kufitare.

Migrimi

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se ndonëse Kosova nuk është prekur nga lëvizje të mëdha migrantësh, ka ngritur kapacitetet për akomodim dhe gatishmërinë për të trajtuar një fluks të mundshëm migrimi. Ky raport gjithashtu identifikon disa sfida, përfshirë nevojën për bashkëpunim dhe bashkërendim më të ngushtë ndërinstitucional, dhe thekson se Autoriteti Qeveritar për Migrim (AQM) duhet të marrë rol më proaktiv në udhëheqjen e politikave në këtë fushë. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në përmirësimin e mëtutjeshëm të qeverisjes në këtë fushë, koordinimin dhe monitorimin e politikave, dhe ngritjen e kapaciteteve për mbledhjen dhe analizën e të dhënave.

Më tej, në NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të forcojë bashkëpunimin dhe koordinimin ndërinstitucional, veçanërisht ndërmjet institucioneve të ndryshme të politikës dhe sigurisë, përfshirë ndërveprueshmërinë e sistemeve të TI-së;
- Të përmirësojë sistemet e menaxhimit të të dhënave, përfshirë futjen në funksion të një mekanizmi të harmonizuar dhe të qëndrueshëm të regjistrimit dhe mbledhjes së të dhënave biometrike, në harmoni me standardet e zbatueshme ndërkombëtare dhe të BE-së, si dhe që garanton ndërkomunikueshmëri/ndërveprim të sistemeve të menaxhimit të informacionit dhe bazave të të dhënave, përfshirë në nivel rajonal, nëpërmjet zhvillimit të mëtejshëm të sistemit informativ për menaxhimin e migracionit.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligjet në këtë fushë janë: Ligji për Shtetësinë, Ligji për të Huajt, Ligji për Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit me Njerëz dhe Mbrojtjen e Viktimave të Trafikimit, Ligji për Azilin, dhe 23 marrëveshje bilaterale për ripranim. Gjithashtu janë në fuqi aktet nënligjore që rrjedhin nga këto ligje. Dokumentet e politikave në këtë fushë janë: Strategjia për Migrim 2021-2025, Profili i Lehtë i Migrimit (si dokument gjithëpërfshirës me të dhëna standarde për migrimin dhe me fushat e tjera të cilat potencialisht ndikojnë në fenomenin e migrimit, si gjendja ekonomike dhe sociale, tregu i punës, kapitali njerëzor, arsimimi, tregtia etj) dhe Udhëzuesi për Interesin më të Mirë të Fëmijës. *Institucionet* përgjegjëse në këtë fushë janë: MPB, përkatësisht Departamenti për Shtetësi, Azil dhe Migracion; Policia e Kosovës, përkatësisht Policia Kufitare dhe Drejtoria për Hetimin e Trafikimit, Departamenti për Riintegrimin e Personave të Riadhesuar; si dhe Autoriteti Qeveritar për Migrim dhe Komunitat.

Azili

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se korniza ligjore dhe institucionale në këtë fushë është kryesisht në përputhje me *acquis*, por nevojitet vazhdimi i ngritjes së kapaciteteve për trajtimin e kërkesave për azil,

përfshirë ngritjen e numrit të stafit, dhe ka mangësi në zbatimin efektiv të legjisllacionit. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Themelimin e një sistemi plotësisht efektiv të hyrjes;
- Përmirësimin e kapaciteteve të zyrtarëve të linjës së parë për identifikimin dhe referimin e personave që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare dhe personave me nevoja specifike;
- Ngritjen e mëtejshme të kapaciteteve të Policisë Kufitare për mbrojtje të ndjeshme ndaj migrimit;
- Ofrimin e përkthyesve të kualifikuar për t'u shërbyer këtyre qendrave dhe Policisë Kufitare.

Më tej, në *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të përmirësojë sistemet e menaxhimit të të dhënave, përfshirë futjen në funksion të një mekanizmi të harmonizuar dhe të qëndrueshëm të regjistrimit dhe mbledhjes së të dhënave biometrike, në harmoni me standardet e zbatueshme ndërkombëtare dhe të BE-së;
- Të rrisë gradualisht stafin ekspert/të specializuar të institucioneve përkatëse, me procedura transparente të punësimit, me fokus në kompetencën dhe ekspertizën teknike të kërkuar;
- Lidhur me procedurat, ngritjen e mëtejshme të kapaciteteve të menaxherëve për përcaktimin e statusit të refugjatit (RSD), për të siguruar standarde cilësore të menaxhimit dhe vendimmarrjes për azilin, aplikimin e standardizuar të informatave të vendit të origjinës (COI) dhe përdorimin e përshtetshëm të procedurave të thjeshtësuar për rastet qartazi të bazuara dhe ato të pabazuara gjatë procedurave të para-pranimit/kontrollimit në kufi.

Korniza legjisllative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligji që rregullon këtë fushë është Ligji për Azil, i cili ka transpozuar pjesërisht gjashtë (6) akte të *acquis*-së, dhe UA për Procedurën dhe Kriteret e Përcaktimit të Statusit të Personit pa Shtetësi, Mënyrën e Fitimit të Shtetësisë për Personin pa Shtetësi dhe Personin me Status të Refugjati. *Institucioni* përgjegjës në këtë fushë është MPB, përkatësisht Departamenti për Shtetësi, Azil dhe Migracion (në kuadër të të cilit funksionon edhe Qendra për Azilkërkues).

Luftimi i shpëlarjes së parasë dhe financimit të terrorizmit

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Ligji për Luftimin e Shpëlarjes së Parave dhe Financimit të Terrorizmit duhet të plotësohet-ndryshohet për t'u harmonizuar me Direktivën IV dhe V për AML dhe CFT dhe të mos vendosë kufizime të panevojshme në qëndrueshmërinë financiare të OShC-ve me rrezikshmëri të ulët. Aty gjithashtu theksohet se shpëlarja e parave dhe financimi i terrorizmit nuk hetohen si vepër penale në vete, por vetëm në lidhje me vepra të tjera penale, dhe se hetimet paralele financiare nuk zhvillohen në mënyrë sistematike për rastet e krimit të organizuar, dhe se përgjithësisht lufta kundër pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit nuk po jep rezultate bindëse. Ky raport dhe konkluzionet e *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* kërkojnë zbatimin e rekomandimeve të raporteve të FATF/Moneyval si dhe rritjen e bashkëpunimit ndërmjet autoriteteve relevante.

Korniza legjisllative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligjet kryesore në këtë fushë janë: Kodi Penal, Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Luftimin e Financimit të Terrorizmit, Ligjin për Deklarimin, Prejardhjen dhe Kontrollin e Pasurisë të Zyrtarëve të Lartë Publikë dhe të Dhuratave Zyrtare. Gjithashtu janë në fuqi një numër aktesh nënligjore që burojnë nga ligjet që rregullojnë këtë fushë. *Institucionet* kryesore përgjegjëse në këtë fushë janë: Njësia e Inteligjencës Financiare; MFPT, DK dhe ATK; PK; Prokurori i Shtetit; dhe Prokuroria Speciale e Republikës së Kosovës.

Lufta kundër narkotikëve

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Ligji për Narkotikë të plotësohet-ndryshohet, për t'u bërë më gjithëpërfshirës, në harmoni me *acquis*-në më të fundit, dhe Observatori Nacional i Narkotikëve ende mbetet pa drejtues, ndërsa vendimi i marrë për të rritur numrin e stafit të tij ende nuk është zbatuar. Gjithashtu vlerësohet se ka vështirësi në mbledhjen e të dhënave lidhur me drogat, në mungesë të një

Sistemi Informativ Shëndetësor funksional. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Të kuptuarit e tregut të drogës nga agjencitë e zbatimit të ligjit dhe prokuroria, përmes punës analitike, duke shqyrtuar pasqyrën e inteligjencës dhe duke identifikuar boshllëqet e inteligjencës;
- Përmirësimin e bashkëpunimit ndërinstitucional dhe shkëmbimit të informatave në luftën kundër trafikut të drogës në zinxhirin e sektorit të drejtësisë;
- Fuksionalizimin e plotë të Observatorit Nacional të Narkotikëve.

Më tej, në *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Agjencitë e zbatimit të ligjit të vazhdojnë të rrisin konfiskimet e drogave të paligjshme, veçanërisht kokainës dhe heroinës, dhe të punojnë me një koncept nga inteligjenca në burgosje;
- Të përmirësojë bashkëpunimin ndërinstitucional e shkëmbimin e informatave, në të gjitha nivelet, në luftën kundër trafikimit të drogës;
- Të funksionalizojë Observatorin Nacional të Narkotikëve në kuadër të MPB-së.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligjet kryesore në këtë fushë janë: Kodi Penal; Kodi i Procedurës Penale; Ligji për Barnat Narkotike, Substancat Psikotrope dhe Prekursorët, i cili bazohet në Konventat e OKB-së për: droga narkotike, për substanca psikotrope, dhe kundër trafikut të paligjshëm të drogave narkotike dhe substancave psikotrope. Gjithashtu është në fuqi UA për Administrimin dhe Përdorimin e Metadonit për Programe Mbajtëse. Dokumenti i politikave në këtë fushë është Strategjia Kombëtare dhe PV kundër Narkotikëve 2018-2022. Institucionet përgjegjëse në këtë fushë janë: PK, përkatësisht Drejtoria për Hetimin e Trafikimit të Drogave (me mbështetjen e departamenteve të e tjera); DKI AKI; MSh, përkatësisht Inspektorati Shëndetësor, Agjencia e Kosovës për Pajisje dhe Produkte Medicinale; Agjencia Kosovare për Forenzikë; Prokurori i Shtetit; MD, përkatësisht Departamenti i Mjekësisë Ligjore; dhe KGJK. Gjithashtu funksionon Koordinatorin Nacional dhe Sekretariati përgjegjës për këtë fushë në kuadër të MPB-së.

Lufta kundër krimit të organizuar dhe bashkëpunimi policor

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se ka bashkëpunim të mirë me Interpolin dhe EUROPOLin, por mjetet e parapara sipas Kodit Penal dhe Ligjit për Kompetencat e Zgjeruara të Konfiskimit akoma nuk shfrytëzohen plotësisht nga policia dhe prokurorët. Gjithashtu vlerësohet se duhet të ketë hetime më proaktive, vendime gjyqësore të formës së prerë dhe konfiskim përfundimtar të pasurisë. Gjithashtu nevojiten masa për të forcuar prokurorinë dhe për të siguruar që të mos ketë ndërhyrje politike në aktivitetet operacionale të të gjitha organeve të zbatimit të ligjit. Krimi i organizuar në pjesën veriore të vendit vazhdon të mbetet sfidë për agjencitë e zbatimit të ligjit. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Zbatimin efektiv të qasjes së policisë në bashkësi dhe të drejtuar nga inteligjenca përmes ngritjes së strukturave të inteligjencës dhe vazhdimin e trajnimit të analistëve në Drejtorinë e PK-së për Inteligjencë dhe Analizë;
- Forcimin e mëtejshëm të kapaciteteve të PSRK-së për të hetuar dhe ndjekur penalisht rastet e krimit të organizuar të profilit të lartë; ofrimin e trajnimeve për të forcuar bashkëpunimin ndërmjet policisë dhe prokurorisë, kapacitetet për të kryer hetime financiare, konfiskuar pasuritë dhe për të mbrojtur në mënyrë efektive dëshmitarët;
- Zbatimin e Strategjisë dhe PV kundër Trafikimit të Qenieve Njerëzore 2022-2026, përmes një qasjeje të përqendruar tek viktimat; shtimin e përpjekjeve për parandalim; përmirësimin e identifikimit të hershëm proaktiv të viktimave të trafikimit, në veçanti atyre që u përkasin komuniteteve të ndjeshme, dhe referimin e tyre në shërbimet e duhura të asistencës dhe mbështetjes.

Më tej, në *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të forcojë bashkëpunimin multi-disiplinor në procedurat hetimore përmes komunikimit dhe shkëmbimit të informatave ndërmjet institucioneve, inspektive të përbashkëta dhe ekipeve hetimore shumë-disiplinore;
- Të zbatojë një qasje të përbashkët (polici – prokurori) të bazuar në objektiva për të luftuar krimin e rëndë dhe të organizuar si pjesë e parimit të policisë së udhëhequr nga inteligjenca;
- Autoritetet e prokurorisë dhe të zbatimit të ligjit të përcaktojnë prioritetet konkrete strategjike për trajtimin e fenomeneve të veçanta të krimit të organizuar dhe korrupsionit të nivelit të lartë;
- Të kryejë sistematikisht hetime financiare në të gjitha fazat e hetimeve penale për të gjitha rastet e rënda të krimit të organizuar dhe korrupsionit.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligjet kryesore në këtë fushë, në të cilët janë transpozuar një sërë aktesh të *acquis*-së, janë: Kodi Penal, Kodi i Procedurës Penale, Ligji për Mbrojtjen e Dëshmitarëve, Ligji për Parandalimin dhe Luftimin e Krimit Kibernetik, Ligji për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar, Ligji për Mbrojtjen e Informatorëve, Ligji për Policinë, Ligji për Barnat Narkotike, Substancat Psikotrope dhe Prekursorë, Ligji për Parandalimin dhe Luftimin e Trafikimit me Njerëz dhe Mbrojtjen e Viktimave të Trafikimit, Ligji për Kompensimin e Viktimave të Krimit, Ligji për Kontrollin dhe Mbikëqyrjen e Kufirit Shtetëror, Ligji për Ekzekutimin e Sanksioneve Penale, Ligji për Agjencinë e Kosovës për Inteligjencë, Ligji për Prokurorin e Shtetit, Ligji për Klasifikimin e Informacioneve dhe Verifikimin e Sigurisë, Ligji për Gjykatat, Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale dhe Ligji për Përgjimin e Komunikimeve Elektronike. Dokumentet e *politikave* në këtë fushë janë: Strategjia Kombëtare dhe PV kundër Krimit të Organizuar, Strategjia Kombëtare dhe PV kundër Narkotikëve dhe Strategjia për Kontrollimin dhe Mbledhjen e Armëve të Vogla dhe të Lehta. *Institucionet* përgjegjëse në këtë fushë janë: MPB, përkatësisht PK; MFPT, MD; AKI; KGJK; KPK; Prokuroritë; dhe Gjykatat.

Lufta kundër terrorizmit

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka vazhduar luftimin e kërcënimeve nga terrorizmi, MBP ka ndërmarrë masa në lidhje me lirimimin me kusht për të siguruar që paneli i lirimimit me kusht, përveç çështjeve sociale, t'i kushtojë më shumë rëndësi edhe aspekteve të sigurisë kur merret me të burgosurit që dalin nga burgu. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Krijimin e një Qendre të Përbashkët të Vlerësimit të Kërcënimeve, përfshirë një sistem të vlerësimit të nivelit të kërcënimit i cili do të lehtësonte komunikimin midis të gjitha agjencive të përfshira;
- Plotësim-ndryshimin e Ligjit për Luftimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit, për ta harmonizuar plotësisht me standardet e BE-së dhe ato ndërkombëtare.

Më tej, në *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të krijojë zyrën e koordinatorit kombëtar me burime të duhura financiare dhe njerëzore;
- Të finalizojë dhe miratojë strategjinë e përbashkët kombëtare kundër terrorizmit/ekstremizmit të dhunshëm, duke marrë parasysh strategjinë e BE-së kundër terrorizmit dhe agjendën kundër terrorizmit për BE-në nga viti 2020;
- Të krijojë dhe funksionalizojë një strukturë/mekanizëm në kuadër të MPB-së për mbrojtjen e infrastrukturës kritike, me buxhet dhe burime të nevojshme, duke filluar nga trajnimi i stafit dhe hartimi i akteve nënligjore dhe dokumenteve të tjera të nevojshme për këtë.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligjet kryesore në këtë fushë janë: Kodi Penal, Kodi i Procedurës Penale, Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Luftimin e Financimit të Terrorizmit, Ligji për Ndalimin e Bashkimit në Konflikte të Armatosura Jashtë Territorit të Vendit, Ligji për Parandalimin e Pastrimit të Parave dhe Financimit të Terrorizmit. Dokumentet e *politikave* në këtë fushë janë: Strategjia Kombëtare kundër Terrorizmit 2018-2023 dhe Strategjia Kombëtare për Parandalimin dhe Luftën kundër Ekonomisë Joformale, Shpëlarjes së Parasë, Financimit të Terrorizmit dhe Krimeve Financiare 2019-2023. *Institucionet* përgjegjëse në këtë fushë janë: MPB; AKI; MFPT, përkatësisht DK dhe

ATK; NjIF; ZKM; dhe PSRK. Gjithashtu funksionon Sekretariati përgjegjës për këtë fushë, në kuadër të MPB-së.

Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar në çështje penale dhe civile

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se ndonëse Kosova nuk është palë në shumicën e traktateve shumëpalëshe për bashkëpunimin e ndërsjellë juridik, ajo zbaton njëanshëm standardet e traktateve të njohura ndërkombëtarisht. Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Drejtësi, Liri dhe Siguri* rekomandohet që të kompletohet korniza ligjore në këtë fushë dhe të vazhdojnë përpjekjet për të negociuar marrëveshje të reja dypalëshe mbi bashkëpunimin juridik ndërkombëtar në çështjet penale dhe civile.

Korniza legislative dhe ajo institucionale: Kjo fushë rregullohet nga Ligji për Bashkëpunimin Juridik Ndërkombëtar në Çështjet Penale dhe Ligji për Bashkëpunimin Juridik Ndërkombëtar në Çështjet Civile, të cilët kanë transpozuar një sërë aktesh të *acquis*-së. *Institucioni* përgjegjës në këtë fushë është MD, përkatësisht Departamenti për Bashkëpunim Juridik Ndërkombëtar.

Objektivat prioritarë afatmesme:

Menaxhimi i kufirit:

- Avancimi i bashkëpunimit ndërkombëtar me autoritete si Frontex, Selec etj.;
- Hapja e pikë-kalimeve të reja kufitare me vendet fqinje;
- Avancimi i pajisjeve për mbikëqyrjen dhe kontrollin e kufirit;

Politika e vizave:

- Shtirirja e SIVK-ut në misionet e tjera diplomatike dhe konsullore të Republikës së Kosovës;

Azili:

- Krijimi i një sistemi të qëndrueshëm të bashkëpunimit qendror dhe lokal për azilkërkues që kërkojnë mbrojtje ndërkombëtare;
- Ndërtimi i një objekti për grupet e cenushme brenda Qendrës së Azilit;

Migrimi:

- Avancimi i bashkëpunimit ndërkombëtar në luftimin e migrimit të parregullt;
- Promovimi i migrimit të rregullt dhe atij qarkor;
- Ngritja e kapaciteteve të akomodimit alternativ të migrantëve, të qendrës së mbajtjes për të huajt, renovimi i kampit Belvedere dhe krijimi i një qendre të re të mbajtjes për të huajt.

Luftimi i shpëlarjes së parasë dhe financimit të terrorizmit:

- Përmirësimi i mëtejshëm i kornizës së politikave në fushën e luftës kundër shpëlarjes së parave dhe financimit të terrorizmit;
- Anëtarësimi i Kosovës në Moneyval;
- Fuqizimi i kapaciteteve të Njësisë së Inteligjencës Financiare (NjIF), në luftimin e financimit të terrorizmit dhe pastrimit të parave;
- Forcimi i bashkëpunimit ndër-institucional, përfshirë bashkëpunimin ndër-institucional me autoritetet për zbatimin e ligjit dhe subjektet raportuese, veçanërisht në fushën e trajtimit të transaksioneve të dyshimta financiare;
- Fuqizimi i vlerësimit të rrezikut, menaxhimit të rrezikut dhe kornizën strategjike;
- Përforcimi i masave parandaluese të pastrimit të parave dhe financimit të terrorizmit;
- Fuqizimi i strukturës së përgjithshme të kornizës mbikëqyrëse;
- Fuqizimi i aftësive për identifikimin e pronësisë përfituese dhe për të kufizuar keqpërdorimin e personave juridikë dhe marrëveshjeve juridike për qëllime të PP/FT;
- Fuqizimi i Hetimeve dhe ndjekjes penale të PP/FT;

Lufta kundër narkotikëve:

- Avancimi i bashkëpunimit me EMCDDA;

Lufta kundër krimit të organizuar dhe bashkëpunimi policor:

- Krijimi i një bazë të dhënash për regjistrat penalë, përfshirë evidencën për personat e dënuar;

- Zhvillimi i kornizës ligjore për vetingun në sistemin e drejtësisë, agjencitë vartëse të MPB-së dhe të sigurisë publike.
- Finalizimi, miratimi dhe zbatimi i politikave për procesin e vetingut në agjencitë vartëse të MPB-së, përfshirë krijimin e mekanizmave të procesit të vetingut;
- Rritja e numrit të gjyqtarëve dhe specializimi i prokurorëve e gjyqtarëve në fushën e krimit të organizuar;
- Ngritja e kapaciteteve teknike të laboratorëve të Agjencisë së Kosovës për Forenzikë;
- Rritja e numrit të urdhrave për konfiskim të pasurisë dhe në përgjithësi përmirësimi i rezultateve në konfiskimin e përhershëm të pasurisë së fituar në mënyrë të paligjshme;

Lufta kundër terrorizmit:

- Ngritja e kapaciteteve teknike, logjistike dhe teknologjike në fushën e terrorizmit dhe parandalimit të përhapjes së ekstremizmit përmes internetit dhe mediave sociale;
- Bashkimi në një dokument të vetëm i strategjive kundër terrorizmit, radikalizmit dhe ekstremizmit të dhunshëm;
- Ngritja e kapaciteteve teknike, logjistike dhe teknologjike në fushën e terrorizmit;
- Ngritja e kapaciteteve kibernetike kundër terrorizmit;
- Fuqizimi i kapaciteteve dhe qasjes për de-radikalizim dhe ri-integrim;
- Rritja e përfshirjes së autoriteteve komunale në planifikimin dhe zbatimin e rehabilitimit dhe riintegritimit, si dhe në punën parandaluese, përfshirë krijimin e ekipeve multi-disiplinore nëpër komuna;
- Forcimi i rolit të shërbimeve sprovuese në mbikëqyrjen e sanksioneve dhe masave të komunitetit dhe në mbështetjen e të burgosurve ekstremistë të dhunshëm të liruar me kusht;
- Forcimi i kapaciteteve të prokurorëve dhe gjyqtarëve në identifikimin e formave të ndryshme të ekstremizmit të dhunshëm;
- Forcimi i kapaciteteve për përcaktimin dhe mbrojtjen e infrastrukturës kritike;

Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar në çështje penale dhe civile

- Avancimi i bashkëpunimit juridik ndërkombëtar në çështje të ekstradimit dhe ndihmës së ndërsjellë juridike në çështjet penale dhe civile;
- Anëtarësimi (aderimi) në Konventën e Hagës për njohjen dhe ekzekutimin e vendimeve gjyqësore në çështjet civile dhe komerciale;
- Anëtarësimi në Konferencën e Hagës për të Drejtën Ndërkombëtare Private.

3.25. Kapitulli 25: Shkenca dhe kërkimet shkencore

Në këtë kapitull kërkohet kapacitete për të zbatuar *acquis*-në dhe politikat e BE-së për kërkime shkencore dhe zhvillim teknologjik dhe për të ndjekur objektivat e saj në këto fusha. Kapacitetet e tilla janë parakushte për pjesëmarrjen në programet e BE-së për kërkime shkencore dhe inovacion, me qëllim të lehtësimit të integritimit në Zonën Evropiane për Kërkime Shkencore.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është në fazë të hershme të përgatitjes në këtë kapitull, ndërsa janë bërë pak përparime sa i përket performancës në Programin Kornizë të BE-së për Kërkime Shkencore dhe Inovacion. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Zhvillimin e një qasjeje strategjike për zhvillimin, priorizimin dhe promovimin e kërkimeve shkencore dhe inovacionit;
- Rritjen e shpenzimeve qeveritare për kërkime shkencore;
- Rritjen e pjesëmarrjes në Programin e BE-së *Horizon Europe*;
- Ofrimin e të dhënave statistikore për numrin e studiuesve, përqindjen e PBB -së të shpenzuar për kërkime shkencore dhe inovacion dhe performancën lidhur me prioritetet e Zonës Evropiane për Kërkime Shkencore.

Më tej, në *NK VI për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale* Kosova ka marrë përsipër të zbatojë këto reforma kryesore:

- Të përgatishë të dhëna statistikore (sipas Manualit Frascati të OECD-së) mbi shpenzimet e Qeverisë për kërkime shkencore dhe inovacion në raport me BPV-në dhe performancën në lidhje me prioritetet e Zonës Evropiane për Kërkime Shkencore;
- Të ofrojë treguesit e nevojshëm statistikorë që Kosova të mund të marrë pjesë në Metrikun Evropian të Inovacionit (*European Innovation Scoreboard*);
- Të forcojë dhe përmirësojë pjesëmarrjen në Programin *Horizon Europe*, me qëllim që të arrijë të paktën nivelet e vitit 2019 dhe të marrë pjesë në iniciativat kryesore të këtij programi (ESS, EOSC, EuroHPC), në veçanti në ndërmarrjen e përbashkët EuroHPC, dhe t'i bashkohet raundit XI të Anketës Sociale Evropiane;
- Të kompletohet procesi i analizës së ndërmarrësisë për Strategjinë e Specializimit të Mençur.

Korniza legislative dhe ajo institucionale

Ligji që rregullon kërkimet shkencore është Ligji nr. 04/L-135 për Veprimtari Kërkimore-Shkencore, i cili parasheh praktikat e mira evropiane në mbështetje të kërkimeve shkencore me fokus në zhvillimin ekonomik e social, si dhe përmban dispozita që rregullojnë lidhjen e kërkimeve shkencore me ekonominë dhe industrinë. *Institucioni kryesor* në këtë kapitull është Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit (MASHII), përgjegjëse për zhvillimin e politikave në fushën e shkencës dhe kërkimeve shkencore. MASHII, së bashku me MINT-in, gjithashtu është institucioni kryesor përgjegjës për kërkime shkencore dhe inovacion, e para mbulon kryesisht kornizën shkencore dhe e dyta anën industriale dhe atë të politikave si koncepte të ndërmarrësisë. Përveç këtyre, Këshilli Kombëtar i Shkencës është struktura përgjegjëse për administrimin e prioriteteve kombëtare të kërkimeve shkencore. Kosova është vend anëtar i asociuar, me të drejta të plota si partner ndërkombëtar i bashkëpunimit në Programin Kornizë të BE-së për Kërkime Shkencore dhe Inovacion *Horizon 2020*, ku ka arritur një shkallë pjesëmarrjeje prej 20.01%, me 21 projekte të financuara.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Sigurimi i financimit për veprimtarinë kërkimore-shkencore;
- Integrimi i Kosovës në hapësirën Kërkimore Evropiane (ERA);
- Përmirësimi i inovacionit shkencor dhe industrial në funksion të zhvillimit ekonomik të vendit.

3.26. Kapitulli 26: Arsimi dhe kultura

Fushat e arsimit dhe trajnimeve, rinisë, sportit dhe kulturës janë kryesisht kompetencë e shteteve anëtare. TFBE parasheh që BE të inkurajojë bashkëpunimin ndërmjet shteteve anëtare dhe u ofron atyre mbështetje plotësuese, duke respektuar plotësisht përgjegjësitë e tyre për përmbajtjen e mësimit, organizimin e sistemit arsimor dhe të trajnimeve profesionale, si dhe diversitetin kulturor kombëtar dhe rajonal. *Acquis* në këtë kapitull përbëhet kryesisht nga një kornizë bashkëpunimi, përmes programeve dhe metodës së hapur të koordinimit, për të arritur konvergencën e politikave kombëtare dhe objektivat e përbashkëta.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është në fazë të hershme të përgatitjes në këtë kapitull. Ndonëse është arritur njëfarë përparimi, duhet të përmirësohet cilësia e arsimit dhe të miratohen ligjet kyçe (përfshirë për arsimin parashkollor, arsimin e lartë dhe agjencinë e akreditimit). Pandemia COVID-19 ka kufizuar edhe më tepër cilësinë e mësimdhënies në të gjitha nivelet e arsimit. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Zbatimin sistematik të mekanizmave të sigurimit të cilësisë në të gjitha nivelet e arsimit, në veçanti në atë parauniversitar dhe atë profesional; vazhdimin e monitorimit të programeve të arsimit të lartë pas akreditimit të tyre;
- Zbatimin e plotë të Kornizës së Kurrikulës për arsimin fillor përmes teksteve shkollore cilësore dhe monitorimit të programeve;
- Rritjen e shkallës së ofrimit të programeve cilësore për aftësimin dhe profesional për profesionet e kërkuara nga prizmi i skemës së garantuar.

Më tej, në NK VII për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale janë identifikuar disa aspekte për t'u adresuar në periudhën në vijim, përfshirë:

- Përmirësimin e cilësisë së arsimit në të gjitha nivelet përmes aplikimit sistematik të mekanizmave ekzistues të sigurimit të cilësisë, siç janë koordinatorët e cilësisë, inspektimet e shkollave në arsim, përfshirë AAP, dhe sigurimi i monitorimit të rreptë të kushteve të Agjencisë Kosovare të Akreditimit për akreditimin e programeve të arsimit të lartë;
- Miratimin e Ligjit për Arsimin në Fëmijërinë e Hershme, Ligjit për Tekstet dhe Materialet Mësimore, Ligjit të rishikuar për Arsimin e Lartë dhe Ligjit për Agjencinë Kosovare të Akreditimit;
- Sigurimin e zbatimit të Ligjit për Inspeksionin e Arsimit, dhe sigurimi i Komisionit me objektivat e synuara për inspektimin e shkollave për vitet e ardhshme;
- Publikimin e të dhënave të sakta në fushën e arsimit dhe rinisë;
- Përmirësimin e cilësisë së arsimit në të gjitha nivelet përmes zbatimit sistematik të mekanizmave të sigurimit të cilësisë, masave për zhvillimin profesional të mësimdhënësve dhe pjesëmarrjes në Programin Erasmus+.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Ligjet në fushën e arsimit janë: Ligji nr. 03/L-060 për Kualifikimet Kombëtare, Ligji nr. 04/L-037 për Arsimin e Lartë, Ligji nr. 05/L-018 për Provimin Shtetëror të Maturës; Ligji nr. 03/L-068 për Arsimin në Komunat e Republikës së Kosovës, Ligji nr. 06/L-046 për Inspektoratin e Arsimit në Republikën e Kosovës, Ligji nr. 02/L-52 për Arsimin Parashkollor, dhe Ligji nr. 04/L-032 për Arsimin Parauniversitar. Ligjet në fushën e arsimit dhe aftësimin profesional janë: Ligji nr. 04/L-138 për Arsimin dhe Aftësimin Profesional, Ligji nr. 04/L-143 për Arsimin dhe Aftësimin e të Rriturve, dhe Ligji nr. 03/L-060 për Kualifikimet Kombëtare. Ligjet në fushën e kulturës dhe sportit janë: Ligji nr. 02/L-57 për Institucionet e Kulturës, Ligji nr. 2003/24 për Sportin, Ligji nr. 04/L-056 për Ansamblin Kombëtar të Këngëve dhe Valleve "Shota", Ligji nr. 04/L-59 për Filharmoninë, Operën dhe Baletin e Kosovës, Ligji nr. 2004/22 për Kinematografinë, Ligji nr. 02/L-88 për Trashëgiminë Kulturore dhe Ligji nr. 04/L-106 për Teatrot. Më tej, në fillim të vitit 2023 Kuvendi ka miratuar Ligjin nr. 08/L-111 për Arkivat Shtetërore dhe Ligjin për Anti-doping në Kosovë, si dhe ka plotësuar aktet nënligjore për zbatimin e Ligjit për Trashëgiminë Kulturore. Përveç këtyre, Qeveria ka miratuar projektligjin për kinematografinë dhe projektligjin për të drejtat e autorit dhe të drejtat e përafërta.

Dokumentet kryesore të politikave në këtë kapitull janë: Strategjia e Arsimit 2022-2026, Strategjike Strategjia Kombëtare për Trashëgimi Kulturore 2017-2027, dhe Strategjia për Rininë 2019-2023. Gjatë vitit 2022 MKRS ka vazhduar punën në reformat në këtë fushë, dhe Qeveria ka miratuar tri (3) koncept dokumente: KD për Sport, i cili i hap rrugë hartimit të ligjit të ri për sportin në Kosovë; KD për Rini, i cili i hap rrugë hartimit të ligjit të ri për rininë; dhe KD për Art dhe Kulturë, i cili i hap rrugë hartimit të ligjit për art dhe kulturë. MKRS gjithashtu ka kryer vlerësimin e zbatimit dhe ndikimit të Strategjisë për Rininë 2019-2023.

Institucioni kryesor në këtë kapitull është MASHTI, përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e legjislacionit e politikave në të gjitha nivelet e arsimit, menaxhimin e sistemit të certifikimit e trajnimit të mësimdhënësve dhe promovimin e politikave për kërkime shkencore. Në kuadër të saj funksionon edhe Qendra për Njohje të Diplomave, përgjegjëse për njohjen e kualifikimeve të larta profesionale dhe universitare të fituara jashtë vendit. Gjithashtu funksionojnë institucione përgjegjëse lidhur me kornizën e kurrikulave, licencimin, akreditimin dhe certifikimin e niveleve të ndryshme të arsimit, përfshirë Autoritetin Kombëtar të Kualifikimeve, Agjencinë e Kosovës për Akreditim dhe Agjencinë për Arsim dhe Aftësim Profesional të të Rriturve. Komunat janë përgjegjëse në arsimin para-universitar lidhur me ndërtimin e objekteve shkollore; regjistrimin e nxënësve; punësimin e mësimdhënësve dhe personelit tjetër; regjistrimin, licencimin dhe inspektimin e institucioneve parashkollore; tarifat e pjesëmarrjes në institucionet parashkollore; mekanizmat e komunikimit me prindër; etj. Institucioni kryesor në fushën e kulturës është Ministria e Kulturës, Rinisë dhe Sportit, përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e legjislacionit dhe politikave, ndërsa Inspektorati për Trashëgimi Kulturore mbikëqyr zbatimin e Ligjit për Trashëgiminë Kulturore dhe legjislacionit tjetër relevant, ndërsa gjithashtu funksionojnë institucione të tjera për kulturë, art dhe kinematografi. Përgjegjëse për zbatimin dhe monitorimin e legjislacionit për zonat e veçanta të mbrojtura janë: MMPHI, MAPL dhe Komunat.

Objektivat prioritare afatmesme

- Harmonizimi i arsimit dhe aftësisimit profesional me kërkesat e tregut të punës dhe zbatimi i Kornizës së Kurrikulës;
- Menaxhimi efektiv i sistemit të arsimit në të gjitha nivelet;
- Përmirësimi i cilësisë dhe integritetit të arsimit të lartë, në harmoni me standardet ndërkombëtare;
- Forcimi i kapaciteteve të Inspektoratit të Arsimit, në përputhje me legjislacionin e BE-së dhe standardet ndërkombëtare;
- Zhvillimi profesional i mësimdhënësve;
- Rritja e kapaciteteve për përfshirje në arsimin para-fillor.

3.27. Kapitulli 27: Mjedisi

Promovimi i zhvillimit të qëndrueshëm dhe mbrojtja e mjedisit janë objektivat e politikave të BE-së në këtë kapitull. Ato bazohen në veprimin preventiv sipas parimit “ndotësi paguan”, me qëllimin për të luftuar dëmin mjedisor në burim, ndarjen e përgjegjësisë dhe integrimin e mbrojtjes së mjedisit në politikat e tjera. *Acquis* në këtë kapitull përfshin mbi 200 akte, përfshirë legjislacionin horizontal dhe aktet zbatuese. Pajtueshmëria me *acquis* kërkon investime të konsiderueshme, ndërsa për aplikimin dhe zbatimin e saj është e domosdoshme një administratë e fortë dhe e pajisur mirë, në nivelin kombëtar dhe atë lokal.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është në fazë të hershme të përgatitjes në këtë kapitull, ndërsa janë bërë pak përparime, veçanërisht në raportimin mjedisor dhe monitorimin e cilësisë së ajrit. Më tej, nevojitet përkushtim më i madh politik për të adresuar degradimin e mjedisit dhe sfidat e ndryshimeve klimatike dhe për të përmirësuar dukshëm zbatimin e legjislacionit, në harmoni me objektivat e Agjendës së Gjelbër për Ballkanin Perëndimor. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Rritjen e mbulimit të grumbullimit të mbeturinave, zbatimin e reduktimit të gjerë, ndarjen e riciklimit dhe ripërdorimin e mbeturinave;
- Trajtimin në mënyrë efektive të çështjes së deponive të paligjshme dhe të prezantimin e masave të ekonomisë qarkore për reduktimin e mbeturinave, zhvillimin dhe miratimin e planeve nderkomunalë për menaxhimin e integruar të mbeturinave dhe krijimin e prodhuesve sipas sistemit të përgjegjësisë së zgjeruar;
- Harmonizimin me *acquis* të dispozitave ligjore për përgjegjësinë, dëmin dhe krimin mjedisor, dhe zbatimin e tyre;
- Zbatimin e parimit “ndotësi paguan” dhe vetëdijesimin e publikut për mbrojtjen e mjedisit;
- Zbatimin e Strategjisë dhe PV për Ndryshimet Klimatike;
- Përgatitjen e një udhërrëfyes për përafrimin me Agjendën e Gjelbër për Ballkanin Perëndimor dhe *acquis* për klimën, miratimin e Planit Kombëtar për Energji dhe Klimë, në përputhje me kërkesat e Komunitetit të Energjisë, dhe finalizimi i strategjisë afatgjatë për dekarbonizim.

Konkluzionet e *NK VI për Transport, Mjedis, Energji dhe Zhvillim Rajonal* janë deri diku në harmoni me rekomandimet e *Raportit të KE-së për Kosovën – 2022*, me disa aspekte për t’u adresuar, përfshirë:

- Miratimin e Strategjisë për Mbrojtjen e Mjedisit dhe Zhvillimin e Qëndrueshëm 2022-2030;
- Miratimi i PV për Cilësinë e Ajrit dhe të një plani për cilësinë e ajrit për Prishtinën;
- Zhvillimi dhe fillimi i zbatimit të një plani gjithëpërfshirës për zhvillimin e kapaciteteve institucionale për zbatimin e legjislacionit për menaxhimin e mbeturinave;
- Finalizimin e krijimit të rrjetit të monitorimit të ujërave nëntokësore për tërë territorin dhe fillimin e mbledhjes së të dhënave;
- Pjesëmarrjen në mënyrë më aktive në aktivitetet nën Mekanizmin e Mbrojtjes Civile të Unionit;
- Vazhdimin e përafrimit të ligjeve dhe miratimin e dokumenteve strategjike për ndryshimet klimatike, mbrojtjen e natyrës, mbrojtjen nga zhurma, kundër ndotjes industriale dhe për pylltarinë.

Korniza legjislativë, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislativë: Ligjet kryesore për mjedisin janë: Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit, që synon harmonizimin e zhvillimit ekonomik dhe mirëqenies sociale me parimet themelore për mbrojtjen e mjedisit sipas konceptit të zhvillimit të qëndrueshëm, promovimin e një mjedisit të shëndetshëm dhe përafrimin gradual me standardet mjedisore të BE-së; Ligji për Vlerësimin Strategjik Mjedisor, që rregullon vlerësimin strategjik mjedisor të planeve e programeve, për të siguruar shkallë të lartë të mbrojtjes së mjedisit dhe shëndetit të njeriut; Ligji për Vlerësim të Ndikimit në Mjedis, që synon parandalimin dhe zvogëlimin e ndikimit negativ të projekteve të propozuara publike e private, me qëllim të ruajtjes dhe përmirësimit të mjedisit, mbrojtjes së shëndetit të njeriut dhe përmirësimit të cilësisë së jetës. Gjithashtu janë në fuqi ligje që rregullojnë fusha specifike në këtë kapitull: Ligji për Mbeturinën, Ligji për Mbrojtjen nga Zhurma, Ligji për Mbrojtjen e Natyrës, Ligji për Parkun Kombëtar “Bjeshkët e Nemuna”, Ligji për Parkun Kombëtar “Sharri”, Ligji për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja, Ligji për Kimikatet, Ligji për Produktet Biocide, Ligji për Pyjet e Kosovës, Ligji për Mbrojtje nga Fatkeqësitë Natyrore dhe Fatkeqësitë e Tjera, Ligji për Agjencinë e Menaxhimit të Emergjencave, Ligji për Mbrojtje nga Zjarri; Ligji për Zjarrfikje dhe Shpëtim, Ligji për Gjuetinë, dhe Ligji për Tokën Bujqësore. Këto ligje janë të përafëruara në masë të madhe me *acquis*, ndërsa edhe një numër i madh aktesh nënligjore në fuqi kanë transpozuar pjesërisht aktet relevante të *acquis*-së.

Politikat: dokumentet kryesore në këtë kapitull janë: Strategjia për Mbrojtjen e Mjedisit, Strategjia për Ndryshimet Klimatike 2019- 2028 dhe PV për Ndryshime Klimatike, Strategjia e Ujërave 2017-2036, si dhe PV ERA II, e cila përmban një prioritet në këtë kapitull, me fokus në avancimin e kornizës legjislativë e të politikave dhe forcimin e kapaciteteve institucionale. Gjithashtu zbatohen një numër dokumentesh për fusha specifike: Strategjia 2021-2030 dhe PV 2021-2023 për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave, Strategjia dhe PV për Biodiversitetin, Plani Kombëtar për Zvogëlimin e Emisioneve (PKZE) 2018-2027, Strategjia e Pyjeve, Strategjia Kombëtare për Sektorin e Produkteve Pyjore Jodrusore, Strategjia për Mbrojtjen e Klimës në Sektorin e Pylltarisë, Plani i Reagimit Kombëtar, dhe Strategjia dhe PV për Reduktimin e Rrezikut të Katastrofave. Edhe këto dokumente politikash janë në masë të madhe të përfarua me synimet e BE-së.

Institucioni kryesor në këtë kapitull është Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI), përgjegjëse për hartimin e zbatimit e legjislativës dhe politikave, përfshirë përafrimin me *acquis* dhe standardet e BE-së dhe me konventat ndërkombëtare, dhe vendosjen e standardeve të detyrueshme. Në këtë kapitull gjithashtu funksionojnë institucione dhe rregullatorë: MBPZHR, MSh (përfshirë IKShP-në), MAPL, MKRS, MPJD, ARrU, Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit/Instituti Hidrometeorologjik dhe Autoriteti Rajonal i Pellgjeve Lumore.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Miratimi i projektligjit për mbrojtjen e mjedisit;
- Miratimi i koncept dokumentit për fushën e mbrojtjes së mjedisit;
- Miratimi i strategjisë afatgjatë për dekarbonizim;
- Rishikimi i Strategjisë dhe PV për Ndryshimet Klimatike, dhe zbatimi i saj;
- Transpozimi i Direktivës nr. 2004/35/KE mbi Përgjegjësitë Mjedisore, Direktivës nr. 2003/04/KE për Qasje në Informata, Direktivës nr. 66/2010/KE për Eko-etiketë, Rregullores nr. 1221/2009/KE EMAS, dhe Rregullores nr. 2011/832/BE EMAS Global;
- Finalizimi i draftit të Planit Kombëtar për Energji dhe Klimë, dorëzimi i tij në Sekretariatit e Komunitetit të Energjisë deri më 30 qershor 2023, dhe miratimi i tij në vitin 2024;
- Miratimi UA për plotësim-ndryshimin e UA nr. 15/2010 për kriteret për përcaktimin e pikave monitoruese për cilësinë e ajrit, numrin dhe shpeshësinë e matjeve, klasifikimin e ndotësve të cilët monitorohen, metodologjinë e punës, formën dhe kohën e raportimit të të dhënave;
- Miratimi i UA për kompetencat e zotëruesit të mbeturinave, prodhuesit dhe importuesit të produktit (bazuar në parimin “ndotësi paguan”);
- Ngritja e sistemit të rikuperimit të depozitave për shishet e qelqit, plastikës dhe kanaçeve;

- Themelimi i Skemave të Përgjegjësive të Zgjeruar të Prodhuesve të katër kategorive (MPEE [mbeturinat e pajisjeve elektrike dhe elektronike], bateritë e akumulatorët, automjetet e shpenzuar të nxjerrë jashtë përdorimit, dhe vajrat);
- Ofrimi i mbështetjes në zhvillimin e planeve të integruar për menaxhimin e mbeturinave për rajonet përkatëse të cilat do të bëhen pjesë e bashkëpunimit ndër-komunal;
- Miratimi i ligjit për plotësim-ndryshimin e Ligjit nr. 04/L-147 për Ujërat e Kosovës;
- Hartimi i programit të monitorimit të ujërave sipërfaqësore dhe nëntokësore;
- Miratimi i planeve për menaxhimin e pellgjeve të Lumenjve të Ibrit, Moravës së Binçës dhe Lepencit;
- Përgatitja e hartave të rreziqeve nga përmytjet;
- Rehabilitimi i deponisë sanitare në Pejë, ndërtimi i celulës së re dhe mbyllja e deponisë ilegale në Istog;
- Miratimi i Ligjit të plotësuar-ndryshuar për Mbrojtjen e Natyrës;
- Ngritja e kapaciteteve institucionale për përcaktimin e vendeve të NATURA 2000;
- Rritja e numrit të zonave të mbrojtura të natyrës edhe për 50 zona;
- Finalizimi i katër (4) planeve të hollësishme rregulluese për parqet kombëtare;
- Miratimi i programit nacional për menaxhimin e faunës së egër dhe gjuetinë;
- Inventarizimi nacional i pyjeve III;
- Përmirësimi i kapaciteteve për inspektimin e mjedisit.

3.28. Kapitulli 28: Mbrojtja e konsumatorit dhe e shëndetit

Mbrojtja e konsumatorit dhe e shëndetit publik është shumë e rëndësishme, me shtrirje në të gjithë sektorët dhe ndikim në të gjithë operatorët ekonomikë produktet e të cilëve publiku i konsumon ose përdor. Aktet e *acquis*-së në këtë kapitull mbrojnë interesat ekonomike të konsumatorëve në lidhje me sigurinë e produkteve, imitimet e rrezikshme dhe përgjegjësinë për produktet me defekt. Në BE gjithashtu sigurohen standarde të larta të përbashkëta për kontrollin e duhanit, gjakut, indeve, qelizave e organeve dhe medikamenteve për përdorim njerëzor dhe veterinar, si dhe standarde të larta të përbashkëta për mbrojtjen e të drejtave të pacientëve në kujdesin shëndetësor ndërkufitar dhe trajtimin e kërcënimeve serioze shëndetësore ndërkufitare, përfshirë sëmundjet ngjithëse.

Gjendja aktuale

Raportit të KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është në fazë të hershme të përgatitjes në këtë kapitull, me legjislacion pjesërisht të harmonizuar me *acquis*. Ndonëse zbatimi me detyrim i mbrojtjes së të drejtave të konsumatorëve mbetet i kufizuar, në pritje të reformës së inspektoratit të tregut, ka pasur përparim të konsiderueshëm sa i përket mbikëqyrjes, investigimit, gjurmimit të rasteve, menaxhimit dhe vaksinimit kundër COVID-19. Aty gjithashtu kërkohet zbatimi rigoroz i kontrollit të duhanit, në përputhje me *acquis* dhe detyrimet ndërkombëtare. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Amendamentimin e Ligjit për Mbrojtjen e Konsumatorit, për të hequr nënet problematike, dhe vetëdijësimi i publikut për të drejtat e konsumatorëve dhe detyrimet e tregtarëve, veçanërisht në lidhje me blerjet online;
- Rritjen e burimeve njerëzore dhe financiare për zbatimin e reformave në fushën e shëndetësisë dhe forcimin e sistemit të kujdesit shëndetësor, përfshirë shtrirjen e mëtejshme të sistemit elektronik të informimit për shëndetin publik, veçanërisht për komunitetin rom dhe atë ashkali;
- Zbatimin rigoroz të kontrollit të duhanit, në harmoni me *acquis* dhe obligimet ndërkombëtare.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë* janë identifikuar disa aspekte për t'u adresuar:

- Plotësim-ndryshimin e Ligjit për Mbrojtjen e Konsumatorit, për të hequr elementët e diskutueshëm dhe defektet teknike;
- Miratimi i ligjit të ri për sigurinë e përgjithshme të produkteve;

- Vazhdimi dhe përmirësimi i aktiviteteve të vetëdijesimit për të drejtat e konsumatorëve dhe detyrimet e tregtarëve, veçanërisht në lidhje me blerjet online, në bashkëpunim me palët e interesit;
- Ngritja e kapaciteteve e burimeve njerëzore të MINT-it. veçanërisht të inspektorëve, për të mbrojtur më mirë konsumatorët;
- Miratimi i ligjeve bazë për shëndetin publik: ligjit për shëndetësi, ligjit për sigurime shëndetësore dhe ligjit për promovimin dhe edukimin shëndetësor;
- Miratimi i legjislacionit dhe planit të veprimit për kontrollin e duhanit;
- Vendosja e masave për ofrimin e shërbimeve adekuate të kujdesit shëndetësor parësor dhe sigurimit të detyrueshëm shëndetësor, dhe zbatimi i masave të mëtejshme për të përmirësuar standardet e cilësisë në kujdesin shëndetësor, përfshirë investime në aktivitetet e promovimit të shëndetit dhe trajnime;
- Puna në përgatitjen e pakos bazike dhe të kryhen konsultimet dhe vetëdijesimi para fillimit të mbledhjes së premiumeve për Fondin për Sigurime Shëndetësore;
- Miratimi dhe zbatimi i PV për sëmundjet ngjitëse;
- Përafrimi i legjislacionit me Rregulloren e BE për kozmetikë, për t'u mundësuar bizneseve kosovare të eksportojnë në tregun e BE-së.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Mbrojtja e konsumatorit: Ligji që rregullon këtë fushë është Ligji nr. 06/L-034 për Mbrojtjen e Konsumatorit, pjesërisht i harmonizuar me *acquis*, i cili rregullohen raportet dhe kushtet e tregut në marrëdhëniet e bizneseve me konsumatorë, përfshirë etiketimin e produkteve, treguesit e çmimeve, shërbimet publike dhe praktikata e padrejta tregtare, të drejtat e konsumatorëve lidhur me kontratat, mbrojtjen administrative dhe gjyqësore të interesave të konsumatorëve dhe kornizën institucionale. Gjithashtu janë në fuqi gjashtë (6) akte nënligjore për zbatimin e tij. Dokumenti i *politikave* në këtë fushë është Programi për Mbrojtjen e Konsumatorit 2021-2025, i cili orienton politikat dhe prioritetet. *Institucioni* kryesor në këtë fushë është MINT, përkatësisht Departamenti për Mbrojtjen e Konsumatorit, në rol koordinues dhe administrativ, i cilit gjithashtu pranon ankesat e konsumatorëve ndaj shkeljes së të drejtave të tyre dhe ua përcjell ato institucionet relevante rregullative. Gjithashtu funksionon Këshilli për Mbrojtjen e Konsumatorit, si strukturë koordinuese ndër-institucionale dhe këshillëdhënëse për politikat në këtë fushë. Në të bëjnë pjesë AUV, BQK, ZRRë, dhe OShC-të dhe shoqatat afariste.

Mbrojtja e shëndetit: Dokumenti kryesor i *politikave* në këtë fushë është Strategjia Sektoriale e Shëndetësisë, ndërsa me qëllim të vazhimit të përmirësimit të shëndetit të nënës, fëmijës, adoleshentit dhe shëndetin riprodhues është miratuar Plani Strategjik, si kornizë gjithëpërfshirëse e synimeve për zvogëlimin e sëmundshmërisë dhe vdekshmërisë së nënave dhe fëmijëve në Kosovë. *Institucioni* kryesor në këtë fushë është Ministria e Shëndetësisë, përgjegjëse për hartimin dhe zbatimin e legjislacionit e politikave dhe vendosjen e standardeve të detyrueshme në këtë fushë. Ofrimi i shërbimeve shëndetësore është i organizuar në tri nivele të sistemit publik: kujdesin primar, sekondar dhe terciar/i specializuar. *Institucioni* kryesor përgjegjës për kontrollin e pirjes së duhanit është Inspektorati Shëndetësor i MSh-së, ndërsa inspektoratet qendrore dhe organet e tjera të ministrive të linjës – si Inspektorati Sanitar (AUV), Inspektorati i Tregut (MINT), Inspektorati i Punës (MFPT), Inspektorati i Arsimit (MASHTI), Inspektorati i Transportit (MMPHI), Policia e Kosovës (MPB), dhe Inspektoratet komunale – janë institucione dytësore për këtë qëllim.

Objektivat prioritarë afatmesme:

Mbrojtja e konsumatorit:

- Zbatimi i Programit për Mbrojtje të Konsumatorit 2021-2025;
- Forcimi dhe zhvillimi i mëtejshëm i kapaciteteve administrative të Departamentit për Mbrojtjen e Konsumatorit;
- Realizimi i vazhdueshëm i aktiviteteve të vetëdijesimit për mbrojtjen e konsumatorit;
- Rritja e vazhdueshme e nivelit të përfshirjes së shoqatave të konsumatorëve dhe akterëve të tjerë në fushën e mbrojtjes së konsumatorit.

Mbrojtja e shëndetit:

- Vazhdimi i zhvillimit dhe harmonizimit të legjislacionit me *acquis* për të drejtat e pacientëve në kujdesin shëndetësor ndërkufitar, shëndetin mendor, transplantimin e organeve, parandalimin e lëndimeve, mbrojtjen nga duhani, ushqyeshmërinë, aktivitetin fizik dhe psikik;
- Funksionalizimi i autoritetit shtetëror, përkatësisht Divizionit për Biomjekësi, në baze të Ligjit për Transplantimin e Indeve dhe Qelizave;
- Zhvillimi i strategjisë së re shëndetësore dhe zbatimi i strategjive ekzistuese, përfshirë kornizën strategjike për kontrollin e kancerit; promovim dhe edukim shëndetësor; kujdesin parësor shëndetësor; shëndetin mendor; rezistencën antimikrobike; programin e imunizimit; shëndetin e nënës, fëmijës, adoleshentit dhe shëndetin riprodhues; vaksinimin, dhe HIV-AIDS;
- Funksionalizimi i fondit të sigurimeve shëndetësore përmes plotësimit të kornizës ligjore për fillimin e mbledhjes së kontributeve për skemën e sigurimit shëndetësor të detyrueshëm.

3.29. Kapitulli 29: Unioni Doganor

Acquis në këtë kapitull përbëhet thajse ekskluzivisht nga legjislacioni direkt detyruar për shtetet anëtare. Ai përfshin Kodin Doganor të BE-së dhe dispozitat e tij zbatuese, nomenklaturën e kombinuar, tarifën e përbashkët doganore, si dhe dispozitat për klasifikimin tarifor, lirim nga detyrimet doganore, pezullime doganore dhe kuota të caktuara tarifore. Pjesë e saj janë edhe dispozitat e tjera, si ato për kontrollin doganor të mallrave të falsifikuara e prekursorëve të drogës, eksportin e mallrave kulturore dhe ndihmën reciproke administrative në çështjet doganore dhe të transitit. Shtetet anëtare duhet të sigurojnë kapacitetet e nevojshme për zbatim, përfshirë lidhjet me sistemet përkatëse të kompjuterizuara doganore të BE-së, dhe për të zbatuar rregulla të veçanta të përcaktuara në fushat e lidhura me *acquis* si tregtia e jashtme.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është mesatarisht e përgatitur në këtë fushë. Është arritur njëfarë përparimi me përmirësimin e shkëmbimit sistematik të të dhënave mbi akcizën me juridiksione të tjera doganore dhe zbatimit të masave doganore. si p.sh. mbrojtjen e të drejtave të pronësisë intelektuale. Sa i përket legjislacionit, vlerësohet se nuk ka pasur përparime në përfrimin e Kodit Doganor dhe të Akcizave me Kodin Doganor të BE-së, ndonëse projekt-kodi i përditësuar është në pritje të miratimit. Janë shënuar përparime edhe në lehtësimin e tregtisë përmes miratimit të operatorit të pestë të autorizuar ekonomik dhe ka vazhduar përmirësimi i sistemeve, procedurat dhe kapaciteteve administrative, por tarifata e ngarkuara nuk janë në përputhje me dispozitat e MSA-së dhe duhet të shfuqizohen. DK gjithashtu ka qenë aktive në luftimin e aktiviteteve të paligjshme ndërkufitare, përfshirë kontrabandën e mallrave si narkotikët dhe materialet e rrezikshme, shkeljen e të drejtave të pronësisë intelektuale, prandaj kërkohen masa shtesë për të përmirësuar efektivitetin dhe efikasitetin e DK-së. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Përafrimin e mëtejshëm me Kodin Doganor të Unionit dhe *acquis*-në mbi akcizën, përfshirë përafrimin e Kodit Doganor dhe të Akcizave;
- Rritjen e numrit të inspektimeve në terren dhe veprimeve të koordinuara ndërmjet DK-së dhe agjencive të tjera të zbatimit të ligjit në luftimin e mashtrimeve doganore dhe evazionit fiskal;
- Zbritjen e tarifave të ngarkuara eksportuesve/importuesve në терминаlet doganore të brendshme.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Tregti, Industri, Dogana dhe Tatime* janë identifikuar disa aspekte për t'u adresuar:

- Vazhdimi i koordinimit ndërmjet DK-së, agjencive për zbatimin e ligjit dhe institucioneve të tjera relevante në luftimin e ekonomisë joformale dhe mashtrimeve doganore, përfshirë përmes raporteve të takimeve të rregullta dhe raporteve të audituara të operacioneve të realizuara të kryera së bashku nga DK dhe ATK;
- Zbatimi i planeve të DK-së kundër korrupsionit;
- Miratimi i Kodit të plotësuar-ndryshuar Doganor dhe të Akcizave, për ta harmonizuar më tej me *acquis* dhe praktikata e BE-së;

- Ulja e tarifave të ngarkuara eksportuesve/importuesve për përdorimin e terminaleve në brendësi të vendosura në infrastrukturën në pronësi private dhe vazhdimi i zhvendosjes së tyre lokacione në pronësi publike;
- Ndërmarrja e hapave drejt përfshirjes së Kosovës në Konventën për Procedurën e Përbashkët Transitore dhe Thjeshtimin e Formaliteteve në Tregtinë e Mallrave.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Ligji kryesor në këtë kapitull është Kodi Doganor dhe i Akcizave të Kosovës nr. 03/L-109, në masë të madhe në përputhje me *acquis* dhe kornizën doganore të BE-së, konkretisht me Rregulloren e BE-së nr. 952/2013 të Parlamentit Evropian dhe Këshillit të 9 dhjetorit 2013 për Kodin Doganor të Unionit. Gjithashtu janë në fuqi 24 akte nënligjore të cilat e kompletojnë kornizën ligjore për fushëveprimin e DK-së. *Politikat* në këtë kapitull determinohen pjesërisht nga marrëveshjet dhe marrëdhëniet ndërkombëtare tregtare të Kosovës, si MSA dhe marrëveshjet tjera multilaterale e bilaterale tregtare dhe nga korniza strategjike për menaxhimin e financave publike. DK operon bazuar në Strategjinë Operative, e cila përcakton qëllimet dhe objektivat e parapara nga Qeveria në këtë kapitull, ndërsa në fund të vitit 2019 është miratuar edhe Plani Strategjik 2020-2024. Nga viti 2020 Kosova merr pjesë në Programin e BE-së *Doganat 2020*, ndërsa është në proces të nënshkrimit të marrëveshjes së re *Doganat 2021-2027*.

Institucioni kryesor në këtë kapitull është Dogana e Kosovës (DK), agjenci ekzekutive në kuadër të MFPT-së përgjegjëse për zbatimin e politikave dhe vendimeve, ndërsa MFPT, në emër të Qeverisë, është institucioni bartës për hartimin e legjislacionit dhe politikave. Përveç për mbledhjen e të hyrave doganore, DK është institucioni kyç edhe për mbledhjen e TVSh-së nga importi, taksave të akcizës dhe për mbrojtjen e shoqërisë nga evazioni fiskal dhe kontrabandimi i mallrave të ndaluara dhe me efekt të dëmshëm në formën e krimit ekonomik. DK përdor versionin më të fundit të sistemit doganor ASYCUDA World 4.3.2, i cili mundëson që shumë moduleve t'u shtohen disa veçori që në versionin paraprak kanë munguar. Institucionet e tjera me të cilat bashkëpunon DK në këtë kapitull janë: MINT, MPB (kryesisht PK), dhe MBPZHR (kryesisht AUV).

Objektivat prioritare afatmesme

- Përafrimi i legjislacionit me *acquis*, përfshirë aktet nënligjore për zbatim të Kodit Doganor dhe të Akcizave;
- Modernizimi i vazhdueshëm i DK-së sipas standardeve të Udhërrëfyesit Doganor të BE-së;
- Zbatimi i programit për Autorizimin e Operatorëve Ekonomikë (AEO);
- Forcimi i mëtejshëm koordinimit ndërmjet DK-së, agjencive të zbatimit të ligjit dhe institucioneve të tjera relevante për luftimin e ekonomisë joformale dhe mashtrimeve doganore;
- Finalizimi i shkëmbimit të informatave në nivel rajonal të vendeve të CEFTA-së – SEED+;
- Aplikimi për statusin joformal të vëzhguesit në Konventën e Përbashkët të Transitit të BE-së.

3.30. Kapitulli 30: Marrëdhëniet me jashtë

Acquis në këtë fushë përbëhet kryesisht nga aktet e zbatueshme drejtpërsëdrejti nga shtetet anëtare, prandaj dhe nuk kërkohet transpozim i tyre. Këto akte rezultojnë nga angazhimet shumëpalëshe dhe dypalëshe të BE-së në fushën e tregtisë dhe nga një numër masash tregtare autonome. Disa direktiva për kredi të eksportit dhe të mallrave me përdorim të dyfishtë kërkojnë ndryshime në legjislacionin kombëtar. Nga vendet kandidate kërkohet harmonizimi progresiv i politikave të tyre ndaj vendeve të treta i qëndrimeve të tyre brenda organizatave ndërkombëtare (p. sh. OBT, OECD) me politikat dhe pozicionet e miratuara nga BE dhe shtetet anëtare të saj.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova është në fazë të hershme të përgatitjes në këtë kapitull dhe ka arritur pak përparime. Gjatë periudhës raportuese është arritur deficit tregtar dhe Kosova akoma nuk ka krijuar një politikë të ndihmës humanitare dhe për zhvillim. Kosova është në fazë të hershme të përgatitjes edhe sa i përket aplikimit të saj për statusin e vëzhguesit në OBT, ndërsa ka pasur përparime në

zbatimin e PV për Tregun e Përbashkët Rajonal (TPR/CRM). Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Heqjen e kufizimeve të mbetura të pajustificuara tregtare; zbatimin e zotimeve sipas PV për Tregun e Përbashkët Rajonal 2021-2024; ratifikimin e Protokollit Shtesë V të CEFTA-s për Lehtësimin e Tregtisë dhe Protokollit Shtesë VI për Tregtinë e Shërbimeve sa më shpejt që të jetë e mundur; dhe përfundimin e negociatave për Protokollin Shtesë VII për Zgjidhjen e Mosmarrëveshjeve dhe ratifikimin e tij; miratimin e Ligjit të ri për Tregtinë e Brendshme dhe Ligjit për Tregtinë e Jashtme;
- Miratimin e rregulloren për themelimin e pikës hetimore për lehtësimin e tregtisë;
- Fillimin e procesit të krijimit të politikave për ndihmë për zhvillim dhe ndihmë humanitare.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Tregti, Industri, Dogana dhe Tatime* janë identifikuar disa aspekte për t'u adresuar:

- Hartimi i akteve nënligjore lidhur me tregtinë elektronike dhe miratimin e vendimit përkatës të CEFTA-s;
- Zbatimi i PV për TPR/CRM, RM; ratifikimi dhe zbatimi i Protokollit Shtesë V të CEFTA-s dhe Protokollit Shtesë VI, dhe vazhdimi i negociatave për Protokollin Shtesë VII; dhe miratimi i vendimeve të CEFTA-s lidhur me zbatimin e këtyre protokolleve.

Marrëveshjet ndërkombëtare dhe instrumentet e ngjashëm

Në kuadër të marrëdhënieve ekonomike dhe kornizës së integritimit në BE, Republika e Kosovës përfiton nga aranzhmanet preferenciale tregtare sipas MSA-së, dhe ka në fuqi një varg marrëveshjesh bilaterale për bashkëpunim ekonomik me vendet e BE-së dhe vende të tjera (në dispozicion në Gazetën Zyrtare). Kosova gjithashtu zbaton Marrëveshje për Eliminimin e Tatimit të Dyfishtë në të Ardhura dhe Kapital dhe Luftimin e Evazionit dhe Shmangies nga Tatimet me 18 vende: Belgjikën, Britaninë e Madhe, Finlandën, Gjermaninë, Hungarinë, Maqedoninë e Veriut, Slloveninë, Shqipërinë, Turqinë, Austrinë, Zvicrën, Luksemburgun, Emiratet e Bashkuara Arabe, Kroacinë, Letoninë, Lituaninë, Maltën dhe Arabinë Saudite.

Më 2018 Kosova ka nënshkruar Deklaratën e Përbashkët për Bashkëpunim me katër vendet anëtare të EFTA-s, me synim arritjen e një marrëveshjeje të tregtisë së lirë me to, dhe negociatat janë duke u zhvilluar.

Brenda rajonit Kosova është pjesë e Marrëveshjes për Tregti të Lirë në Evropën Qendrore (CEFTA), së bashku me Shqipërinë, Maqedoninë e Veriut, Malin e Zi, Serbinë, Bosnjën e Hercegovinën dhe Moldavinë. Në kontekst të bashkëpunimit rajonal, Kosova gjithashtu do të vazhdojë të japë kontributin e saj në kuadër të Procesit të Berlinit, respektivisht në kuadër të zbatimit të PV për Tregun e Përbashkët Rajonal.

3.31. Kapitulli 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe ajo e mbrojtjes

Politika e Përbashkët e Jashtme dhe e Sigurisë (PPJS) dhe Politika Evropiane e Sigurisë dhe Mbrojtjes (PESM) bazohen në akte ligjore, përfshirë marrëveshjeve ndërkombëtare ligjërish të detyrueshme, dhe në dokumente politike. *Acquis* përbëhet nga deklaratat politike, vendime dhe marrëveshje. Shtetet anëtare duhet të jenë në gjendje të zhvillojnë dialog politik në kuadër të PPJS-së, të lidhur me deklaratat e BE-së, të marrin pjesë në veprimet e BE-së dhe të vendosin sanksione dhe masa kufizuese. Vendet aderuese duhet që në mënyrë progresive të harmonizojnë politikën e jashtme me deklaratat e BE-së dhe të vendosin sanksione dhe masa kufizuese, në rastet kur kërkohen ato.

Gjendja aktuale

Sipas MSA-së (neneve 5, 11 dhe 13), Kosova do të vazhdojë të harmonizojë politikën e saj të jashtme me masa të caktuara që burojnë nga PESM. Pjesë e obligimeve të MSA-së është edhe normalizimi i marrëdhënieve me Serbinë, respektimi i parimeve të bashkëpunimit rajonal dhe bashkëpunimi efektiv me misionin e BE-së gjatë kohëzgjatjes së mandatit të tij. Duke zbatuar në mënyrë unilaterale sanksionet dhe masat e tjera kufizuese të vendosura nga BE kundër Rusisë dhe Bjellorusisë për shkak të sulmit ushtarak kundër Ukrainës, Republika e Kosovës ka dëshmuar zotimin e saj për përafrimin e politikës së saj të jashtme me PPJS të BE-së.

Dialogu me Serbinë

Republika e Kosovës mbetet e përkushtuar ndaj dialogut të ndërmjetësuar nga BE për normalizimin e marrëdhënieve me Serbisë, me synim arritjen e arritjes së marrëveshjes përfundimtare gjithëpërfshirëse, ligjërisht të obligueshme, për normalizim të marrëdhënieve me në qendër njohjen e ndërsjellë. Kosova vlerëson seriozisht rëndësinë e këtij dialogu për përmirësimin e jetës së qytetarëve dhe të marrëdhënieve të fqinjësisë së mirë ndërmjet dy shteteve dhe në dobi të paqes dhe stabilitetit në rajon. *Raporti i KE-së për Kosovën – 2022* vlerëson se përkundër takimeve të rregullta mujore në nivel të kryenegociatorëve dhe një takimi të nivelit të lartë (në gusht 2022), nuk janë arritur përparime drejt marrëveshjes përfundimtare. Palët kanë arritur dakordim për Udhërrëfyesin për zbatimin e Marrëveshjeve për Energjinë, në qershor 2022, dhe për udhëtim të qytetarëve ndërmjet dy vendeve vetëm me letërnjoftime, në gusht 2022.

Korniza legislative, e politikave dhe ajo institucionale: Ligjet kryesore në këtë kapitull, në harmoni me parimet dhe objektivat e BE-së, janë: Ligji për Ministrinë e Mbrojtjes, Ligji për Forcën e Sigurisë së Kosovës dhe Ligji për Shërbim në Forcën e Sigurisë së Kosovës. Gjithashtu është në fuqi Ligji për Policinë Ushtarake në FSK dhe Ligji për Komisionerin Parlamentar për FSK-në (të miratuar më 2022), si dhe Ligji për Klasifikimin e Informacioneve dhe Verifikimin e Sigurisë, Ligji për AKI-në, Ligji për Dërgimin e FSK-së Jashtë Vendit, Ligji për Parandalimin e Shpëlarjes së Parave dhe Financimit të Terrorizmit dhe Ligji për Ndalimin e Bashkimit në Konfliktet të Armatosura Jashtë Territorit të Vendit. Dokumentet e *politikave* në këtë kapitull janë: Strategjia e Sigurisë, Strategjia e Mbrojtjes dhe Plani Gjithëpërfshirës i Transicionit të FSK-së. *Institucionet* përgjegjëse në këtë kapitull janë: Ministria e Punëve të Jashtme dhe Diasporës (përfshirë Shërbimin e Jashtëm), Zyra e Kryeministrit, Ministria e Mbrojtjes dhe Ministria e Punëve të Brendshme.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Miratimi i Strategjisë për Politikën e Jashtme;
- Trajnimi i shërbyesve civilë në fushën e politikës së jashtme dhe të sigurisë;
- Miratimi nga MPJD i PV për zhvillimin sa më efikas të dialogut politik ndërmjet Republikës së Kosovës dhe BE-së;
- Intensifikimi i lobimit për anëtarësim në organizata shumëpalëshe rajonale e globale, në veçanti në BE, NATO, OSBE dhe OKB.

3.32. Kapitulli 32: Kontrolli financiar

Ky kapitull mbulon kontrollin e brendshëm të financave publike (KBFP) dhe auditimin e jashtëm (AJ), dhe mbrojtjen e interesave financiare të BE-së dhe të Euros nga falsifikimi. BE nuk ka shumë legjislacion specifik për KBFP dhe AJ, por praktika të mira. Në këtë fushë vendet aderuese gjithashtu adoptojnë standardet ndërkombëtare të KBFP dhe AJ të vendosura nga Organizata Ndërkombëtare për Institucionet Supreme të Auditimit (INTOSAI) dhe praktikat e mira të BE-së.

Gjendja aktuale

Raporti i KE-së për Kosovën – 2022 vlerëson se Kosova ka arritur njëfarë nivel të përgatitjes në këtë kapitull, dhe se ka arritur përparime në adresimin e rekomandimeve të vitit paraprak dhe ka bërë përpjekje për mbylljen e boshllëqeve të mbetura në zbatimin e legjislacionit për KBFP, përmirësimin e zbatimit të rekomandimeve të AJ dhe drejtimin e reformave, dhe ka integruar të gjitha elementet kryesore të strategjisë së KBFP në Strategjinë e re të Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2022-2026. Më tej, nevojitet mbështetje politike e nivelit të lartë për funksionimin e duhur të kontrollit të brendshëm në të gjitha nivelet e administratës dhe përmirësimin e mëtejshëm të zbatimit të rekomandimeve të auditimit të brendshëm dhe të jashtëm. Më konkretisht, BE rekomandon që gjatë vitit 2023 Kosova të fokusohet në:

- Zbatimin e Strategjisë së Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2022-2026 dhe elementeve të ndërlidhur me KBFP, sipas afateve të caktuara në planin përkatës;
- Përmirësimin e llogaridhënies menaxheriale përmes harmonizimit të ligjeve të veçanta me Ligjin horizontal për Organizimin dhe Funksionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura dhe qartësimin e linjave të përgjegjësisë brenda dhe ndërmjet institucioneve publike;

- Sigurimin e zbatimit në kohë dhe sistematik të rekomandimeve të auditimit të jashtëm, në veçanti të atyre nga auditimet e performancës që janë kryer viteve të fundit.

Më tej, në konkluzionet e *NK VI për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika* kanë identifikuar disa aspekte për t'u adresuar, përfshirë përmirësimin e llogaridhënies menaxheriale dhe shkallës së zbatimit të rekomandimeve, forcimin e kapaciteteve të performancës së njësive të auditimit të brendshëm, sigurimin e cilësisë, vazhdimin e zgjerimit të komiteteve e të auditimit (përfshirë në nivelin lokal) dhe kryerjen e një analize të hollësishme për të identifikuar organizatat që merren me MFP me rrezik të lartë (të cilat mund të kenë nevojë për menaxhimin e rrezikut të detyrueshëm si funksion në organizatën buxhetore). Në kuadër të AJ kërkohet plotësim-ndryshimi i Ligjit për Auditorin e Përgjithshëm dhe Zyrën Kombëtare të Auditimit, duke hequr detyrimin për kryerjen e auditimeve të rregullsisë çdo vit në të gjitha organizatat buxhetore, dhe fillimi i zbatimit të qasjes së auditimit të bazuar në rrezik. Raporti gjithashtu nënvizon nevojën që organizatat buxhetore të vazhdojnë monitorimin dhe raportimin mbi zbatimin e rekomandimeve të AJ dhe të sigurohen resurset e nevojshme për këtë, dhe inkurajon rritjen e numrit të auditimeve të performancës nga ZKA, me fokus në temat e interesit publik. Në fushën e mbrojtjes së interesit financiar të BE-së, rekomandohet përafrimi i mëtejshëm i legjislacionit penal për luftimin e mashtrimit dhe ndërmarrja e hapave për krijimin e një shërbimi koordinues kundër mashtrimeve.

Korniza legjislative, e politikave dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Kosova ka në fuqi një kornizë legjislative gjithëpërfshirëse në fushën e kontrollit të brendshëm të financave publike, përfshirë ligjet, udhëzimet, rregulloret, standardet ndërkombëtare. Kjo fushë është e rregulluar nga Ligji nr. 06/L-021 për Kontrollin e Brendshëm të Financave Publike dhe aktet nënligjore për zbatimin e tij. Ky ligj rregullon sistemin e kontrollit të brendshëm të financave publike, që përfshin menaxhimin financiar dhe kontrollin, auditimin e brendshëm, si dhe harmonizimin e tyre me standardet ndërkombëtare për kontrollin e brendshëm dhe auditimin e brendshëm. Legjislacioni në fuqi për kontrollin e brendshëm të financave publike përmban parimet e përgjithshme dhe i referohet standardevë të INTOSAI-t, Kornizës COSO dhe Standardevë të Institutit të Auditimit të Brendshëm. Në këtë kapitull zbatohen edhe këto ligje: Ligji për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë, Ligjin për Financat e Pushtetit Lokal, ligjet për buxhetin vjetor të shtetit, Ligji për Prokurimin Publik, Ligji për Ndërmarrjet Publike; Ligji për Organizimin dhe Funkcionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura, Ligji për Auditorin e Përgjithshëm dhe ZKA-në, Ligji për Qasje në Dokumente Publike. Sa i përket mbrojtjes së Euros kundër falsifikimit, zbatohet UA i BQK-së mbi Shmangien e Kartëmonedhave dhe Monedhave Euro të Falsifikuara nga Qarkullimi, i cili zbatohet për të gjitha institucionet financiare të licencuar nga BQK që operojnë në Kosovë. BQK gjithashtu ka lëshuar dokumentin “Këshilla të Vlefshme për Operuesit me Para të Gatshme” me udhëzime për trajtimin e parave të dyshuara si të falsifikuara.

Dokumenti bazë e *politikave* në këtë kapitull është Strategjia e Reformës së Menaxhimit të Financave Publike 2022-2026 dhe PV për zbatimin e saj. ZKA është duke zhvilluar Planin e ri Strategjik 2023-2026, për hartimin e të cilit harton plane vjetore operationale dhe plane vjetore të auditimit, si dhe plane vjetore të trajnimit dhe zhvillimit profesional.

Institucionet përgjegjëse për këtë kapitull janë: MFPT, përgjegjëse për kontrollin e brendshëm; dhe ZKA, përgjegjëse për auditimin e jashtëm. Edhe organizatat buxhetore kanë përgjegjësi në këtë fushë, përmes njësive të auditimit të brendshëm, komiteteve të auditimit dhe strukturës së llogaridhënies menaxheriale.

Objektivat prioritarë afatmesme:

Kontrolli i brendshëm i financave publike:

- Zbatimi i Strategjisë për Menaxhimin e Financave Publike, pjesës për kontrollin e brendshëm të financave publike;
- Përgatitja dhe dërgimi i shkresës zyrtare SSP për themelimin e Komiteteve të Auditimit aty ku mungojnë;
- Finalizimi UA për certifikimin e auditorëve të brendshëm në sektorin publik;

Auditimi i jashtëm:

- Rishikimi i Ligjit për Auditorin e Përgjithshëm dhe ZKA-në, për të vendosur qasjen e auditimit të bazuar në rrezik në vend të auditimeve periodike të rregullsisë;
- Zhvillimi i mëtejshëm profesional për të rritur gradualisht auditimet e performancës, me fokus në temat me interes publik;
- Përcjellja më sistematike e zbatimit në kohë të rekomandimeve të auditimit të jashtëm;
- Vazhdimi i hartimit të Raportit Vjetor të Auditimit në kohë, me cilësi më të mirë dhe rekomandime efektive, me ndikim në përmirësimin e menaxhimit të fondeve publike;
- Zhvillimi i mëtejshëm i auditimeve të TI-së;
- Përmirësimi i cilësisë së auditimeve të obligueshme të rregullsisë dhe auditimeve jo-statutore të performancës përmes rritjes së kontrollit të cilësisë për fazat e planifikimit, ekzekutimit dhe raportimit;
- Përmbushja e misionit kushtetues e ligjor përmes auditimeve në përputhje me Kornizën e INTOSAI-t për Deklaratat Profesionale të Auditimit;
- Zhvillimi dhe forcimi i kapaciteteve institucionale në mbështetje të auditimit dhe qeverisjes korporative;
- Zhvillimi dhe ruajtja e marrëdhënieve me palët e jashtme, duke promovuar auditimin, rritur ndikimin dhe duke u integruar në organizata globale e rajonale për standardet e ndërkombëtare të auditimit.

3.33. Kapitulli 33: Dispozitat financiare dhe buxhetore

Ky kapitull mbulon rregullat lidhur me burimet financiare vetanake të buxhetit të BE-së, të cilat përbëhen kryesisht nga kontributet e shteteve anëtare, bazuar në burimet e veta tradicionale nga dogana dhe taksat bujqësore dhe të sheqerit; burime të bazuara në TVSh dhe në nivelin e të ardhurave kombëtare bruto. Shtetet anëtare duhet të kenë kapacitete administrative për të koordinuar në mënyrë adekuate dhe për të siguruar llogaritjen e saktë, mbledhjen, pagesën dhe kontrollin e burimeve të veta. *Acquis* në këtë kapitull është drejtpërdrejt e detyrueshme dhe nuk kërkon transpozim në legjislacionin kombëtar.

Korniza legjislative dhe ajo institucionale

Legjislacioni: Aktet kryesore në këtë kapitull janë: Ligji nr. 03/L-048 për Menaxhimin e Financave Publike dhe Përgjegjësitë, Ligji për Buxhetin 2022, Ligji nr. 05/L-037 për TVSh-në dhe UA MF-nr. 03/2015 për zbatimin e tij, Kodi Doganor dhe i Akcizave dhe UA MF-nr. 05/2014 për plotësim-ndryshimin e UA nr. 11/2009 për zbatimin e Kodit Doganor dhe të Akcizave, plotësuar-ndryshuar me UA nr. 05/2010 dhe me UA nr. 06/2013. TVSh ngarkohet me normën standarde prej tetëmbëdhjetë për qind (18%), ndërsa norma e reduktuar në llogaritjet dhe paguhet prej 8% për disa mallra dhe shërbime bazike, si dhe importit të tyre. Procedurat e mbledhjes dhe të kontrollit për detyrimet doganore dhe taksat e importit kryhen nga DK. Kodi Doganor dhe i Akcizave është pjesërisht në harmoni me Kodin Doganor të BE-se, përkatësisht me Rregulloren e Këshillit (KEE) 2913/92 për Themelimin e Kodit Doganor të Komunitetit.

Institucioni kryesor në këtë kapitull është Ministria e Financave, Punës dhe Transfereve dhe DK dhe ATK si struktura kontribuuese.

Objektivat prioritarë afatmesme:

- Përgatitja e Kornizës Afatmesme të Shpenzimeve si bazë për zhvillimin e projeksioneve buxhetore vjetore;
- Konsolidimi i kornizës ligjore për menaxhimin e financave publike.

3.34. Kapitulli 34: Institucionet

Ky kapitull nuk mbulohet nga ky program në këtë fazë të aderimit në BE.

3.35. Kapitulli 35: Çështjet e tjera

Ky kapitull nuk mbulohet nga ky program në këtë fazë të aderimit në BE.

Shtojcë: Projektet aktuale mbështetëse relevante për zbatimin e PKIE 2023-2027¹²

Titulli	Fushëveprimi	Institucionet kryesore përfituese	Burimi/et e financimit dhe shuma/t	Periudha e zbatimit
0. Projektet horizontale				
<i>Programi për Qeverisje – komponenti për integrim evropian (proceset e reformave për integrim në BE)</i>	Zbatimi i MSA-së	ZKM, IL	Burimi: Qeveria Federale e Gjermanisë Shuma: €5,000,000	2021-2023
I. BLOKU I: KRITERET POLITIKE				
1.1. DEMOKRACIA DHE SUNDIMI I LIGJIT				
1.1.2. Administrata publike				
<i>Projekti për Decentralizim dhe Përkrahje Komunave</i>	Vetëqeverisja lokale	MAPL	Burimi: Qeveria e Kosovës, BE, Qeveria e Suedisë, Qeveria e Zvicrës dhe Qeveria e Norvegjisë Shuma: €25,950,000	2018-2025
III. BLOKU III: STANDARDET EVROPIANE – PËRAFRIMI I LEGJISLACIONIT TË KOSOVËS ME ACQUIS-NË E BE-SË				
2.1. Ekzistenca e ekonomisë funksionale të tregut				
<i>Financimi i Politikave Zhvillimore për Financa Publike dhe Rritje të Qëndrueshme (DPL)</i>	Menaxhimi i financave publike	MFPT	Burimi: Banka Botërore / Asociacioni Ndërkombëtar për Zhvillim (kredi) Shuma: €50,600,000	2022-2023
<i>Programi i Financave Publike dhe Rritjes Ekonomike</i>	Menaxhimi i financave publike	MFPT	Burimi: Fondi i OPEC-ut për Zhvillim Ndërkombëtar Shuma: €40,000,000 (kredi)	2022-2023
<i>Ndihmë teknike për mbështetjen e zbatimit të Reformave për Menaxhimin e Financave Publike në Kosovë</i>	Menaxhimi i financave publike	MFPT, KRPP, OShP	Burimi: BE Shuma: €3,300,352 (kredi)	2020-2023
3.8. Kapitulli 8: Politikat e konkurrencës				
<i>Mbështetja e BE-së për Autoritetin Kosovar të Konkurrencës dhe Komisionin e Ndihmës Shtetërore</i>	Konkurrenca Ndihma shtetërore	MFPT / DNSh, AKK	Burimi: BE Shuma: €2,998,000	2019-2023
3.10. Kapitulli 10: Shoqëria e informacionit dhe mediat				
<i>Ekonomia Digjitalë e Kosovës (KODE)</i>	Shoqëria e informacionit	ME	Burimi: Banka Botërore/ Asociacioni Ndërkombëtar për Zhvillim Shuma: €20,700,000	2018-2023
<i>Rritja e konkurrencës së sektorit të TIK</i>	Shoqëria e informacionit	ME	Burimi: BE Shuma: €3,000,000	2017-2024
<i>Mbështetja e digjitalizimit të bizneseve përmes TIK-ut</i>	Shoqëria e informacionit	ME	Burimi: BE Shuma: €4,000,000	2018-2024
<i>Zhvillimi i Infrastrukturës së TIK në Edukim</i>	Shoqëria e informacionit	ME	Burimi: BE Shuma: €800,000	2020-2023
<i>Projekti: Granti CED Operacional Kosova</i>	Mediat	MKRS	Burimi: BE dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €205,280 (BE – €128,300, Qeveria e Kosovës – €76,980)	2022-2024
3.11. Kapitulli 11: Bujqësia dhe zhvillimi rural				
<i>Mbështetja në fuqizimin e menaxhimit të qëndrueshëm dhe shumëqëllimor të pyjeve për të përmirësuar jetesën në vendet rurale dhe për të adresuar ndryshimin klimatik në Kosovë</i>	Pylltaria	MBPZHR	Burimi: Qeveria e Suedisë dhe BE Shuma: €3,900,000	2019-2023
<i>Ngritja e kapaciteteve për Kosovën në lidhje me Organizimin e Tregut të Përbashkët të BE-së dhe Statistikat e Bujqësisë</i>	Bujqësia	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €1,500,000	2020-2023
<i>Mbështetja për forcimin e sistemit dhe kapaciteteve të prodhimit dhe mbrojtjes së bimëve në Kosovë</i>	Pylltaria	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €1,200,000	2020-2023
<i>EU4 Resilience – Kosova (IPA 2019 Paketa Emergjente Ekonomike për të luftuar COVID-19): Masa 11 - Rritja e buxhetit për grante dhe subvencione për Ministrinë e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural për rritjen e prodhimit bujqësor</i>	Bujqësi	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €5,000,000	2020-2023
<i>Mbështetja për forcimin e menaxhimit të qëndrueshëm dhe me shumë qëllime të pyjeve për të përmirësuar jetesën rurale dhe adresimin e ndryshimeve klimatike në Kosovë</i>	Pylltaria	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €1,500,000	2020-2023
<i>Mbështetja për Përmirësimin dhe Rehabilitimin e Sistemeve të Ujitjes</i>	Bujqësia	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €10,000,000	2023-2025

¹² Kjo listë e projekteve aktuale relevante të financuara nga BE dhe partnerët e tjerë zhvillimorë është hartuar bazuar në kontributet e institucioneve të linjës, dhe mund të mos i përfshijë të gjitha projektet aktuale relevante për fushat e politikave publike në kuadër të këtij programi.

Asistencë teknike për zhvillimin e kapaciteteve institucionale dhe operacionale lidhur me vreshtat dhe kantinat e verës	Bujqësia	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €800,000	2023-2025
Mbështetje për përmirësimin e aranzhimeve të zbatimit dhe performancës së politikës agrorale të Kosovës	Bujqësia	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €7,000,000	2023-2025
Mbështetje për arritjen e një sektori të qëndrueshëm fitosanitar të përafuar gradualisht me standardet organizative, institucionale dhe rregullatore të BE-së	Bujqësia	MBPZHR	Burimi: BE Shuma: €2,200,000	2023-2025
Përdorimi i qëndrueshëm i burimeve natyrore për mjedisin dhe zhvillimin ekonomik	Pylltaria	MBPZHR	Burimi: Qeveria e Suedisë Shuma: €3,359,995	2022-2025
Zhvillimi Ekonomik Rural i Qëndrueshëm dhe Gjithëpërfshirës – SIRED Kosovë	Pemëtaria	MBPZHR	Burimi: Qeveria e Austrisë Shuma: €4,293,511	2020-202
3.12. Kapitulli 12: Politikat e sigurisë së ushqimit, veterinarisë dhe ato të fitosanitarisë				
Mbështetje për krijimin e programeve të mbikëqyrjes dhe kontrollit të sëmundjeve dhe përafrimin me kapitullin 12 të acquis	Siguria e ushqimit	AUV	Burimi: BE Shuma: €1,600,000	2020-2023
Projektimi dhe mbikëqyrja e ndërtimit të zyrave rajonale të Agjencisë Kosovare të Ushqimit dhe Veterinarisë	Siguria e ushqimit	AUV	Burimi: BE Shuma: €206,900	2020-2023
Punimet ndërtimore për pesë zyra rajonale të Agjencisë Kosovare të Ushqimit dhe Veterinarisë	Siguria e ushqimit	AUV	Burimi: BE Shuma: €2,526,056.37	2020-2023
Mbështetje për Agjencinë Kosovare të Ushqimit dhe Veterinarisë (AVUK) në zhvillimin e kapaciteteve të saj për të zbatuar një qasje të integruar për sigurinë ushqimore, duke përfshirë përmirësimin dhe funksionalizimin e sistemit të saj të TI-së	Siguria e ushqimit	AUV	Burimi: BE Shuma: €1,500,000	2020-2023
3.14. Kapitulli 14: Politikat e transportit				
Rehabilitimi Gjeneral i Linjës së 10 Hekurudhore (Kufiri me Serbinë – Leshak – Fushë Kosovë – Hani i Elezit – Kufiri me Maqedoninë e Veriut	Transporti	Hekurudhat e Kosovës /Infrakos Sh.A.	Burimi: WBIF, BERZH dhe BEI Shuma: €134,086,076.72	2018-2024
Ratifikimin e marrëveshjes së kredisë për likuiditet të urgjencës së infrastrukturës oitale ndërmjet Kosovës dhe BERZH-it	Ndërmarrjet publike	ME	Burimi: BERZH Shuma: €30,000,000	2021-2023
3.15. Kapitulli 15: Energjia				
Zhvillimi i sektorit të energjisë VII – Përmirësimi i rrjetit të transmetimit	Energjia	KOSTT	Burimi: KfW Shuma: €25,000,000	2023-2027
Ngrohja Qendrore Solare - Solar District Heating	Energjia	Termokos	Burimi: KfW, BERZH dhe BE/WBIF Shuma: €80,500,000	2023-2030
Shërbimet e konsulencës për të mbështetur Zgjerimin e Ngrohjes Qendrore në Prishtinë	Energjia	Termokos	Burimi: BEI Shuma: €1,500,000	2022-2023
Eficienca në Ndërtesat Publike në Prishtinë dhe Prizren	Energjia	Komuna e Prishtinës, Komuna e Prizrenit	Burimi: BERZH Shuma: €10,700,000 (€5,350,000 për Komunën e Prishtinës. €5,350,000 për Komunën e Prizrenit)	2023-2026
Rehabilitimi dhe zgjerimi i rrjetit të ngrohjes qendrore në qytetin e Prishtinës	Energjia	Termokos	Burimi: KfW dhe NP Termokos, Sh.A. Shuma: €20,600,000	2021-2024
Projekti për instalimin e matësve individual të energjisë – MCC “Prishtina Heat Save”	Energjia	Termokos	Burimi: Qeveria e ShBA-së (MCC), Komuna e Prishtinës dhe NP Termokos Sh.A. Shuma: €9,900,000	2022-2026
Projekti për Dyfishimi i kapaciteteve për prodhimin e energjisë termike nga 140MW në 280MW	Energjia	Termokos	Burimi: BE, Komuna e Prishtinës dhe NP Termokos Sh.A. Shuma: €50,000,000	2025-2028
Studimi i fizibilitetit dhe VNMS për Sistemet e Ngrohjes Qendrore në Kosovë	Energjia	ME	Burimi: BE/WBIF dhe BERZH Shuma: €2,350,000	2021-2023
Bashkëpunimi i sektorit qeveri-me-qeveri me DEA Partner: Agjencia Daneze e Energjisë	Energjia	ME	Burimi: Qeveria e Danimarkës Shuma: €2,500,000	2022-2027
Ekipi ekonomik i Gjermanisë në Kosovë	Energjia	ME	Burimi: Qeveria Federale e Gjermanisë Shuma: €112,348	2022-2024
Studimi i fizibilitetit për gazsjellësin Maqedoni Veriore-Kosovë	Energjia	ME	Burimi: WBIF Shuma: €650,000	2020-Vazhdon
Master plani për shpërndarjen e gazit natyror në Republikën e Kosovës	Energjia	ME	Burimi: BE/WBIF Shuma: €1,500,000	2020-Vazhdon
Programi Kompakt	Energjia	ME	Burimi: Qeveria e ShBA-së/MCC Shuma: \$236,000,000	2021-2029
Mbështetje për Fondin e Efiçencës së Energjisë	Energjia	ME, AKEE, FKEE	Burimi: BE Shuma: €16,360,000	2017-2023
Zbatimi i masave të efiçencës së energjisë në institucionet publike	Energjia	ME, AKEE, FKEE	Burimi: Banka Botërore \$31,000,000	2015-2023
Përmirësimi i mjedisit në Termocentralin Kosova B (instalimi i elektro filtrave dhe pajisjeve për zoogëlimin e deNox)	Energjia	KEK	Burimi: BE Shuma: €37,000,000	2018-Vazhdon
Solar4 Kosovo – Impianti fotovoltaik në KEK	Energjia	KEK	Burimi: BE/WBIF Shuma: €100,000,000	2022-Vazhdon
3.19. Kapitulli 19: Politikat sociale dhe punësimi				

Projekti: EYE - Rritja e Punësimit të të Rinjve (Faza 3)	Punësimi; Arsimi dhe aftësimi profesional	MASHTI, APRK	Burimi: Qeveria e Zvicrës dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €4,776,980 (€4,700,000 + €76,980)	2021-2024
Projekti: ALLED2- Harmonizimi i edukimit dhe trajnimit me nevojat e tregut të punës	Punësimi; Arsimi	MASHTI, MFPT, APRK, AKK, AKA	Burimi: BE dhe Qeveria e Austrisë Shuma: €4,500,000 (€3,800,000 + €700,000)	2019-2023
Aftësimi për punësim	Punësimi; Arsimi dhe aftësimi profesional	MASHTI, MFPT, APRK	Burimi: Qeveria Federale e Gjermanisë Shuma: €7,200,000	2021-2024
Migracioni dhe diaspora	Punësimi	MFPT, APRK, MPB, MPJD	Burimi: Qeveria Federale e Gjermanisë Shuma: €2,500,000	2019-2023
Migracioni dhe zhvillimi	Punësimi	MFPT, APRK	Burimi: Qeveria Federale e Gjermanisë Shuma: €3,080,000	2020-2023
Projekti për rritjen e punësimit	Punësimi	MFPT, APRK	Burimi: Qeveria e Zvicrës dhe Fondacioni Medicor Shuma: €2,000,000	2021-2024
Projekti për Fondin e Sfidave të Kosovës – Arsimi Profesional dhe Trajnimi	Punësimi; Arsimi dhe aftësimi profesional	MASHTI	Burimi: KfW Shuma: €7,000,000	2020-2025
Aktiviteti për zhvillimin e fuqisë punëtore përmes sektorit privat	Punësimi; Arsimi dhe aftësimi profesional	MASHTI, MINT, ME, MBPZHR	Burimi: Qeveria e ShBA-së/USAID Shuma: €10,000	2022-2027
Mbështetja e Bashkimit Evropian për Rikualifikimet Profesionale dhe Profesionet në Arsimin dhe Aftësimin Profesional (ESVET PRO)	Punësimi; Arsimi dhe aftësimi profesional	MASHTI	Burimi: BE Shuma: €2,000,000	2020-2023
Promovimi i punës së denjë përmes forcimit të menaxhimit të Sigurisë dhe Shëndetit në Punë (SSH) dhe dialogut social	Punësimi	MFPT, universitetet	Burimi: Qeveria e Suedisë Shuma: €4,073,472	2020-2023
3.20. Kapitulli 20: Politikat e ndërmarrjeve dhe ato të industrisë				
Reagimi i Kosovës ndaj pandemisë COVID-19 për NVM-te	NVM-të	FKGK	Burimi: Qeveria e Zvicrës Shuma: CHF 5,500,000	2021-2023
Projekti: Promovimi i Punësimit në Sektorin Privat (PPSE)	Turizmi	MINT	Burimi: Banka Evropiane për Investime Shuma: €40,000,000 (kredi)	2021-2025
Projekti: Fondi për inovacion dhe ndërmarrësi C.V. –ENIF	NVM-të	MINT	Burimi: BE (ENIF, EIF), BERZ, KfW Shuma: €40,000,000	2017-2025
3.23. Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore				
EUKOJUST	Sistemi i drejtësisë	KGJK, KPK, MD, AD	Burimi: BE Shuma: €700,000	2020-2024
KOSEJ II	Sistemi i drejtësisë	KGJK, KPK, AD	Burimi: BE dhe KiE Shuma: €100,000	2019-2022
Kthimi dhe Riintegrimi në Kosovë, faza e pestë	Të drejtat e komuniteteve	MKK	Burimi: BE Shuma: €8,000,000	2017-2023
Programi i BE-së për Stabilizim të Komuniteteve, faza e katërt	Të drejtat e komuniteteve	MKK	Burimi: BE Shuma: €4,960,000	2020-2023
Mbështetja në mbylljen e qendrave kolektive në Kosovë	Të drejtat e komuniteteve	MKK	Burimi: BE Shuma: €2,999,475	2020-2023
Revitalizimi i Rrugës Marin Barleti dhe i Kinemasë Lumbardhi në Prizren	Trashëgimia kulturore	MKRS	Burimi BE dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €3,400,000 (€2,000,000 + €1,400,000)	Vazhdon
Trashëgimia kulturore si shtytëse e dialogut ndërmjet komuniteteve dhe kohezionit	Trashëgimia kulturore	MKRS	Burimi: BE dhe Qeveria e Kosovës Shuma €2,369,654 (€2,000,000 + €369,654)	Vazhdon
Trashëgimia kulturore si shtytëse e ringjalljes ekonomike të Janjevës	Trashëgimia kulturore	MKRS	Burimi BE dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €3,400,000 (€2,000,000 + €1,400,000)	Vazhdon
Programi për zhvillim përfshirës	Trashëgimia kulturore	MKRS	Burimi: UNHABITAT dhe Qeveria e Kosovës €638,662 (€172,890 + €465,772)	Vazhdon
Programi për stabilizimin e komuniteteve	Politikat sociale	DPSP, QPS	Burimi: BE Shuma: €1,959,906.54	2021-2023
Fuqizimi i ofrimit të shërbimeve sociale për grupet më të cenushme në Kosovë, si përgjigje ndaj COVID-19	Politikat sociale	DPSP, QPS	Burimi: BE Shuma: €3,210,687	2020-2023
Projekti Emergjent i Kosovës për COVID-19	Politikat sociale	MSh, MFPT, DPSP, QPS	Burimi: Banka Botërore Shuma: €29,140,000 (€28,900,000 + €240,000) (kredi)	2020-2023
Fuqizimi i luftës kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje-faza III	Të drejtat themelore	DPSP, QPS, strehimoret e viktimave të dhunës në familje	Burimi: Qeveria e Irlandës, Qeveria e Norvegjisë dhe KiE Shuma: €400,000	2021-2023
3.24. Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria				

<i>Luftimi i krimeve të rënda në Ballkanin Perëndimor</i>	Punët e brendshme	MBP, PK, KPK, KGJK, MD	Burimi: BE, Qeveria Federale e Gjermanisë dhe Qeveria e Italisë Shuma: €160,115,000 (€15,800,000 + €1,215,000 + €900,000)	2020-2023
<i>Mbështetje për Punët e Brendshme</i>	Punët e brendshme	MPB	Burimi: BE Shuma: €6,500,000	2022-2026
<i>Projekti kundër Krimit Ekonomik (PECK III)</i>	Politikat kundër korrupsionit	AKK, NjIF	Burimi: BE Shuma: €2,460,000	2020-2023
<i>Sistemi Global i Automatizuar i Vënies në Shënjestër</i>	Punët e brendshme	MPB	Qeveria e ShBA-së Shuma: \$8,000,000	
3.25. Kapitulli 25: Shkenca dhe kërkimet shkencore				
<i>Projekti: Parku i Inovacionit dhe Trajnimeve në Prizren (ITP)</i>	Ndërmarrësia Inovacioni	Parku i Inovacionit dhe Trajnimeve - Prizren	Burimi: Qeveria Federale e Gjermanisë dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €13,000,000 (€5,000,000 + €8,000,000)	2022-2023
<i>Projekti: Rritja e Kulturës Kërkimore në Arsimin e Lartë në Kosovë – ResearchCult</i>	Arsimi	MASHTI	Burimi: BE / Programi ERASMUS+ dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €1,150,130 (€850,130 + €300,000)	2019-2023
3.26. Kapitulli 26 i acquis-së Arsimit dhe kultura				
<i>Përkrahje për arsimin në Kosovë (IPA II 2018)</i>	Arsimi	MASHTI, Komunitat	Burimi: BE Shuma: €3,000,000	2021-2025
<i>Përkrahje për Arsimin në Kosovë - IPA II-2016</i>	Arsimi	MASHTI, Komunitat, institucionet parashkollore	Burimi: BE dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €7,000,000 (€5,000,000 + 2,000,000)	2018-2024
<i>Rritja e disponueshmërisë së të dhënave për aftësinë e kufizuar të fëmijëve në kontekstin shkollor – studim</i>	Arsimi	MASHTI, Komunitat, Shkollat	Burimi: UNICEF Shuma: €70,000	2022-2023
<i>Kostoja e modaliteteve aktuale parashkollore në Kosovë duke përfshirë kopshtet publike, me bazë në komunitet dhe partneritet publik-privat</i>	Arsimi	MASHTI	Burimi: Banka Botërore Shuma: \$70,000	2022-2023
<i>Mbështetje për Reformën e Arsimit dhe Aftësimin Profesional në Kosovë - Faza 2</i>	Arsimi	MASHTI	Burimi: Qeveria e Luksemburgut Shuma: €8,500,000 (grant)	2018-2023
<i>Zgjerimi i shërbimeve të integruara të Kujdesit dhe Zhvillimit gjatë Fëmijërisë së Hershme me bazë në komunitet në Kosovë</i>	Arsimi	MASHTI	Burimi: Save the Children Italia Shuma: €418,000	2022-2024
<i>Përmirësimi i arsimit gjithëpërfshirës dhe punësimit për fëmijët dhe të rinjtë me aftësi të kufizuara</i>	Arsimi	MASHTI, Komunitat	Burimi: Save the Children Italia Shuma: €650,000	2021-2023
<i>Ndërtimi i Kapacitetit për Arsim Gjithëpërfshirës – INCLUDE</i>	Arsimi	MASHTI	Burimi: BE dhe KiE Shuma: €2,223,000	2020-2023
<i>ALLED2 – SH.M.L.T. “11 Marsi” Prizren dhe AAAPARR</i>	Arsimi dhe aftësimi profesional	MASHTI, MFPT, universitetet publike, AKA, AKK	Burimi: BE Shuma: €50,000	2019-vazhdon
<i>Zhvillimi dhe zbatimi i kurrikulave të doktoratës në TIK për Sistemin Arsimor të Kosovës / DI-PHDICTKES</i>	Arsimi	MASHTI, UP	Burimi: EU (Programi ERASMUS+) Shuma: €909,347	2019-2023
<i>Forcimi i autonomisë universitare dhe rritja e llogaridhënies dhe transparencës së Universiteteve të Ballkanit Perëndimor (STAND)</i>	Arsimi	MASHTI	Burimi: EU (Programi ERASMUS+) Shuma: €999,371	2021-2024
<i>Marrëveshja me ADA Austria</i>	Arsimi	MASHTI, universitetet	Burimi: Qeveria e Austrisë dhe Qeveria e Kosovës Shuma: €2,000,000 (€1,800,000 + €200,000)	2020-2023
3.27. Kapitulli 27: Mjedisi				
<i>Projekti i zhvillimit të impiantit për trajtimin e ujerave të zeza në Mitrovicë</i>	Mjedisi	Komuna e Mitrovicës	Burimi: BERZh, BEI Shuma: €48,800,000	2022-2025
<i>Menaxhimi i Integruar i Resurseve Ujore në Kosovë – Faza 1</i>	Ujërat	MMPHI	Burimi: Qeveria e Zvicrës Shuma: CHF 6,000,000	2021-2027
<i>Zhvillimi i Sistemit të Trajtimit të Ujerave të Zeza në Prishtinë</i>	Ujërat	Komuna e Prishtinës	Burimi: KfW dhe BE Shuma: €48,800,000	2023-2035
<i>Programi i Menaxhimit të Mbeturinave të Ngurta II-IV</i>	Mbeturinat	Kompania për Menaxhimin e Deponive	Burimi: KfW dhe BE Shuma: €20,000,000	2023-2035
<i>Zhvillimi i Ujërave të Zeza në Gjilan</i>	Ujërat	Komuna e Gjilanit	Burimi: BERZh, BEI dhe BE/WBIF Shuma: €23,500,000	2022-2027
<i>Programi - Nxitja dhe levimi i mundësive për sigurinë e ujit</i>	Ujërat	MMPHI, ME	Burimi: Banka Botërore/ Asociacioni Ndërkombëtar për Zhvillim Shuma: €25,100,000	2022-2025
<i>Ndërtimi i impianteve të trajtimit të ujerave të zeza në Kosova B</i>	Mjedisi	KEK	Burimi: BE Shuma: €8,000,000	2021-Vazhdon
<i>Mbështetja e BE-së për ajrin e pastër (dizajni për reduktimin e dyoksidit të squfurit (SO2))</i>	Mjedisi	KEK	Burimi: BE Shuma: €2,000,000	2021-Vazhdon

<i>Dekomisionimi i TC Kosova A</i>	Mjedisi	KEK	Burimi: BE/WBIF Shuma: €50,000,000	2021- Vazhdon
<i>Sistemi i kanalizimit dhe ujërat e shiut në Prishtinë</i>	Ujërat	KUR Prishtina	Burimi: BE Shuma: €20,000,000	2022- Vazhdon
<i>Ndërtimi i Impiantit për Trajtimin e Ujërave të Zeza në Gjakovë</i>	Ujërat	KUR Gjakova	Burimi: KfW, Qeveria e Kosovës, Qeveria e Zvicrës dhe Komuna e Gjakovës Shuma: €16,800,000	Vazhdon
<i>Shkarkimi i ujërave të zeza në Jug-perëndim të Kosovës</i>	Ujërat	Komuna Pejë, Gjakovë dhe Prizren	Burimi: KfW Shuma: €17,500,000	2018-2023
<i>Përmirësimi i sistemit të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve si dhe mbrojtja e burimeve ujore të KRU Gjakova</i>	Ujërat	KUR Gjakova	Burimi BE/WBIF Shuma: €904,500	2021- Vazhdon
<i>Projekti për trajtimin e ujërave të zeza Prishtinë</i>	Ujërat	KUR Prishtina	Burimi: Qeveria Franceze Shuma: €66,000,000 (kredi)	2022- Vazhdon
<i>Impianti për Trajtimin e Ujërave të Zeza në Gjilan</i>	Ujërat	KUR Hidro-Morava ShA	Burimi: EBRD dhe BEI Shuma: €23,558,965	2019-2025
<i>Siguria e ujit dhe mbrojtja e kanalit</i>	Ujërat	NH Ibër-Lepenc	Burimi: Banka Botërore Shuma: €22,000,000	2017-2023
3.28. Kapitulli 28: Mbrojtja e konsumatorit dhe e shëndetit				
<i>Projekti KSV/017: Programi për mbështetjen e shëndetësisë në Kosovë (Faza II)''</i>	Shëndetësia	MSh	Burimi: Qeveria e Luksemburgut Shuma: €17,350,000	2015-2025
<i>Projekti AQH i agjencisë Zvicëranë për zhvillim dhe bashkëpunim (SDC)</i>	Shëndetësia	MSh	Burimi: Qeveria e Zvicrës Shuma: CHF 8,500,000	2016-2023
<i>Projekti: Projekti emergjent COVID-19 për Kosovën + Financimi Shtesë</i>	Shëndetësia	MSh, MFPT	Burimi: Banka Botërore/ Asociacioni Ndërkombëtar për Zhvillim Shuma: €61,000,000 (kredi)	2020-2023
<i>EU4Health – Kontributi në disponueshmërinë dhe qasjen në vaksinat kundër COVID-19 në Kosovë</i>	Shëndetësia	MSh	Burimi: BE Shuma: €7,000,000 (grant)	2020-2023

MATRICA E MASAVE AFATSHKURTA

MASAT LEGJISLATIVE

Nr.	Dispozitat e MSA-së	Aktet kombëtarë që do të harmonizohen	Aktet e acquis-së së BE-së që do të transpozohen	Institucioni përgjegjës	Institucionet mbështetëse	Afatet kohore	Niveli i harmonizimit	Buxheti		
								BRK	Donatorët	Gjithsej
1. BLOKU I: KRITERET POLITIKE										
1.1. Demokracia dhe sundimi i ligjit										
1.1.1. Kushtetuta, parlamenti dhe sistemi zgjedhor										
1.1.1.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
1.1.1.1	Neni 120	Legjislacioni i ri për zgjedhje, i miratuar		Kuvendi	KQZ ZKM	K4 2023		0	0	0
1.1.1.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
1.1.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.2. Administrata publike										
1.1.2.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
1.1.2.1	Neni 120	Projektligji për plotësim-ndryshim e ligjeve që përmbajnë procedura të veçanta administrative dhe harmonizimin e tyre me ligjin për procedurën e përgjithshme administrative, faza e dytë, i miratuar		MPB		K3 2023		5,000	0	5,000
1.1.2.2	Neni 120	Projektligji për plotësim-ndryshim e Ligjit për Organizimin dhe Funksionimin e Administratës Shtetërore dhe Agjencive të Pavarura, i miratuar		MPB		K3 2023		5,000	0	5,000
1.1.2.3	Neni 120	Projektligji për valën e tretë të racionalizimit të agjencive, i miratuar		MPB		K4 2023		5,000	0	5,000
1.1.2.4	Neni 120	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Dhënien në Shfrytëzim dhe Këmbimin e Pronës së Paluajtshme të Komunës, i miratuar		MAPL		K4 2023		10,440	3,500	13,940
1.1.2.5	Neni 120	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Bashkëpunim Ndër-komunal, i miratuar		MAPL		K4 2023		10,440	3,500	13,940
1.1.2.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
1.1.2.6	Neni 120	UA për administratën e hapur lokale, i miratuar		MAPL		K4 2023		10,440	3,500	13,940
1.1.3. Avokati i Popullit										
1.1.3.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
1.1.3.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.3.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
1.1.3.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.4. Mbikëqyrja civile e forcave të sigurisë										
1.1.4.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
1.1.4.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									

1.1.4.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
1.1.4.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.2.	Bashkëpunimi rajonal dhe obligimet ndërkombëtare									
1.2.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
1.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.2.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
1.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2. BLOKU II: KRITERET EKONOMIKE										
2.1.	Ekzistenca e ekonomisë funksionale të tregut									
2.1.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
2.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2.1.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
2.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2.2.	Kapaciteti për t'u përballur me presionin e konkurrencës dhe forcat e tregut brenda Unionit									
2.2.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
2.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2.2.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
2.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3. BLOKU III: STANDARDET EVROPIANE – PËRAFRIMI I LEGJISLACIONIT TË KOSOVËS ME ACQUIS-NË E BE-SË										
3.0. Korniza ligjore për përafrimin e legjislacionit të Kosovës me acquis-në e BE-së										
3.0.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.0.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.0.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.0.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.1. Kapitulli 1: Lëvizja e lirë e mallrave										
3.1.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.1.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.1.1	Nenet 20, 80, 74 – pika 3	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores (MINT) nr. 01/2018 për Etiketimin dhe Shënjinimin e Produkteve të Tekstilit, e miratuar	Rregullorja e deleguar e Komisionit (BE) 2018/122 e datës 20 tetor 2017 që ndryshon anekset I, II, VI, VIII dhe IX të Rregullores nr. 1007/2011 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit mbi emrat e fibrave tekstile dhe etiketimin dhe shënjinimin përkatës të përbërjes së fibrave të produkteve tekstile	MINT		K3 2023	T	1,500	0	1,500
3.1.2	Nenet 20, 80, 74 – pika 3	Vendimi për publikimin e listës me titujt dhe referencat e standardeve të harmonizuara për pajisjet elektrike të destinuara për përdorim brenda kufijve të caktuar të tensionit, i miratuar	Përmbledhje e referencave të standardeve të harmonizuara të publikuara në Gazetën Zyrtare Direktiva 2014/35/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 26 shkurt 2014 mbi harmonizimin e ligjeve të Shteteve Anëtare në lidhje me vënien në dispozicion në treg të pajisjeve elektrike të projektuara për përdorim brenda kufijve të caktuar të tensionit (10.05.2022)	MINT		K3 2023	T	1,500	0	1,500

3.1.3	Nenet 20, 80, 74 - pika 3	Vendimi për publikimin e listës me titujt dhe referencat e standardeve të harmonizuara për pajtueshmërinë elektromagnetike, i miratuar	Përmbledhje e referencave të standardeve të harmonizuara të publikuara në Gazetën Zyrtare Direktiva 2014/30/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit të datës 26 shkurt 2014 për harmonizimin e ligjeve të Shteteve Anëtare në lidhje me përputhshmërinë elektromagnetike (19.09.2022)	MINT		K3 2023	T	1,500	0	1,500
3.2. Kapitulli 2: Liria e lëvizjes së punonjësve										
3.2.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.2.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.3. Kapitulli 3: E drejta e themelimit dhe liria e ofrimit të shërbimeve										
3.3.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.3.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.3.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.3.1	Nenet 51, 56, 57, 58, 59, 74	UA për plotësim-ndryshimin e UA për Standardet dhe Procedurat e Verifikimit të Standardeve të Profesionit, i miratuar	Direktiva 2005/36/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit Evropian e datës 7 shtator 2005 mbi njohjen e kualifikimeve profesionale Direktiva 2013/55/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit Evropian e datës 20 nëntor 2013 (që ndryshon direktivën 2005/36 / EC mbi njohjen e kualifikimeve profesionale dhe Rregulloren (BE) Nr. 1024/2012 për bashkëpunim administrativ përmes Sistemit Informativ të Tregut të Brendshëm (Rregullorja IMI) për njohjen e kualifikimeve profesionale)	MAShTI		K4 2023	P	52,500	0	52,500
3.3.2	Nenet 51, 56, 57, 58, 59, 74	Rregullorja për shërbimet e shpërndarjes ndërkufitare të dërgesave, e miratuar	Rregullorja (BE) 2018/644	ARKEP	ME	K3 2023	T	0	0	0
3.4. Kapitulli 4: Lëvizja e lirë e kapitalit										
3.4.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.4.1	Neni 89	Projektligji për regjistrin e pronarëve përfitues, i miratuar	Direktiva 2015/849/BE e Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, datë 20 maj 2015, për parandalimin e përdorimit të sistemit financiar për qëllime të pastrimit të parave ose të financimit të terrorizmit, që ndryshon Rregulloren (BE) nr. 648/2012 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit, dhe që shfuqizon Direktivën 2005/60/KE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit dhe Direktivën e Komisionit 2006/70/KE	MINT	MFPT/NjIF	K4 2023		5,000	0	5,000

3.4.2	Neni 64	Projektligji për shërbimet e pagesave, i miratuar	Direktiva PSD 2	MFPT	BQK	K4 2023		3,400	7,000	10,400
3.4.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.4.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.5. Kapitulli 5: Prokurimi publik										
3.5.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.5.1	Neni 79	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Prokurimin Publik, i miratuar	Direktiva 2014/24/BE për prokurimin në sektorin klasik Direktiva 2014/25/BE për shërbime/utilitete Direktiva 2009/81/KE Direktiva e Këshillit 89/665/KEE Direktiva e Këshillit 92/13/KEE	MFPT	KRPP OShP MFPT/AQP	K1 2023	-	2,685	0	2,685
3.5.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.5.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.6. Kapitulli 6: E drejta e kompanive										
3.6.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.6.1	Neni 51	Projektligji për shoqëritë tregtare, i miratuar	Direktiva (BE) 2017/1132 Direktiva (BE) 2017/828 Direktiva 2019/1151 Direktiva 2019/2121 Direktiva 2004/109/KE Direktiva 2013/50/BE	MINT	MFPT/ATK MFPT/DK	K4 2023		6,000	0	6,000
3.6.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.6.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.7. Kapitulli 7: E drejta e pronësisë intelektuale										
3.7.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.7.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.7.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.7.1	Nenet 77-78	UA për procedurat, kushtet për licencimin e organizatave të menaxhimit kolektiv, i miratuar		MKRS		K4 2023		500	0	500
3.8. Kapitulli 8: Politikat e konkurrencës										
3.8.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.8.	Konkurrenca									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.8.	Ndihma shtetërore									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.8.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.8.	Ndihma shtetërore									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.8.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.8.	Konkurrenca									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.8.	Ndihma shtetërore									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.9. Kapitulli 9: Shërbimet financiare										
3.9.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.9.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.9.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									

3.9.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.10. Kapitulli 10: Shoqëria e informacionit dhe mediat										
3.10.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.10.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.10.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.10.1	Nenet 109-111	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores për Autorizimet e Përgjithshme, e miratuar	Direktiva (BE) 2018/1972 e Parlamentit dhe Këshillit Evropian e datës 11 dhjetor 2018 për krijimin e Kodit Evropian të Komunikimeve Elektronike	ARKEP		K2 2023	P	3,308	0	3,308
3.10.2	Nenet 109-111	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores për Kualitetin e Shërbimeve të Komunikimeve Elektronike, e miratuar	Direktiva (BE) 2018/1972 e Parlamentit dhe Këshillit Evropian e datës 11 dhjetor 2018 për krijimin e Kodit Evropian të Komunikimeve Elektronike	ARKEP		K2 2023	P	3,308	0	3,308
3.10.3	Nenet 109-111	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores për të Dhënat Statistikore për Shërbimet e Komunikimeve Elektronike, e miratuar	Direktiva (BE) 2018/1972 e Parlamentit dhe Këshillit Evropian e datës 11 dhjetor 2018 për krijimin e Kodit Evropian të Komunikimeve Elektronike	ARKEP		K3 2023	P	3,308	0	3,308
3.10.4	Nenet 109-111	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores për Kontratat, Transparencën dhe Publikimin e Informatave dhe Masave të Tjera Mbrojtëse për Përdoruesit Fundorë për Ofrimin e Rrjeteve dhe Shërbimeve Publike të Komunikimeve Elektronike, e miratuar	Direktiva (BE) 2018/1972 e Parlamentit dhe Këshillit Evropian e datës 11 dhjetor 2018 për krijimin e Kodit Evropian të Komunikimeve Elektronike	ARKEP		K4 2023	P	3,308	0	3,308
3.10.5	Nenet 109-111	Rregullorja për pronësinë dhe koncentrimin e shërbimeve mediale audio dhe audiovizuale, e miratuar	Direktiva për Shërbimet Mediale Audiovizuale - AVMSD	KPM	ARKEP	K4 2023	P	1,815	0	1,815
3.10.6	Nenet 109-111	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores për Komunikimet Komerciale Audiovizuale, e miratuar	Direktiva për Shërbimet Mediale Audiovizuale - AVMSD	KPM		K4 2023	P	10,500	0	10,500
3.10.7	Nenet 109-111	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores për Mbrojtjen e Fëmijëve dhe të të Miturve në Shërbimet Mediale Audio dhe Audiovizuale, e miratuar	Direktiva për Shërbimet Mediale Audiovizuale - AVMSD	KPM		K2 2023	P	6,000	0	6,000
3.11. Kapitulli 11: Bujqësia dhe zhvillimi rural										
3.11.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.11.1	Neni 102	Projektligji për organizimin e tregut të përbashkët të produkteve bujqësore, i miratuar	Rregullorja e (BE) nr. 1308/2013 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit për organizimin e tregut të përbashkët, e ndryshuar me Rregulloren (BE) 2021/20117 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit	MBPZhR	MINT AUV MFPT/DK MFPT ZKM	K1 2023	P	8,100	0	8,100

e datës 2 dhjetor 2021
Rregullorja e deleguar e Komisionit (BE) 2017/891 e datës 13 mars 2017 që plotëson Rregulloret (BE) Nr 1308/2013, 1306/2013, 543/2011, e ndryshuar me Rregulloren e deleguar e Komisionit (BE) 2021/2245 e datës 12 tetor
Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2017/892 e datës 13 mars 2017 që përcakton rregullat për zbatimin e Rregullores (BE) nr. 1308/2013 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit në lidhje me sektorët e pemëve dhe perimeve me Rregulloren Zbatuese e Komisionit (BE) 2018/1146 e datës 7 qershor 2018
Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) nr. 543/2011 e qershorit 2011 që përcakton rregullat e detajuara për zbatimin e Rregullores së Këshillit (KE) nr. 1234/2007 në lidhje me sektorët e pemëve dhe perimeve dhe pemëve dhe perimeve të përpunuara me Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2021/1926 e datës 5 nëntor 2021
Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2017/39 e datës 3 nëntor 2016 mbi rregullat për zbatimin e Rregullores (BE) nr. 1308/2013 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit në lidhje me ndihmën e Bashkimit për furnizimin me pemë dhe perime, banane dhe qumësht në institucionet arsimore e ndryshuar me Rregulloren Zbatuese e Komisionit (BE) 2022/246 e datës 13 dhjetor 2021
Rregullorja e deleguar e Komisionit (BE) 2017/40 e datës 3 nëntor 2016 që plotëson Rregulloren (BE) nr. 1308/2013 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit në lidhje me ndihmën e Bashkimit për furnizimin me pemë dhe perime, banane dhe qumësht në institucionet arsimore dhe ndryshimin e Rregullores (BE) nr. 907/2014 e ndryshuar me Rregulloren e deleguar e Komisionit (BE) 2022/245 e datës 13 dhjetor 2021
Rregullorja (BE) 2021/2117 e

			Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 2 dhjetor 2021 e ndryshuar me Rregulloret (BE) nr. 1308/2013, (BE) nr. 1151/2012, (BE) nr. 251/2014 dhe (BE) nr. 228/2013 Rregullorja (BE) nr. 1151/2012 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 21 nëntor 2012 mbi skemat e cilësisë për produktet bujqësore dhe ushqimet e ndryshuar me Rregulloren (BE) 2021/2117 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit të 2 dhjetorit 2021							
3.11.2	Neni 102	Projektligji për tokën bujqësore, i miratuar	Karta Evropiane për Planifikim Hapësinor, e miratuar në Konferencën e 6-të e Ministrave Evropianë përgjegjës për Planifikimin Rajonal të mbajtur në Torremolinos në maj të vitit 1983 dhe miratuar nga Këshilli i Evropës dhe Perspektiva Evropiane për Planifikim Hapësinor (1999)	MBPZhR	MMPHI	K4 2023	P	8,100	0	8,100
3.11.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.11.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.12. Kapitulli 12: Politikat e sigurisë së ushqimit, fitosanitare dhe ato të veterinarisë										
3.12.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.12.1	Neni 102	Projektligji i për veterinarinë, i miratuar	Rregullorja (BE) nr. 2016/429 për sëmundjet e transmetueshme të kafshëve	MBPZhR	AUV	K4 2023	P	8,100	0	8,100
3.12.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.12.2	Neni 102	UA për zbatimin e UA-së mbi përcaktimin e rregullave shëndetësore për nënproduktet e kafshëve dhe derivatet e tyre, të cilat nuk janë të destinuara për konsum njerëzor, i miratuar	Rregullorja e Komisionit nr. 142/2011 që zbaton Rregulloren nr. 1069/2009 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e cila parashtron rregullat e shëndetit në lidhje me nënproduktet shtazore dhe produkteve që rrjedhin nga to jo të destinuara për konsum njerëzor dhe zbatimin e Direktivës së Këshilli 97/78/KE në lidhje me mostra të caktuara dhe artikuj të cilët përjashtohen nga kontrollet veterinarë në kufi nën këtë direktivë	AUV	MBPZhR ZKM MMPHI MAPL	K1 2023	P	1,800	0	1,800
3.13. Kapitulli 13: Peshkataria										
3.13.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.13.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.13.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.13.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.14. Kapitulli 14: Politikat e transportit										
3.14.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									

3.14.1	Neni 113	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Transportin Rrugor, i miratuar	Direktiva nr.1071/2009/KE për qasje në profesion të operatoreve të transportit rrugor Direktiva nr. 1072/2009/KE për rregullat e përbashkëta në qasje në transportin ndërkombëtar rrugor të mallrave Direktiva nr. 1073/2009/KE për rregullat e përbashkëta për qasje në tregun ndërkombëtar për ekuipazhin e automjetit dhe shërbimet e transportit të udhëtarëve Rregullorja 2016/68 mbi procedurat dhe specifikimet e përbashkëta të nevojshme për ndërlydhjen e regjistrave elektronikë të kartave të shoferëve Rregullorja 165/2014 e BE e cila rregullon kohën e ngasjes dhe pushimit	MMPHI	MPB	K4 2023	P	3,375	0	3,375
3.14.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.14.2	Neni 113	UA për kontrollimin e rregullsisë teknike të automjeteve në rrugë, i miratuar	Direktiva 2014/47 për kontrollimin teknik mobil	MMPHI		K2 2023	P	3,375	0	3,375
3.14.3	Neni 113	Rregullorja për specifikacione teknike për interoperabilitet në lidhje me nën-sistemin "aplikacionet telematike për mallra" - STITAF, e miratuar	Rregullore (BE) 1305/2014 e datës 11 dhjetor 2014, për specifikacione teknike për interoperabilitet në lidhje me nën-sistemin aplikacionet telematike për mallra - STI TAF	ARH	MMPHI	K4 2023	T	2,950	0	2,950
3.14.4	Neni 113	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores nr. 05/2012 për Regjistrimin Nacional të Mjeteve Lëvizëse, e miratuar	Rregullore e Vendimit Zbatues të Komisionit (BE) 2018/1614 i datës 25 tetor 2018, për Regjistrimin Nacional të Mjeteve Lëvizëse	ARH	MMPHI	K4 2023	T	2,950	0	2,950
3.14.5	Neni 113	Rregullorja për procedurat dhe kriteret në lidhje me marrëveshjet kornizë për alokimin e kapaciteteve të infrastrukturës hekurudhore, e miratuar	Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2016/545 e datës 7 prill 2016 mbi procedurat dhe kriteret në lidhje me marrëveshjet kuadër për alokimin e kapaciteteve të infrastrukturës hekurudhore (OJ BE L 94, 8.4.2016, fq. 1)	ARH	MMPHI	K3 2023	P	2,950	0	2,950
3.14.6	Neni 113	Rregullorja për Kryqëzimet Hekurudhë- Rrugë, e miratuar	Rregulloja për kalimet në nivel - Treguesit e sigurisë së përbashkët të Bashkimit Evropian (referuar Direktivës së Komisionit 2014/88/BE e datës 9 korrik 2014 që ndryshon Direktivën 2004/49/KE të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit në lidhje me treguesit e përbashkët të sigurisë dhe metodat e zakonshme të llogaritjes së kostove të aksidenteve	ARH	MMPHI	K4 2023	P	2,950	0	2,950

3.14.7	Neni 113	Rregullorja (AAC) që ndryshon Rregulloren (AAC) nr. 17/2017 për sa i përket kërkesave për operimet në çdo mot, e miratuar	Rregullorja e Deleguar e Komisionit (BE) 2022/208 e datës 14 dhjetor 2021 që ndryshon Rregulloren (BE) nr. 139/2014 për sa i përket kërkesave për operimet në çfarëdo mot	AAC		K1 2023	T	758	0	758
3.14.8	Neni 113	Rregullorja (AAC) që ndryshon Rregulloren (AAC) nr. 6/2015 në lidhje me zbatimin e kërkesave më proporcionale për avionët e përdorur për aviacion sportiv dhe rekreativ, e miratuar	Rregullorja e deleguar e Komisionit (BE) 2022/1358 e datës 2 qershor 2022 që ndryshon Rregulloren (BE) nr. 748/2012 në lidhje me zbatimin e kërkesave më proporcionale për avionët e përdorur për aviacion sportiv dhe rekreativ	AAC		K1 2023	T	7,812	0	7,812
3.14.9	Neni 113	Rregullorja (AAC) për korrigjimin e Rregullores (AAC) nr. 6/2015 në lidhje me shmangiet nga disa kërkesa të paraqitura nga Rregullorja e AAC që do të transponojë Rregulloren e Deleguar (BE) 2022/201, e miratuar	Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2022/1253 e datës 19 korrik 2022 për korrigjimin e Rregullores (BE) nr. 748/2012 në lidhje me shmangiet nga disa kërkesa të paraqitura nga Rregullorja e Deleguar (BE) 2022/201	AAC		K2 2023	T	104	0	104
3.14.10	Neni 113	Rregullorja (AAC) që ndryshon Rregulloren (AAC) 1/2019 në lidhje me futjen e kërkesave të reja shtesë të vlefshmërisë ajrore, e miratuar	Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2022/1254 e datës 19 korrik 2022 që ndryshon Rregulloren (BE) 2015/640 në lidhje me futjen e kërkesave të reja shtesë të vlefshmërisë ajrore	AAC		K2 2023	T	1,453	0	1,453
3.14.11	Neni 113	Rregullorja (AAC) që ndryshon Rregulloren (AAC) nr. 7/2015 në lidhje me zbatimin e kërkesave më proporcionale për avionët e përdorur për aviacion sportiv dhe rekreativ, e miratuar	Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2022/1360 e datës 28 korrik 2022 që ndryshon Rregulloren (BE) nr. 1321/2014 në lidhje me zbatimin e kërkesave më proporcionale për avionët e përdorur për aviacion sportiv dhe rekreativ	AAC		K3 2023	T	2,031	0	2,031
3.14.12	Neni 113	Rregullorja (AAC) që ndryshon Rregulloren (AAC) 9/2020 në lidhje me kërkesat për ofruesit e menaxhimit të trafikut ajror/shërbimet e navigimit ajror dhe funksionet e tjera të rrjetit të menaxhimit të trafikut ajror në hapësirën ajrore të hapësirës U të përcaktuar në hapësirën ajrore të kontrolluar, e miratuar	Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2021/665 e datës 22 prill 2021 që ndryshon Rregulloren Zbatuese (BE) 2017/373 në lidhje me kërkesat për ofruesit e menaxhimit të trafikut ajror/shërbimet e navigimit ajror dhe funksionet e tjera të rrjetit të menaxhimit të trafikut ajror në hapësirën ajrore të hapësirës U të përcaktuar në hapësirën ajrore të kontrolluar	AAC		K3 2023	T	283	0	283
3.14.13	Neni 113	Rregullorja (AAC) që përcakton masat për zbatimin e Rregullores (AAC) nr. 9/2017 në lidhje me skemën e përbashkët evropiane të klasifikimit të rrezikut, e miratuar	Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2021/2082 e datës 26 nëntor 2021 që përcakton masat për zbatimin e Rregullores (BE) nr. 376/2014 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit në lidhje me skemën e përbashkët evropiane të klasifikimit të rrezikut	AAC		K3 2023	T	1,094	0	1,094

3.14.14	Neni 113	Rregullorja (AAC) që ndryshon Rregulloren (AAC) 6/2015 në lidhje me certifikimin, mbikëqyrjen dhe detyrat e zbatimit të autoriteteve kompetente në zbatimin e rregullave në lidhje me organizatat e përfshira në projektimin dhe prodhimin të avionëve të përdorur për aviacion sportiv dhe rekreativ, e miratuar	Rregullorja Zbatuese e Komisionit (BE) 2022/1361 e datës 28 korrik 2022 që ndryshon Rregulloren (BE) nr. 748/2012 në lidhje me certifikimin, mbikëqyrjen dhe detyrat e zbatimit të autoriteteve kompetente në zbatimin e rregullave në lidhje me organizatat e përfshira në projektimin dhe prodhimin të avionëve të përdorur për aviacion sportiv dhe rekreativ	AAC		K3 2023	T	4,147	0	4,147
---------	----------	---	--	-----	--	---------	---	-------	---	-------

3.15. Kapitulli 15: Energjia

3.15. Legjislacioni kornizë

3.15.1	Neni 114	Projektligji për energji, i miratuar	Direktiva mbi rregullat e përbashkëta për tregun e brendshëm të energjisë elektrike (BE) 2019/944 Rregullorja për tregun e brendshëm të energjisë elektrike (BE) 2019/943 Rregullorja për Gatishmërinë ndaj rrezikut në sektorin e energjisë elektrike BE 2019/941 Rregullore mbi Qeverisjen e Unionit të Energjisë dhe Veprimin klimatik (BE) 2018/1999 Rregullorja mbi Agjencinë e Bashkimit Evropian për Bashkëpunimin e Rregullatorëve të Energjisë (BE) 2019/942	ME	MMPHI MINT MBPZHR MFPT ZRrE KOSTT	K4 2023	P	13,500	0	13,500
3.15.2	Neni 114	Projektligji për rregullatorin e energjisë, i miratuar	Direktiva mbi rregullat e përbashkëta për tregun e brendshëm të energjisë elektrike (BE) 2019/944 Rregullorja për tregun e brendshëm të energjisë elektrike (BE) 2019/943 Rregullorja për Gatishmërinë ndaj rrezikut në sektorin e energjisë elektrike BE 2019/941 Rregullore mbi Qeverisjen e Unionit të Energjisë dhe Veprimin klimatik (BE) 2018/1999 Rregullorja mbi Agjencinë e Bashkimit Evropian për Bashkëpunimin e Rregullatorëve të Energjisë (BE) 2019/942	ME	MMPHI MINT MBPZHR MFPT ZRrE	K4 2023	P	13,500	0	13,500
3.15.3	Neni 114	Projektligji për burimet e ripërtëritshme të energjisë, i miratuar	Direktiva për Promovimin e Burimeve të Ripërtëritshme të Energjisë 2018/2001/BE	ME	ZKM MMPHI MINT MBPZHR MFPT ZRrE	K2 2023	P	13,500	0	13,500

3.15. Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative

3.15. Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.

3.16. Kapitulli 16: Tatimet

3.16. Legjislacioni kornizë

3.16. Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.

3.16.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.16.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.17. Kapitulli 17: Politikat ekonomike dhe monetare										
3.17.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.17.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.17.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.17.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.18. Kapitulli 18: Statistikat										
3.18.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.18.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.18.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.18.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.19. Kapitulli 19: Politikat sociale dhe punësimi										
3.19.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.19.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.19.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.19.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.20. Kapitulli 20: Politikat e ndërmarrjeve dhe ato të industrisë										
3.20.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.20.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.20.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.20.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.21. Kapitulli 21: Rrjetet trans-evropiane										
3.21.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.21.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.21.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.21.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.22. Kapitulli 22: Politikat rajonale dhe koordinimi i instrumenteve strukturore										
3.22.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.22.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.22.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.22.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23. Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore										
3.23.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.23.	Sistemi gjyqësor									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23.	Politikat kundër korrupsionit									
3.23.1	Neni 91	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Administrimin e Pasurisë së Sekuestruar dhe të Konfiskuar, i miratuar		MD		K4 2023	P	10,800	5,000	15,800
3.23.	Të drejtat themelore									
3.23.2	Nenet 3-4	Projektligji për parandalimin dhe mbrojtjen nga dhuna në familje dhe dhuna në baza gjinore, i miratuar	Konventa e Këshillit të Evropës për parandalimin dhe luftën kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje (Konventa e Stambollit)	Kuvendi	ZKM	K2 2023	P	3,000	0	3,000

3.23.3	Nenet 3-4	Projektligji për plotësim-ndryshim e Ligjit për Komisionin e Pavarur të Mediave, i miratuar		ZKM		K2 2023		3,000	0	3,000
3.23.4	Nenet 3-4	Projektligji për plotësim-ndryshim e Ligjit për Lirinë Fetare në Kosovë, i miratuar		ZKM		K1 2023		3,000	0	3,000
3.23.	Mbrojtja e minoriteteve dhe trashëgimia kulturore									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23.	Mbrojtja e të dhënave personale									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.23.	Sistemi gjyqësor									
3.23.5	Neni 83 dhe 91	Rregullore për organizimin e brendshëm të MD, e miratuar		MD	MPB	K2 2023		2,984	0	2,984
3.23.6	Neni 83 dhe 91	Rregullore për disiplinimin e anëtarëve të Këshillit Prokurorial të Kosovës, e miratuar		KPK		K4 2023		4,382	0	4,382
3.23.7	Neni 83 dhe 91	Rregullore për arkivimin e dokumenteve për Prokurorin e Shtetit, e miratuar		KPK		K4 2023		4,382	0	4,382
3.23.8	Neni 83 dhe 91	Rregullorja për plotësim-ndryshimin e Rregullores nr. 05/2019 për Procedurën Disiplinore ndaj Prokurorëve, e miratuar		KPK		K4 2023		4,382	0	4,382
3.23.9	Neni 83 dhe 91	Rregullorja për vlerësimin e performancës së prokurorëve të shtetit, e miratuar		KPK		K4 2023		4,382		4,382
3.23.10	Neni 83 dhe 91	Rregullorja për SMIL, e miratuar		KGjK		K2 2023		0	2,984	2,984
3.23.11	Neni 83 dhe 91	Rregullorja për trajnime, e miratuar		KGjK		K4 2023		4,127	0	4,127
3.23.12	Neni 83 dhe 91	Rregullorja për dosjen e administratës, e miratuar		KGjK		K4 2023		4,127	0	4,127
3.23.	Politikat kundër korrupsionit									
3.23.13	Neni 91	Rregullore e punës e Agjencisë për Parandalimin e Korrupsionit, e miratuar		APK	KPK	K1 2023		4,500	0	4,500
3.23.14	Neni 91	Rregullore për organizimin e brendshëm të Agjencisë për Parandalimin e Korrupsionit, e miratuar		APK	MPB MFPT ZKA	K1 2023		4,500	0	4,500
3.23.15	Neni 91	Rregullore për procedurën e hetimeve administrative, e miratuar		APK	KPK	K2 2023		4,500	0	4,500
3.23.16	Neni 91	Akt nënligjor për përcaktimin e metodologjisë uniforme dhe udhëzimeve për përpilimin dhe zbatimin e Planeve të Integritetit, e miratuar		APK	ZKM	K2 2023		4,500	0	4,500

3.23.17	Neni 91	Akt nënligjor për përcaktimin e Metodologjisë për vlerësimin e rrezikut, e miratuar		APK		K2 2023		4,500	0	4,500
3.23.18	Neni 91	Akt nënligjor për përcaktimin e Metodologjisë për vlerësimin e potencialit të korrupsionit në legjislacion, e miratuar		APK		K2 2023		4,500	0	4,500
3.23.19	Neni 91	Akt nënligjor për përcaktimin dhe përditësimin rregullisht të listës së pozitive të cilave u kërkohet deklarimi i pasurisë, e miratuar		APK		K2 2023		4,500	0	4,500
3.23.20	Neni 91	Akt nënligjor për përcaktimin e mënyrës elektronike të deklarimit në lidhje me statusin dhe prejardhjen e pasurive, e miratuar		APK	MPB	K2 2023		4,500	0	4,500
3.23.21	Neni 91	Akt nënligjor për mënyrën e automatizuar të zgjedhjes me short nga lista e subjekteve deklaruese që i nënshtrohen kontrollit të plotë, e miratuar		APK		K2 2023		4,500	0	4,500
3.23.	Të drejtat themelore									
3.23.22	Nenet 3-4	UA (masë afirmative) për regjistrimin e pronës së paluajtshme të përbashkët në emër të dy bashkëshortëve, i miratuar		ZKM	APK	K2 2023		4,000	0	4,000
3.23.23	Nenet 3-4	Akt nënligjor për zbatimin e buxhetimit gjinor, i miratuar		ZKM	MFPT	K4 2023		5,000	5,000	10,000
3.23.24	Nenet 3-4	Masa afirmative për rritjen e numrit të grave në pozita vendimmarrëse - niveli ekzekutiv, e miratuar		ZKM		K4 2023		4,000	6,000	10,000
3.23.25	Nenet 3-4	UA për masat për parandalimin e abuzimit me substanca narkotike dhe psikotrope për fëmijë, i miratuar		MSh		K2 2023	P	0	7,440	7,440
3.23.26	Nenet 3-4	UA për masat për ndihma mjekësore, psikologjike, rehabilitim dhe ri integrim të fëmijës viktimë të abuzimit, i miratuar		MSh		K2 2023	P	0	7,440	7,440
3.23	Mbrojtja e minoriteteve dhe trashëgimia kulturore									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23	Mbrojtja e të dhënave personale									
3.23.27	Nenet 3-4	UA për sistemin e menaxhimit të rasteve për mbrojtjen e të dhënave personale, i miratuar		MKK	ZKM AIP	K4 2023		11,676	0	11,676
3.23.28	Neni 84	Rregullore për përcaktimin e procedurave për lëshimin e certifikatës për mbrojtjen e të dhënave personale, e miratuar		AIP		K4 2023		2,700	0	2,700

3.23.29	Neni 84	Rregullore për përpunimin e të dhënave të cilat merren nga përdorimi i dronëve, e miratuar		AIP	AAC	K3 2023		4,050	0	4,050
3.23.30	Neni 84	Rregullore për mënyrën e mbajtjes së evidencës dhe raportimit për zbatimin e Ligjit për Qasje në dokumente publike, e miratuar		AIP		K1 2023		2,700	0	2,700
3.23.31	Neni 84	Rregullore për përcaktimin e tarifave për njoftimet dhe autorizimet, e miratuar		AIP		K4 2023		2,700	0	2,700
3.24. Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria										
3.24.	<u>Legjislatiioni kornizë</u>									
3.24.	Menaxhimi i kufirit									
3.24.1	Neni 85	Projektligji për plotësim-ndryshim e Ligjit për Kontrollin dhe Mbikëqyrjen e Kufirit Shtetëror, i miratuar	Direktiva 2004/82/KE e Këshillit e 29 prillit 2004 mbi obligimet e transportuesve për të komunikuar të dhënat e udhëtarëve Direktiva 2016/681/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e 27 prillit 2016 mbi përdorimin e të dhënave të regjistrit të emrit të udhëtarëve (REU) për parandalimin, zbulimin, hetimin dhe ndjekjen penale të veprave terroriste dhe krimeve të rënda	MPB		K4 2023	P	1,500	0	1,500
3.24.	Politika e vizave									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Siguria e dokumenteve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Azili									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Migracioni									
3.24.2	Neni 85	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për të Huajt, i miratuar	Direktiva e Këshillit nr. 2003/86/KE e 22 shtatorit 2003 për të drejtën e ribashkimit të familjes Direktiva e Këshillit 2003/109/KE e 25 Nëntorit 2003 lidhur me statusin e shtetasve të shteteve të treta të cilët janë banorë afatgjatë Direktiva e Këshillit 2009/50/KE e 25 maj 2009 për kushtet e hyrjes dhe qëndrimit të shtetasve të shteteve të treta me qëllim të punësimit si punëtorë me kualifikim të lartë (Direktiva Kartela e Kaltër e BE-së) Direktiva 2011/98/BE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e 13 Dhjetorit 2011 për procedurë të vetme të aplikimit për leje të vetme për shtetasit e shteteve të treta për të qëndruar dhe punuar në territorin e	MPB		K3 2023	P	10,800	5,000	15,800

			<p>një Shteti Anëtar dhe për një grup të përbashkët të të drejtat për punëtorët e shteteve të treta që banojnë legalisht në një Shtet Anëtar</p> <p>Direktiva 2014/36/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 26 Shkurtit 2014 për kushtet e hyrjes dhe qëndrimit të shtetasve të shteteve të treta me qëllim të punësimit si punëtorë sezonal</p> <p>Direktiva 2014/66/BE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 15 maj 2014 për kushtet e hyrjes dhe qëndrimit të shtetasve të shteteve të treta në kuadrin e transferimit brenda korporatave</p> <p>Direktiva (BE) 2016/801 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e datës 11 maj 2016 për kushtet e hyrjes dhe qëndrimit të shtetasve të shteteve të treta për qëllime kërkimi, studime, trajnime, shërbim vullnetar, skema shkëmbimi të nxënësve ose projekte arsimore, dhe vendosje në familje;</p> <p>Draft Rregullorja e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit që ndryshon Rregulloren KE) Nr 862/2007 të Parlamentit Evropian dhe të Këshillit për statistikat e Komunitetit për migrim dhe mbrojtjen ndërkombëtare</p> <p>Direktiva 2008/115/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit të 16 dhjetor 2008 mbi standardet dhe procedurat e përbashkëta në Shtetet Anëtare për kthimin e shtetasve të vendeve të treta me qëndrim të paligjshëm</p>								
3.24.	Luftimi i shpëlarjes së parave dhe financimit të terrorizimit										
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.										
3.24.	Luftimi i narkotikëve										
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.										
3.24.	Luftimi i krimit të organizuar dhe bashkëpunimi policor										
3.24.3	Neni 91	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Armë, i miratuar	Direktiva (BE) 2021/555 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e datës 24 mars 2021 mbi kontrollin e blerjes dhe posedimit të armëve	MPB		K4 2023	P		10,800	0	10,800
3.24.	Lufta kundër terrorizmit										
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.										
3.24.	Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar në çështje penale dhe civile										
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.										

3.24.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.24.	Menaxhimi i kufirit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Politika e vizave									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Siguria e dokumenteve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Azili									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Migracioni									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i shpëlarjes së parave dhe financimit të terrorizimit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i narkotikëve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i krimit të organizuar dhe bashkëpunimi policor									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Lufta kundër terrorizmit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar në çështje penale dhe civile									
3.24.4	Nenet 3-4	Marrëveshja për bashkëpunim juridik me Francën, e nënshkruar		MD		K4 2023		2,000	0	2,000
3.25. Kapitulli 25: Shkenca dhe kërkimet shkencore										
3.25.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.25.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.25.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.25.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.26. Kapitulli 26: Arsimi dhe kultura										
3.26.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.26.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.26.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.26.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.27. Kapitulli 27: Mjedisi										
3.27.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.27.1	Nenet 115-117	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Vlerësimin Strategjik Mjedisor, i miratuar	Direktiva 2001/42/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit mbi vlerësimin e efekteve të planeve dhe programeve të caktuara në mjedis, e 27 qershorit 2001	MMPHI	ZKM MFPT	K3 2023	P	8,910	12,080	20,990
3.27.2	Nenet 115-117	Projektligji për ndryshime klimatike, i miratuar	Rregullorja (BE) 2018/1999 e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit mbi Qeverisjen e Unionit të Energjisë dhe Veprimin për Klimën, e 11 dhjetorit 2018	MMPHI	ZKM MFPT	K2 2023	P	8,910	12,080	20,990
3.27.3	Nenet 115-117	Projektligji për inspektimin në fushën e mjedisit, ujërave, natyrës, planifikimit hapësinor, ndërtimit dhe banimit, i miratuar	Rekomandim i Parlamentit dhe Këshillit Evropian që parasheh kriteret minimale për inspektimet mjedisore në Shtetet Anëtare të BE-së (2001/331/KE), i 4 prillit 2001	MMPHI	ZKM MFPT MBPZhr MPB	K4 2023	P	8,910	12,080	20,990
3.27.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									

3.27.4	Nenet 115-117	UA për ambalazhim/paketim dhe mbeturinat e ambalazhimit/paketimit, i miratuar	Direktiva 1994/62 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit, e 20 dhjetorit 1994 (e konsoliduar) për ambalazhimin dhe mbeturinat e ambalazhimit/paketimit Direktiva 2019/904 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 5 qershorit 2019 për zvogëlimin e ndikimit të produkteve të caktuara plastike në mjedis	MMPHI	ZKM MINT MFPT	K2 2023	P	500	12,080	12,580
3.28. Kapitulli 28: Mbrojtja e konsumatorit dhe e shëndetit										
3.28.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.28.	Mbrojtja e konsumatorit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.28.	Mbrojtja e shëndetit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.28.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.28.	Mbrojtja e konsumatorit									
3.28.1	Neni 81	UA mbi kërkesat e përcaktuara në relacion me komunikimin tregtar përfshi reklamimin apo marketingun, i miratuar	Direktiva 2006/114/KE e datës 12 dhjetor 2006 lidhur me reklamata mashtruese dhe krahasuese	MINT		K4 2023		13,800	0	13,800
3.28.	Mbrojtja e shëndetit									
3.28.2	Neni 106	UA për vërejtjet e kombinuara në njësinë e paketimit të duhanit, i miratuar	Vendimi 2003/641/KE i Komisionit Evropian Vendimi C (2006) 1502/KE i Komisionit Evropian Vendimi C (2005) 1452 i Komisionit Evropian	MSh		K2 2023	P	0	7,440	7,440
3.29. Kapitulli 29: Unioni Doganor										
3.29.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.29.1	Neni 77 dhe 104	Projekt-kodi për plotësim-ndryshimin e Kodit Doganor dhe të Akcizave në Kosovë, i miratuar	Rregullorja e BE-së nr. 952/2013 e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 9 dhjetorit 2013 për Kodin Doganor të Unionit	MFPT		K2 2023	P	6,000	0	6,000
3.29.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.29.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.30. Kapitulli 30: Marrëdhëniet me jashtë										
3.30.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.30.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.30.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.30.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.31. Kapitulli 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe e mbrojtjes										
3.31.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.31.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.31.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.31.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.32. Kapitulli 32: Kontrolli financiar										
3.32.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									

3.32.1	Neni 97	Projektligji për plotësim-ndryshimin e Ligjit për Auditorin e Përgjithshëm dhe Zyrën Kombëtare të Auditimit të Kosovës, i miratuar	Standardet ndërkombëtare të institucioneve supreme të auditimit, dhe në pajtim me Deklaratën e Limës dhe të Meksikos	MFPT	ZKA	K2 2023	P	0	0	0
3.32.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.32.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.33. Kapitulli 33: Dispozitat financiare dhe buxhetore										
3.33.	<u>Legjislacioni kornizë</u>									
3.33.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.33.	<u>Aktet nënligjore dhe aktet e tjera rregullative</u>									
3.33.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
MASAT ZBATUESE										
Nr.	Dispozitat e MSA-së	Objektivat	Treguesit	Institucioni përgjegjës	Institucionet mbështetëse	Afatet kohore	Dokumentet referuese	Buxheti		
								BRK	Donatorët	Gjithsej
1. BLOKU I: KRITERET POLITIKE										
1.1.	Demokracia dhe sundimi i ligjit									
1.1.1.	Kushtetuta, parlamenti dhe sistemi zgjedhor									
1.1.1.	<u>Korniza e politikave</u>									
1.1.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.1.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
1.1.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.1.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
1.1.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.2.	Administrata publike									
1.1.2.	<u>Korniza e politikave</u>									
1.1.2.7	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së	Platforma digjitale për raportimin mbi zbatimin e kornizës strategjike të RAP, e funksionalizuar	MPB		K1 2023	ERA II	0	0	0
1.1.2.8	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së	Plani për racionalizimin e agjencive, i rishikuar	MPB		K2 2023	Konkluzionet e GV për Reformën e Administratës Publike 2022	10,400	3,500	13,900
1.1.2.9	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së	Vlerësimi ex-post i legjislacionit mbi mekanizmat e demokracisë lokale, i miratuar	MAPL		K4 2023	Ligji për Vetëqeverisje Lokale Strategjia për Vetëqeverisje Lokale 2016-2026	10,500	3,440	13,940
1.1.2.10	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së	Koncept dokumenti për Ligjin për Dhënien në Shfrytëzim dhe Këmbimin e Pronës së Paluajtshme të Komunës, i miratuar	MAPL		K1 2023	Ligji për Vetëqeverisje Lokale Ligji për dhënien në shfrytëzim dhe këmbimin e pronës së paluajtshme të komunës	10,500	3,440	13,940
1.1.2.11	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me	Anëtarësimi i Republikës së Kosovës dhe komunave në Partneritetin për Qeverisje të Hapur, i miratuar	MAPL	MPB	K4 2023	PV Kombëtar për Partneritetin për Qeverisje të Hapur 2023-2025	7,200,000	0	7,200,000

		qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së								
1.1.2.12	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së	Platforma shtetërore eKomunat, e funksionalizuar	MAPL	MPB	K4 2023		100,000	0	100,000
1.1.2.13	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së	Raporti vjetor për vlerësimin e performancës së agjencive të ekzekutive, i hartuar	ZKM		K2 2023	Rregullorja për Performancën e Agjencive Ekzekutive	333	0	333
1.1.2.14	Neni 120	Vazhdimi i reformave institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale në fushën e AP, me qëllim të zbatimit të standardeve dhe parimeve të BE-së	Raporti final për performancën e agjencive ekzekutive, i miratuar nga Qeveria	ZKM		K2 2023	Rregullorja për Performancën e Agjencive Ekzekutive	333	0	333
1.1.2.	Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale									
1.1.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.2.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
1.1.2.15	Neni 120	Shtimi dhe ofrimi i sa më shumë shërbimeve elektronike për qytetarë, biznese dhe nëpunës publikë nëpërmjet Platformës eKosova, si një dritare e vetme për ofrim të shërbimeve elektronike	Së paku 50 shërbime të reja në platformën eKosova, të funksionalizuar	MPB		K4 2023	ERA II Programi për Parandalimin dhe Zvogëlimin e Barrës Administrative 2022-2027	0	0	0
1.1.2.16	Neni 120	Ofrimi i shërbimeve përmes eKiosqeve	Vendosja e eKiosqeve në 20 Komuna të cilat nuk kanë kapacitete financiare	MAPL	MPB	K4 2023	Strategjia për Vetëqeverisje Lokale 2016-2026	0	200,000	200,000
1.1.3.	Avokati i Popullit									
1.1.3.	<u>Korniza e politikave</u>									
1.1.3.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.3.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
1.1.3.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.3.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
1.1.3.1	Nenet 3, 4, 7	Monitorimi i zbatimit të rekomandimeve të Avokatit të Popullit	Numri i rekomandimeve të zbatuara	ZKM	Kuvendi	K4 2023		20,000	0	20,000
1.1.3.2	Nenet 3, 4, 7	Monitorimi i zbatimit të rekomandimeve të Avokatit të Popullit	Numri i përgjigjeve të pranuar lidhur me rekomandimet e adresuara për institucionet përgjegjëse	ZKM	Kuvendi	K4 2023		5,000	0	5,000
1.1.4.	Mbikëqyrja civile e forcave të sigurisë									
1.1.4.	<u>Korniza e politikave</u>									
1.1.4.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.4.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
1.1.4.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.1.4.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
1.1.4.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.2.	Bashkëpunimi rajonal dhe obligimet ndërkombëtare									
1.2.	<u>Korniza e politikave</u>									

1.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.2.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
1.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
1.2.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
1.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2. BLOKU II: KRITERET EKONOMIKE										
2.1.	Ekzistenca e ekonomisë funksionale të tregut									
2.1.	<u>Korniza e politikave</u>									
2.1.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2.1.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
2.1.1	Nenet 25, 43, 75, 93, 94, 96, 98, 106, 107, 121, 123	Përmirësimi i qeverisjes dhe eficiencës së ndërmarrjeve publike	Numri i trajnimeve të mbajtura për Departamentin e Makros në MFPT dhe Njësinë për Monitorimin e NP-ve në ME përmes projektit rajonal të asistencë teknike të FMN-FAD të financuar nga BE	MFPT	ME	K4 2023	ERA II	4,240	0	4,240
2.1.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
2.1.2	Nenet 25, 43, 75, 93, 94, 96, 98, 106, 107, 121, 123	Zbatimi i Strategjisë së MFP 2022-2026	Raportimi i rregullt gjashtëmuor i zbatimit të Planit të Veprimit të SMFP 2022-2024	MFPT	ZKM ZKA KRPP MPB ASK	K3 2023	Strategjia e RMFP 2022-2026 dhe PV 2022-2024	6,000	6,000	12,000
2.1.3	Nenet 25, 43, 75, 93, 94, 96, 98, 106, 107, 121, 123	Zbatimi i Strategjisë së MFP 2022-2026	Raportimi i rregullt vjetor i zbatimit të Planit të Veprimit të SMFP 2022-2024	MFPT	ZKM ZKA KRPP MPB ASK	K2 2023	Strategjia e RMFP 2022-2026 dhe PV 2022-2024	6,000	6,000	12,000
2.1.4	Nenet 25, 43, 75, 93, 94, 96, 98, 106, 107, 121, 123	Përmirësimi i qeverisjes dhe eficiencës së ndërmarrjeve publike	Hartimi i analizës së rreziqeve fiskale, përfshirë rreziqet që vijnë nga NP-të, e përfshirë në kornizën makro-fiskale, në dokumentet strategjike si KASh, ligji i buxhetit dhe PRE	MFPT		K4 2023		3,180	0	3,180
2.1.5	Nenet 25, 43, 75, 93, 94, 96, 98, 106, 107, 121, 123	Përmirësimi i qeverisjes dhe eficiencës së ndërmarrjeve publike	Raporte tremujore financiare dhe të performancës për të gjitha NP-të, të përgatitura	MFPT	ME	K4 2023		4,240	0	4,240
2.2.	Kapaciteti për t'u përballur me presionin e konkurrencës dhe forcat e tregut brenda Unionit									
2.2.	<u>Korniza e politikave</u>									
2.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2.2.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
2.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
2.2.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
2.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3. BLOKU III: STANDARDET EVROPIANE - PËRAFRIMI I LEGJISLACIONIT TË KOSOVËS ME ACQUIS-NË E BE-SË										
3.0. Korniza ligjore për përfrimin e legjislacionit të Kosovës me acquis-në e BE-së										
3.0.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.0.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.0.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									

3.0.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.0.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.0.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.1. Kapitulli 1: Lëvizja e lirë e mallrave										
3.1.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.1.4	Nenet 20, 80, 74 - pika 3	Zhvillimi i politikave në fushën e akreditimit	Koncept dokumentit për fushën e akreditimit, i miratuar	MINT		K3 2023		9,000	9,650	18,650
3.1.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.1.5	Nenet 20, 80, 74 - pika 4	Ngritja e kapaciteteve dhe përmirësimi i shërbimeve të AKS	Njësia për informimin e bizneseve, e funksionalizuar	MINT		K4 2023		7,150	0	7,150
3.1.6	Nenet 20, 80, 74 - pika 5	Ngritja e kapaciteteve të stafit të DAK përgjegjës për ngritjen e skemës së akreditimit për trupa certifikues	Skema e Akreditimit për trupat certifikuese (EN ISO/IEC 17065), e themeluar dhe e funksionalizuar	MINT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Tregti, Industri, Dogana dhe Tatime 2022	4,500	4,050	8,550
3.1.7	Nenet 20, 80, 74 - pika 3	Ngritja e cilësisë së shërbimeve metrologjike në AMK dhe njohja ndërkombëtare e certifikatave të kalibrimit për laboratorët kalibrues të AMK-së	Laboratori i forcës dhe termometrisë, i akredituar	MINT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Tregti, Industri, Dogana dhe Tatime 2022	28,000	10,000	38,000
3.1.8	Nenet 20, 80, 74 - pika 4	Ngritja e kapaciteteve institucionale për mbikëqyrjen e tregut	Së paku dhjetë (10) zyrtarë të rinj në inspektoratin e tregut, të rekrutuar	MINT		K3 2023		60,000	0	60,000
3.1.9	Nenet 20, 80, 74 - pika 3	Ngritja e kapaciteteve administrative në Agjencinë Kosovare për Metrologji	Së paku pesë (5) zyrtarë të rinj në AMK, të rekrutuar	MINT	MPB	K2 2023		34,550	0	34,550
3.1.10	Nenet 20, 80, 74 - pika 4	Ngritja e kapaciteteve institucionale për mbikëqyrjen e tregut	Së paku dhjetë (10) zyrtarë të fushës së sigurisë së produkteve, të trajnuar	MINT		K3 2023		2,397	6,450	8,847
3.1.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.1.11	Nenet 20, 80, 74 - pika 3	Njohja ndërkombëtare e certifikatave të kalibrimit për laboratorët kalibrues të AMK-së	Standardi EN ISO/IEC 17020 për laboratorët e metrologjisë ligjore (laboratori i masës, laborator i vëllim rrjedhje, laborator i matjeve elektrike dhe laborator i presionit), i zbatuar	MINT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Tregti, Industri, Dogana dhe Tatime 2022	7,920	0	7,920
3.1.12	Nenet 20, 80, 74 - pika 3	Zbatimi i standardeve të adoptuara	Sistemi online për shitjen e standardeve, i funksionalizuar	MINT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Tregti, Industri, Dogana dhe Tatime 2022	30,000	0	30,000
3.2. Kapitulli 2: Liria e lëvizjes së punonjësve										
3.2.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.2.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.2.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.2.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.3. Kapitulli 3: E drejta e themelimit dhe liria e ofrimit të shërbimeve										
3.3.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.3.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.3.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									

3.3.3	Nenet 51, 56, 57, 58, 59, 74	Funksionalizimi i mëtutjeshëm i pikës së vetme të kontaktit	Së paku dy (2) sektorë të ri të shërbimeve, të digitalizuar	MINT	ZKM MPB MASHTI MFPT MMPHI MD	K4 2023	Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	2,500	2,000	4,500
3.3.4	Nenet 51, 56, 57, 58, 59, 74	Funksionalizimi i mëtutjeshëm i pikës së vetme të kontaktit	Ueb-faqja për pikën e vetme të kontaktit, e krijuar dhe e lansuar	MINT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	1,000	6,000	7,000
3.3.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.3.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.4. Kapitulli 4: Lëvizja e lirë e kapitalit										
3.4.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.4.3	Neni 89	Zhvillimi i kornizës së politikave për parandalimin e pastrimit të parave dhe luftimin e financimit të terrorizmit	Koncept dokumenti për parandalimin e pastrimit të parave dhe luftimin e financimit të terrorizmit, i miratuar	MFPT/NjIF		K1 2023	Konkluzionet e NK për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika 2022	4,500	0	4,500
3.4.4	Neni 89	Ofrimi i udhëzimeve specifike për subjektet raportuese se si të përgatisin dhe zhvillojnë vlerësime të rrezikut	Udhëzuesit për faktorët e rrezikut, të hartuar dhe miratuar	MFPT/NjIF	BQK	K4 2023		2,000	0	2,000
3.4.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.4.5	Neni 89	Fuqizimi i strukturës së përgjithshme të kornizës mbikëqyrëse dhe zhvillimi i mbikëqyrjes së bazuar në rrezik dhe sektorët më të cenusur	Memorandum mirëkuptimi për mbikëqyrjen e pajtueshmërisë mes NJIF dhe BQK, i nënshkruar	MFPT/NjIF	BQK	K4 2023		1,000	1,000	2,000
3.4.6	Neni 89	Fuqizimi i strukturës së përgjithshme të kornizës mbikëqyrëse dhe zhvillimi i mbikëqyrjes së bazuar në rrezik dhe sektorët më të cenusur	Të paktën dy (2) aktiviteteve mbikëqyrëse të mentorimit, të zhvilluara	MFPT/NjIF	BQK	K4 2023		1,000	9,000	10,000
3.4.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.4.7	Neni 89	Ndërgjegjësimi i Bizneseve dhe Profesioneve të Përcaktuara Jo-financiare (BPCJF) për rreziqet e pastrimit të parave / financimit të terrorizmit	Numri i ngritur i raporteve të pranuar të transaksioneve/aktiviteteve të dyshimta	MFPT/NjIF		K4 2023	Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	2,500	5,000	7,500
3.4.8	Neni 89	Rishikimi dhe zhvillimi i Metodologjive të vlerësimit të rrezikut të PP/FT	Metodologjitë për vlerësim të rrezikut, të rishikuara/hartuara	MFPT/NjIF		K3 2023	Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	1,000	10,000	11,000
3.5. Kapitulli 5: Prokurimi publik										
3.5.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.5.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.5.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.5.2	Neni 79	Fuqizimi i kapaciteteve administrative të OSHP-së	Dhjetë (10) ekspertë të brendshëm shqyrtues dhe pesë (5) zyrtarë ligjorë, të angazhuar	OSHP	Kuvendi	K1 2023		54,750	100,000	154,750
3.5.3	Neni 79	Fuqizimi i kapaciteteve administrative për prokurim publik	Deri në 150 zyrtarë të autoriteteve kontraktuese në nivel të vendit, kane	KRPP	ZKM	K2 2023		11,270	0	11,270

			vijuar trajnimin në lidhje me përdorimin e kriterit për dhënie në prokurimin publik, kriteri TEMF							
3.5.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.5.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.6. Kapitulli 6: E drejta e kompanive										
3.6.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.6.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.6.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.6.2	Neni 51, pikat 1, 2, 4	Funksionalizimi i Bordit të Mbikëqyrjes Publike	Bordi i mbikëqyrjes publike dhe inspektorëve për kontroll të cilësisë, i funksionalizuar	KKRF		K1 2023		44,400	0	44,400
3.6.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.6.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.7. Kapitulli 7: E drejta e pronësisë intelektuale										
3.7.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.7.2	Nenet 77-78	Zhvillimi i politikave në fushën e së drejtës së pronësisë industriale	Programi për pronësi industriale, e miratuar	MINT		K1 2023		12,700	0	12,700
3.7.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.7.3	Nenet 77-78	Ngritja e kapaciteteve të Agjencisë për Pronësi Industriale	Së paku tre (3) trajnime për zyrtarët e Agjencisë së Pronësisë Industriale, të realizuara	MINT		K4 2023		19,500	0	19,500
3.7.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.7.4	Nenet 77-78	Identifikimi i bizneseve prodhuese të kualifikuara për regjistrim të tregueseve gjeografik vendor	Së paku një (1) produkt i regjistruar sipas treguesit gjeografik	MINT		K4 2023		9,400	0	9,400
3.7.5	Nenet 77-78	Zbatimi i legjislacionit për të drejtat e autorit në fushën e letërsisë	Së paku një (1) Shoqatë për Menaxhim Kolektiv në fushën e letërsisë, e licencuar	MKRS		K4 2023	Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	600	0	600
3.8. Kapitulli 8: Politikat e konkurrencës										
3.8.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.8.	Konkurrenca									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.8.	Ndihma shtetërore									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.8.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.8.	Konkurrenca									
3.8.1	Nenet 74-75	Fuqizimi i kapaciteteve njerëzore të Autoritetit Kosovar të Konkurrencës dhe procedurave për realizimin e hetimeve	Numri i zyrtarëve të rinj të rekrutuar	AKK	MPB	K4 2023	Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	3,960	0	3,960
3.8.	Ndihma shtetërore									
3.8.2	Nenet 74-75	Angazhim i mëtutjeshëm nga ministritë dhe rregullatorët sektorialë të përfshirë në shkëmbimin e informatave në lidhje me skemat e ndihmës shtetërore	Numri i skemave shtesë të njoftuara në DNSH	MFPT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	24,000	0	24,000
3.8.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.8.	Konkurrenca									

3.8.3	Nenet 74-75	Analiza sektoriale për identifikimin e monopoleve dhe karteleve	Analiza në sektorin financiar, e publikuar	AKK	-	K1 2023	ERA II Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	5,000	0	5,000
3.8.4	Nenet 74-75	Ngritja e vetëdijes së palëve relevante për rëndësinë e politikave të konkurrencës	Së paku një (1) trajnim dhe një (1) tryezë e rrumbullakët me palët e interesit për politikën e konkurrencës, të mbajtura	AKK	MINT	K4 2023	ERA II Konkluzionet e NK për Treg të Brendshëm dhe Konkurrencë 2022	5,000	0	5,000
3.8.	Ndihma shtetërore									
3.8.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.9. Kapitulli 9: Shërbimet financiare										
3.9.	Korniza e politikave									
3.9.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.9.	Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale									
3.9.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.9.	Zbatimi në praktikë									
3.9.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.10. Kapitulli 10: Shoqëria e informacionit dhe mediat										
3.10.	Korniza e politikave									
3.10.8	Nenet 109-111	Përmirësimi i kornizës strategjike në fushën e komunikimeve elektronike	Agjenda Digjitale për Kosovën 2030, e miratuar	ME	ARKEP ZKM MPB MASHTI MSh	K3 2023		0	0	0
3.10.	Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale									
3.10.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.10.	Zbatimi në praktikë									
3.10.9	Nenet 109-111	Përkrahja për shtrirjen e infrastrukturës mobile 5G	Njëzet (20) pirgje të rrjetit mobil, '5G ready', të lidhura me infrastrukturë fikse brezgjere	ME	ARKEP	K4 2023	Ligji për ratifikimin e marrëveshjes për financim midis Republikës së Kosovës dhe Asociacionit Ndërkombëtar për Zhvillim për Projektin e Ekonomisë Digjitale të Kosovës	1,400,000	0	1,400,000
3.11. Kapitulli 11: Bujqësia dhe zhvillimi rural										
3.11.	Korniza e politikave									
3.11.3	Neni 102	Përmirësimi i politikave të bujqësisë dhe zhvillimit rural	Programi për bujqësi dhe zhvillim rural 2022-2027, i miratuar	MBPZhR	AUV MMPHI	K1 2023	Ligji për Bujqësi dhe Zhvillim Rural	5,400	0	5,400
3.11.4	Neni 102	Përmirësimi i politikave të bujqësisë organike	Plani kombëtar për bujqësi organike, i miratuar	MBPZhR	AUV	K2 2023	Ligji për Bujqësi Organike	4,500	0	4,500
3.11.	Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale									
3.11.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.11.	Zbatimi në praktikë									
3.11.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.12. Kapitulli 12: Politikën e sigurisë së ushqimit, fitosanitare dhe ato të veterinarisë										
3.12.	Korniza e politikave									

3.12.3	Neni 102	Përmirësimi i shëndetit publik dhe shëndetit të kafshëve	Plani për avancimin e ndërmarrjeve agro-ushqimore, i miratuar	MBPZhR	AUV	K4 2023	Strategjia për Bujqësi dhe Zhvillim Rural 2022-2028	2,700	0	2,700
3.12.4	Neni 102	Përmirësimi i politikave për shëndetin e kafshëve	Plani shumëvjeçar i monitorimit dhe kontrollit të sëmundjeve të kafshëve, i miratuar	AUV	MBPZhR	K4 2023	Ligji për Veterinarinë	1,080	0	1,080
3.12.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.12.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.12.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.12.5	Neni 102	Përmirësimi i sigurisë së shëndetit të njerëzve, të kafshëve dhe parandalimi i ndotjes së mjedisit nga mbetjet e nënprodukteve shtazore	Studimi i fizibilitetit për funksionalizimin e fabrikës për asgjësimin e nënprodukteve shtazore, i finalizuar	AUV	MBPZhR	K2 2023	UA për përcaktimin e rregullave shëndetësore për nënproduktet shtazore dhe produktet e derivuara që nuk janë për konsum njerëzor	480	70,160	70,640
3.13. Kapitulli 13: Peshkataria										
3.13.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.13.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.13.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.13.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.13.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
m3.13.1	Neni 102	Përafrimi i mëtejshëm i politikave të sektorit të peshkatarisë me <i>acquis</i> të BE-së	Inventarizimi i peshkut (pilot-projekt) në një (1) pellg lumor, i finalizuar	MBPZHR		K4 2023	Ligji për peshkatari dhe akuakulturë	10,800	0	10,800
3.14. Kapitulli 14: Politikat e transportit										
3.14.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.14.15	Neni 113	Hartimi i politikave të zhvillimit strategjik të sektorit të transportit	Plani i Veprimit 2023-2025 për zbatimin e Strategjisë së Transportit Multimodal 2023-2030, i miratuar	MMPHI	ZKM MFPT	K4 2023	Ligji për ratifikimin e traktatit që themelon Komunitetin e Transportit	12,000	0	12,000
3.14.16	Neni 113	Hartimi i politikave të zhvillimit strategjik të sektorit të transportit	Koncept dokumenti për hekurudha, i miratuar	MMPHI	Infrakos ZKM MFPT	K4 2023	Ligji për ratifikimin e traktatit që themelon Komunitetin e Transportit PV i Komitetit Teknik të Hekurudhave i miratuar nga TKT	2,950	0	2,950
3.14.17	Neni 113	Hartimi i politikave të zhvillimit strategjik të sektorit të transportit	Koncept dokumenti për transportin e mallrave të rrezikshme, i miratuar	MMPHI	ZKM MFPT MINT	K3 2023	Ligji për ratifikimin e traktatit që themelon Komunitetin e Transportit PV i Komitetit Teknik të Hekurudhave i miratuar nga TKT	2,950	0	2,950
3.14.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.14.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.14.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.14.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.15. Kapitulli 15: Energjia										
3.15.	<u>Korniza e politikave</u>									

3.15.4	Neni 114	Plotësimi i politikave në fushën e energjisë me qëllim të zbatimit të reformave	Programi i Zbatimit të Strategjisë së Energjisë, i miratuar	ME	ZKM MFPT MMPHI MINT MAPL MBPZhr MASHTI AKK ZrRE KOSTT	K3 2023	Ligji për Energjinë Plani Kombëtar për Zhvillim 2023-2025	2,700	0	2,700
3.15.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.15.5	Neni 114	Zbatimi i masave të efikasitetit të energjisë në sektorin privat dhe atë rezidencial	Studimi mbi modelet e financimit të masave të efikasitetit të energjisë në sektorin privat dhe atë rezidencial, i kryer	FKEE	ME MFPT MMPHI	K4 2023	Ligji për Efikasitetin të Energjisë Manuali i Operimit Studimi me opsione	0	200,000	200,000
3.15.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.15.6	Neni 114	Zbatimi i masave të efikasitetit të energjisë në nivelin lokal	Masat e efikasitetit të energjisë në 88 ndërtesa publike në nivel lokal, të zbatuara	FKEE	ME MFPT	K4 2023	Ligji për Efikasitetin të Energjisë Manuali i Operimit Studimi me opsione	1,050,000	4,180,000	5,230,000
3.15.7	Neni 114	Zbatimi i masave të efikasitetit të energjisë në ndërtesa publike	Masat e efikasitetit të energjisë në dymbëdhjetë (12) objekte publike, të zbatuara	AKEE		K4 2023	PV Kombëtar për Efikasitetin të Energjisë	2,800,000	0	2,800,000
3.16. Kapitulli 16: Tatimet										
3.16.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.16.1	Nenet 39, 40, 70, 105	Rishikimi i politikave tatimore	Koncepti i dokumentit për rishikimin e politikave tatimore, i miratuar	MFPT		K2 2023		0	0	0
3.16.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.16.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.16.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.16.2	Nenet 39, 40, 70, 105	Luftimi i ekonomisë joformale, evazionit tatimor dhe shmangies tatimore	Numri i aktiviteteve në kuadër të projekteve për përmirësimin e përmbushjes tatimore, i rritur	MFPT		K4 2023	Plani Strategjik i ATK 2022-2026 PV i Strategjisë së ATK 2022-2024 Strategjia e Përmbushjes 2021-2025	2,730,000	0	2,730,000
3.16.3	Nenet 39, 40, 70, 105	Luftimi i ekonomisë joformale, evazionit tatimor dhe shmangies tatimore	Numri i kontrolleve dhe vizitave përmbushëse të bazuara në rrezik, i rritur	MFPT		K4 2023	Plani Strategjik i ATK 2022-2026 PV i Strategjisë së ATK 2022-2024 Strategjia e Përmbushjes 2021-2025	1,972,800	0	1,972,800
3.17. Kapitulli 17: Politikat ekonomike dhe monetare (referojuni Bllokut 2: Kriteret Ekonomike)										
3.17.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.17.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.17.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.17.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.17.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.17.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.18. Kapitulli 18: Statistikat										

3.18.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.18.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.18.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.18.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.18.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.18.1	Neni 95	Krijimi i DATA-setit të ri për statistika makroekonomike	Harmonizimi i mëtejshëm me Sistemin Evropian të Llogarive (ESA) 2010, i arritur	ASK		K4 2023	Plani vjetor i Punës 2023 Plani i Statistikave Zyrtare 2023-2027	4,850	0	4,850
3.18.2	Neni 95	Krijimi i DATA-setit të ri për statistika makroekonomike	Llogarite rajonale, të publikuara	ASK		K4 2023		4,500	0	4,500
3.18.3	Neni 95	Krijimi i DATA-setit të ri për statistika makroekonomike	Numri i dataseve, i rritur	ASK		K4 2023		0	0	0
3.18.4	Neni 95	Krijimi i DATA-setit të ri për statistika makroekonomike	Bruto Produkti Vendor (BPV) përmes qasjes së të ardhurave, i publikuar	ASK		K4 2023		10,000	0	10,000
3.18.5	Neni 95	Krijimi i DATA-setit të ri për statistika makroekonomike	Numri i tabelave me të dhëna për Eurostat, i rritur	ASK		K4 2023		12,500	0	12,500
3.18.6	Neni 95	Krijimi i DATA-setit të ri për statistika makroekonomike	Vlerësimi i ekonomisë joformale sipas metodologjisë së Eurostatit, i kryer	ASK		K4 2023		2,000	9,000	11,000
3.18.7	Neni 95	Krijimi i DATA-setit të ri për statistika makroekonomike	Integrimi i të dhënave të ekonomisë joformale në BPV, i realizuar	ASK		K4 2023		2,000	0	2,000
3.18.8	Neni 95	Përgatitjet për mbledhjen e statistikave të tregut të punës	Anketa e Strukturës së Fitimeve (SES), e zhvilluar	ASK		K4 2023	Plani i Statistikave Zyrtare 2023-2027 Konkluzionet e NK për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika 2022	15,000	0	15,000
3.19. Kapitulli 19: Politikat sociale dhe punësimi										
3.19.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.19.1	Neni 82 dhe 106	Zhvillimi i politikave për rritjen e punësimit të të rinjve	Plani për Zbatimin e Skemës së Garantuar për të Rinj, i pilotuar	MFPT	MASHTI MKRS MINT ASK AKK MFPT/ATK	K4 2023		1,000,000	500,000	1,500,000
3.19.2	Neni 82 dhe 106	Zhvillimi i politikave për rritjen e punësimit	Strategjia e Punësimit dhe Tregut të Punës 2022-2027, e miratuar	MFPT	MASHTI MKRS MBPZhr	K4 2023		13,000	17,240	30,240
3.19.3	Neni 82 dhe 106	Ndërmarrja e masave për rritjen e pjesëmarrjes së grave në tregun e punës	Numri i grave të përfshira në masat aktive të tregut të punës, i rritur	MFPT		K4 2023	Plani i punës së Agjencisë së Punësimit Programi për Reforma Ekonomike Programi i Qeverisë 2021-2025	792,000	6,000,000	6,792,000
3.19.4	Neni 82 dhe 106	Përmirësimi i shërbimeve të Inspektoratit të Punës	Numri i inspektimeve nga Inspektorati i Punës, i rritur	MFPT	MFPT/ATK	K4 2023	Plani i performancës i IP-së	354,250	0	354,250
3.19.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.19.5	Neni 82 dhe 106	Fuqizimi i kapaciteteve në Inspektoratin e Punës	Numri inspektorëve të punës i rritur për 100 inspektorë shtesë	MFPT		K4 2023	Plani i performancës i IP-së	835,000	0	835,000
3.19.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									

3.19.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.20. Kapitulli 20: Politikat e ndërmarrjeve dhe ato të industrisë										
3.20.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.20.1	Nenet 99-100	Përmirësimi i politikave sa i përket ambientit të biznesit dhe industrisë	Strategjia për zhvillimin e industrisë dhe mbështetje të biznesit, e miratuar	MINT	ZKM	K1 2023	Programi për Reforma Ekonomike	2,820	0	2,820
3.20.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.20.2	Nenet 99-100	Fuqizimi i kapaciteteve dhe përmirësimi i shërbimeve për ndërmarrje	Agjencia për përkrahjen e ndërmarrjeve, e themeluar dhe funksionalizuar	MINT		K3 2023	ERA II	5,640	0	5,640
3.20.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.20.3	Neni 99 dhe 101	Studimi i fizibilitetit mbi zonat ekonomike	Analiza e ndikimit të zonave ekonomike në zhvillimin e NVM, e kryer	MINT		K4 2023	ERA II	30,000	0	30,000
3.20.4	Neni 99 dhe 101	Promovimi i eksportit në vendet e BE-së	Së paku dyzet (40) biznese përfituese të granteve që u ndihmojnë bizneseve për të rritur kapacitetet prodhuese dhe zbatojnë standardet e kërkuara në tregun e BE-së	MINT		K4 2023	ERA II	800,000	0	800,000
3.21. Kapitulli 21: Rrjetet trans-evropiane										
3.21.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.21.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.21.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.21.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.21.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.21.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.22. Kapitulli 22: Politikat rajonale dhe koordinimi i instrumenteve strukturore										
3.22.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.22.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.22.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.22.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.22.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.22.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23. Kapitulli 23: Gjyqësori dhe të drejtat themelore										
3.23.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.23.	Sistemi gjyqësor									
3.23.32	Nenet 83, 3-4	Avancimi i kornizës ligjore për të vendosur për raste komplekse civile pa vonesa të paarsyeshme	Koncept dokumenti për realizimin e të drejtave civile përfshirë të drejtën e palëve për gjykim brenda kohës së arsyeshme, i miratuar	MD	ZKM MFPT KPK KGJK	K2 2023	Konkluzionet e NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	3,000	0	3,000
3.23.33	Neni 83 dhe 91	Avancimi i mëtejshëm i sistemit elektronik të menaxhimit të lëndëve përmes zbatimit të aktiviteteve të fazës tranzitore për vitin e parë	Sistemi SMIL në degën e gjykatës në Fushë Kosovë, në ekzekutimin e dënimeve për lëndët e kundërvajtjes, i zhvilluar	KGJK		K4 2023		541,081	0	541,081
3.23.34	Neni 83 dhe 91	Transformimi i gjykatave në gjykata elektronike nëpërmjet bazës qendrore të të dhënave	Strategjia e TIK-ut, e miratuar	KGJK		K4 2023		0	2,984	2,984
3.23.35	Neni 83 dhe 91	Avancimi i kapaciteteve njerëzore të anëtarëve të komisioneve për vlerësimin e performancës dhe rekrutimin e gjyqtarëve	Plani i veprimit për trajnimin e gjyqtarëve, i miratuar	KGJK		K4 2023		2,458	0	2,458

3.23.	Politikat kundër korrupsionit									
3.23.36	Neni 91	Fuqizimi i kapaciteteve të zyrtarëve të Agjencisë për Parandalimin e Korrupsionit për të siguruar zbatim efektiv të legjislacionit në fuqi sipas kompetencave të reja të saj	Analiza e vlerësimit të nevojave për trajnime, e kryer	APK		K4 2023		0	2,500	2,500
3.23.37	Neni 91	Fuqizimi i kapaciteteve të zyrtarëve të Agjencisë për Parandalimin e Korrupsionit për të siguruar zbatim efektiv të legjislacionit në fuqi sipas kompetencave të reja të saj	Dokument i nevojave të trajnimit për zyrtarët e Agjencisë, i hartuar	APK		K2 2023		0	2,500	2,500
3.23.	Të drejtat themelore									
3.23.38	Nenet 3-4	Avancimi i sistemit për mbledhjen e të dhënave për të drejtat e njeriut, monitorimit dhe raportimit	Korniza e treguesve për të drejtat e njeriut, e zhvilluar	ZKM	ASK ZKM KGJK KPK MBP/PK	K2 2023	Objektivat e Zhvillimit të Qëndrueshëm Ligji për Mbrojtje nga Diskriminimi	6,000	6,000	12,000
3.23.39	Nenet 3-4	Avancimi i sistemit për mbledhjen e të dhënave për të drejtat e njeriut, monitorimit dhe raportimit	Plani Kombëtar për Barazi Gjinore 2023-2026, i miratuar	ZKM		K4 2023	Programi i Kosovës për Barazi Gjinore 2020-2024	25,000	0	25,000
3.23.	Mbrojtja e minoriteteve dhe trashëgimia kulturore									
3.23.40	Nenet 3-4	Avancimi i kornizës strategjike për komunitete, kthim dhe integrim	Strategjia për mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të komuniteteve dhe pjesëtarëve të tyre, e miratuar	MKK	ZKM	K1 2023	Plani i dokumenteve strategjike	23,351	0	23,351
3.23.	Mbrojtja e të dhënave personale									
3.23.41	Nenet 3-4	Mbikëqyrja e zbatimit të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale	Planit i inspektimeve dhe kontrolleve të rregullta për mbrojtjen e të dhënave personale, i hartuar	AIP		K2 2023	Plani i performancës së AIP-së për vitin 2023	2,700	0	2,700
3.23.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.23.	Sistemi gjyqësor									
3.23.42	Neni 83 dhe 91	Administrimi më efikas i sistemit prokurorial dhe fuqizimi i administratës	Shtatë (7) zyrtarë të ndërmjetësimit në prokuroritë themelore, të rekrutuar	KPK		K4 2023		330	0	330
3.23.	Politikat kundër korrupsionit									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23.	Të drejtat themelore									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23.	Mbrojtja e minoriteteve dhe trashëgimia kulturore									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23.	Mbrojtja e të dhënave personale									
3.23.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.23.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.23.	Sistemi gjyqësor									
3.23.43	Neni 83 dhe 91	Administrimi më efikas i sistemit prokurorial dhe fuqizimi i administratës	1/3 e prokurorëve të vlerësuar	KPK		K4 2023		5,173	0	5,173
3.23.44	Neni 83 dhe 91	Administrimi më efikas i sistemit gjyqësor dhe fuqizimi i administratës	1/3 e gjyqtarëve të vlerësuar	KGJK		K4 2023		23,840	0	23,840

3.23.45	Neni 83 dhe 91	Administrimi më efikas i sistemit prokurorial dhe fuqizimi i administratës	Referimi i 10% të rasteve tek prokuroritë përmes procedurave alternative	KPK		K4 2023		94,051	0	94,051
3.23.46	Neni 83 dhe 91	Administrimi efikas i procedurave disiplinore në gjykata	Udhëzuesi për dosjen elektronike të gjyqtarëve, i hartuar	KGJK		K4 2023		7,895	0	7,895
3.23.47	Neni 83 dhe 91	Administrimi efikas i procedurave disiplinore në gjykata	Përqindja e rasteve disiplinore ndaj gjyqtarëve	KGJK		K4 2023		2,458	0	2,458
3.23.	Politikat kundër korrupsionit									
3.23.48	Neni 83 dhe 91	Të dëshmojnë rezultate konkrete në luftimin e krimit të organizuar dhe korrupsionit	Përqindja e aktakuzave të ngritura nga rastet e shënjestruar të korrupsionit të nivelit të lartë dhe krimit të organizuar	KPK		K4 2023		95,580	0	95,580
3.23.49	Neni 83 dhe 91	Të dëshmojnë rezultate konkrete në luftimin e krimit të organizuar dhe korrupsionit	Përqindja e vendimeve të plotfuqishme nga rastet e shënjestruar të korrupsionit të nivelit të lartë dhe krimit të organizuar	KGJK		K4 2023	Plani Strategjik për Zgjidhjen Efikase të Rasteve të Korrupsionit dhe Krimit të Organizuar	5,400	0	5,400
3.23.	Të drejtat themelore									
3.23.50	Nenet 3-4	Ngritja e vetëdijes së publikut për parandalimin e dhunës ndaj grave, luftimin e stereotipave gjinorë, dhe të drejtave që garanton korniza ligjore për barazi gjinore	Pesë (5) videospote dhe tri (3) tryeza diskutimi, të realizuara	ZKM	MASHTI MD MPB	K4 2023	Strategjia për Mbrojtjen nga Dhuna në Familje 2022-2026 Programi i Kosovës për Barazi Gjinore 2020-2024	25,000	0	25,000
3.23.51	Nenet 3-4	Mbështetja e OJQ-ve që synojnë fuqizimin e rolit të gruas në shoqëri	Së paku dhjetë (10) OJQ, të mbështetura	ZKM		K4 2023	Programi i Kosovës për Barazi Gjinore 2020-2024	40,000	0	40,000
3.23.52	Nenet 3-4	Ngritja e kapaciteteve të mekanizmave institucionalë për barazi gjinore dhe mbrojtje nga dhuna në familje dhe ndaj grave	Së paku dhjetë (10) trajnime mbi avancimin e realizimit të të drejtave të trashëgimisë; vendimmarrje; paqe, siguri dhe drejtësi, të mbajtura	ZKM		K4 2023	Programi i Kosovës për Barazi Gjinore 2020-2024	15,000	5,000	20,000
3.23.	Mbrojtja e minoriteteve dhe trashëgimia kulturore									
3.23.53	Nenet 3-4	Përmirësimi dhe avancimi i gjendjes së komuniteteve romë, ashkalinj dhe egjiptianë përmes zbatimit të politikave	Raporte monitoruese për zbatimin e Strategjisë për Avancimin e të Drejtave të Komunitetit Rom dhe atij Ashkali 2022-2026 dhe PV 2022- 2024, të hartuar	ZKM		K4 2023	Strategjia për Avancimin e të Drejtave të Komuniteteve Rom dhe Ashkali në Republikën e Kosovës 2022-2026 dhe PV 2022-2024	1,000	0	1,000
3.23.54	Nenet 3-4	Ofrimi i zgjidhjeve të qëndrueshme për banorët e qendrës kolektive në Padalishte të Graçanicës, të kthyerit dhe familjet e cënueshme sociale	Deri në 56 të zhvendosur dhe të cënueshëm social në Komunën e Graçanicës, të sistemuar në njësi banimi të përhershëm	MKK		K4 2023	Plani Kombëtar për Zhvillim 2023-2025	175,000	1,945,000	2,120,000
3.23.55	Nenet 3-4	Zbatimi i kornizës strategjike për komunitete, kthim dhe integrim	Pesë (5) takime në nivelin komunal, sipas rajoneve, për zbatimin e Strategjisë për Mbrojtjen dhe Promovimin e të Drejtave të Komuniteteve dhe Pjesëtarëve të tyre, të mbajtur	MKK		K4 2023	Plani Kombëtar për Zhvillim 2023-2025	0	4,000	4,000
3.23.56	Nenet 3-4	Mbështetja për komunitetin rom, ashkali dhe atë egjiptian	Mbështetja e qendrave mësimore për romë, ashkalinj dhe egjiptianë	MASHTI		K4 2023	Plani Kombëtar për Zhvillim 2023-2025	200,000	0	200,000

3.23.57	Nenet 3-4	Mbështetja për komunitetin rom, ashkali dhe atë egjiptian	Bursat për nxënës dhe studentë romë, ashkalinj dhe egjiptianë, të ndara	MAShTI		K4 2023	Plani Kombëtar për Zhvillim 2023-2025	150,000	0	150,000
3.23.	Mbrojtja e të dhënave personale									
3.23.58	Nenet 3-4	Mbikëqyrja e zbatimit të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale	Numri i ankesave të pranuar lidhur me mbrojtjen e të dhënave personale	AIP		K4 2023	Plani i performancës së AIP-së 2023	2,700	0	2,700
3.23.59	Nenet 3-4	Mbikëqyrja e zbatimit të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale	Numri i inspektimeve të kryera lidhur me mbrojtjen e të dhënave personale	AIP		K4 2023	Plani i performancës së AIP-së 2023	2,700	0	2,700
3.23.60	Nenet 3-4	Mbikëqyrja e zbatimit të Ligjit për Mbrojtjen e të Dhënave Personale	Numri i vendimeve të marra lidhur me mbrojtjen e të dhënave personale	AIP		K4 2023	Plani i performancës së AIP-së 2023	2,700	0	2,700
3.24. Kapitulli 24: Drejtësia, liria dhe siguria										
3.24.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.24.	Menaxhimi i kufirit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Politika e vizave									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Siguria e dokumenteve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Azili									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Migracioni									
3.24.5	Nenet 85-88	Avancimi i politikave për riintegrim dhe integrim të qëndrueshëm	Së paku tridhjetekatër (34) prej tridhjetetë (38) planeve lokale të veprimit për riintegrim, të miratuara	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	17,100	5,280	22,380
3.24.6	Nenet 85-88	Avancimi i politikave për riintegrim dhe integrim të qëndrueshëm	Qarkorja informative për zbatimin e politikave për riintegrim të qëndrueshëm, e hartuar	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	1,700	880	2,580
3.24.7	Nenet 85-88	Avancimi i politikave për riintegrim dhe integrim të qëndrueshëm	Udhëzuesi për monitorimin e integritit të të huajve, i hartuar	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	3,420	2,640	6,060
3.24.8	Nenet 85-88	Avancimi i politikave për riintegrim dhe integrim të qëndrueshëm	Profili i Zgjeruar i Migrimit 2018-2022, i miratuar	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	6,750	16,590	23,340
3.24.9	Nenet 85-88	Avancimi i politikave për riintegrim dhe integrim të qëndrueshëm	Profili i Lehtë i Migrimit 2022, i miratuar	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	6,750	16,590	23,340
3.24.	Luftimi i shpëlarjes së parave dhe financimit të terrorizimit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i narkotikëve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i krimit të organizuar dhe bashkëpunimi policor									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Lufta kundër terrorizmit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar në çështje penale dhe civile									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.24.	Menaxhimi i kufirit									

3.24.10	Neni 85	Zbatimi i Planit Zhvillimor të QKMK-së	Programi i TI-së, me opsionin QlikView, për të përfshirë Sistemin e Menaxhimit të Rasteve (CMS) dhe Platformën e Inteligjencës Kufitare (BI), i avancuar	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	0	0	0
3.24.11	Neni 85	Zbatimi i Planit Zhvillimor të QKMK-së	Ndërlidhja e NjIP-së, me së paku tre (3) operatorë për të pranuar të dhëna REU, e funksionalizuar	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	0	0	0
3.24.	Politika e vizave									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Siguria e dokumenteve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Azili									
3.24.12	Neni 85	Avancimi i kapaciteteve në fushën e azilit	Së paku tre (3) trajnime në kuadër të Udhërrëfyesit të bashkëpunimit me EUAA, me pjesëmarrjen e së paku tre (3) zyrtarëve të azilit, të organizuara	MPB		K4 2023	Konkluzionet NK për Drejtësi, Liri dhe Siguri 2022	270	3,000	3,270
3.24.	Migracioni									
3.24.13	Nenet 85-88	Ngritja e kapaciteteve në fuqizimin e sistemit për riintegrim dhe integrim të qëndrueshëm	Trajnim i trajnerëve (TT) me pjesëmarrjen e së paku dhjetë (10) zyrtarëve të nivelit qendror dhe lokal, për integrimin e të huajve, i mbajtur	MPB		K4 2023		1,350	3,080	4,430
3.24.14	Nenet 85-88	Ngritja e kapaciteteve në fuqizimin e sistemit për riintegrim dhe integrim të qëndrueshëm	Së paku pesë (5) trajnime, për 400 zyrtarë të nivelit qendror dhe lokal, për zbatimin e politikave për riintegrimin dhe integrimin e të huajve, të mbajtur	MPB		K4 2023		18,000	4,400	22,400
3.24.15	Nenet 85-88	Ngritja e kapaciteteve për menaxhimin e migrimit	Së paku dy (2) zyrtarë në Qendrën e Përkohshme të Pritjes, të sistemuara	MPB		K4 2023		108,000	0	108,000
3.24.	Luftimi i shpëlarjes së parave dhe financimit të terrorizimit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i narkotikëve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i krimit të organizuar dhe bashkëpunimi policor									
3.24.16	Nenet 89-92	Avancimi i qasjes së Policimit të Udhëhequr nga Inteligjenca	Departamenti për Inteligjencë dhe Analizë në PK, i themeluar	MPB		K4 2023		11,880	0	11,880
3.24.17	Nenet 89-92	Avancimi i qasjes së Policimit të Udhëhequr nga Inteligjenca	Së paku njëzet (20) analistë të trajnuar në fushën e analizës	MPB		K4 2023		1,760	2,200	3,960
3.24.18	Nenet 89-92	Avancimi i qasjes së Policimit të Udhëhequr nga Inteligjenca dhe Policimit në Komunitet	Së paku 200 policë sektorialë (policë të lagjes), të caktuar	MPB		K4 2023		4,400	0	4,400
3.24.19	Nenet 89-92	Forcimi i strukturave për parandalimin dhe luftimin e krimit të organizuar dhe korrupsionit	Njësia e Veçante e Hetimeve në PK, e themeluar në përputhje me Ligjin për Prokurorinë Speciale	MPB		K4 2023		11,880	0	11,880
3.24.20	Nenet 89-92	Forcimi i strukturave për parandalimin dhe luftimin e krimit të organizuar dhe korrupsionit	Së paku dy (2) trajnime të përbashkëta polici-prokurori, për së paku dhjetë (10) zyrtarë policorë, për hetime financiare, konfiskimin e	MPB		K4 2023		880	3,320	4,200

			aseteve dhe mbrojtjen efektive të dëshmitarëve, të mbajtur							
3.24.21	Nenet 89-92	Rritja e bashkëpunimit me agjencitë e BE-së (EUROPOL, Eurojust dhe të tjera) dhe shtetet anëtare të BE-së	Zyrtari ndërlidhës me EUROPOL, i sistemuar	MPB		K1 2023		33,000	0	33,000
3.24.22	Nenet 89-92	Rritja e bashkëpunimit ndërkombëtar për zbatimin të ligjit përmes pjesëmarrjes në aktivitetet e EMPACT	Pjesëmarrja në së paku katër (4) aktivitete në kuadër të EMPACT	MPB		K4 2023		8,250	3,520	11,770
3.24.	Lufta kundër terrorizmit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar në çështje penale dhe civile									
3.24.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.24.	Menaxhimi i kufirit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Politika e vizave									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Siguria e dokumenteve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Azili									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Migracioni									
3.24.23	Neni 85	Promovimi i barazisë gjinore dhe fuqizimi i grave e vajzave të riatdhesuara dhe të huaja në jetën socio-ekonomike	Së paku 60 gra ose vajza përfituese nga skemat e riintegritimit dhe integritimit të qëndrueshëm	MPB		K4 2023		0	183,647	183,647
3.24.	Luftimi i shpëlarjes së parave dhe financimit të terrorizmit									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i narkotikëve									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Luftimi i krimit të organizuar dhe bashkëpunimi policor									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.24.	Lufta kundër terrorizmit									
3.24.24	Neni 92	Përmirësimi i politikave për luftimin e ekstremizmit të dhunshëm dhe terrorizmit	Raportet gjashtëmujore për zbatimin e Planit të Përbashkët të Veprimit BE – Ballkan Perëndimor kundër Ekstremizmit të Dhunshëm dhe Terrorizmit, të hartuar	MPB		K4 2023		7,140	0	7,140
3.24.25	Neni 92	Përmirësimi i politikave për luftimin e ekstremizmit të dhunshëm dhe terrorizmit	Raporti TeSAT për EUROPOL, i hartuar	MPB		K4 2023		7,140	0	7,140
3.24.	Bashkëpunimi juridik ndërkombëtar në çështje penale dhe civile									
3.24.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.25. Kapitulli 25: Shkenca dhe kërkimet shkencore										
3.25.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.25.1	Neni 118	Zhvillimi i kornizës së politikave të shkencës dhe hulumtimeve shkencore	Programi Kombëtar i Shkencës, i miratuar	MAShTI		K4 2023	Konkluzionet e NK për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale 2022	3,000	0	3,000

3.25.2	Neni 118	Zhvillimi i sistemit informativ për hulumtime shkencore	Platforma KRIS, e finalizuar dhe lansuar	MAShTI		K4 2023	Konkluzionet e NK për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale 2022	38,400	0	38,400
3.25.3	Neni 118	Koordinimi efektiv institucional për pjesëmarrje në Programin <i>Horizon</i>	Pikat kombëtare të kontaktit për Programin <i>Horizon</i> , të funksionalizuara	MAShTI		K4 2023	Konkluzionet e NK për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale 2022	17,500	0	17,500
3.25.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.25.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.25.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.25.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.26. Kapitulli 26: Arsimi dhe kultura										
3.26.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.26.1	Neni 107	Zhvillimi i kurrikulës për edukimin në fëmijërinë e hershme	Kurrikula bërthamë për edukimin në fëmijërinë e hershme, e hartuar dhe miratuar	MAShTI		K4 2023	Konkluzionet e NK për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale 2022	14,000	0	14,000
3.26.2	Neni 107	Përmirësimi i arsimit dhe aftësimin profesional (AAP)	Korniza Kurrikulare për AAP, e miratuar	MAShTI		K4 2023	Konkluzionet e NK për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale 2022	23,350	0	23,350
3.26.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.26.3	Neni 107	Përshtatja e infrastrukturës për qasje të nxënësve me aftësi të kufizuara	Infrastruktura (pjerrinat) në katërmbëdhjetë (14) shkolla, brenda dhe jashtë objektivit, e përshtatur	MAShTI		K4 2023	Konkluzionet e NK për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale 2022	150,000	0	150,000
3.26.4	Neni 107	Ngritja e kapaciteteve të Inspektoratit të Arsimit	Së paku njëzet (20) inspektorë të rinj, të rekrutuar	MAShTI		K4 2023	Konkluzionet e NK për Inovacion, Shoqëri të Informacionit dhe Politika Sociale 2022	174,450	0	174,450
3.26.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.26.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.27. Kapitulli 27: Mjedisi										
3.27.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.27.5	Nenet 115-117	Përmirësimi i politikave për zvogëlimin e ndotjes së ajrit dhe ujit dhe menaxhimin e mbeturinave	Strategjia për Mbrojtjen e Mjedisit dhe Zhvillim të Qëndrueshëm 2022-2030, e miratuar	MMPHI	ZKM MFPT	K3 2023	Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit; ERA II	3,600	20,000	23,600
3.27.6	Nenet 115-117	Përmirësimi i politikave për menaxhimin e ujërave	Strategjia Shtetërore e Ujërave të Kosovës 2023-2027 dhe PV 2023-2025 për zbatimin e saj, i miratuar	MMPHI	ZKM MFPT	K2 2023	Ligji për Ujërat e Kosovës ERA II	3,600	20,000	23,600
3.27.7	Nenet 115-117	Përmirësimi i politikave për menaxhimin e ujërave	Koncept dokumenti për fushën e ujërave, i miratuar	MMPHI	ZKM MBPZhr MFPT ME	K2 2023	Ligji për Ujërat e Kosovës	8,910	12,080	20,990
3.27.8	Nenet 115-117	Përmirësimi i politikave për mbrojtjen e natyrës	Koncept dokumenti për fushën e mbrojtjes së natyrës, i miratuar	MMPHI	ZKM MFPT MBPZhr MINT ME	K3 2023	Ligji për Mbrojtjen e Natyrës	8,910	12,080	20,990

3.27.9	Nenet 115-117	Përmirësimi i politikave për menaxhimin e mbeturinave	Plani për menaxhimin e mbeturinave ndërtimore dhe të demolimit, i miratuar	MMPHI	ME	K2 2023	Ligji për mbeturina ERA II	3,600	500,000	503,600
3.27.	Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale									
3.27.10	Nenet 115-117	Ngritja e kapaciteteve për zbatimin e legjislacionit mjedisor	Numri i inspektorëve të trajnuar për të kontrolluar zbatimin e legjislacionit mjedisor	MMPHI		K4 2023	Ligji për Inspektoratin e Mjedisit, Ujërave, Natyrës, Planifikimit Hapësinor dhe Ndërtimit	8,910	12,080	20,990
3.27.	Zbatimi në praktikë									
3.27.11	Nenet 115-117	Identifikimi i vlerave natyrore dhe biodiversitetit	Numri i zonave të reja të mbrojtura natyrore - rreth dhjetë (10)	MMPHI		K4 2023	Ligji për Mbrojtjen e Natyrës ERA II	8,910	12,080	20,990
3.27.12	Nenet 115-117	Përmirësimi i menaxhimit të mbeturinave	Numri i deponive ilegale në komuna, të identifikuar dhe reduktuara	MMPHI		K3 2023	Strategjia 2021-2030 dhe PV 2021-2023 për Menaxhimin e Integruar të Mbeturinave ERA II	300,000	3,500,000	3,800,000
3.27.13	Nenet 115-117	Identifikimi i burimeve të emetimeve të gazrave serrë	Inventari i gazrave serrë për vitin 2021, i përgatitur	MMPHI	ME	K2 2023	ERA II	8,910	12,080	20,990
3.28. Kapitulli 28: Mbrojtja e konsumatorit dhe e shëndetit										
3.28.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.28.	Mbrojtja e konsumatorit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.28.	Mbrojtja e shëndetit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.28.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.28.	Mbrojtja e konsumatorit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.28.	Mbrojtja e shëndetit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.28.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.28.	Mbrojtja e konsumatorit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.28.	Mbrojtja e shëndetit									
3.28.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.29. Kapitulli 29: Unioni Doganor										
3.29.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.29.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.29.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.29.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.29.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.29.2	Nenet 17, 18, 19, 39, 48, 75, 93, 104, Protokollin III	Luftimi i ekonomisë joformale dhe mashtrimit doganor përmes rritjes së bashkëpunimit dhe koordinimit ndërmjet Doganës, agjencive të zbatimit të ligjit dhe institucioneve të tjera relevante	Numri i inspektimeve të realizuara, numri i operacioneve të ndërmarra, rezultatet e arritura	MFPT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika 2022	503,400	0	503,400

3.29.3	Nenet 39, 48, 104, Protokollu IV	Vazhdimi i vendosjes së terminaleve doganore në pronësi publike	Zhvendosja në pronë publike dhe funksionalizimi i plotë për së paku një (1) terminali doganor	MFPT		K4 2023	Konkluzionet e NK për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika 2022	3,900,000	0	3,900,000
3.30. Kapitulli 30: Marrëdhëniet me jashtë										
3.30.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.30.1	Nenet 11-16	Avancimi i politikave tregtare	Dokumenti për politika tregtare, i miratuar	MINT		K3 2023		50,760	0	50,760
3.30.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.30.2	Nenet 11-16	Ngritja e kapaciteteve në fushën e tregtisë	Një (1) zyrtar në Departamentin e Tregtisë, i rekrutuar	MINT		K3 2023		6,000	0	6,000
3.30.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.30.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.31. Kapitulli 31: Politika e jashtme, e sigurisë dhe e mbrojtjes										
3.31.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.31.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.31.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.31.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.31.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.31.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.32. Kapitulli 32: Kontrolli financiar										
3.32.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.32.2	Neni 97	Zhvillimi i politikave të auditimit	Strategjia për Komunikim e ZKA-së 2023-2026, e miratuar	ZKA	Kuvendi	K4 2023	Konkluzionet e NK për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika 2022	2,673	0	2,673
3.32.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.32.3	Neni 97	Funksionalizimi i plotë i bazës së të dhënave për përcjelljen e zbatimit të rekomandimeve të auditimit	Baza e të dhënave në ueb-faqe e azhurnuar në kohë reale, e publikuar	ZKA		K4 2023	Konkluzionet e NK për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika 2022	20,000	0	20,000
3.32.4	Neni 97	Themelimi efektiv i komiteteve të auditimit të brendshëm në të gjitha organizatat buxhetore, përfshirë nivelin komunal	Komitetet e auditimit të brendshëm në të gjitha organizatat buxhetore, përfshirë edhe nivelin komunal, të themeluara	MFPT/NjQH		K2 2023		1,800	0	1,800
3.32.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.32.5	Neni 97	Zhvillimi i auditimeve të performancës	Fokusi i auditimeve të performancës me subjekt interesin publik, i rritur	ZKA	Kuvendi	K4 2023	Konkluzionet e NK për Çështje Ekonomike e Financiare dhe Statistika 2022	273,554	0	273,554
3.33. Kapitulli 33: Dispozitat financiare dhe buxhetore										
3.33.	<u>Korniza e politikave</u>									
3.33.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.33.	<u>Reformat institucionale dhe ngritja e kapaciteteve institucionale</u>									
3.33.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
3.33.	<u>Zbatimi në praktikë</u>									
3.33.	Kjo pjesë nuk përmban ndonjë masë.									
Gjithsej (buxheti)								29,337,633	17,791,825	47,129,458